

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE REKLAMCILIK ANABİLİM DALI**

**SİHİRLİ MERMİ KURAMI IŞIĞINDA SOVYET VE NAZİ BASINI
ARASINDAKİ İDEOLOJİ SAVAŞLARI: KROKODİL VE
FLIEGENDE BLÄTTER DERGİLERİ ÜZERİNE İNCELEME**

Gül ÇAKI

DOKTORA TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Metin IŞIK

MART- 2025

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SİHİRLİ MERMİ KURAMI IŞIĞINDA SOVYET VE NAZİ
BASINI ARASINDAKİ İDEOLOJİ SAVAŞLARI:
KROKODİL VE FLIEGENDE BLÄTTER DERGİLERİ
ÜZERİNE İNCELEME**

DOKTORA TEZİ

Gül ÇAKI

Enstitü Anabilim Dalı: Halkla İlişkiler ve Reklamcılık

“Bu tez 11/03/2025 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Metin IŞIK	Başarılı
Prof. Dr. Cengiz ERDAL	Başarılı
Doç. Dr. Simge ÜNLÜ	Başarılı
Doç. Dr. Mustafa BOSTANCI	Başarılı
Doç. Dr. Abdülhakim Bahadır DARI	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Gül ÇAKI

11/03/2025

ÖN SÖZ

İkinci Dünya Savaşı'nda Komünizm ve Nazizm ideolojileri arasındaki mücadelenin medyadaki yansımalarının Sihirli Mermi Kuramı bağlamında incelendiği bu tez çalışmasında İkinci Dünya Savaşı'nda ideolojik çatışmalar üzerinden medyanın kişiler üzerinde ne gibi bir rol üstlendiğinin ortaya konulmasına çalışılmıştır.

Tez çalışması sürecinde başta bilgi, deneyim ve yönlendirmesini eksik etmeyen sayın hocam Prof. Dr. Metin IŞIK'a, yine bu süreçte tecrübelerini eksik etmeyen sayın Prof. Dr. Mustafa KARACA'ya ve sayın Doç. Dr. Abdülhakim Bahadır DARI'ya ve de jürimde yer alan sayın hocalarıma candan teşekkür ederim. Yine bu tezin hazırlanma sürecinde manevi olarak desteklerini esirgemeyen değerli aileme de sevgilerimi sunarım.

Gül ÇAKI

11/03/2025

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	x
GÖRSEL LİSTESİ.....	xi
ÖZET	xvi
ABSTRACT	xvii

GİRİŞ.....	1
------------	---

1. BÖLÜM: 20. YÜZYILDA DÜNYADA ÖN PLANA ÇIKAN SİYASİ

İDEOLOJİLER, MEDYA VE SİHİRLİ MERMİ KURAMI

1.1. İdeoloji Kavramı.....	6
1.2. Siyasi İdeolojiler.....	9
1.2.1. Anarşizm.....	9
1.2.2. Falanjizm.....	11
1.2.3. Faşizm.....	11
1.2.4. Komünizm.....	12
1.2.5. Liberalizm.....	13
1.2.6. Nazizm.....	14
1.3. 20. Yüzyılda Avrupa’da Egemen Olan Siyasi İdeolojiler.....	14
1.3.1. İspanya’da Falanjizm İdeolojisi.....	15
1.3.2. İtalya Krallığı ve İtalyan Sosyal Cumhuriyeti’nde Faşizm İdeolojisi.....	16
1.3.3. Sovyetler Birliği’nde Komünizm İdeolojisi.....	17
1.3.4. Nazi Almanya’ında Nazizm İdeolojisi.....	19
1.4. Ana Akım.....	21
1.4.1. Sihirli Mermi Kuramı.....	21
1.4.2. Kullanımlar ve Doyumlar.....	22
1.4.3. Suskunluk Sarmalı.....	23
1.4.4. Gündem Belirleme.....	23
1.4.5. Bağımlılık Kuramı.....	24
1.4.6. Eşik Bekçiliği Modeli.....	24
1.5. Siyasal İletişim.....	24
1.5.1. Propaganda.....	25

1.5.2. Reklam	26
1.5.3. Halkla İlişkiler	27
1.6. Sihirli Mermi Kuramı Bağlamında Sovyetler Birliği ve Nazi Almanyası Arasında Medyadaki İdeolojik Savaş	27
1.6.1. Sovyetler Birliği'nde İdeoloji ve Siyasal İletişim.....	27
1.6.2. Nazi Almanyası'nda İdeoloji ve Siyasal İletişim.....	29
2. BÖLÜM: 20. YÜZYILDA MİZAH DERGİLERİ	
2.1. Mizah Kavramı	31
2.2. 20. Yüzyılda Avrupa'da Önde Gelen Mizah Dergileri	32
2.2.1. Almanyası.....	32
2.2.1.1. NSDAP İktidarı Öncesinde Mizah Dergileri.....	32
2.2.1.1.1. Der Eulenspiegel	33
2.2.1.1.2. Der wahre Jacob	33
2.2.1.1.3. Lachen links	34
2.2.1.1.4. Ulk.....	34
2.2.1.2 NSDAP İktidarında Mizah Dergileri.....	34
2.2.1.2.1. Der Simplicissimus	34
2.2.1.2.2. Die Brennessel	35
2.2.1.2.3. Fliegende Blätter	35
2.2.1.2.4. Kladderadatsch.....	35
2.2.1.2.5. Lustige Blätter	36
2.2.1.2.6. Meggendorfer-Blätter.....	36
2.2.1.3. NSDAP İktidarı Sonrasında Mizah Dergileri.....	36
2.2.1.3.1. Der Simpl	36
2.2.1.3.2. Der Tintenfisch.....	37
2.2.1.3.3. Kaputt.....	37
2.2.1.3.4. Kowalski	37
2.2.1.3.5. Mad	37
2.2.1.3.6. Tarantel	37
2.2.1.3.7. Ulenspiegel.....	38
2.2.2. Avusturyası.....	38
2.2.2.1. Der Floh.....	38

2.2.2.2. Die Leuchtrakete	38
2.2.2.3. Der Figaro.....	38
2.2.2.4. Die Glühlichter	39
2.2.2.5. Kikeriki.....	39
2.2.3. Fransa	39
2.2.3.1. L'Assiette au beurre	39
2.2.3.2. Le Canard enchaîné	39
2.2.3.3. Le Charivari.....	39
2.2.4. İngiltere	40
2.2.4.1. Judy.....	40
2.2.4.2. Punch	40
2.2.5. İspanya	40
2.2.5.1. ¡Cu-Cut!.....	40
2.2.5.2. El Be Negre	40
2.2.5.3. La Campana de Gràcia	41
2.2.5.4. La Traca.....	41
2.2.5.5. L'Esquella de la Torratxa.....	41
2.2.6. İtalya	41
2.2.6.1. Il Candido	41
2.2.6.2. Il Becco Giallo.....	41
2.2.6.3. L'Asino	42
2.2.7. Sovyetler Birliği.....	42
2.2.7.1. Krokodil.....	42
2.2.7.2. Perets	43
2.2.7.3. Mushtum.....	43
2.2.7.4. Šluota.....	43
2.2.7.5. Dadzis	43
2.2.7.6. Pikker.....	43
3. BÖLÜM: SİHİRLİ MERMİ KURAMI BAĞLAMINDA KROKODİL VE	
FLIEGENDE BLÄTTER MİZAH DERGİLERİNİN GÖSTERGEBİLİMSEL	
ANALİZİ	
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	44

3.2. Araştırmanın Yöntemi	45
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	46
3.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılığı.....	47
3.5. Bulgular	48
3.5.1. Krokodil Dergisinin Göstergebilimsel Analizi	48
3.5.1.1. Krokodil'in Birinci Karikatürü.....	48
3.5.1.2. Krokodil'in İkinci Karikatürü.....	49
3.5.1.3. Krokodil'in Üçüncü Karikatürü	50
3.5.1.4. Krokodil'in Dördüncü Karikatürü.....	51
3.5.1.5. Krokodil'in Beşinci Karikatürü.....	52
3.5.1.6. Krokodil'in Altıncı Karikatürü.....	53
3.5.1.7. Krokodil'in Yedinci Karikatürü	54
3.5.1.8. Krokodil'in Sekizinci Karikatürü	55
3.5.1.9. Krokodil'in Dokuzuncu Karikatürü	56
3.5.1.10. Krokodil'in Onuncu Karikatürü	57
3.5.1.11. Krokodil'in On Birinci Karikatürü.....	58
3.5.1.12. Krokodil'in On İkinci Karikatürü.....	59
3.5.1.13. Krokodil'in On Üçüncü Karikatürü.....	60
3.5.1.14. Krokodil'in On Dördüncü Karikatürü	61
3.5.1.15. Krokodil'in On Beşinci Karikatürü	63
3.5.1.16. Krokodil'in On Altıncı Karikatürü.....	64
3.5.1.17. Krokodil'in On Yedinci Karikatürü	65
3.5.1.18. Krokodil'in On Sekizinci Karikatürü	66
3.5.1.19. Krokodil'in On Dokuzuncu Karikatürü.....	67
3.5.1.20. Krokodil'in Yirminci Karikatürü	68
3.5.1.21. Krokodil'in Yirmi Birinci Karikatürü	69
3.5.1.22. Krokodil'in Yirmi İkinci Karikatürü	70
3.5.1.23. Krokodil'in Yirmi Üçüncü Karikatürü.....	70
3.5.1.24. Krokodil'in Yirmi Dördüncü Karikatürü	71
3.5.1.25. Krokodil'in Yirmi Beşinci Karikatürü	72
3.5.1.26. Krokodil'in Yirmi Altıncı Karikatürü	73
3.5.1.27. Krokodil'in Yirmi Yedinci Karikatürü.....	74

3.5.1.28. Krokodil'in Yirmi Sekizinci Karikatürü	75
3.5.1.29. Krokodil'in Yirmi Dokuzuncu Karikatürü	76
3.5.1.30. Krokodil'in Otuzuncu Karikatürü	77
3.5.1.31. Krokodil'in Otuz Birinci Karikatürü	78
3.5.1.32. Krokodil'in Otuz İkinci Karikatürü	79
3.5.1.33. Krokodil'in Otuz Üçüncü Karikatürü	80
3.5.1.34. Krokodil'in Otuz Dördüncü Karikatürü	81
3.5.1.35. Krokodil'in Otuz Beşinci Karikatürü	82
3.5.1.36. Krokodil'in Otuz Altıncı Karikatürü	84
3.5.1.37. Krokodil'in Otuz Yedinci Karikatürü	85
3.5.1.38. Krokodil'in Otuz Sekizinci Karikatürü	86
3.5.1.39. Krokodil'in Otuz Dokuzuncu Karikatürü	87
3.5.1.40. Krokodil'in Kırkıncı Karikatürü	88
3.5.1.41. Krokodil'in Kırk Birinci Karikatürü	89
3.5.1.42. Krokodil'in Kırk İkinci Karikatürü	90
3.5.1.43. Krokodil'in Kırk Üçüncü Karikatürü	91
3.5.1.44. Krokodil'in Kırk Dördüncü Karikatürü	92
3.5.1.45. Krokodil'in Kırk Beşinci Karikatürü	93
3.5.1.46. Krokodil'in Kırk Altıncı Karikatürü	94
3.5.1.47. Krokodil'in Kırk Yedinci Karikatürü	94
3.5.1.48. Krokodil'in Kırk Sekizinci Karikatürü	95
3.5.1.49. Krokodil'in Kırk Dokuzuncu Karikatürü	96
3.5.1.50. Krokodil'in Ellinci Karikatürü	97
3.5.1.51. Krokodil'in Elli Birinci Karikatürü	98
3.5.1.52. Krokodil'in Elli İkinci Karikatürü	99
3.5.1.53. Krokodil'in Elli Üçüncü Karikatürü	100
3.5.1.54. Krokodil'in Elli Dördüncü Karikatürü	101
3.5.1.55. Krokodil'in Elli Beşinci Karikatürü	102
3.5.1.56. Krokodil'in Elli Altıncı Karikatürü	103
3.5.1.57. Krokodil'in Elli Yedinci Karikatürü	104
3.5.1.58. Krokodil'in Elli Sekizinci Karikatürü	105
3.5.1.59. Krokodil'in Elli Dokuzuncu Karikatürü	106

3.5.1.60. Krokodil'in Altmışinci Karikatürü	107
3.5.1.61. Krokodil'in Altmış Birinci Karikatürü	108
3.5.1.62. Krokodil'in Altmış İkinci Karikatürü	109
3.5.1.63. Krokodil'in Altmış Üçüncü Karikatürü	110
3.5.1.64. Krokodil'in Altmış Dördüncü Karikatürü	111
3.5.1.65. Krokodil'in Altmış Beşinci Karikatürü	112
3.5.1.66. Krokodil'in Altmış Altıncı Karikatürü	113
3.5.1.67. Krokodil'in Altmış Yedinci Karikatürü	114
3.5.1.68. Krokodil'in Altmış Sekizinci Karikatürü	115
3.5.1.69. Krokodil'in Altmış Dokuzuncu Karikatürü	116
3.5.1.70. Krokodil'in Yetmişinci Karikatürü	117
3.5.1.71. Krokodil'in Yetmiş Birinci Karikatürü	118
3.5.1.72. Krokodil'in Yetmiş İkinci Karikatürü	119
3.5.2. Fliegende Blätter Dergisinin Göstergebilimsel Analizi	120
3.5.2.1. Fliegende Blätter'in Birinci Karikatürü	121
3.5.2.2. Fliegende Blätter'in İkinci Karikatürü	122
3.5.2.3. Fliegende Blätter'in Üçüncü Karikatürü	123
3.5.2.4. Fliegende Blätter'in Dördüncü Karikatürü	124
3.5.2.5. Fliegende Blätter'in Beşinci Karikatürü	125
3.5.2.6. Fliegende Blätter'in Altıncı Karikatürü	127
3.5.2.7. Fliegende Blätter'in Yedinci Karikatürü	128
3.5.2.8. Fliegende Blätter'in Sekizinci Karikatürü	129
3.5.2.9. Fliegende Blätter'in Dokuzuncu Karikatürü	130
3.5.2.10. Fliegende Blätter'in Onuncu Karikatürü	131
3.5.2.11. Fliegende Blätter'in On Birinci Karikatürü	132
3.5.2.12. Fliegende Blätter'in On İkinci Karikatürü	133
3.5.2.13. Fliegende Blätter'in On Üçüncü Karikatürü	134
3.5.2.14. Fliegende Blätter'in On Dördüncü Karikatürü	135
3.5.2.15. Fliegende Blätter'in On Beşinci Karikatürü	136
3.5.2.16. Fliegende Blätter'in On Altıncı Karikatürü	137
3.5.2.17. Fliegende Blätter'in On Yedinci Karikatürü	138
3.5.2.18. Fliegende Blätter'in On Sekizinci Karikatürü	139

3.5.2.19. Fliegende Blätter'in On Dokuzuncu Karikatürü	140
3.5.2.20. Fliegende Blätter'in Yirminci Karikatürü	141
3.5.2.21. Fliegende Blätter'in Yirmi Birinci Karikatürü	143
3.5.2.22. Fliegende Blätter'in Yirmi İkinci Karikatürü	144
3.5.2.23. Fliegende Blätter'in Yirmi Üçüncü Karikatürü	145
3.5.2.24. Fliegende Blätter'in Yirmi Dördüncü Karikatürü	146
3.5.2.25. Fliegende Blätter'in Yirmi Beşinci Karikatürü	147
3.5.2.26. Fliegende Blätter'in Yirmi Altıncı Karikatürü	148
3.5.2.27. Fliegende Blätter'in Yirmi Yedinci Karikatürü	149
3.5.2.28. Fliegende Blätter'in Yirmi Sekizinci Karikatürü	150
3.5.2.29. Fliegende Blätter'in Yirmi Dokuzuncu Karikatürü	151
3.5.2.30. Fliegende Blätter'in Otuzuncu Karikatürü	152
3.5.2.31. Fliegende Blätter'in Otuz Birinci Karikatürü	153
3.5.2.32. Fliegende Blätter'in Otuz İkinci Karikatürü	154
3.5.2.33. Fliegende Blätter'in Otuz Üçüncü Karikatürü	155
3.5.2.34. Fliegende Blätter'in Otuz Dördüncü Karikatürü	157
3.5.2.35. Fliegende Blätter'in Otuz Beşinci Karikatürü	158
3.5.2.36. Fliegende Blätter'in Otuz Altıncı Karikatürü	158
3.5.2.37. Fliegende Blätter'in Otuz Yedinci Karikatürü	159
3.5.2.38. Fliegende Blätter'in Otuz Sekizinci Karikatürü	161
3.5.2.39. Fliegende Blätter'in Otuz Dokuzuncu Karikatürü	162
3.5.2.40. Fliegende Blätter'in Kırkıncı Karikatürü	163
3.5.2.41. Fliegende Blätter'in Kırk Birinci Karikatürü	164
3.5.2.42. Fliegende Blätter'in Kırk İkinci Karikatürü	165
3.5.2.43. Fliegende Blätter'in Kırk Üçüncü Karikatürü	166
3.5.2.44. Fliegende Blätter'in Kırk Dördüncü Karikatürü	167
3.5.2.45. Fliegende Blätter'in Kırk Beşinci Karikatürü	168
3.5.2.46. Fliegende Blätter'in Kırk Altıncı Karikatürü	169
3.5.2.47. Blätter'in Kırk Yedinci Karikatürü	170
3.5.2.48. Fliegende Blätter'in Kırk Sekizinci Karikatürü	171
3.5.2.49. Fliegende Blätter'in Kırk Dokuzuncu Karikatürü	173
3.5.2.50. Fliegende Blätter'in Ellinci Karikatürü	174

3.5.2.51. Fliegende Blätter'in Elli Birinci Karikatürü.....	175
3.5.2.52. Fliegende Blätter'in Elli İkinci Karikatürü.....	176
3.5.2.53. Fliegende Blätter'in Elli Üçüncü Karikatürü	177
3.5.2.54. Fliegende Blätter'in Elli Dördüncü Karikatürü	178
3.5.2.55. Fliegende Blätter'in Elli Beşinci Karikatürü	179
3.5.2.56. Fliegende Blätter'in Elli Altıncı Karikatürü.....	180
3.5.2.57. Fliegende Blätter'in Elli Yedinci Karikatürü	181
3.5.2.58. Fliegende Blätter'in Elli Sekizinci Karikatürü	182
3.5.2.59. Fliegende Blätter'in Elli Dokuzuncu Karikatürü	183
3.5.2.60. Fliegende Blätter'in Altmışınca Karikatürü.....	184
3.5.2.61. Fliegende Blätter'in Altmış Birinci Karikatürü.....	185
3.5.2.62. Fliegende Blätter'in Altmış İkinci Karikatürü	186
3.5.2.63. Fliegende Blätter'in Altmış Üçüncü Karikatürü	187
3.5.2.64. Fliegende Blätter'in Altmış Dördüncü Karikatürü.....	188
3.5.2.65. Fliegende Blätter'in Altmış Beşinci Karikatürü.....	189
3.5.3. Tartışma ve Değerlendirme.....	190
SONUÇ	192
KAYNAKÇA.....	198
ÖZ GEÇMİŞ	212

KISALTMALAR

BM	: Birleşmiş Milletler
ÇHC	: Çin Halk Cumhuriyeti
ÇKP	: Çin Komünist Partisi
FNL	: Federasyon Yeni Sol Grubu
KPD	: Almanya Komünist Partisi
Kuomintang	: Çin Milliyetçi Partisi
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
NSDAP	: Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi
PNF	: Ulusal Faşist Partisi
SA	: Sturmabteilung
SPD	: Almanya Sosyal Demokrat Partisi
SS	: Schutzstaffel

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Krokodil'in Eylül 1941- Mayıs 1945 Yılları Arasındaki Kapakları	47
Tablo 2: Fliegende Blätter'ın Haziran 1941- Eylül 1944 Yılları Arasındaki Kapakları	47
Tablo 3: Krokodil'in Sihirli Mermi Kuramı Bağlamında Nazizm Karşıtı Söylemleri	190
Tablo 4: Fliegende Blätter'ın Sihirli Mermi Kuramı Bağlamında Komünizm Karşıtı Söylemleri	191

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1: Krokodil'in Birinci Karikatürü	48
Görsel 2: Krokodil'in İkinci Karikatürü	49
Görsel 3: Krokodil'in Üçüncü Karikatürü	50
Görsel 4: Krokodil'in Dördüncü Karikatürü	51
Görsel 5: Krokodil'in Beşinci Karikatürü	52
Görsel 6: Krokodil'in Altıncı Karikatürü	53
Görsel 7: Krokodil'in Yedinci Karikatürü.....	54
Görsel 8: Krokodil'in Sekizinci Karikatürü	55
Görsel 9: Krokodil'in Dokuzuncu Karikatürü	56
Görsel 10: Krokodil'in Onuncu Karikatürü.....	57
Görsel 11: Krokodil'in On Birinci Karikatürü	58
Görsel 12: Krokodil'in On İkinci Karikatürü	59
Görsel 13: Krokodil'in On Üçüncü Karikatürü	61
Görsel 14: Krokodil'in On Dördüncü Karikatürü	62
Görsel 15: Krokodil'in On Beşinci Karikatürü	63
Görsel 16: Krokodil'in On Altıncı Karikatürü	64
Görsel 17: Krokodil'in On Yedinci Karikatürü.....	65
Görsel 18: Krokodil'in On Sekizinci Karikatürü.....	66
Görsel 19: Krokodil'in On Dokuzuncu Karikatürü	67
Görsel 20: Krokodil'in Yirminci Karikatürü.....	68
Görsel 21: Krokodil'in Yirmi Birinci Karikatürü.....	69
Görsel 22: Krokodil'in Yirmi İkinci Karikatürü	70
Görsel 23: Krokodil'in Yirmi Üçüncü Karikatürü	71
Görsel 24: Krokodil'in Yirmi Dördüncü Karikatürü.....	72
Görsel 25: Krokodil'in Yirmi Beşinci Karikatürü.....	73
Görsel 26: Krokodil'in Yirmi Altıncı Karikatürü.....	74
Görsel 27: Krokodil'in Yirmi Yedinci Karikatürü	75
Görsel 28: Krokodil'in Yirmi Sekizinci Karikatürü	76
Görsel 29: Krokodil'in Yirmi Dokuzuncu Karikatürü	77
Görsel 30: Krokodil'in Otuzuncu Karikatürü.....	78

Görsel 31: Krokodil'in Otuz Birinci Karikatürü	79
Görsel 32: Krokodil'in Otuz İkinci Karikatürü	80
Görsel 33: Krokodil'in Otuz Üçüncü Karikatürü	81
Görsel 34: Krokodil'in Otuz Dördüncü Karikatürü.....	82
Görsel 35: Krokodil'in Otuz Beşinci Karikatürü	83
Görsel 36: Krokodil'in Otuz Altıncı Karikatürü	84
Görsel 37: Krokodil'in Otuz Yedinci Karikatürü.....	85
Görsel 38: Krokodil'in Otuz Sekizinci Karikatürü.....	86
Görsel 39: Krokodil'in Otuz Dokuzuncu Karikatürü	87
Görsel 40: Krokodil'in Kırkinci Karikatürü	88
Görsel 41: Krokodil'in Kırk Birinci Karikatürü.....	89
Görsel 42: Krokodil'in Kırk İkinci Karikatürü.....	90
Görsel 43: Krokodil'in Kırk Üçüncü Karikatürü	91
Görsel 44: Krokodil'in Kırk Dördüncü Karikatürü	92
Görsel 45: Krokodil'in Kırk Beşinci Karikatürü	93
Görsel 46: Krokodil'in Kırk Altıncı Karikatürü.....	94
Görsel 47: Krokodil'in Kırk Yedinci Karikatürü	95
Görsel 48: Krokodil'in Kırk Sekizinci Karikatürü	96
Görsel 49: Krokodil'in Kırk Dokuzuncu Karikatürü.....	97
Görsel 50: Krokodil'in Ellinci Karikatürü.....	98
Görsel 51: Krokodil'in Elli Birinci Karikatürü	99
Görsel 52: Krokodil'in Elli İkinci Karikatürü	100
Görsel 53: Krokodil'in Elli Üçüncü Karikatürü	101
Görsel 54: Krokodil'in Elli Dördüncü Karikatürü	102
Görsel 55: Krokodil'in Elli Beşinci Karikatürü	103
Görsel 56: Krokodil'in Elli Altıncı Karikatürü	104
Görsel 57: Krokodil'in Elli Yedinci Karikatürü.....	105
Görsel 58: Krokodil'in Elli Sekizinci Karikatürü.....	106
Görsel 59: Krokodil'in Elli Dokuzuncu Karikatürü	107
Görsel 60: Krokodil'in Altmışınca Karikatürü	108
Görsel 61: Krokodil'in Altmış Birinci Karikatürü	109
Görsel 62: Krokodil'in Altmış İkinci Karikatürü	110

Görsel 63: Krokodil'in Altmış Üçüncü Karikatürü	111
Görsel 64: Krokodil'in Altmış Dördüncü Karikatürü	112
Görsel 65: Krokodil'in Altmış Beşinci Karikatürü	113
Görsel 66: Krokodil'in Altmış Altıncı Karikatürü	114
Görsel 67: Krokodil'in Altmış Yedinci Karikatürü.....	115
Görsel 68: Krokodil'in Altmış Sekizinci Karikatürü.....	116
Görsel 69: Krokodil'in Altmış Dokuzuncu Karikatürü	117
Görsel 70: Krokodil'in Yetmişinci Karikatürü	118
Görsel 71: Krokodil'in Yetmiş Birinci Karikatürü.....	119
Görsel 72: Krokodil'in Yetmiş İkinci Karikatürü	120
Görsel 73: Fliegende Blätter'in Birinci Karikatürü	121
Görsel 74: Fliegende Blätter'in İkinci Karikatürü.....	122
Görsel 75: Fliegende Blätter'in Üçüncü Karikatürü.....	123
Görsel 76: Fliegende Blätter'in Dördüncü Karikatürü	125
Görsel 77: Fliegende Blätter'in Beşinci Karikatürü	126
Görsel 78: Fliegende Blätter'in Altıncı Karikatürü	127
Görsel 79: Fliegende Blätter'in Yedinci Karikatürü	128
Görsel 80: Fliegende Blätter'in Sekizinci Karikatürü	129
Görsel 81: Fliegende Blätter'in Dokuzuncu Karikatürü.....	130
Görsel 82: Fliegende Blätter'in Onuncu Karikatürü	131
Görsel 83: Fliegende Blätter'in On Birinci Karikatürü	132
Görsel 84: Fliegende Blätter'in On İkinci Karikatürü.....	133
Görsel 85: Fliegende Blätter'in On Üçüncü Karikatürü.....	134
Görsel 86: Fliegende Blätter'in On Dördüncü Karikatürü	135
Görsel 87: Fliegende Blätter'in On Beşinci Karikatürü	136
Görsel 88: Fliegende Blätter'in On Altıncı Karikatürü	137
Görsel 89: Fliegende Blätter'in On Yedinci Karikatürü.....	138
Görsel 90: Fliegende Blätter'in On Sekizinci Karikatürü	140
Görsel 91: Fliegende Blätter'in On Dokuzuncu Karikatürü.....	141
Görsel 92: Fliegende Blätter'in Yirminci Karikatürü.....	142
Görsel 93: Fliegende Blätter'in Yirmi Birinci Karikatürü	143
Görsel 94: Fliegende Blätter'in Yirmi İkinci Karikatürü	144

Görsel 95: Fliegende Blätter'in Yirmi Üçüncü Karikatürü	145
Görsel 96: Fliegende Blätter'in Yirmi Dördüncü Karikatürü.....	146
Görsel 97: Fliegende Blätter'in Yirmi Beşinci Karikatürü.....	147
Görsel 98: Fliegende Blätter'in Yirmi Altıncı Karikatürü	148
Görsel 99: Fliegende Blätter'in Yirmi Yedinci Karikatürü	149
Görsel 100: Fliegende Blätter'in Yirmi Sekizinci Karikatürü.....	150
Görsel 101: Fliegende Blätter'in Yirmi Dokuzuncu Karikatürü	151
Görsel 102: Fliegende Blätter'in Otuzuncu Karikatürü.....	152
Görsel 103: Fliegende Blätter'in Otuz Birinci Karikatürü	153
Görsel 104: Fliegende Blätter'in Otuz İkinci Karikatürü	155
Görsel 105: Fliegende Blätter'in Otuz Üçüncü Karikatürü.....	156
Görsel 106: Fliegende Blätter'in Otuz Dördüncü Karikatürü	157
Görsel 107: Fliegende Blätter'in Otuz Beşinci Karikatürü	158
Görsel 108: Fliegende Blätter'in Otuz Altıncı Karikatürü	159
Görsel 109: Fliegende Blätter'in Otuz Yedinci Karikatürü.....	160
Görsel 110: Fliegende Blätter'in Otuz Sekizinci Karikatürü	161
Görsel 111: Fliegende Blätter'in Otuz Dokuzuncu Karikatürü.....	162
Görsel 112: Fliegende Blätter'in Kırkıncı Karikatürü.....	163
Görsel 113: Fliegende Blätter'in Kırk Birinci Karikatürü.....	164
Görsel 114: Fliegende Blätter'in Kırk İkinci Karikatürü	165
Görsel 115: Fliegende Blätter'in Kırk Üçüncü Karikatürü	166
Görsel 116: Fliegende Blätter'in Kırk Dördüncü Karikatürü.....	167
Görsel 117: Fliegende Blätter'in Kırk Beşinci Karikatürü.....	168
Görsel 118: Fliegende Blätter'in Kırk Altıncı Karikatürü.....	170
Görsel 119: Fliegende Blätter'in Kırk Yedinci Karikatürü	171
Görsel 120: Fliegende Blätter'in Kırk Sekizinci Karikatürü.....	172
Görsel 121: Fliegende Blätter'in Kırk Dokuzuncu Karikatürü	173
Görsel 122: Fliegende Blätter'in Ellinci Karikatürü	174
Görsel 123: Fliegende Blätter'in Elli Birinci Karikatürü	175
Görsel 124: Fliegende Blätter'in Elli İkinci Karikatürü	176
Görsel 125: Fliegende Blätter'in Elli Üçüncü Karikatürü.....	177
Görsel 126: Fliegende Blätter'in Elli Dördüncü Karikatürü	178

Görsel 127: Fliegende Blätter'in Elli Beşinci Karikatürü	179
Görsel 128: Fliegende Blätter'in Elli Altıncı Karikatürü	180
Görsel 129: Fliegende Blätter'in Elli Yedinci Karikatürü.....	181
Görsel 130: Fliegende Blätter'in Elli Sekizinci Karikatürü	182
Görsel 131: Fliegende Blätter'in Elli Dokuzuncu Karikatürü.....	183
Görsel 132: Fliegende Blätter'in Altmışınca Karikatürü	184
Görsel 133: Fliegende Blätter'in Altmış Birinci Karikatürü	185
Görsel 134: Fliegende Blätter'in Altmış İkinci Karikatürü.....	186
Görsel 135: Fliegende Blätter'in Altmış Üçüncü Karikatürü.....	187
Görsel 136: Fliegende Blätter'in Altmış Dördüncü Karikatürü	188
Görsel 137: Fliegende Blätter'in Altmış Beşinci Karikatürü	189

ÖZET	
Başlık: Sihirli Mermi Kuramı Işığında Sovyet ve Nazi Basını Arasındaki İdeoloji Savaşları: Krokodil ve Fliegende Blätter Dergileri Üzerine İnceleme	
Yazar: Gül ÇAKI	
Danışman: Prof. Dr. Metin IŞIK	
Kabul Tarihi: 11/03/2025	Sayfa Sayısı: xiv (ön kısım) + 211 (ana kısım)
Sihirli Mermi Kuramı bağlamında İkinci Dünya Savaşı sırasında medyanın etkin bir konumda olduğu ileri sürülmüş, bu açıdan Sovyetler Birliği ve Nazi Almanyası'nda medyada yer alan ideolojik söylemlerin doğrudan insanları sihirli birer mermi gibi etkilediği iddia edilmiştir. Çalışma kapsamında İkinci Dünya Savaşı sırasında Komünizm ve Nazizm ideolojileri arasındaki mücadelenin medyadaki yansımalarının Sihirli Mermi Kuramı bağlamında ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçla bu çalışmada dönemin Sovyetler Birliği'nin ideolojik propagandasında etkili olarak kullanılan Krokodil mizah dergisi ve Nazi Almanyası'nın ideolojik propagandasında etkili şekilde kullanılan Fliegende Blätter mizah dergisi, Sihirli Mermi Kuramı bağlamında göstergebilim yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Bu kapsamda her iki dergi arasında yaşanan ideolojik mücadelenin ortaya konulabilmesi için Krokodil'in Nazizm karşıtı, Fliegende Blätter'ın ise Komünizm karşıtı karikatürleri analiz edilmiştir. Çalışmanın analiz kısmında her iki derginin yazılı ve görsel göstergeleri, sırasıyla Karl Bühler'in Organon Modeli, Roman Jakobson'un İletişim İşlevleri ve John Searle'nin Söz Eylem Kuramı üzerinden ele alınmıştır. Çalışmada Krokodil'de Nazizm ideolojisinin sivillere yönelik katliama yol açtığına, özgürlüğü ortadan kaldırdığına, insanları kandırdığına ve insanlık suçuna yönelttiğine ilişkin insanların zihinlerinde algılar oluşturulmaya çalışıldığına ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Diğer yandan Fliegende Blätter'a ilişkin bulgularda ise dergide Komünizm ideolojisinin Avrupa'yı esir almayı planladığına, dünyayı felakete sürüklediğine, savaş yanlısı bir çizgide olduğuna ve dünyayı ele geçirmeyi teşvik ettiğine ilişkin kamuoyunda düşünceler meydana getirilmesine çabalandığı tespit edilmiştir. Sovyet rejimi, Krokodil üzerinden, Nazi rejimi ise Fliegende Blätter üzerinden medyanın güçlü etkisinden yararlanarak hem ülkelerinde ideolojik tahakkümünü kurmaya (ya da güçlendirmeye) hem de karşıt ideolojiyi itibarsızlaştırmaya çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır.	
Anahtar Kelimeler: Sihirli Mermi Kuramı, İdeoloji, Basın, Nazizm, Komünizm	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Ideology Wars between the Soviet and Nazi Press in the Light of the Magic Bullet Theory: A Study on Krokodil and Fliegende Blätter Magazines	
Author of Thesis: Gül ÇAKI	
Supervisor: Prof. Dr. Metin IŞIK	
Accepted Date: 11/03/2025	Number of Pages: xiv (pre text) + 211 (main body)
In the context of the Magic Bullet Theory, it was claimed that the media was in an effective position during the Second World War, and in this respect, it was contended that the ideological discourses in the media in the Soviet Union and Nazi Germany directly affected people like a magic bullet. It was aimed to reveal the reflection of the struggle between the ideologies of Communism and Nazism in the media during the Second World War in the context of the Magic Bullet Theory within the scope of the study. For this purpose, the Krokodil humor magazine, which was used effectively in the ideological propaganda of the Soviet Union at the time, and the Fliegende Blätter humor magazine, which was effectively used in the ideological propaganda of Nazi Germany, were examined using the semiotic method in the context of Magic Bullet Theory in this study. In this context, Krokodil's anti-Nazism and Fliegende Blätter's anti-Communism cartoons were analyzed in order to reveal the ideological struggle between the two magazines. In the analysis part of the study, the written and visual indicators of both magazines were discussed through Karl Bühler's Organon Model, Roman Jakobson's Communication Functions and John Searle's Speech-Act Theory, respectively. In the study, findings were found that Krokodil tried to form perceptions in people's minds that the ideology of Nazism caused massacres against civilians, eliminated freedom, deceived people and led to commit crimes against humanity. On the other hand, it was determined that the magazine sought to form thoughts in the public opinion that the ideology of Communism planned to take Europe hostage, dragged the world into disaster, took a pro-war line and encouraged to take over the world in the findings regarding Fliegende Blätter. It was concluded that the Soviet regime, through Krokodil, and the Nazi regime, through Fliegende Blätter, tried to both establish (or strengthen) their ideological domination in their countries and discredit the opposing ideology by taking advantage of the strong influence of the media.	
Keywords: Magic Bullet Theory, Ideology, Press, Nazism, Communism	

GİRİŞ

20. yüzyılın ilk yarısında dünyada iletişim alanında köklü değişimler yaşanmıştır. Telefon kullanımı yaygınlaşmış ve insanlar uzak mesafelerden hızlı bir şekilde birbirleriyle iletişime geçmeye başlamıştır. Yine radyo, günlük hayata girerek insanların çok uzak mesafelerden aynı anda bilgiye ulaşmasını sağlamıştır. Böylece insanlar, radyo sayesinde gün içerisinde yaşanan gelişmelerden an ben an haberdar olma imkânı bulmuştur. Bununla birlikte sinema alanında yaşanan hızlı gelişmeler, sinemanın eğlence aracı olmasının dışında çeşitli propaganda amaçlarına da hizmet etmesini sağlamıştır. Bu dönemde iletişim alanında yaşanan gelişmelerin dışında siyasi olarak da dünya çapında önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Rusya’da 1917 yılında patlak veren Ekim Devrimi, ülkenin Komünizm ideolojisi altında yönlendirilmesinin önünü açmıştır. 1922 yılında Ulusal Faşist Parti’nin (PNF) İtalya’da iktidar olması, Faşizm ideolojisinin, İtalya’da hâkim olmasına, 1933 yılında ise Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi’nin (NSDAP) Almanya’da iktidara gelmesi de Nazizm ideolojisinin Almanya’da etkin olmasına neden olmuştur.

1936 yılında İspanya’da General Francisco Franco’nun liderliğindeki milliyetçi güçlerin, cumhuriyetçi güçlere karşı başlattığı savaş, 1936-1939 yılları arasında meydana gelen İspanya İç Savaşı’nın yaşanmasına yol açmıştır. İç savaş, Franco’nun zaferiyle sonuçlanırken İspanya’da Falanjizm ideolojisinin etkili olmasının önü açılmıştır. Yine Çin’de 20. yüzyılın ilk yarısında Mao Zedong liderliğindeki Çin Komünist Partisi (ÇKP) ve Çan Kay Şek liderliğinde Çin Milliyetçi Partisi (Kuomintang) arasında Çin İç Savaşı yaşanmış, bu iç savaşta ise Mao liderliğindeki ÇKP zaferi elde eden taraf olmuştur. Mao’nun milliyetçi güçlere karşı kazandığı zafer, Çin Halk Cumhuriyeti’nin (ÇHC) kurulmasına ve Çin’de Komünizm ideolojisinin hâkim olmasına yol açmıştır.

Dünya siyasetinde yaşanan bu radikal dönüşümler, pek çok ülkede medyanın tek elde toplanmasına ve medya üzerinden ideolojik propagandanın etkili bir şekilde kullanılmasına zemin hazırlamıştır. Egemen güçler, benimsedikleri ideolojik söylemleri kitlelere benimsetmeye çalışılmış, bu kapsamda medyada sıkı bir denetim kurmuştur. Medyada muhalif söylemlere izin verilmemiş, iktidarı eleştiren farklı düşünce ve açıklamalar, marjinalleştirilerek ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Bu dönemde Sihirli Mermi Kuramı adı verilen kuram üzerinden medyanın insanlar üzerinde güçlü bir etkisi

olduğu ileri sürülmüş ve medya karşısında kitlelerin pasif bir konumda olduğu iddia edilmiştir. Bu kuram kapsamında medyadan yayılan bir haberin, insanlara tıpkı bir mermi gibi işlediği ve onların düşünce, tutum ve hareketlerinde etkili olduğu savı ortaya konulmuştur. Bu dönemde pek çok insanın, medyanın etkisinde kalarak hareket ettiği belirtilerek medyanın insanlar üzerinde oluşturduğu tahakküme dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

İkinci Dünya Savaşı sırasında gerek Müttefik Devletleri gerekse Mihver Devletleri yoğun bir ideolojik propagandaya girişmiş, bu şekilde karşı tarafın ideolojik söylemlerinin itibarsızlaştırılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda gazete, dergi, poster, sinema ve radyo gibi dönemin önde gelen kitle iletişim araçları ideolojik propaganda için etkin bir şekilde kullanılmıştır. İdeolojik propaganda kapsamında mizahi unsurlar kullanılarak insanların hem gülmesi hem de ideolojik propagandaya maruz kalmasına çalışılmıştır. Bu açıdan ideolojik söylemlerin etkin olduğu iki karşıt kutup Sovyetler Birliği ve Nazi Almanyası'ndaki mizah dergilerinde ideolojik propaganda etkin bir şekilde kullanılmıştır. Sovyetler Birliği'nde Krokodil mizah dergisi, Nazizm ideolojisini hedef alırken, Nazi Almanyası'nda ise Fliegende Blätter mizah dergisi Komünizm ideolojisini ağır şekilde eleştirmiştir.

İdeolojik güçlerin, medya üzerindeki kontrolünü ve ideolojik söylemlerin medya yoluyla kitlelere aktarılmasını konu alan çeşitli akademik çalışmalar yapılmıştır: Işık vd. (2023). Çin Kültür Devrimi'nde Liu Şaoçi'ye karşı yürütülen siyasi itibarsızlaştırma propagandası kapsamında medyada posterler üzerinden gerçekleştirilen Komünizm ideolojisine yönelik propagandayı ele almıştır. Çalışmada hem Mao'nun kişi kültü propagandasının yapıldığı, hem de Komünizm ideolojisinin kitleler nezdinde ön plana çıkarıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Işık vd., 2023).

Erol (2020), Nazi Almanyası'nda kitap yoluyla Nazizm ideolojisinin antisemitist söylemlerinin ortaya konulmasına çalışmıştır. Bu kapsamda Yeşil Fundalıkta Tilkiye ve Yemininde Yahudiye Güvenme adlı propaganda kitabı incelenmiş ve çalışma sonucunda kitap yoluyla doğrudan Yahudilere yönelik Alman toplumunda nefret oluşmasına zemin hazırlandığı tespit edilmiştir (Erol, 2020).

Karaca vd. (2022), İspanya'da propaganda posterleri üzerinden İspanyol halkına Falanjizm ideolojisinin ne şekilde benimsetilmeye çalışıldığını açıklamayı amaçlamıştır. Bu kapsamda Falanjizm propagandasını konu alan propaganda posterleri

göstergebilimsel açıdan analiz edilmiş ve çalışmada propaganda posterleri üzerinden tek vatan ve tek ulus düşüncesinin kitlelere benimsetilmeye çalışıldığı ve doğrudan Komünizm ideolojisinin hedef alındığı sonucuna ulaşılmıştır (Karaca vd., 2022).

Şen ve Kaygısız (2022), İkinci Dünya Savaşı'ndaki çizgi filmleri, ideolojik propaganda boyutunda ele almıştır. Çalışma kapsamında 1940 Alman yapımı Der Störenfried, 1941 Sovyet yapımı What Hitler Wants, 1942 ABD yapımı The Ducktators ve 1943 ABD yapımı Reason and Emotion adlı çizgi filmler göstergebilim yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda çizgi filmlerin, çizgi filmi hazırlayanların ideolojileri kapsamında kitlelerin etkilenmesi amacıyla kullanıldığı tespit edilmiştir (Şen ve Kaygısız, 2022).

Şahan (2021), Nazizm ideolojisinin, propaganda posterleri üzerinden sunumunu incelemiştir. Bu kapsamda konuya ilişkin posterler, göstergebilim yöntemi kullanılarak ele alınmıştır. Çalışmada Adolf Hitler'in ideolojik propagandada ön plana çıkarıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Şahan, 2021).

Tuncer (2023a), İkinci Dünya Savaşı'nda Nazizm ideolojisine karşı kullanılan propaganda afişlerini incelemiştir. Çalışmada propaganda afişleri Ferdinand de Saussure, Roland Barthes ve Claude Lévi-Strauss'un modelleri üzerinden göstergebilim yöntemiyle ele alınmıştır. Çalışmada incelenen propaganda afişlerinde Nazizm ideolojisine yönelik nefret söyleminin oluşturulduğu tespit edilmiştir (Tuncer, 2023a).

Yurdakul ve Alperen (2019), Nazi Almanyası'nda Nazizm ideolojisine yönelik propagandayı Zehirli Mantar isimli kitap üzerinden incelemiştir. Çalışmada Nazizm ideolojisinin antisemitist düşüncesinin kitap üzerinden Alman halkına benimsetilmesine çalışıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Yurdakul ve Alperen, 2019).

Araştırmanın Konusu

İkinci Dünya Savaşı sırasında mizah dergileri özelinde Komünizm ve Nazizm ideolojilerinin medyadaki mücadelesi, çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmada Sovyetler Birliği'ndeki komünist rejimin ve Almanya'daki Nazi rejiminin, ideolojiler üzerinden birbirlerine karşı taraftar bulma ve karşıt ideolojileri itibarsızlaştırma mücadelesi ele alınmaktadır. Bu mücadelede mizah unsurunun nasıl kullanıldığı ve Sihirli Mermi Kuramı'nda medyanın rolü açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda İkinci Dünya Savaşı sırasında her iki ideolojinin de birbirlerine karşı giriştiği mücadele,

Sovyetler Birliği'ndeki Krokodil mizah dergisinin Nazizm ideolojisi karşıtı, Nazi Almanya'sındaki Fliegende Blätter mizah dergisinin de Komünizm ideolojisi karşıtı karikatürleri üzerinden incelenmiştir.

Araştırmanın Önemi

İkinci Dünya Savaşı hem ideolojik söylemlerin kitlelere benimsetilmesinde hem de karşıt ideolojilerin kitleler nezdinde itibarsızlaştırılmasında medyanın etkin bir şekilde kullanıldığı bir dönem olmuştur. Özellikle Nazi Almanya'sı, Komünizm ideolojisini, Sovyetler Birliği ise Nazizm ideolojisini savaş sırasında ağır şekilde eleştirmiş ve birbirlerine karşı girmiştikleri mücadelede etkin bir karşı ideoloji propagandası gerçekleştirmiştir. Çalışma, bu karşıt ideolojik söylemlerin medyadaki sunumunu yansıtmaları bakımından önem taşımaktadır. Özellikle Sihirli Mermi Kuramı'nın etkin olduğu bir dönemde ideolojik güçlerin elinde medyanın nasıl şekillendiğine ışık tutması açısından çalışma, başta iletişim olmak üzere tarih, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler gibi çeşitli alanlara katkı sağlamaktadır. Ayrıca çalışma, mizahın ideolojik söylemlerin kitlelere benimsetilmesindeki rolünü tespit etmesi bakımından da önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmada Sihirli Mermi Kuramı'nın etkin olduğu bir dönemde meydana gelen İkinci Dünya Savaşı'nda Komünizm ve Nazizm ideolojisi karşıtı söylemlerin medyada ne şekilde sunulduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda Sovyetler Birliği'nde Nazizm ideolojisinin, Nazi Almanya'sında ise Komünizm ideolojinin ne şekilde temsil edildiğinin ortaya konulmasına çalışılmıştır. Bununla birlikte çalışmada mizahi unsurların ideolojik söylemlerin kitlelere benimsetilmesinde ne gibi bir rol üstlendiğinin de açıklanması hedeflenmiştir. Özellikle karikatürlerde kullanılan metafor, metonimi ve metalepsisler üzerinden kitlelerin zihinlerinde ne tür ideolojik algıların oluşturulmasının amaçlandığının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan göstergebilim yöntemi kullanılmıştır. Göstergebilimin temelini Ferdinand de Saussure ve Charles Sanders Peirce atmış ve ilerleyen süreçte ise göstergebilim, farklı uzmanların katkılarıyla

gelişmiştir. Roland Barthes, Louis Hjelmslev ve Claude Lévi-Strauss gibi pek çok uzman göstergebilime kullandıkları kavram ve/veya modellerle katkı sağlamıştır. Krokodil ve Fliegende Blätter mizah dergilerindeki karikatürler ise Karl Bühler'in Organon Modeli, Roman Jakobson'un İletişim İşlevleri ve John Searle'nin Söz Eylem Kuramı üzerinden analiz edilmiştir. Çalışmada karikatürler, Organon Modeli üzerinden incelenerek ideolojik mesaj verirken, karikatürlerdeki görsel ve yazılı göstergelerin nasıl bir araya getirildiği açıklanmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte İletişim İşlevleri üzerinden de karikatürler yoluyla insanların dikkatinin nasıl çekilmesine çabaladığının ve karikatürlerin hazırlandığı bağlamda hangi duygu durumunun ön planda olduğunun açıklanması hedeflenmiştir. Diğer yandan Söz Eylem Kuramı'nda da doğrudan karikatürler üzerinden kitlelerde ne gibi bir değişimin meydana getirilmeye çalışıldığının ve insanların hangi yönde düşünce, tutum ve harekette bulunmasının amaçlandığının tespit edilmesine çalışılmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde 20. yüzyılda dünyada ön plana çıkan siyasi ideolojilere yer verilmiş, bu ideolojilerin iktidara geliş süreçleri ve iktidara geliş süreçlerinde medyayı ne şekilde kullandığı açıklanmaya çalışılmıştır. Yine aynı bölümünde iletişim kuramlarına değinilmiş ve çalışmanın temel konusu olan Sihirli Mermi Kuramı anlatılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise 20. yüzyılda ön plana çıkan mizah dergilerine değinilmiş, özellikle Rusya ve Almanya'da ideolojik söylemlerin kitlelere benimsetilmesinde kullanılan dergiler hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın analiz bölümünde ise Sovyetler Birliği'ndeki Krokodil mizah dergisinin Nazizm ideolojisi karşısı, Nazi Almanya'sındaki Fliegende Blätter mizah dergisinin ise Komünizm ideolojisi karşısı karikatürleri göstergebilimsel açıdan analiz edilmiş, elde edilen bulgular sonuç bölümünde kapsamlı olarak irdelenmiş ve bu bulgular üzerinden Sihirli Mermi Kuramı bağlamında çeşitli çıkarımlar ortaya konulmuştur.

1. BÖLÜM: 20. YÜZYILDA DÜNYADA ÖN PLANA ÇIKAN SİYASİ İDEOLOJİLER, MEDYA VE SİHİRLİ MERMİ KURAMI

1.1. İdeoloji Kavramı

İdeoloji, modern toplumsal yapıda iz bırakan kavramlardan biri olarak ön plana çıkmaktadır. Siyaset bilimciler, sosyologlar, filozoflar, tarihçiler ve siyasal hayatla ilgili diğer yorumcular bu kavramı yararlı ve çekici olarak ifade etmektedir. Siyasal literatürde ideolojiyi araştırma veya spekülasyonun merkezi odağı olarak kullanan pek çok çalışma bulunmaktadır (Minar, 1961: 317). Bununla birlikte ideoloji kavramının pek çok tanımı bulunmaktadır. Bu tanımlar içerisinde ideoloji dogmatik olarak nitelendirilebilmektedir. Bazı tanımlarda politik karmaşıklık çağrışımları taşımakla birlikte bazı tanımlarda ise baskın düşünce tarzlarına atıfta bulunmaktadır. Bunların yanında bazı tanımlara göre de ideoloji, bir sosyal sınıfın somut çıkarlarına dayanırken, bir kısım tanıma göre ise ekonomik kişisel çıkarların yokluğuyla karakterize edilmektedir. Ayrıca ideoloji kavramı, sadece çok uzaklarda değil, aynı zamanda birbiriyle doğrudan çelişen pek çok tanımsal özelliği de kapsamaktadır (Gerring, 1997: 957). Bu tanımlarla birlikte ideolojiye yönelik çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Örneğin Karl Marx ve Friedrich Engels'e göre ideoloji, fikirler ve bilincin diğer ürünleri, gerçek toplumsal-tarihsel koşulları gizlediği düşüncesinden sahte yanılsamalar anlamına gelmektedir. Ancak bazı post Marksistler Marksist gelenekten etkilenerek daha yapıcı bir yaklaşım geliştirmiştir. Onlara göre ideoloji, ilerlemeyi ve yeni bir sosyal inşa yöntemini, yani meşru kültürel inşayı teşvik edebilmektedir. Sonuç olarak, ideoloji terimi Marksizm'den kaynaklanmasa da, Marksist yazılar kesinlikle onu çok çeşitli ve tanımlanması en belirsiz kavram olarak ortaya koymuştur (Fang, 2011: 157). İdeoloji kavramının daha da geniş bir çağrışım yelpazesi bulunmakta ve onu kullananlar genellikle ona açık veya kesin bir anlam vermekten kaçınmaktadır (Béteille, 2009: 196). İdeoloji, herhangi bir toplumun belirli amaç ve hedeflere ulaşmak için takip ettiği bir dizi doktrin olarak ifade edilebilmektedir. Bu doktrinler veya bir dizi fikir sıklıkla toplumun egemen bir grubu tarafından sunulmakta ve o toplumun diğer insanlarını etkilemektedir (Hussain vd., 2017: 78). Diğer bir ifadeyle toplumda egemen olan güç, kendi fikirlerini halka empoze edebilmekte ve ideoloji olarak tanımlanan bu düşünce yapısıyla toplumu istediği yönde kontrol etmeye çalışabilmektedir.

İdeoloji aslında teori ile eylem arasındaki bağlantıdır. Doktrin bir şekilde genişletilmekte ve orijinal varsayımlardan yeni ilkeler çıkarılmaktadır. Yeni genellemeler belirginleştirilmekte ve sonunda ideolojinin kimliği meydana gelmektedir. Gerçekliğin doğasına ilişkin belirli doktrinsel varsayımlardan türetilen ve toplumsal olayların geçmiş ve şimdiki durumunun yetersizliğine ilişkin aşırı karmaşık olmayan iddialarla ifade edilen bir eylem programı olarak tanımlanabilmektedir (Brzezinski, 1960: 266).

Gündelik dilde ideoloji terimi sıklıkla dogmaya yaklaşan bir şeyi ifade etmek için kullanılabilmektedir. Çok bilinen bir kullanıma göre ideoloji, yanlış bilinçle, yani kişinin kendi gerçek durumunun farkında olmama durumuyla ilişkilendirilmektedir. Daha az tartışmalı olan başka bir kullanımda ise ideoloji, Liberalizm, Sosyalizm, Komünizm ve Faşizm gibi siyasi gelenekle eşanlamlı olarak ele alınabilmektedir. Diğer yandan başka bir kullanım da ideolojiyi dünya görüşü kavramıyla özdeşleştirebilmektedir. Bu anlamda ideoloji, belirli bir toplumsal grubun, hatta tarihsel bir dönemin bakış açısını tanımlayabilmektedir. Kavram, yaşamın merkezi sorunlarına ilişkin değerlerin çerçevesine işaret edebilmektedir (Marks, 2001: 109-110).

İdeolojiler toplumsal koşullar ve toplumsal değerlerle bağlantılı olarak bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir (Torrey, 1969: 445). Kimi ideolojilerde doğrudan özgürlük vurgusu yapılabilirken, kimi ideolojilerde ise özgürlüğün geri planda kaldığı, merkezi otoriteye bağlılık vurgusu yapılabilir. Kimi ideolojilerde milliyetçi söylemler baskın olabilirken, kimi ideolojilerde ise milliyetçilik karşıtı fikirler ön plana çıkabilmektedir.

İdeoloji kavramıyla, politik düşünce arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Nitekim ideolojiden bahsetmek, politik düşünceden, onun karakterinden ve çeşitliliğinden bahsetmek demektir (Myers, 2003: 13). İdeoloji, tam olarak ne olması gerektiğine dair belirli kavramların ışığında geliştirilen bir fikirler sistemi anlamına gelmektedir. Bilinçli ya da bilinçsiz olarak yaptığı analizin doğruluğunu kanıtlamak ve bu ideali haklı çıkarmak için gerçeklere bir ideal perspektifinden yaklaşan ve onları yorumlayan bir toplumsal yaşam teorisini ifade etmektedir. Bu açıdan belirli bir ideolojiyi savunan kişi, fikirlerinin doğruluğuna vurgu yaparak bu fikirlerin bulunduğu toplumda benimsetilmesine çalışabilmektedir. Bu da belirli kitle iletişim araçlarının yardımıyla ideolojinin toplumda inşasına yol açabilmektedir. Her ideolojik inşa, belli

bir idealin geleceğe, şimdinin değerlendirilmesine ve geçmişe yansıtılmasını kapsamaktadır. İdeolojiler, sosyal gerçeklerin yarı bilimsel açıklamalarıyla birlikte toplumun gelecekteki gelişimi için programlar içermektedir (Roucek, 1944: 479). Yani ideolojiler, toplumsal yapıda çeşitli dönüşümlerin temelini atabilmektedir.

İdeoloji, belirli ekonomik, politik ve entelektüel uygulamaları tarihsel kökenlerini gizleyerek ve onları yorumlanmış bir dünyanın doğal bileşenleri haline getirerek meşrulaştıran bir teoridir. Bu açıdan değerlendirildiğinde ideoloji kavramının bir hakikat anlayışına bağlı olduğu ileri sürülebilmektedir. Kişinin belirli bir durumun gerçek doğasını anlamadığı müddetçe bir ideolojiyi tanıyamadığı söylenebilmektedir. Kişinin görevi ideolojik üst yapının altında yatan gerçekliği ortaya çıkarmaktır (Culler, 1973: 471).

İdeolojiler çeşitli teoriler üzerine temellenebilmekte, bu teoriler üzerinden de insanların dünyaya bakışının şekillenmesi amaçlanabilmektedir. İdeoloji teorileri, sosyal ve politik dünyaya ilişkin inançları, onları taşıyan bireyler üzerindeki etkilerine göre ayırdıklarında kritik öneme sahiptir (Warren, 1990: 599). İnsanların toplumsal ve siyasal yaşama yönelik bakış açıları üzerinde etkili olunması, onların günlük yaşamın pek çok alanında nasıl tutum sergileyeceği ve nasıl hareket edeceğini şekillendirebilmektedir.

İdeolojinin insanların günlük yaşamı üzerindeki etkisi, kavramın doğru ve yanlış kavramına ilişkin bakış açısıyla şekillenebilmektedir. İdeoloji doğru ve yanlış bilinci tanımlayabilmektedir (Wetter, 1969: 177). Bu tanım da belirli bir ideolojiyi benimseyen bireylerin, ideolojinin yönlendirdiği şekilde hareket etmesinin önünü açabilmektedir.

İdeoloji, önemli ancak ulaşılması zor olan siyasi davranışın belirli düzeylerdeki olgular ve ilişkilerle ilgilenmek için özellikle etkili bir araç oluşturmaktadır (Minar, 1961: 317). Diğer bir ifadeyle ideoloji, kitlelere idealize edilen belli bir yaşam sunabilmekte, bu yaşama ulaşılabilmesi için de ideolojinin sunduğu fikirlerin benimsenmesi istenebilmektedir.

İdeoloji kavramına eleştirel açıdan bakıldığında ideolojinin toplumsal dünyaya ilişkin anlayış ve tutumları sorunlu bir biçimde etkilediği söylenebilmektedir. Eleştirel teori buna karşı koymaya çalışmaktadır. Bu kapsamda da ideoloji, toplumsal gerçekliğin haritadan arındırılmış bir kısmı hakkında, seçici ve meşrulaştırıcı bir şekilde aydınlatılan, özerk ve eleştirel düşüncüyü kısıtlayan ve bazen de bazı kesimlerin

ıkarlarını destekleyen, göreceli olarak tutarlı bir varsayımlar, inançlar ve değerler dizisi olarak tanımlanabilmektedir (Alvesson, 1991: 209). Bu açıdan kimi durumda ideolojinin belirli bir grubun yararına hareket ettiği ve özgürlüğü ortadan kaldırdığı iddia edilebilmektedir.

İdeoloji kavramının modern kullanımları açıkça Napolyon Bonapart'tan, Marksizm'den ve hatta post-Marksist düşünceden etkilenmiştir. Nitekim Napolyon, Fransa ile Rusya arasındaki savaşının başarısızlığını ideolojilerin ve ideologların olumsuz etkisine bağlamıştır. İdeolojinin olumsuz çağrışımının da buradan kaynaklandığı ileri sürülebilmektedir. Daha sonra Karl Marx ve Friedrich Engels'in Genç Hegelcilere yönelik sert saldırıları ideolojiye yönelik eleştirileri yoğunlaştırmıştır (Fang, 2011: 156-157). İkinci Dünya Savaşı'nda ise farklı ideolojiler arasındaki mücadele cephelere taşınmış ve savaş, milyonlarca insanın hayatını kaybetmesiyle son bulmuştur. Soğuk Savaş döneminde ise ideolojiler, siyaset ve kültür dünyasına hâkim durumda olmuştur. Bu dönemde ABD ve Sovyetler Birliği arasında siyasetten ekonomiye, spordan bilime kadar pek çok alandaki rekabetin temelinde ideolojik mücadele yer almıştır. İnsanlık ideolojik olarak dışlayıcı kamplara bölünmüş, birçok ekonomik, politik ve ekolojik sorun ideolojik nedenlerden dolayı çözülememiştir. Bununla birlikte ideolojiler yok olmak yerine çoğalma ve karmaşıklık içinde büyüme eğiliminde olmuştur. Geleneksel sınıf mücadelelerinin yanı sıra yeni çatışmalar da ortaya çıkmış ve yeni toplumsal hareketler meydana gelmiştir (Markovic, 1984: 69). Soğuk Savaş'ın sonlanmasından sonra bile ideolojik mücadele tamamen ortadan kalkmamıştır.

1.2. Siyasi İdeolojiler

20. yüzyılda siyasi ideolojiler, dünyayı etkisi altına almış, bu dönemde meydana gelen pek çok savaşın, iç savaşın, devrimin, ihtilalin ve darbenin temelinde ideolojiler önemli rol üstlenmiştir. Çalışmanın bu kısmında da dünyanın siyasal düzeninde etkili olan Anarşizm, Falanjizm, Faşizm, Komünizm, Liberalizm ve Nazizm ideolojileri ele alınmıştır.

1.2.1. Anarşizm

Anarşizm ideolojisi, William Godwin'in görüşleriyle belirmeye başlamış ve asıl itibariyle Avrupa düşüncesi içinde şekil bulmuştur. Anarşist bakış açısında toplumsal

sorunların temeli olarak hiyerarşi hedef alınmaktadır. İdeolojide yardımlaşma ve dayanışma üzerinden toplumların hiyerarşiyi ortadan kaldıracılabileceğini düşünmek ideolojinin önemli bir varsayımıdır (Uğur, 2010: 136). Anarşizm, bireysel özgürlüklerin vurgulandığı, yönetici ilişkilerinin olmadığı bir yaşamı idealize etmektedir. İdeoloji, devleti engel olarak kabul ettiği için diğer ideolojilerden farklılaşmaktadır (Küçükyağcı, 2024: 218). Anarşist düşünürlerin, kapitalist sistemi ve modern veya ulus devleti eleştirmesiyle anarşist fikirler gelişmiştir (Yıldırım, 2022: 594). Anarşizm, aklın sistematik çabalarına karşı güvensizdir. İdeoloji, sezgiye ve içgüdüye güvenmeyi tercih etmekte, bununla birlikte kapsamlı bir doktrin önermeye de teşvik edilmektedir (Morawski, 1977: 31).

Anarşizm ideolojisi, genel olarak devletin meşruiyetini inkâr eden ve onun ortadan kaldırılmasını içeren çeşitli fikirlerin bir yapısı olarak tanımlanabilmektedir. Bu ideoloji, yalnızca devlet karşıtı olmanın dışında bir özgürlük fikri ya da teorisi olduğundan, açıklanan bu tanımın dar bir görüşü ifade ettiği söylenebilmektedir. Anarşizm, felsefi ve bilimsel savunucularının teorileri tarafından tahakküm altına alınmamış veya sınırlandırılmamış bir fikir akımını içermektedir. Anarşizm içerisinde hiçbir kişinin, hiçbir teorinin, hiçbir tarihsel sürecin bireyin kendinden üstün olmadığı ve yaşamın kendisinden soyutlanmış düşünceye öncelik vermediği yönündeki anarşist düşünce ön plana çıkmaktadır. Kararlılık ve eylem, kişinin arzuları ve hedefleri hakkındaki bilgisi, önemli kabul edileni kapsamaktadır (Wieck, 1975: 3-4). Diğer yandan toplumsal uyum ve kendisini özgür şekilde yaşamayı içeren özellikleri insanın içinde taşıdığı önermesini de benimsemektedir (Çuhadar, 2013: 119).

Anarşizm tüm sonuçlarıyla bireyin toplumdaki özgürlüğüyle ilgilidir. Taraftarlarına göre anarşizm, kötülüğe karşı büyük ve asil bir uğraşı olarak değerlendirilmektedir. Devlet fikrinin ve gerçekliğinin temsil ettiği görünen toplumsal bozulmaya karşı bir mücadele olarak ifade edilmektedir (Ntol ve Enemu, 2023: 95). Anarşizm, otorite ve iktidarı eleştirmekte, siyasi kurum ve yapıları, bireylerin kendisini gerçekleştirmesinde engel olarak değerlendirmekte, bu yüzden dışsal otoriteye karşı olmaktadır (Küçükalp ve Çevirici, 2019: 32).

1.2.2. Falanjizm

Falanjizm ideolojisi, İspanya ile özdeşleşen, antikomünist, antianarşist, otorite yanlısı ve milliyetçi bir siyasi ideolojidir. Falanjizm, Faşizm ve Nazizm ideolojisine benzetilmektedir. Bunun temelinde Falanjizm'in her iki ideolojiyle benzer özellikler taşımasıdır. Buna karşılık Falanjizm, temel bağlamda her iki ideolojiden de ayrılmaktadır. Falanjizm'de Hristiyanlık vurgusu ön plana çıkmakta ve monarşinin tekrar kurulması savunulmaktadır. Ayrıca ideoloji, devletin yararına olduğu düşüncesiyle otoriter bir lider etrafında halkın bir araya gelmesini desteklemektedir (Karaca vd., 2022: 704). Falanjizm, Nazizm gibi Komünizm ideolojisini tehdit olarak kabul etmekte ve Komünizm'e karşı mücadele edilmesini teşvik etmektedir.

1.2.3. Faşizm

Faşizm ideolojisi, 19. yüzyılın sonunda pozitivist ve liberalizme yönelik saldırıdan doğmuştur (Mosse, 1966: 14). Faşizm, genel olarak oportünist maceracı fikir ve rasyonalizm arasında bir noktada bulunmaktadır (Şeker, 2022: 225). İdeoloji ilk kez, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra toplumsal, ekonomik ve siyasal bunalımların meydana geldiği İtalya'da ortaya çıkmıştır (Erdem ve Erdem, 2016: 105). Faşizm, siyasal iktidarlık iddiasıyla kendini göstermekte, bu siyasal iktidarda egemenlik kavramı, yetkin bir devlet üzerinden ifade edilmektedir. (Alakuş Karaarslan, 2024: 83). Diğer yandan ideoloji, şiddeti gereklilik olarak görmekte ve hatta yüceltmektedir (Küçükalp, 2018: 86).

Rusya'daki Bolşevik Devrimi ve birçok Avrupa ülkesinde Komünizm ideolojisinin kısa süreli olsa da yükselişi, liberal demokrasiye ilişkin şüpheleri artırmış ve siyasi radikalizme yönelik korkuları beslemiştir. 1919 yılında Mussolini tarafından kurulan fasci di combattimento (Faşist Mücadele Birliklerinin İttifakı), radikal milliyetçilik ile sosyalizmin yeni bir ideolojik sentezini temsil ettiğini iddia etmiştir. Marksist olmayan sosyalizm ile radikal milliyetçiliğin birleşimini iddia eden yeni bir siyasi yönetim türü olarak Faşizm kavramı, İtalyan ulus devletinin sınırlarını aşmış ve ideoloji, evrensel bir anlam kazanmıştır (Bauerkämper, 2006: 539).

Faşist eğilimler, aşırı milliyetçilik, etnik merkezçilik ya da ırkçılık biçimlerinin desteklenmesi ve iç düşman olarak ilan edilen gruplara karşı mücadelenin yürütülmesiyle karakterize edilmiştir. Faşizm ideolojisi, demokrasi ve insan haklarına

büyük kısıtlamalar getirmiş ve baskın merkeziyetçi ve/veya militarist yönleri olan güçlü ve birleşik bir devlet inşa etmeyi hedeflemiştir (Meloan, 1993: 47-48). Bu nedenle Faşizm ideolojisinde devlet kavramı vurgulanırken, faşist devlet yönetimi içerisinde toplumsal denetim ve merkezi otorite de ön planda olmuştur.

1.2.4. Komünizm

Komünizm ideolojisi temelinde ortak mülkiyetin benimsenmesini ve sınıfsız bir toplumun inşasını amaçlayan bir siyasi akımdır. Marx ve Engels'in düşünceleri çerçevesinde şekillenen ideoloji, 1917 yılında Vladimir Lenin'in liderliğinde Rusya'da iktidar olmuş, ilerleyen süreçte de ise dünyanın farklı bölgelerinde çeşitli ülkelere yayılmıştır. Marksizm bir toplum bilimi, bir insan ya da insan felsefesi, devrimin strateji ve taktiği olarak sunulmuştur. Bununla birlikte Kapitalizm'in ve burjuva uygarlığının ekonomik çöküşü öngörülmüştür (Kamenka ve Tay, 1987: 3). Marksistlerin ve Marksist olmayanların bir ideoloji teorisini tam olarak tasvir etmeye yönelik girişimleri, yıllar geçtikçe, bu geniş kapsamlı ve anlaşılması zor terimi yeterince kavramayı başaramayan çok sayıda çalışma üretmiştir (McLaren, 1988: 153).

Marx'ın, belirli yasaların bir toplumu bir dizi ekonomik aşamadan geçerek Komünizm'e doğru ilerlemeye zorladığını varsayan tarih teorisi yer almaktadır. Bu kapsamda Komünizm teorik olarak bir toplumun tüm ihtiyaçlarını, hiçbir üyesini sömürmeden karşılayan bir ekonomik sistem olarak ifade edilmektedir (Bowles, 1962: 553). Sınıf kavramı, Marx'ın temel kavramını oluşturmaktadır. Modern toplumun ve eşitsizliğin teşhisinin anahtarını sağlamış, kapitalist toplum bir sınıfın diğeri tarafından ekonomik olarak sömürülmesine dayandırılmıştır. Kendisi için hareket eden, birleşik, bilinçli bir işçi sınıfı şeklinde pratik-stratejik bir rehber oluşturulmuştur (Tajbakhsh, 1991: 1934).

Marx'tan önceki sosyalizm, temel olarak burjuva mülkiyetinin, ekonomik sömürünün ve sınıf ayrımının ortadan kaldırılmasını içermiştir. Bununla birlikte emeğin onurunun haklı çıkarılması ve kullanım amaçlı üretimin kurumu olarak tanımlanabilen bir ideali ifade etmiştir. Felsefi açıdan ve sosyal bilim vasıtasıyla Marx, sosyalizm için bir yöntem teorisi ve onun amaçları için bir gerekçe oluşturmaya çabalamıştır. Daha sonra, sosyalizmin tarihsel açıdan önemli varyantlarında, Marksist teori ya da Engels'in felsefesi ve metodolojisi, doktrinsel gerçek halini almıştır (Wieck, 1975: 4). Bununla birlikte Lenin'in tarihin hızının siyasi araçlarla, özellikle de devrimle

hızlandırılabilceği varsayımı ortaya çıkmıştır. Diğer yandan ekonomik ve politik değişimin aracı olarak da Komünist Parti vurgulanmıştır (Bowles, 1962: 553).

1.2.5. Liberalizm

Modern devletlerin ortaya çıkmasıyla Liberalizm gelişme olanağı elde etmiştir (Ercoskun, 2019: 107). Liberalizm ideolojisi, özgürlüğü, bireyciliği, hukukun egemenliğini, sınırlı devleti, barışı, temel insan haklarını, çoğulculuğu ve adaleti arzulayan bir ideoloji olarak tanımlanabilmektedir (Avan, 2015: 31). Bu ideoloji, 17. yüzyıldaki İngiliz devrimlerinden doğmuş, 18. yüzyıldaki Amerikan ve Fransız devrimlerinin ardından birçok ülkeye yayılmış ve 19. yüzyılın büyük bir kısmına da egemen olmuştur. Klasik Liberalizm'in ana fikri kanun önünde özgürlüğü ifade etmektedir. Bu kapsamda insanlar, yalnızca başkalarının özgürlüklerine tecavüzlerini önleyen kurallarla sınırlandırılmakta ve kendi çıkarlarını ve arzularını takip etmelerine izin verilmektedir (Dahrendorf, 1991: 385). Bu açıdan Liberalizm'i, yürütme, yasama, yargı ve medya gibi iktidarın çeşitli dallarının birbirinden ayrıldığı, özel/bireysel özgürlük ve mülkiyete önem verildiği siyasal sistem olarak tanımlanmak mümkündür (Szelényi ve Csillag, 2015: 23). Temel hak ve özgürlüklerin önceliği, Liberalizm'in temel kavramları olarak değerlendirilebilmektedir (Tosun, 2010: 83).

Liberal fikirler, sosyal dünyaya ve insanların ve kurumların nasıl hareket edeceğine ve hareket etmesi gerektiğine ilişkin günlük beklentilere nüfuz etmektedir. Siyasi düşüncenin içinde hareket ettiği nihai çerçeveyi meydana getirmektedir (Geuss, 2002: 320). Bir siyaset felsefesi olarak Liberalizm, özgürlüğün insan kişiliğinin tam gelişimi için gerekli olduğu ve bu nedenle insanın özgür olması gerektiği varsayımı üzerinden temellenmektedir. Özünde Liberalizm ideolojisi, anti-otoriter bir fikri savunmaktadır. Bununla birlikte ideolojinin ayırt edici amaçlarından biri, insanı geleneksel kısıtlamalardan kurtarmaktır (Humphrey, 1955: 419). Liberalist düşünürler, bireylerin özgür iradesinin kullanılması gerektiğini savunmaktadır (Gedikli Berber, 2011: 211).

Liberalizm ideolojisinin çekiciliği büyük ölçüde onun farklı yaşam tarzlarına ve değer şemalarına hoşgörü gösterme konusundaki kararlılığından kaynaklanmaktadır (Scheffler, 1994: 4). İdeoloji, insan hayatına pek çok ince yolla nüfuz etmiştir. Rasyonellik, bireysel haklar, demokrasi, hakkaniyet, eşitlik, bireysel özgürlükler, adalet, yükümlülükler, hukukun üstünlüğü ve benzeri konulardaki liberal kelime dağarcığı

günlük söylemin bir parçası haline gelmiştir (Vincent, 1998: 443-444). Liberalizm geleneğinin merkezinde yer alan çeşitli ilkeler arasında devletin özgür insanların benimsediği hedef ve amaçları dikte etmeden bireysel özgürlüğü koruması gerektiği iddiası bulunmaktadır (Christman, 1991: 343).

1.2.6. Nazizm

Nazizm ideolojisi, antisemitist, antikapitalist, antikomünist ve ırkçı fikirleri barındıran bir siyasi ideolojidir. Almanya’da Adolf Hitler liderliğindeki Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi (NSDAP) tarafından benimsenen ideoloji, 1933 yılında NSDAP’nin iktidar olmasıyla ülkede etkin hale gelmiştir. Faşizm ve Nazizm sıklıkla birbiriyle özdeşleştirilmekte, Faşizm tanımlanırken Nazizm’e, Nazizm tanımlanırken Faşizm’e doğrudan ya da dolaylı atıf yapılabilmektedir. Her ne kadar iki ideoloji arasında çeşitli benzerlikler olmasıyla birlikte her iki ideolojiyi birbirinden ana hatlarıyla ayıran temel özellikler bulunmaktadır. Milliyetçilik, gerek Faşizm ideolojisinin gerekse Nazizm ideolojisinin temelinde yer almış, yönetim anlayışı olarak da her iki ideoloji de totaliter hükümetleri benimsemiştir. Bununla birlikte Faşizm ideolojisinin aksine Nazizm ideolojisi ırkçılığı ön plana çıkarmış ve anti-Semitizm politikalarına yönelmiştir (Hussain vd., 2017: 80). Nitekim Nazizm, doğrudan Yahudileri hedef almıştır (Hitler, 2005: 254). Nazizm ideolojisinin Yahudi karşıtı çizgide yer almasının, ideolojiyi diğer pek çok ideolojiden ayıran temel özelliklerden biri olduğu söylenebilmektedir.

Nazizm ideolojisinde ırkın hijyeni adı verilen fikir ön plana çıkarılmıştır. Hijyen konusunda sağlık ve hastalık metaforları kullanılmış, kirlilik ve istilacı hastalık fikirleri Nazi metinlerinde ve özellikle de Hitler’in konuşmalarında yer almıştır. Kanınızı saf tutun gibi başlıklar taşıyan broşürler yer almış ve bazı insanlar, ırkın saflığına yönelik tehdit olarak sunulmuştur (O’Shaughnessy, 2009: 59-60). Ayrıca Nazizm ideolojisinde mücadele kavramı ön plana çıkarılmıştır. Bu da Nazilerin, Almanya’yı büyük bir savaşa sürüklemesinde önemli rol oynamıştır.

1.3. 20. Yüzyılda Avrupa’da Egemen Olan Siyasi İdeolojiler

20. yüzyılda Avrupa’da Komünizm, Faşizm, Nazizm ve Falanjizm olmak üzere dört siyasi ideoloji ön plana çıkmıştır. Bunlardan ilki 1917 yılında gerçekleşen Ekim Devrimi ile birlikte Rusya’da egemen olan Komünizm ideolojisidir. Ardından 1922

yılına Mussolini'nin İtalya'da başbakan olmasıyla birlikte İtalya'da Faşizm ideolojisi etkili olmuştur. 1933 yılında Hitler'in Almanya'da iktidara gelmesiyle de Nazizm ideolojisi Almanya'da ön plana çıkmıştır. Son olarak 1939 yılında Franco'nun İspanya İç Savaşı'ndan galip gelmesiyle Falanjizm ideolojisi İspanya'da güç bulmuştur. Çalışmanın bu kısmında bu dört ideolojinin Avrupa'da iktidara gelme süreçleri açıklanmaya çalışılmıştır.

1.3.1. İspanya'da Falanjizm İdeolojisi

İtalya'da Faşizm ideolojisinin ve Almanya'da Nazizm ideolojisinin etkin olmaya başlaması, İspanya'da da milliyetçi temelli Falanjizm ideolojisinin ön plana çıkmasına yol açmıştır. Franco, 1936 yılında İspanya'daki cumhuriyetçi rejime karşı isyan başlatmış, bu isyan zaman içerisinde çok sayıda insanın ölümüyle sonuçlanacak olan İspanya İç Savaşı'na neden olmuştur. İspanya İç Savaşı sırasında Franco'nun güçleri, Nazi Almanya'sı ve İtalya Krallığı'ndan destek alarak Sovyetler Birliği tarafından desteklenen cumhuriyetçi güçlere karşı zaman içerisinde zafer elde etmeyi başarmıştır (Encarnación, 2001: 35). 1939 yılında iç savaş son bulmuş ve Franco, *Caudillo* unvanıyla devlet başkanlığı görevini üstlenmiştir. İspanya İç Savaşı'nın sonlandığı tarihte İkinci Dünya Savaşı başlamış, Franco liderliğindeki İspanya ise savaşta tarafsız kalmayı tercih etmiştir. Bu nedenle İkinci Dünya Savaşı sonunda İtalya'da Faşizm ideolojisinin, Almanya'da ise Nazizm ideolojisinin son bulmasına karşılık İspanya'da Falanjizm ideolojisinin varlığı bir süre daha devam etmiştir.

Franco, İspanya'da Falanjizm ideolojisini etkin hale getirmiş, tek ulus ve tek devlet politikası kapsamında Katalanların bağımsız olmasının önüne geçmiştir. Onun iktidarında Katolik Kilisesi ön planda olmuş ve ülke, doğrudan antikomünist bir çizgide yer almıştır. İspanya, her ne kadar İkinci Dünya Savaşı'nda Mihver Devletleri'nin yanında savaşa girmemiş olsa da Nazi Almanya'sı ve İtalya Krallığı'na yakınlığından dolayı bir süre uluslararası alanda izole edilmiştir. Bu dönemde İspanya ne Birleşmiş Milletler'e (BM), ne de Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) dâhil olamamıştır. Soğuk Savaş döneminin sertleşmeye başladığı dönemde ise Batı Blok'u, Sovyetler Birliği karşıtı bir politikaya yönelen İspanya'ya ılımlı bir tavır takınmıştır. 20 Ekim 1975 tarihinde Franco'nun ölmesiyle birlikte (Boyd, 2008: 133), İspanya'da Falanjizm ideolojisinin etkisi zaman içerisinde kaybolmuştur.

1.3.2. İtalya Krallığı ve İtalyan Sosyal Cumhuriyeti'nde Faşizm İdeolojisi

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İtalya'da Mussolini liderliğinde güçlenen Faşizm ideolojisi, *Camicie nere* (Kara Gömlekliler) olarak bilinen paramiliter örgütle isminden söz ettirmiştir (Karaca, 2018a: 122). 1922 yılında Mussolini, destekçileriyle birlikte Napoli'den Roma'ya gerçekleştirdiği yürüyüşle dikkatleri üstüne toplamıştır. Bu yürüyüşün ardından İtalya Kralı III. Vittorio Emanuele tarafından Mussolini İtalya başbakanı olarak görevlendirilmiştir. Mussolini'nin başbakan olarak atanmasıyla birlikte İtalya'da Faşizm ideolojisi etkin olmaya başlamıştır. Mussolini, ülkede sıkı bir denetim sağlamış, Mussolini'nin partisi dışındaki partiler de kapatılmıştır. Faşizm ideolojisi altında İtalya'nın Roma İmparatorluğu dönemindeki gibi büyük bir devlet olması hayali meydana getirilmiştir (Karaburun Doğan, 2019: 230-231). Bu kapsamda Mussolini liderliğinde İtalya'nın topraklarının genişletilmesine yönelik politikaya girilerek Habeşistan ve Arnavutluk işgal etmiştir (Keegan, 2016: 354).

1 Eylül 1939 tarihinde İkinci Dünya Savaşı başladığında İtalya, tarafsız kalmayı tercih etmiş, buna karşılık savaşın ilk yılında Alman ordularının art arda aldığı zaferler üzerine Nazi Almanyası'nın yanında Müttefik Devletleri'ne karşı savaşa girmiştir. Savaşta İtalyan orduları, Balkanlar'da ve Kuzey Afrika'da yenilgi almış, buna rağmen Nazi Almanyası'nın desteğiyle bir süre bu bölgelerde varlığını korumuştur. İtalya, Yunanistan'ı işgal etmeye çalışmış, fakat başarılı olamamıştır (Macksey, 2012: 53). Mihver Devletleri'nin Kuzey Afrika'daki kesin yenilgisinden sonra İtalya, Müttefik Devletleri tarafından işgal edilmeye başlanmıştır. Bunun üzerine İtalya kralı, Mussolini'nin görevine son vermiş ve Mussolini tutuklatılmıştır. Mussolini'nin tutuklanmasıyla İtalya'da faşist rejim çökmüştür. Bu süreçte Hitler, İtalya'nın işgali emrini vermiş ve Mussolini'nin tutuklu bulunduğu yerden kurtarılmasını sağlamıştır. Mussolini, kurtarıldıktan sonra İtalya'nın Nazi Almanyası'nın işgali altındaki topraklarında İtalyan Sosyal Cumhuriyeti adı verilen faşist bir devlet kurulmuştur. Böylece Faşizm ideolojisi bir süre daha İtalya'nın belirli bölgelerinde etkisini sürmüştür. 1945 yılında Nazi Almanyası'nın yenilgiyle İtalyan Sosyal Cumhuriyeti yıkılmış ve Mussolini öldürülmüştür (Karaca, 2018b: 1207). Mussolini'nin ölümüyle birlikte Faşizm ideolojinin İtalya'daki varlığı son bulmuştur.

1.3.3. Sovyetler Birliği'nde Komünizm İdeolojisi

Birinci Dünya Savaşı sırasında Rusya'da devrim olmuş (Zinovyev, 2012: 211), Rus Çarlığı yıkılmış ve 1917 yılında Geçici Hükümet adında bir yönetim kurulmuştur. Lenin liderliğinde Bolşevikler de Geçici Hükümet'e karşı Ekim Devrimi'ni gerçekleştirmiş ve komünist güçler Rusya'da egemenliği ele geçirmiştir. Komünistlerin, ülkedeki egemenliğine karşı çıkan kuvvetler, Beyaz Ordu adı altında birleşmiş ve komünist güçlerin silahlı kanadı olan Kızıl Ordu'ya karşı mücadeleye girişmiştir. Bu mücadele Rus İç Savaşı'na yol açmış ve bu iç savaşta çok sayıda Rus vatandaşı hayatını kaybetmiştir. Nihayetinde Kızıl Ordu, Batılı Devletler tarafından desteklenen Beyaz Ordu'yu yenmeyi başararak Rus İç Savaşı'nı sonlandırmıştır.

1922 yılında Sovyetler Birliği kurulmuş ve ülkede geniş çaplı ekonomik kalkınma hareketi gerçekleştirilmiştir. Sovyetler Birliği, tek bir devlet olarak farklı kimliklere ve tarihi geçmişlere sahip halkları bir araya getiren bir sistem inşa etmiştir. Bu kapsamda yeni bir Sovyet vatandaşı oluşturmak için siyasi hayatın organizasyonunda ve hükümet yapısında günlük hayatla doğrudan ilgili olan uzun vadeli ve çeşitli reformlar hayata geçirilmiştir (Bodaveli, 2015: 156). Lenin'in ölümünden sonra birliğin liderliğine Joseph Stalin gelmiş ve 1936-1938 yılları arasında gerçekleşen Büyük Temizlik adlı hareketle çok sayıda kişi tasfiyeye maruz kalmıştır. Sovyetler Birliği, Komünizm ideolojisinin dünyaya yayılmasında lider konumunda olmuş ve çeşitli ülkelerde komünist hareketlere destek vermiştir. 1933 yılında Nazizm ideolojisini savunan NSDAP'nin Almanya'da iktidara gelmesi doğrudan Sovyetler Birliği'nin varlığını tehdit etmeye başlamıştır. 1939 yılında Sovyetler Birliği, Nazi Almanya'sı ile saldırmazlık paktı imzalarsa da Alman ordularının 1941 yılında topraklarını işgal etmesinin önüne geçememiştir.

Sovyetler Birliği, İkinci Dünya Savaşı sırasında başta Nazi Almanya'sı olmak üzere çeşitli ülkelerle mücadele etmek zorunda kalmıştır. Savaş sırasında Sovyetler Birliği propagandası doğrudan Komünizm ideolojisini överken aynı zamanda Stalin'in de kişi kültünü ön plana çıkarmıştır. Sovyet propagandası, halkı savaşı Sovyetler Birliği'nin kazanacağına ikna etmeye çalışmıştır (Akarcalı, 2003: 212). Ayrıca Sovyet propagandasında doğrudan Hitler hedef alınırken (Tuncer, 2023b: 379-380), Nazizm ideolojisi de sert bir şekilde eleştirilmiştir. Naziler, Sovyetler Birliği halkına ideolojik bir düşman olarak sunulmuştur (Çalışkan ve Karaburun Doğan, 2020: 275). Sovyetler

Birliği savaşın başlarında Alman ordularına karşı ağır yenilgiler almasına karşılık (Hart, 2015: 224) ilerleyen sũreçte Nazi Almanya'sına karşı ũstũn gelmeye başlamıştır. Nihayetinde Sovyetler Birliği, 2 Mayıs 1945 tarihinde Nazi Almanya'sının başkenti Berlin'i ele geçirmiş ve aynı ay içerisinde mũttetikleriyle birlikte Nazi Almanya'sını savaş dışı bırakmayı başarmıştır. İkinci Dũnya Savaşı'nın sonucunda Sovyetler Birliği, ABD ile birlikte iki sũper gũ olmuş ve iki ũlke arasında ideolojik temelli bir mũcadele ortaya çıkmıştır. Soğuk Savaş olarak bilinen bu dũnemde Sovyetler Birliği'nin etki alanındaki ũlkeler Doğu Blok'u, ABD'nin etki alanındaki ũlkeler ise Batı Blok'u olarak adlandırılmıştır.

Soğuk Savaş dũneminde Sovyetler Birliği, Komũnizm ideolojisini diğer ũlkelere ihraç etmeye, ABD ise Komũnizm ideolojisinin dũnyaya yayılmasını ũnlemeye çalışmıştır. Bu amaçla ABD, Kore ve Vietnam'a mũdahale ederek Komũnizm ideolojisinin etki alanının genişlemesini engellemeyi amaçlamıştır. Sovyetler Birliği, kendisine karşı kurulan NATO'ya yũnelik olarak mũttetikleriyle birlikte 14 Mayıs 1955 tarihinde Varşova Paktı'nı oluşturmuştur (Gaddins, 2018: 100). Bu şekilde Sovyetler Birliği, Avrupa'daki komũnist askeri komutasını birleştirmeye çalışmıştır (Riasanovsky ve Steinberg, 2011: 607).

1949 yılında Çin İç Savaşı'ndan Mao Zedong'un komũnist gũlerinin an Kay şek'in milliyetçi gũlerine karşı zaferle çıkması, ideolojik bağlamda Sovyetler Birliği'nin elini gũlendirmiřtir. Buna karşılık Stalin'in ũlũmũnden sonra Çin ve Sovyetler Birliği arasında Çin-Sovyet Ayrılığı adı verilen bir sũre yaşanmış bu da Sovyetler Birliği'nin ũnemli bir mũttetikini kaybetmesine yol açmıştır (Priestland, 2017: 375). Ayrıca her ne kadar komũnist rejimle yũnetilse de Josip Broz Tito'nun liderliğindeki Yugoslavya'nın, Sovyetler Birliği'nden ayrı hareket etmesi de Sovyetler Birliği'nin etkinliğini zayıflatmıştır. Diğer yandan birlik içerisinde 1968 yılındaki Çekoslovakya'nın işgali de ayrışmaya yol açmıştır. 1968 yılında Prag'daki reformlar hızlanmış, bu durum Sovyetler Birliği'ni tedirgin etmiştir (Stanciu, 2014: 127). Bunun ũzerine Sovyetler Birliği, mũttetikleriyle Çekoslovakya'yı işgale girişirken, Arnavutluk ve Romanya bu işgalde yer almamıştır. Arnavutluk, Varşova Paktı'ndan ayrılırken, Romanya, işgali eleştirmiştir.

Soğuk Savaş sũrecinde Sovyetler Birliği, ABD ile askeri, siyasi, ekonomi, spor ve teknoloji gibi pek çok alanda rekabet içerisine girmiş ve bu rekabet dũneminde de sık

sık Komünizm propagandasına yönelmiştir. 1985 yılında Mihail Gorbaçov'un Sovyetler Birliği'nin liderliğine gelmesiyle uygulanan *Glasnost* (Açıklık) ve *Perestroyka* (Yeniden Yapılanma) politikalarıyla birlik dağılma sürecine girmiş ve nihayetinde de 26 Aralık 1991 tarihinde Sovyetler Birliği dağılmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte çift kutuplu dünya düzeni bitmiş, Komünizm ideolojisinin dünyadaki etkinliği ise önemli ölçüde son bulmuştur.

1.3.4. Nazi Almanya'sında Nazizm İdeolojisi

Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın içerisinde yer aldığı İttifak Devletleri, İtilaf Devletleri'ne karşı mağlup olmuş ve savaş sonucunda Almanya, ağır koşullar içeren Versay Antlaşması'nı imzalamak zorunda bırakılmıştır. Almanya, bu antlaşmayla Avrupa'daki topraklarının bir kısmını ve sömürge topraklarını kaybederken, aynı zamanda yüklü bir savaş tazminatı da ödemeye zorlanmıştır. Savaş sonrası süreçte Alman halkına yüklenen bu ağır şartların dışında 1929 Dünya Ekonomik Buhranı da yaşanmış, böylece Almanya büyük bir enflasyonla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Tüm bu şartlar içerisinde NSDAP'nin lideri Hitler, milliyetçi söylemleriyle Almanya'da büyük bir taraftar kitlesi elde etmiştir. Hitler, Birinci Dünya Savaşı'nda onbaşı rütbesinde İtilaf Devletleri'ne karşı savaşmış, yaralanmış ve madalya almaya hak kazanmıştır. Bu nedenler Hitler, NSDAP'nin de etkili propagandasıyla Alman kamuoyunda kişi kültü haline getirilmiştir. 1923 yılında Birahane Darbesi olarak adlandırılan bir darbe girişimiyle Hitler'in Almanya'da iktidarı ele geçirme planı başarısız olmuş ve hapse atılmıştır (Macit, 2007: 27). Buna karşılık hapisane sürecinde Alman kamuoyu Hitler'i yakından tanıma olanağı bulmuştur.

Hitler'in partisi NSDAP'nin siyasi görüşleri, Nazizm ideolojisi çerçevesinde şekillenmiş, bu nedenle NSDAP'nin söylemlerinde ırkçı, antisemitist, antikomünist ve antikapitalist söylemler ön plana çıkmıştır. Hitler'in yönetiminde SA (Sturmabteilung) adı verilen paramiliter birlikler Almanya'da şiddet eylemlerine girişmiştir. Bu kapsamda Hitler, Almanya'da sokak şiddeti, polise, bürokrasiye ve orduya derinlemesine sızma ve merkezci siyasi liderlerin göz yumması yoluyla iktidara gelmeyi başarmıştır (Sarkar, 1993: 163). SA'nın giriştiği şiddet eylemleri, NSDAP ve Hitler'in şiddetle anılmalarına yol açmıştır.

Hitler, 10 Nisan 1932 tarihinde gerçekleştirilen cumhurbaşkanlığı seçimlerini, Paul von Hindenburg'a karşı kaybetmiştir (Darı, 2022: 266). Buna karşılık 31 Temmuz 1932 tarihinde Almanya'da gerçekleştirilen seçimde NSDAP birinci parti olmayı başarmış (Canşen, 1997: 62) ve nihayetinde Hitler, 30 Ocak 1933 tarihinde başbakan olmuştur (Dalerue, 2013: 82). 1934 yılında Almanya Cumhurbaşkanı Hindenburg'un ölümüyle Hitler, *der Führer* (Lider) unvanı altında hem başbakanlık hem de cumhurbaşkanlığı makamlarını tek elde toplamıştır. Hitler'in liderliğinde Almanya'nın bayrağı, NSDAP'nin gamalı haçlı bayrağıyla değiştirilmiş ve Almanya'da NSDAP dışındaki diğer tüm siyasi partiler kapatılmıştır. Ayrıca Naziler, zararlık olarak kabul ettikleri yayınları da hedef almıştır (Erol, 2021: 42). Nazilerin ırkçı fikirleri, 1935 yılında Nürnberg Yasaları adı verilen ırkçı yasaların çıkarılmasına yol açmıştır. Bu yasalar çerçevesinde Almanlar ve Yahudiler arasında ayrıma gidilmiş ve Alman ırkından olanların Yahudilerle evlenmesi yasaklanmıştır.

Nazizm ideolojisinin antikomünist söylemleri etkin bir şekilde uygulanarak Komünizm ideolojisine karşı mücadeleye girişilmiş ve Alman kamuoyunda Sovyetler Birliği hedef haline getirilmiştir. Bununla birlikte yine Nazizm ideolojisinin antisemitist fikirleri de uygulanarak Yahudiler, Alman halkından izole edilmeye başlanmıştır. Nazi propagandası, Yahudilerle Marksistler arasında bağ olduğunu bile ileri sürmüştür (Goebbels, 2016: 31). Yahudilere karşı ülkede nefret söylemine girişilmiş, bu nefret söyleminin dışında Yahudilere karşı şiddet eylemleri de gerçekleştirilmiştir. 9-10 Kasım 1938 tarihinde Almanya'da Yahudilere karşı *Kristallnacht* (Kristal Gece) olarak bilinen geniş kapsamlı şiddet eylemleri yaşanmıştır.

Nazizm ideolojisinin *Lebensraum* (Yaşam Alanı) adı verilen politikası gereği Naziler, yayılmacı bir siyaset izlemiş, bu kapsamda Saarland referandumla ve Avusturya ise *Anschluss*'la (İlhak) Alman topraklarına katılmıştır. Bununla birlikte Çekoslovakya da Almanya tarafından işgal edilmiştir. Nazilerin yayılmacı politikası, 1 Eylül 1939 tarihinde Polonya'nın işgaline girişilmesiyle devam etmiş ve nihayetinde bu işgal, İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasına yol açmıştır. Savaşın başlarında Almanya, Avrupa kıtasının önemli bir bölümünü işgal etmeyi başarmış, ayrıca kurduğu ittifaklarla da yine kıtanın önemli bir bölümünde etkili olmuştur. Almanya, 22 Haziran 1941 tarihinde Sovyetler Birliği'ni de işgale girişmiş, ayrıca 11 Aralık 1941 tarihinde de ABD'ye savaş ilan etmiştir. Naziler, işgal edilen ülkelerde Nazizm ideolojisini etkin kılmaya

çalışmıştır (Işık ve Karaca, 2019: 46). Diğer yandan Naziler, sorun olarak değerlendirilen Yahudilerin Avrupa'daki durumuna ilişkin de harekete geçmiştir (Kershaw, 2009: 484).

Naziler döneminde pek çok insan, kamplara götürülmüş bu kamplarda da pek çok insan hayatını kaybetmiştir (Mazower, 2014: 448). Özellikle Naziler, Avrupa'nın önemli bir bölümünde etkili olduğu dönemde Yahudilere karşı politikalara girişmiş ve pek çok Yahudi'yi toplama kamplarına göndermiştir. Bununla birlikte işgal edilen ülkelerde Almanya'da olduğu gibi antikomünist ve antisemitist propagandalar yapılmıştır. Örneğin Nazilerin işgali altındaki Sırbistan'da antikomünist propaganda girişilmiştir (Çalışkan, 2020: 97).

1943 yılına gelindiğinde Almanya, cephelerde ağır yenilgiler almış ve saldırı pozisyonundan savunmaya pozisyonuna geçmiştir. Almanya'nın yenilgisi, 6 Haziran 1944 tarihinde başlayan Normandiya Çıkarması'yla hızlanmış ve Alman orduları adım adım Avrupa kıtasında kontrolü kaybetmiştir. Nihayetinde Müttefik Devletleri, Almanya'yı da işgale girişmiş ve 30 Nisan 1945 tarihinde Hitler intihar etmiştir (Eberle ve Uhl, 2017: 437). Hitler'in intiharının ardında da Almanya, 7 Mayıs 1945 tarihinde Müttefik Devletleri'ne kayıtsız şartsız teslim olmuştur. Nazilerin teslim olmasından sonraki süreçte Müttefik Devletleri, Almanya'yı tamamen işgal etmiş ve denazifikasyon (Nazilerden arındırma) sürecini başlatmıştır. Denazifikasyon sürecinde Almanya'da NSDAP kapatılırken, Nazizm ideolojisini savunan ve destekleyen kurumlar da yasaklanmıştır. Böylece İkinci Dünya Savaşı'nda Nazilerin yenilgisiyle birlikte Nazizm ideolojisinin Almanya'daki varlığı son bulmuştur.

1.4. Ana Akım

Çalışmanın bu kısmında ana akım içerisinde yer alan Sihirli Mermi Kuramı, Kullanımlar ve Doyumlar, Suskunluk Sarmalı, Gündem Belirleme, Bağımlılık Kuramı ve Eşik Bekçiliği Modeli ele alınmıştır.

1.4.1. Sihirli Mermi Kuramı

İletişim araştırmasının ilk aşamaları sırasında izleyicileri psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayan medya ve içerik türlerine çeken tatminleri ele almak için bir yaklaşım geliştirilmiştir. Erken etki araştırmalarının çoğu, daha iyi iletişim ya da

mesajların istenmeyen sonuçlarına ilişkin genel dersleri tespit etmek amacıyla deneysel yaklaşım yoluyla gerçekleştirilmiştir (Weiyen, 2015: 71). 1940'lı ve 1950'li yıllarda kitle iletişim araçlarının davranış değişikliği üzerinde güçlü bir etkisi olduğu düşünülmüştür. Sihirli Mermi Kuramı, özetle medyanın izleyici davranışları üzerinde çok fazla etkiye sahip olduğu varsayımına dayanmaktadır. Hipodermik İğne Kuramı olarak da adlandırılan bu kuram, kitle iletişim araçlarının izleyiciler üzerinde doğrudan, anında ve güçlü bir etkiye sahip olduğunu ima etmiştir (Kenechukwu, 2015: 115). 20. yüzyılın ilk yarısında Nazizm, Faşizm ve Komünizm gibi ideolojileri destekleyen güçlerin iktidara gelmesi, medya üzerinde doğrudan kontrol kurması ve eleştirel söylemlere izin verilmemesi, kitle iletişim araçlarında tek sesliliğin oluşmasına yol açmıştır. Bu dönemde medya üzerinde kontrol kuran kimi ideolojik rejimler, kitle iletişim araçlarını propaganda aracı olarak kullanmış ve kitleleri istenilen yönde etkilemeye çalışmıştır.

Sihirli Mermi Kuramı'nda bir mesaj, silahtan kişinin beynine ateş eden bir kurşuna benzetilmiş, dolayısıyla medya mesajlarının pasif kullanıcıların bedenlerine doğrudan enjekte edilen ve onları anında ve derinden etkileyen iğneler olduğu ifade edilmiştir (Mehrad vd., 2020: 17). Diğer bir açıklamayla kuramın temelinde kitle iletişim araçlarının büyük bir grup insanı, istenen tepkiyi tetiklemek için tasarlanmış uygun mesajları onlara vurarak ya da enjekte ederek doğrudan ve eşit şekilde etkileyebileceği öne sürülmüştür (Okon ve Ekpang II, 2021: 54). Bu nedenle kitle iletişim araçlarının doğrudan insanların düşünce, tutum ve davranışları üzerinde etkili olduğu savunulmuştur. İkinci Dünya Savaşı sırasında da kitle iletişim araçlarının kişiler üzerinde doğrudan etkili olduğu düşünülmüş ve milyonlarca kişinin topyekûn savaşa katılmasında medyanın propaganda aracı olarak kullanılmasının rolü olduğu ileri sürülmüştür. Buna karşılık Sihirli Mermi Kuramı, kitle iletişim araçlarının belirtildiği kadar güçlü olmadığını savunan bazı teorisyenlerin desteğini elde edememiştir. Paul Lazarsfeld, *Halkın Seçimi*'nde (The People's Choice) seçim çalışmaları yaparak kuramı çürütmüş ve iki aşamalı akış iletişim teorisini tanıtmıştır (Umoren, 2022: 76).

1.4.2. Kullanımlar ve Doyumlar

Kullanımlar ve Doyumlar Kuramı, insanların çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için kitle iletişim araçlarını kullandığını ve bu kullanım sonucunda ihtiyacın giderilmesinden

dolayı da doyumun meydana geldiğini savunmaktadır (Yaylagül, 2017: 72). Radyonun etkinliği üzerine yapılan araştırmalarla geliştirilen Kullanımlar ve Doyumlar Kuramı, esas itibarıyla izleyicilerin motivasyonları ve ilgili davranışlarına yönelik açıklamalara eğilmiştir (Karimi vd., 2014: 55). Bu dönemde çalışmaların çoğu radyonun hedef kitlesini belirlemek ve onu basılı medyayla karşılaştırmakla ilgili olmuş, bununla birlikte zaman içinde kurama olan eğilim azalmış ve bu konuda çok az çalışma gerçekleştirilmiştir (Mehrad ve Tajer, 2016: 2).

1.4.3. Suskunluk Sarmalı

Suskunluk Sarmalı Kuramı, 1970'li yıllarda Alman siyaset bilimci ve sosyolog Elizabeth Noelle-Neumann tarafından geliştirilen, toplumun üyelerini kontrol ettiği düşünülen ve ahlaki ya da ahlaksız olanı, iyi ya da kötüyü, doğru ya da yanlış tanımlayarak bütünlüğünü koruyan kamuoyuna yönelik irrasyonel yaklaşıma dayanmaktadır. John Locke, James Madison ve David Hume'un birey ve toplum ilişkisine yönelik görüşleri, Noelle-Neumann'ın kuramının temel kavramlarından biri olan irrasyonel izolasyon korkusunu geliştirmesinde temel rol oynamıştır (Hakobyan, 2020: 19). Suskun Sarmalı Kuramı'nda birey bulunduğu toplumun baskın görüşünü benimsemese de toplumdan dışlanma korkusu içerisinde kendi fikirlerini söylememektedir. Buna karşılık yine kurama göre birey, kendi fikrinin toplum genelinde kabul gördüğünü fark ederse de kendi fikirlerini ifade etmeye başlamaktadır.

1.4.4. Gündem Belirleme

Gündem Belirleme Kuramı, medyada hangi haberlerin ön plana çıkarıldığı ve gündemin hangi haberler üzerinden oluşturulduğunu incelemektedir. Kuram, medyanın bazı olaylara yer verdiği, bazı olaylara da yer vermediği üzerinde durmaktadır. Medyada yer verilen konular, izleyiciler tarafından öğrenilmekte, buna karşılık yer verilmeyen konular hakkında izleyiciler bilgi sahibi olamamaktadır. Bu noktada kuram, medyanın gündem belirleme özelliğine vurgu yapmaktadır. Medya, hangi konuyu öncelikli hale getirirse, kamuoyunun da öncelikli konusunun o konu olduğu vurgulanmaktadır. Kuram, medyanın insanların doğrudan nasıl düşüneceğini değil ama ne düşüneceğini belirlediği üzerinde durmaktadır (Yaylagül, 2017: 80-81).

1.4.5. Bağımlılık Kuramı

Sandra Ball-Rokeach ve Melvin Defleur tarafından geliştirilen Bağımlılık Kuramı, insanların bilgi ihtiyaçlarının karşılanması için kitle iletişim araçlarına bağımlı olduğu fikrini savunmaktadır. Toplumun, insanların medya kullanım motivasyon ve ihtiyaçları üzerinde belirleyici bir rolü bulunduğu ve insanlara bilgi, kural ve kanunlar sunduğu belirtilmektedir (Özçetin, 2018: 124).

1.4.6. Eşik Bekçiliği Modeli

Eşik Bekçiliği Modeli'nde eşik bekçisi kavramı, mesajın göndericiden alıcıya giderken geçtiği kişi veya grupları tanımlamaktadır. Bu doğrultuda eşik bekçisi olarak adlandırılan kişi ya da kişiler, giden mesajın içeriğine müdahale edebilmektedir. Bu süreçte belli mesajlar kişilere ulaştırılırken, belli mesajların ise kişilere ulaşması önlenmektedir (Tekinalp ve Uzun, 2013: 94). Medya boyutunda ele alındığında eşik bekçileri, habere doğrudan müdahale edebilmekte ve izleyicilere haberin ne şekilde ulaşabileceği üzerinde belirleyici olabilmektedir.

1.5. Siyasal İletişim

Siyasi partiler, çeşitli kitle iletişim araçları kullanarak büyük halk kitlelerine ulaşmaya (Fidan, 2014: 212) ve seçmenlerin oy verme davranışlarını kendi lehlerine çevirmeye çalışmaktadır (Öztay, 2022: 103). Siyasal iletişim, seçmenin algısını etkilemenin dışında seçilen ile seçen arasındaki ilişkiyi de olumlu yönde güçlendirmektedir (Seçim, 2016: 423-424). Tanım olarak siyasal iletişim, siyasilerin, ideolojik amaçlarını kitlelere kabul ettirmek ve bu amaçlar doğrultusunda kitleleri harekete geçirmek maksadıyla çeşitli iletişim tekniklerini kullanılmasını ifade etmektedir (Aziz, 2007: 3-4). Siyasal iletişim, siyasilerin politik amaçlarına ulaşmak maksadıyla gerçekleştirdikleri tüm iletişim türlerini kapsamaktadır (Özer, 2014: 176).

Gazete, dergi, radyo ve televizyon gibi geleneksel medya araçları, siyasal iletişim sürecinde etkin bir şekilde kullanılırken, online iletişim ortamları da günümüzde siyasal iletişimde ön plana çıkmıştır. Siyasi aktörler, sosyal medya uygulamaları üzerinden siyasal iletişim faaliyetlerine yönelmekte ve bu uygulamalardan en iyi şekilde yararlanmaya çalışmaktadır (Yaşar, 2022: 15). Özellikle sosyal medya, insanların siyasetle ilgilenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Nitekim insanlar, sosyal medya

üzerinden siyasal gelişmelere ilişkin paylaşımlarda bulunarak kendilerini ifade edebilmektedir (Bostancı, 2014: 88). Diğer yandan siyasi partiler de online ortamda seçmenler nezdinde olumlu bir imaj oluşturabilmektedir (Çağlar ve Köklü, 2017: 167). Tüm bu siyasal iletişim sürecinde propaganda, reklam ve halkla ilişkiler siyasal aktörler tarafından etkin bir şekilde kullanılmaktadır.

1.5.1. Propaganda

Propaganda, belirli bir düşünce ya da ideolojinin, kitle iletişim araçlarının yardımıyla insanlara benimsetilmesi amacıyla gerçekleştirilen ikna odaklı bir iletişim türüdür. Propaganda, bireyden ziyade kitlelere odaklanmaktadır. Propagandayı yapan kişi, kendi fikirlerinin sorgulanmasına izin vermemekte ve insanların doğrudan fikirlerini kabul etmesine çalışmaktadır. Propagandada bir bilgi aktarımı söz konusudur (Domenach, 2003: 26).

Propagandada hedefe ulaşabilmek için gerçek dışı bilgiler kullanılabilir (Ulu, 2012: 63). Bu açıdan propagandanın etik ilkelere riayet etmek gibi bir zorunluluğu bulunmamaktadır. Propaganda, propagandayı yapan kişiden kitlelere doğru seyreden tek yönlü bir iletişim türüdür (Altun, 2022: 9). Bu nedenle propagandada iletişim bağlamında geri bildirim söz konusu değildir. Propaganda, kitlelerin istenilen yönde düşünmesini, tutum takınmasını ve/veya hareket etmesini amaçlamaktadır (Deneçli ve Deneçli, 2014: 38; Karakuş, 2021: 468). Bu nedenle propagandada temel amaç hedef olanın etkilenmesidir (Çetin, 2014: 243). Propagandayla kitleler propagandacının çıkarı doğrultusunda hareket ettirilmeye çalışılabilmektedir (Aydın, 2024: 68). Diğer yandan propagandacı, kitleleri etkilerken çeşitli teknikler kullanabilmektedir (Çifci ve Kaplan, 2020: 319).

Siyasetçiler, kitleleri belirli bir amaç çerçevesinde şekillendirmek için propagandadan yararlanmaktadır (Bozkanat, 2021: 75). Propaganda siyasette politikacıların desteklenmesinde kullanılabildiği gibi muhaliflere yönelik karalamalarda da kullanılabilmektedir (Aydemir ve Yazar, 2024: 80). Seçim dönemlerinde siyasiler, propaganda yoluyla seçmenlerin oyunu alabilmek için kendi düşünce ve/veya ideolojilerini kitlelere benimsetmeye çalışmaktadır.

1.5.2. Reklam

Reklam, belirli bir ücret karşılığında bir ürün veya hizmetin insanlara tanıtılmasına ve insanların o ürün veya hizmeti satın almaya ikna edilmesine yönelik gerçekleştirilen iletişim faaliyeti olarak tanımlanabilmektedir. Reklamda belirli bir ürün ya da hizmeti tanıtarak tüketiciye yardımcı olunmaktadır. Reklam yoluyla tüketici, binlerce ürün içerisinde kendisi için en rasyonel ve uygun olanı seçebilmektedir (Kocabaş ve Elden, 2008: 14). Reklam, iletişim ve ulaşım alanındaki meydana gelen gelişmeler ve medyanın güçlenmesiyle doğrudan tüketim kültürünün oluşumunda ön plana çıkmaktadır (Jowett ve O'donnell, 2014: 199). Diğer bir ifadeyle reklam ve tüketim olgusu iç içe olan kavramlardır.

Reklamlar, siyasal pazarlama sürecinin önemli bir aracını oluşturmakta ve siyasal reklamlar, kitleleri parti ve adaylar lehine etkilemede ön plana çıkmaktadır. (Karlı ve Değirmencioğlu, 2011: 144). Siyasal reklam, partinin ya da adayın, medyada zaman veya yer satın alması, seçmenlere yönelik mesajın hazırlanması ve yayılmasıyla ilişkili siyasal kampanya iletişim faaliyeti şeklinde açıklanabilmektedir (Uztuğ, 2003: 8; Eraslan, 2018: 382). Kampanya süreçlerinde partiler, seçmenlerin ihtiyaç ve beklentilerini öğrenmeye ve alınan geri bildirimler üzerinden kampanyanın stratejini belirlemeye çalışmaktadır (Akar, 2023: 166). Siyasal reklamcılıkta tüketiciler, seçmenler olurken, reklam verenler ise siyasi parti veya adaylar olmaktadır (İrak ve Taşcıoğlu, 2017: 44).

Siyasal reklamlar, seçim süreçlerinde parti ya da adayı diğerlerinden öne çıkarabilmektedir (Doğan ve Aslantaş, 2015: 36). Siyasal reklamla seçmenler bilgilendirilirken, aynı zaman da oy verme davranışına çekilmektedir (Çiftçi ve Engin, 2019: 340). Siyasal reklamlar, aday ve/veya partinin mevcut iktidarını korumaya veya iktidar olmasını sağlamaya çalışmaktadır (Ay ve Çağlar, 2019: 945). Yeni seçmenlerin oyunu almaya çalışabilirken taraftar seçmenlerin kanaatlerini daha da güçlendirmek için de kullanılabilir (Zeybek, 2015: 69). Bu nedenle siyasal reklamcılıkta seçmenin güvenini ve desteğini elde etmek önemlidir (Dursun ve Taşcıoğlu, 2023: 30).

Siyasal reklamcılıkta pek çok farklı mecra kullanılabilir. Buna karşılık siyasal reklamların, yayınlanması istenilen mecra ya da partinin bütçesine göre belirlenmektedir (Özdemir ve Taşcıoğlu, 2023: 76). Sosyal medya platformları ise hem

adaylara hem de partilere düşük maliyetlerle geniş kitlelere siyasal reklamlarını yapma olanağı tanımaktadır.

1.5.3. Halkla İlişkiler

Halkla ilişkiler, kurum ya da kuruluşun, hedef kitlesiyle sağlam temellere dayanan bir bağ kurmasını amaçlayan iletişim türüdür. Etik ilkelere önem veren ve güven odaklı hareket eden halkla ilişkiler, reklam ya da propaganda gibi ikna odaklı faaliyette bulunmamaktadır. Temel ögesi iletişim olan halkla ilişkiler, halkın etkin olmasını amaçlamaktadır (Kazancı, 2016: 37). Bu noktada halkla ilişkiler, çift yönlü iletişime yönelerek halkın, doğrudan kurum ya da kuruluşla iletişim halinde olmasına çalışmaktadır.

Siyasi parti ve adaylar, kitleler nezdinde güven oluşturabilmek ve onların istek ve beklentilerini öğrenebilmek için halkla ilişkiler faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Halkla ilişkiler, siyasal hesap verilebilirlik üzerine hareket etmektedir (Süllü, 2010: 217). Bu nedenle parti ve adaylar, halkla ilişkiler faaliyetleriyle halka doğrudan gerçekleri anlatmaya yoluna gitmektedir.

İnternet teknolojisinin yaygınlık kazanması siyasal süreçte halkla ilişkilerin önemini arttırmıştır. Özellikle sosyal medya platformlarının kullanıcılarına çift yönlü iletişim olanağı tanınması, seçmenlerin doğrudan aday ve parti yetkileriyle iletişim kurmasına imkân vermiştir. Sosyal medya üzerinden partiler ve adaylar kendilerini tanıtabilmekte ve seçmenin nabzını yoklayabilmektedir (Sandıkcı, 2021: 2141-2142). Bu açıdan sosyal medya platformları üzerinden parti ve adaylar, siyasal hakla ilişkiler faaliyetlerini etkin bir şekilde gerçekleştirebilmektedir.

1.6. Sihirli Mermi Kuramı Bağlamında Sovyetler Birliği ve Nazi Almanyası Arasında Medyadaki İdeolojik Savaş

Çalışmanın bu kısmında İkinci Dünya Savaşı'nda basında Sovyetler Birliği ve Nazi Almanyası arasında medyadaki ideolojik savaşa ana hatlarıyla yer verilmiştir.

1.6.1. Sovyetler Birliği'nde İdeoloji ve Siyasal İletişim

1922 yılında Sovyetler Birliği'nin kurulmasıyla birlikte komünist rejim, birlik içerisinde yoğun bir Komünizm propagandasına girişmiştir. Sovyetler Birliği'nde hazırlanan

propaganda posterlerinde hem Lenin ve Stalin'in kişi kültü oluşturulmuş hem de Komünizm ideolojisinin kitleler tarafından benimsemesine çalışılmıştır. Medya tek elde toplanmış ve Komünizm ideolojisini ya da komünist rejimi eleştiren herhangi bir yayına izin verilmemiştir. Komünizm ideolojisinin Sovyetler Birliği'ndeki düzen, refah ve huzurun teminatı olduğuna ve pek çok farklı etnik yapıdan insanın bir arada yaşamasında temel oluşturduğuna yönelik propaganda gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Sovyetler Birliği başta *Pravda* gazetesi olmak üzere yazılı basında Komünizm ideolojisini yücelten söylemlere yer vermiştir. Yine Sovyetler Birliği'nin propaganda aracı olarak hizmet eden *Krokodil* adlı mizah dergisinde de komünist rejimi övücü göstergeler ön plana çıkarılmıştır.

1933 yılında Nazilerin Almanya'da iktidara gelmesi Sovyetler Birliği için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Nazilerin, Komünizm ideolojisini sert şekilde eleştiren söylemleri ve Sovyetler Birliği'ni doğrudan hedef haline getirmesi, Sovyetler Birliği'nin de Nazizm ideolojisine karşı cephe almasına yol açmıştır. 1939 yılında Nazi Almanya'sı ile imzalanan saldırmazlık paktı geçici bir ılımlı süreci meydana getirmiştir. Buna karşılık 22 Haziran 1941 tarihinde Nazi Almanya'sı, Barbarossa Harekti'yla Sovyetler Birliği'ni işgal etmiştir (Shahvar, 2024: 185). Bu işgal, Sovyetler Birliği'nin topyekn Nazi Almanya'sına ve Nazizm ideolojisine karşı harekete geçmesine neden olmuştur. Sovyetler Birliği'nden hazırlanan propaganda posterlerinde ve karikatürlerde doğrudan Hitler ve Nazizm ideolojisi hedef alınmıştır. Sovyet propagandası, Nazi Almanya'sının savaşı kazanması durumunda komünist rejimin son bulacağına ve bunun yerine faşist bir düzenin kurulacağına yönelik mesaj vermiştir. Sovyet medyasında ideolojik temelli oluşturulan nefret söylemiyle doğrudan Nazilere karşı intikam alınması teşvik edilmiştir. Yazılı medyanın dışında Sovyet propagandası, sinemayı da etkili bir şekilde kullanmış ve Mikhail Romm'un yönetmenliğindeki 1944 yapımı *217 Numaralı Kız* adlı filmde de doğrudan Naziler hedef alınmıştır. Sovyet propagandası Nazi Almanya'sına ilişkin olumsuz algı inşa etmeye çalışmıştır (Darı, 2024: 75). İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'nin Nazizm karşıtı propagandası, Sovyetler Birliği kamuoyunda savaşın meşrulaştırılması ve savaş çabalarının arttırılmasında kullanılmıştır.

1.6.2. Nazi Almanya'sında İdeoloji ve Siyasal İletişim

Hitler, Almanya'da iktidara geldikten sonra NSDAP'nin önemli isimlerinden Dr. Joseph Goebbels'i Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanlığı'na getirmiştir. Goebbels, Almanya'daki tüm medya organlarını bakanlığı bünyesinde denetim altına almış ve Nazi rejiminin aleyhtarı olan ve Nazizm ideolojisinin karşı çıktığı yayınlara izin vermemiştir. Bununla birlikte Goebbels, gazete, dergi, poster, radyo ve sinema gibi dönemin önde gelen kitle iletişim araçlarını kullanarak doğrudan Nazizm ideolojisinin fikirlerini Alman halkına benimsetmeye çalışmıştır. Diğer yandan Hitler'in Almanya'da kişi kültü oluşturularak Hitler'e yönelik ortaya çıkabilecek eleştirilerin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Goebbels, Nazizm ideolojisini yücelten propagandasında radyoyu etkili bir şekilde kullanmış ve her Alman ailesinin bir radyoya sahip olmasına çalışmıştır. Radyonun yanında sinema da Nazizm ideolojisinin propaganda faaliyetlerinde önemli bir rol üstlenmiştir. Nazi Almanya'sında Leni Riefenstahl'ın yönetmeliğinde 1934 yapımı *Triumph des Willens* adlı film çekilerek Nazi rejimi ön plana çıkarılmıştır. Yine aynı yönetmen tarafından çekilen 1938 yapımı *Olympia* adlı propaganda filmi üzerinden de Nazizm ideolojisinin militarist ve saldırgan eğilimleri kitlelere yansıtılmıştır (Gülada, 2019: 342). 1940 yapımı *Der ewige Jude* adlı filmde de doğrudan Nazizm ideolojisinin antisemitist söylemlerine yer verilmiştir. Bununla birlikte Julius Streicher tarafından çıkarılan *Der Stürmer* adlı propaganda gazetesinde de Yahudiler sert bir şekilde eleştirilmiştir. Bunun yanında *Fliegende Blätter* ve *Lustige Blätter* mizah dergileri de doğrudan Nazizm ideolojinin propagandasına yönelmiştir. Alman kadınlarının Nazizm ideolojisinin idealize ettiği şekilde yaşamasını teşvik etmek amacıyla *NS-Frauen-Warte* adlı dergi çıkarılmıştır. Bununla birlikte Nazizm ideolojisinin öğretileriyle yetişmesi için Alman erkekleri için *Der Pimpf*, Alman genç kızları için ise *Das Deutsche Mädel* adlı dergiler yayımlanmıştır.

Nazilerin antisemitist propagandasında Yahudilerin dünyayı ele geçirmeyi hedeflediğine ve bunları komünistlerin desteğiyle gerçekleştireceğine yönelik mitler inşa etmeye çalışılmıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında Naziler, ideolojik propagandaya devam etmiş, Nazizm ideolojisinin antisemitist ve antikomünist söylemlerini hem Alman halkına hem de işgal edilen ülkelerdeki haklara empoze etmeye çalışmıştır. Bu kapsamda örneğin Nazi Almanya'sının işgali altındaki Sırbistan'da Büyük Masonluk

Karşıtı Sergi adlı sergi düzenlenerek hem Yahudiler hem de komünistler hedef alınmıştır. Alman ordusunun askeri ihtiyaçlarının işgal edilen ülkelerden karşılanabilmesi adına da Komünizm karşıtı söylemlere girilerek işgal edilen ülkelerdeki vatandaşların SS'lere (Schutzstaffel) katılması teşvik edilmiştir. Savaş zamanında Harry Giese tarafından sunulan ve sinemalarda yayınlanan *Die Deutsche Wochenschau* adlı haber programlarıyla da doğrudan Komünizm ideolojisi hedef alınmıştır. Birleşik Krallık, Nazi propagandası tarafından Komünizm ideolojisinin etkisinde kalmakla itham edilmiştir. Hitler'in ABD'ye savaş ilan etmesiyle (Kissinger, 2010: 380), ABD'de de Komünizm ideolojisinin etkisinde kalmakla suçlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi Almanyası, Komünizm karşıtı propagandayı gerek Alman halkını gerekse Avrupa'da işgal altındaki halkları Sovyetler Birliği'ne karşı savaşmaya veya savaş çabalarına destek olmaya ikna etmek için kullanmıştır.

2. BÖLÜM: 20. YÜZYILDA MİZAH DERGİLERİ

2.1. Mizah Kavramı

Mizah, komik, gülünç veya eğlendirici olanın tanınması ve sözlü veya yazılı olarak ifade edilmesidir. Esprili sözler, tutarsızlıkları hızlı bir şekilde algılama ve bunlara tepki verme yeteneğini yansıtabilmekte ve eğlenceli olacak şekilde tasarlanabilmektedir (Al-Duleimi ve Aziz, 2016: 106).

Mizahi bir uyarana tepki olarak gülmek doğal bir olaydır (Bennett ve Lengacher, 2006: 61). Bu açıdan mizah kavramı, gülmeye ilişkilendirilmekte ve mizahi unsurların güldürücü öğeler olduğu ileri sürülebilmektedir. Mizah, güldürücü öğeler üzerinden insanlara çeşitli mesajlar verebilmektedir. Bu mesajlar bir kişi veya grubun toplum nezdinde saygı görmesini sağlayabilirken, aynı zamanda sert şekilde eleştiriye maruz kalmasına da yol açabilmektedir.

Mizahi öğeler, kişiler arasındaki sert eleştirilerin yumuşak bir üslupla anlatılmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Nitekim mizah olumlu bir atmosfer oluşturmaya yardımcı olabilmektedir (Ali ve Bardaie, 2023: 5). Bu olumlu atmosfer üzerinden kimi zaman sözlü ya da yazılı olarak verilmesi zor olan çeşitli mesajlar, rahatlıkla kitlelere aktarılabilir. Mizah öğeler, çeşitli unsurlar üzerinden topluma yansıtabilmektedir. Bunlardan biri karikatürlerdir. Karikatürler üzerinden insanların fiziksel ve karakteristik özellikleri olduğundan çok daha abartılı şekilde resmedilebilmektedir. Örneğin bir kişi olduğundan daha zayıf ya da bir diğer kişi olduğundan daha tutumlu anlatılabilmektedir. Karikatürler, güldürücü öğelerle insanların dikkatinin bir konuya odaklanmasını sağlayabilmekte, bu şekilde çeşitli mesajların insanlar tarafından kolayca alınmasına imkân verebilmektedir. Bu açıdan karikatürler, eğitici bir özelliğe de sahip olabilmektedir.

İnsanlar, karikatürler yoluyla gündeme dair pek çok konuda bilgi edinebilmektedir. Ayrıca eğitimde de belirli konularda karikatürlerden yararlanılabilmektedir. Karikatürün mizahi bir yönü olması, öğrenme ortamlarında sıkılan ve eğlence bekleyen öğrencilerin ilgisinin derse yönelmesini sağlayabilmektedir. Karikatür ve mizah, öğrencilerin dersten sıkılmalarını engelleyebilmekte, derse daha uzun süre konsantre olmalarını sağlayabilmekte ve hatta zor olarak nitelendirilebilen derslerin sevilmesine neden

olabilmektedir (Çelik ve Gündoğdu, 2016: 145). Böylece karikatürler, eğitim konusunda faydalı birer araç haline gelebilmektedir.

Mizahın iletişimde etkili bir şekilde kullanılması, mizahın dozuyla doğrudan ilişkidir. Aşağılayıcı mizahın hem bireysel hem de psikolojik düzeyde olumsuz sonuçları olduğu söylenebilmektedir. Bireysel düzeyde aşağılayıcı mizahın, hedef gruba yönelik olumsuz stereotipleri ve önyargıları oluşturup güçlendirdiği düşünülmektedir. Hedeflenen gruba karşı düşmanlık meydana getirebilmekte ve bu düşmanlığın kuvvetlenmesine yol açabilmektedir. (Knyazyan, 2015: 26). Bu da mizahın insanları birbirine karşı olumsuz algılara sahip olmasına yol açabilmektedir.

2.2. 20. Yüzyılda Avrupa’da Önde Gelen Mizah Dergileri

20. yüzyılda Avrupa’da pek çok mizah dergisi yayımlanmıştır. Mizah dergileri, Birinci Dünya Savaşı’nda İtilaf Devletleri ile İttifak Devletleri arasındaki mücadelede propaganda aracı olarak kullanılmıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında ise mizah dergileri, ideolojik söylemlerin kitleler nezdinde kabul edilmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. İkinci Dünya Savaşı’nda karikatür dergilerindeki bu ideolojik mücadelede de Sovyetler Birliği’ndeki Komünizm ideolojisi ve Nazi Almanyası’ndaki Nazizm ideolojisi arasındaki sert çekişme damgasını vurmuştur. Çalışmanın bu kısmında Almanya, Avusturya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Sovyetler Birliği’nde ön plana çıkan mizah dergileri ele alınmıştır.

2.2.1. Almanya

Çalışma kapsamında Almanya’daki mizah dergileri, NSDAP iktidarı öncesi, NSDAP iktidarı ve NSDAP iktidarı sonrası olmak üzere üç dönemde ele alınmıştır.

2.2.1.1. NSDAP İktidarı Öncesinde Mizah Dergileri

NSDAP iktidarı öncesinde Almanya’da çeşitli siyasi dergiler faaliyette bulunmuş, bu dergiler hem Almanya’daki hem de uluslararası alandaki haberleri okuyucularına mizahi bir dille yansıtmıştır. Birinci Dünya Savaşı’nda propaganda araçları haline gelen çeşitli dergiler, Weimar Cumhuriyeti döneminde de siyasi olayları mercek altına almıştır.

2.2.1.1.1. Der Eulenspiegel

1928-1933 yılları arasında faaliyette olan Alman hiciv dergisidir. Dergide şiirler, açıklamalar, illüstrasyonlar, resimli hikâyeler ve karikatürler yer almıştır. Derginin yayım politikası Almanya Komünist Partisi'ne (Kommunistische Partei Deutschlands, KPD) yakın olmuş, tematik olarak işçilerin kaygılarına odaklanmıştır. Nazilerin artan etkisi konu edilirken, Sovyetler Birliği'nin idealize edilmiş bir imajı da aktarılmıştır. Neuer Deutscher Verlag'ın yayıncılığını yaptığı derginin, Nazilerin Almanya'da iktidara gelmesiyle yayım hayatı son bulmuştur.

2.2.1.1.2. Der wahre Jacob

Der wahre Jacob, 1879 yılında Hamburg'da kurulmuş, 1933 yılına kadar aralıklı olarak yayım hayatını sürdürmüştür. Derginin 1887 yılında 40.000 kopya, 1890 yılında da 100.000 kopya civarında tirajı olmuştur. 1912 yılına kadar derginin tirajı 380.500'e yükselmiş, ancak Birinci Dünya Savaşı sırasında tirajı hemen hemen yarıya düşmüştür. 1919 yılında dergi 200.000 adet olarak yeniden yayımlanmış ve tirajı diğer sosyal demokrat dergilere göre daha yüksek olmuştur. Alman sosyal demokrat hiciv dergisi olarak ön plana çıkan Der wahre Jacob, Almanya Sosyal Demokrat Partisi (Sozialdemokratische Partei Deutschlands, SPD) çevresinde en çok okunan dergi olmuştur. Otto von Bismarck ve imparatorluk siyaseti derginin hiciv konusunu içermiştir (Heidelberg, 2024a).

Hiciv dergisindeki anti-militarist çizimler, Wilhelm tarzı otoriter devlette toplumu şekillendiren militarizmi sonlandırmıştır. İşgücü piyasası ve işsizlik teması dergide önemli yer tutmuş, işçilerin maruz kaldığı çoğu zaman insanlık dışı koşullar ve bunlara karşı verdikleri mücadele dergide ön plana çıkarılmıştır. 1923 yılındaki enflasyon dergiyi etkilemiş, 1924 yılından 1927 yılına kadar dergi yerine “Lachen Links” çıkmış, 1928 yılından itibaren ise gazete yine geleneksel adını taşımıştır. Weimar Cumhuriyeti'nin son döneminde dergi, özellikle ekonomik krizden etkilenen nüfusun yaşam durumuna değinmiştir. Almanya Başbakanı Franz von Papen'in 1932 yılında Nazilerin kölesi olarak karikatürize edildiğinde ve gamalı haçlı bir giyotin NSDAP'yi kınadığında, dergi sekiz hafta süreyle yasaklanmıştır. Son sayısı 4 Mart 1933 tarihinde çıkmış ve Naziler tarafından dergi yasaklanarak yayım hayatına son verilmiştir (FES, 2024).

2.2.1.1.2. Lachen links

Lachen links, 1923-1927 yılları arasında yayım hayatında olan Alman hiciv dergisidir. 1923 yılındaki enflasyonun Der wahre Jacob'u kapanmaya zorlamasıyla, Lachen links dergisi ortaya çıkmıştır. 1925 yılında fiyatı sayı başına 25 fenikten 20 feniğe düşürülmüş ve bu da gazeteyi "Almanya'nın en ucuz mizah dergisi" haline getirmiştir (Heidelberg, 2024b). Der wahre Jacob'un yayım hayatına döndüğü 1927 yılında derginin yayımı sonlanmıştır.

2.2.1.1.3. Ulk

Ulk, 1872'den 1933'e kadar faaliyette olan Alman hiciv dergisidir. Dergi, Güney Alman Fliegenden Blätter'in Kuzey Almanya'daki karşılığı olmuştur. Ulk, yayıncı Rudolf Mosse tarafından Berliner Tageblatt'a ücretsiz bir ek olarak yayınlanmıştır. Dergi, Berliner Volks-Zeitung'a da dâhil edilmiştir. Derginin ek olarak yer aldığı iki gazetenin çeyrek milyon okur kitlesi olduğundan, bu da ona geniş bir okuyucu kitlesi kazandırmıştır (Heidelberg, 2024c).

2.2.1.2. NSDAP İktidarında Mizah Dergileri

NSDAP'nin iktidara gelmesiyle bazı mizah dergilerinin Almanya'da yayımlanmasına izin verilmiştir. NSDAP iktidarında Alman mizah dergileri, Nazi Almanya'sının propaganda aracı olarak hizmet etmiştir.

2.2.1.2.1. Der Simplicissimus

Simplicissimus, 1896 yılında haftalık hiciv dergisi olarak Münih'te yayınlanmaya başlamış, İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru 1944 yılında yayımı durdurulmuştur. Savaştan sonra 1954 yılında yeniden yayınlanmış, ancak 1967 yılında tekrar yayımı son bulmuştur (Kjellberg, 1982: 69).

Dergi, 1896 yılından 1914 yılında Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesine kadar yaşanan güvenlik krizlerini incelemiştir. Dergi, Wilhelm militarizminin doğrudan tarafı olmamış, hatta baş sanatçısı Alman imparatorunu eleştirdiği için hapse atılmıştır. Pek çok illüstrasyon, küresel güç tasarısı ve Avrupa içinde uygun bir güvenlik ortağına olan ihtiyacı içermiştir. Çizerler, Büyük Britanya'yı yalnızca Almanya'nın kontrol

edebileceği bir dünya gücü olarak ve Fransa'yı da Avrupa'yı barış içinde tutmak için tercih ettiği güvenlik ortağı olarak tasvir etmiştir (Hugill, 2008: 1).

2.2.1.2.2. Die Brennessel

Die Brennessel, 1931-1938 yılları arasında Almanya'nın Münih kentinde yayımlanmış haftalık hiciv dergisidir. Dergi, Weimar Cumhuriyeti, Uluslararası Yahudilik, Bolşevizm ve Almanya'nın rakibi yabancı ülkelerle mücadele içinde olmuştur. Muhlifler de hiciv yazılarında ve karikatürlerde alay konusu edilmiştir. Dergide Yahudi ve Bolşevik karşıtlığının yanı sıra NSDAP'ye ilişkin içerikler de yer almıştır. Dergi, Nazilerin propaganda aracı şeklinde hizmet etmiştir.

2.2.1.2.3. Fliegende Blätter

Esprili, hicivli, resimli Fliegende Blätter, ilk olarak 7 Kasım 1844 tarihinde Kasper Braun ve Friedrich Schneider tarafından Münih'teki Braun & Schneider yayınevinde yayınlanmıştır. Fliegende Blätter, Alman burjuvazisini hatasız ve hicivli bir şekilde nitelendirmiştir. Eğlenceli, alaycı ve esprili bireysel karikatürler ve tefrika hikâyelerinde pek çok mesleği, sosyal sınıfı ve yaşam alanlarını incelemiştir. Dergi, donanımının yüksek kalitesi nedeniyle hem sanatsal hem de baskı teknolojisi açısından eşit derecede önemli kabul edilmiştir (Heidelberg, 2024d).

2.2.1.2.4. Kladderadatsch

Kladderadatsch, David Kalisch'in girişimiyle kurulmuş, 1908 yılından itibaren Kladderadatsch başlığı altında yayımlanmış, Berlin hiciv dergisidir. Kladderadatsch'in ilk sayısı 7 Mayıs 1848 tarihinde 4.000 tirajla yayımlanmıştır. Kladderadatsch, 1848/1849 devrimci dönemde hayatta kalmayı başarmış, aynı zamanda liberal-muhafazakar kampa geçtikten sonra doksan yıldan fazla bir süre varlığını sürdürmüş tek Berlin şaka gazetesi haline gelmiştir. Editörlerin komik-eleştirel katkılarının diline, açıklamalarına ve parodilerine kazandırdıkları yerel renkle, dergi 19. yüzyılın ikinci yarısında Berlinlilerin favorisi haline gelmiştir (Heidelberg, 2024e).

2.2.1.2.5. Lustige Blätter

Lustige Blätter, Berliner Wespe'de çalışan yazar Alexander Moszkowski tarafından 1886 yılında kurulmuştur. Dergi ilk olarak Hamburg'da başlamış, kuruluşundan üç ay sonra Berlin'de yayımlanmıştır. Dergi, Le Rire gibi Fransız hiciv dergilerini anımsatmıştır. Lustige Blätter, haftalık olarak yayınlanmış ve çağdaş, kültürel ve sosyal konuları ele almış, şakalar, şiirler ve resimli hikâyeler de içermiştir. Bununla birlikte dergi, Boer Savaşı, Reich seçimleri, Çin'deki durum ve diğer güncel siyasi veya kültürel olaylara ilişkin özel sayılar da yayımlamıştır. 1887 yılından 1891 yılına kadar dergi, 20.000 kopya tirajla Börsen-Courier'in ücretsiz eki, ardından bağımsız bir dergi olarak çıkmıştır. Özellikle Weimar Cumhuriyeti döneminde, on iki ila on altı sayfalık dergi, 60.000 kopyaya kadar geniş bir okuyucu kitlesine sahip olmuştur. Dergi, başlangıçta ilerici-liberal bir bakış açısını temsil ederken, yıllar geçtikçe ulusal-liberal bir yönelime yaklaşmıştır (Heidelberg, 2024f).

2.2.1.2.6. Meggendorfer-Blätter

Meggendorfer Blatter, 1888 ve 1944 yılları arasında, sofistike sanatsal özelliklere sahip bir hiciv dergisi olarak yayınlanmıştır. Derginin kökeni, çocuklara yönelik hareketli resimli kitaplarıyla tanınan ve aynı zamanda Fliegende Blätter için de çalışan illüstratör ve ressam Lothar Meggendorfer'e dayanmıştır. Dergide şakalar için illüstrasyonlar, kısa öyküler ve şiirlerin yanı sıra karikatürler ve resimli öyküler yer almıştır (Heidelberg, 2024g).

2.2.1.3. NSDAP İktidarı Sonrasında Mizah Dergileri

NSDAP iktidarından sonra Almanya'da çeşitli dergilerin yayım hayatı son bulmuş, bununla birlikte yeni yeni dergiler de yayım hayatına başlamıştır. Almanya'daki Denazifikasyon sürecinden mizah dergileri de etkilenmiş ve Nazizm ideolojisi ya da NSDAP propagandası yapan dergilerin yayımlanmasına izin verilmemiştir.

2.2.1.3.1. Der Simpl

Der Simpl, İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi Almanya'sının yenilgiyle çıkmasından sonra ABD işgali altında 28 Mart 1946 tarihinde Münih'te yayımlanmaya başlamıştır.

Simplicissimus geleneğinden devam eden dergi, anti-milliyetçi ve anti-faşist bir çizgide yer almıştır. Derginin yayım hayatı, 1950 yılında son bulmuştur.

2.2.1.3.2. Der Tintenfisch

Der Tintenfisch, Saarland'da Bruno Koppelkamm, Peter Frantzen ve Bob Strauch tarafından kurulan siyasi bir hiciv dergisidir. Birkaç kez yasaklanan 12 sayfalık Der Tintenfisch'ın tirajı, 30.000'e ulaşmıştır. Dergi, 1948 yılında yayım hayatına başlamış ve 1953 yılında derginin yayım hayatı son bulmuştur (SR, 2020).

2.2.1.3.3. Kaputt

Kaputt, uzun ismiyle Kaputt - Das Mazagin für unterdrückte Lebensfreude, Soğuk Savaş döneminde yayım hayatında başlayan Alman hiciv dergisidir. Derginin yayım hayatı, 1975 yılından 1982 yılına kadar sürmüştür.

2.2.1.3.4. Kowalski

Kowalski, Soğuk Savaş'ın son döneminde 1987 yılında yayım hayatına başlamış, Soğuk Savaş'ın bitmesinden sonra da bir süre yayıma devam etmiş ve 1993 yılında yayım hayatı son bulmuştur. Das einzig freie Blatt im Westen (Batıdaki Tek Özgür Dergi) alt başlığını taşıyan dergi, Kiel Semmel-Verlach'ta yayımlanmıştır.

2.2.1.3.5. Mad

Mad, 1971 yılından 1973 yılına kadar yayımlanan ve yayımcısı Hamburg'daki die Gruppe Föderation Neue Linke (Federasyon Yeni Sol Grubu, FNL) olan mizah dergisidir.

2.2.1.3.6. Tarantel

Tarantel, 1950-1962 yılları arasında faaliyet olan, Almanya Federal Cumhuriyeti'nin Berlin kısmında yayımlanan aylık hiciv dergisidir. Dergi, Doğu Almanya karşıtı propagandaya yönelerek bir dönem Soğuk Savaş sırasında Batı Blok'unun Doğu Blok'u karşıtı önemli propaganda araçlarından biri olmuştur.

2.2.1.3.7. Ulenspiegel

Ulenspiegel, İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi Almanyası'nın yenilgiyle çıkmasından sonra kurulan hiciv dergilerinden biridir. 1945 yılının sonlarına doğru Berlin'de çıkan dergi, Herbert Sandberg ve Günther Weisenborn tarafından iki haftada bir yayımlanmıştır. Derginin yayım hayatı, 1950 yılında son bulmuştur.

2.2.2. Avusturya

Avusturya'da bu dönemde Der Floh, Die Leuchtrakete, Der Figaro, Die Glühlichter ve Kikeriki mizah dergileri ön planda olmuştur.

2.2.2.1. Der Floh

1869 ile 1919 yılları arasında haftalık olarak yayımlanan Avusturya hiciv dergisidir. Joseph Frisch ve illüstratör Karl Klič tarafından kurulan dergi, siyasi olarak liberal bir çizgide yer almıştır (Wien, 2025a). Dergi, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun önde gelen mizah dergilerinden biri olarak hizmet etmiş, Birinci Dünya Savaşı'nın bitişinden sonraki süreçte de derginin yayım hayatı son bulmuştur.

2.2.2.2. Die Leuchtrakete

Die Leuchtrakete, 1923-1934 yılları arasında Viyana'da yayım hayatında olmuş, aylık çıkan bir Avusturya dergisidir. Dergi, Licht übers Land adında bir ek içermiştir. Birinci Dünya Savaşı'nda Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun parçalanmasından sonra kurulan derginin yayım hayatı, Nazi Almanyası'nın Avusturya'yı ilhak etmesinden önceki süreçte son bulmuştur.

2.2.2.3. Der Figaro

1857-1919 yılları arasında Viyana'da haftalık olarak yayım hayatında olan Der Figaro, bir Avusturya hiciv dergisidir. Karl Sitter tarafından kurulan dergi, siyasi yönelim olarak liberal bir çizgide bulunmuştur. Dergi, bürokrasiye ve militarizme karşı tavır almıştır (Wien, 2025b). Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonraki süreçte yayım hayatına son verilen dergilerden biri olmuştur.

2.2.2.4. Die Glühlichter

Die Glühlichter, 1889-1915 yılları arasında yayım hayatında olmuş, Avusturya mizah dergisidir. Dergi, 1889 yılından 1896 yılına kadar Die Glühlichter adıyla, 1898-1909 yılları arasında ise Neue Glühlichter adıyla yayımlanmıştır. Daha sonra 1915 yılına kadar ise Die Glühlichter adı tekrar kullanılmıştır. Derginin yayım hayatı Birinci Dünya Savaşı sırasında son bulmuştur.

2.2.2.5. Kikeriki

Kikeriki, 1861-1933 yılları arasında yayımlanan bir Avusturya mizah dergisidir. Dergi, antisemitist yayımlar yapmış (Secklehner, 2018: 157) ve siyasi olarak Hitler liderliğindeki NSDAP'ye yakın bir çizgide yer almıştır. 1933 yılında Hitler'in iktidara gelmesiyle dergi Avusturya'da yasaklanmıştır.

2.2.3. Fransa

Bu dönemde L'Assiette au beurre, Le Canard enchaîné ve Le Charivari mizah dergileri Fransa'da öne çıkan mizah dergileri arasında yer almıştır.

2.2.3.1. L'Assiette au beurre

L'Assiette au Beurre, 1901-1936 yılları arasında yayımlanan Fransız resimli hiciv dergisidir. Dergide 1901-1912 yılları arasında Fransız siyasetçiler, polis, ordu, işçi sınıfı, hükümdarlar ve yabancı politikacılar gibi çeşitli kişi ve gruplar karikatürize edilmiştir (Monico, 2013: 219). Ayrıca dergide militarizme ve sömürgeciliğe yönelik eleştiride bulunulmuştur.

2.2.3.2. Le Canard enchaîné

Birinci Dünya Savaşı sırasında 1915 yılında yayım hayatına başlayan Le Canard enchaîné, günümüzde varlığını sürdürmektedir. Dergi haftalık olarak yayımlanmıştır (Martin, 2009: 26).

2.2.3.3. Le Charivari

Le Charivari, 1832-1937 arasında Paris'te yayımlanmış bir Fransız mizah dergisidir. Siyasi karikatürlerin yanında günlük hayata dair hicivlere de yer vermiştir. Charles

Philipon ve Gabriel Aubert tarafından kurulan dergi, 1832-1936 yılları arasında her gün, 1937 yılına kadar ise haftalık olarak yayımlanmıştır. Le Charivari'de üç sayfalık metin ve bir tam sayfa karikatür yer almıştır (Heidelberg, 2025).

2.2.4. İngiltere

Bu dönemde İngiltere’de Judy ve Punch mizah dergileri ön planda olmuştur.

2.2.4.1. Judy

Judy, diğer adıyla The London Serio-Comic Journal, 1867-1907 yılları arasında yayımda olan bir İngiliz mizah dergisidir.

2.2.4.2. Punch

Punch, 1841 yılında Henry Mayhew ve Ebenezer Landells tarafından kurulan bir İngiliz mizah dergisidir. Haftalık yayımlanan derginin tirajı, 1850 yılında haftada 40.000 iken, 1910 yılında 100.000’in üzerine çıkmıştır. Dergi, 1992 yılında kapanmış, 1996 yılında tekrar ortaya çıksa da 2002 yılında derginin yayım hayatı tekrar son bulmuştur.

2.2.5. İspanya

Bu dönemde ¡Cu-Cut!, El Be Negre, La Campana de Gràcia, La Traca ve L'Esquella de la Torratxa mizah dergileri İspanya’da öne çıkmıştır.

2.2.5.1. ¡Cu-Cut!,

¡Cu-Cut!, Barselona'da yayımlanan, Katalanca resimli bir hiciv dergisidir. Derginin yayım hayatı, 1902-1912 yılları arasında sürmüştür (Mhcat, 2025).

2.2.5.2. El Be Negre

El Be Negre, 1931-1936 yılları arasında Barselona'da yayımlanmış, haftalık bir hiciv dergisidir. Dergi, genel itibariyle Katalan ve İspanyol siyasetine odaklanmış, bununla birlikte uluslararası siyasete de yönelmiştir. Özellikle İtalya’daki Faşizm ideolojisi ve Almanya’daki Nazizm ideolojisi derginin eleştirilerine maruz kalmıştır.

2.2.5.3. La Campana de Gràcia

La Campana de Gràcia, 1870 yılında Inocencio López Bernagossi tarafından kurulmuştur. Haftalık yayımlanan dergi, 1934 yılına kadar yayım hayatını sürdürmüştür (Prensa Historica, 2025).

2.2.5.4. La Traca

La Traca, Manuel Lluch Soler ve Luis Cebrian Mezquita tarafından kurulmuştur. Dergi, 1884-1939 yılları arasında yayımlanmıştır (UV, 2025). General Francisco Franco'nun kuvvetlerinin İspanya İç Savaşı'nda cumhuriyetçilere karşı üstünlük kurmalarıyla birlikte derginin yayım hayatı son bulmuştur.

2.2.5.5. L'Esquella de la Torratxa

L'Esquella de la Torratxa, Barselona'da yayımlanan resimli haftalık bir hiciv dergisidir. Dergi, 1872-1939 yılları arasında yayım hayatını sürdürmüştür. Katalanca yayımlanan dergi, cumhuriyet yanlısı bir çizgide yer almıştır.

2.2.6. İtalya

Bu dönemde İtalya'da Il Candido, Il Becco Giallo ve L'Asino mizah dergileri ön plana çıkmıştır.

2.2.6.1. Il Candido

Il Candido, 1945 yılında Milano'da Giovanni Mosca ve Giovannino Guareschi tarafından kurulan İtalyan mizah dergisidir. Dergi, siyasi olarak anti-komünist bir çizgide yer almıştır. Dergide İtalyan siyaseti, İtalyan komünistleri, Sovyetler Birliği ve Varşova Paktı ülkeleri konu edilmiştir.

2.2.6.2. Il Becco Giallo

Il Becco Giallo, 1924-1926 yılları arasında yayımlanan haftalık İtalyan dergisidir. Antifaşist bir çizgide olan derginin yayım hayatı, Mussolini iktidarında son bulmuştur.

2.2.6.3. L'Asino

L'Asino, 1892-1925 yılları arasında yayımlanan siyasi hiciv dergisidir (SHP, 2025). Dergi, sosyalist bir siyasi çizgide yer almıştır. Derginin yayım hayatı, Mussolini'nin İtalya'da başbakanlığı döneminde son bulmuştur.

2.2.7. Sovyetler Birliği

Sovyetler Birliği'nde komünist rejim, medya üzerinde sıkı bir denetim kurmuştur. Bundan mizah dergileri de etkilenmiş ve yalnızca komünist rejimin kontrolünde olan bir takım mizah dergisinin yayımlanmasına izin verilmiştir. Bu dergilerde Komünizm ideolojisi, eleştirilmezken dergiler, rejimin propaganda aracı olarak hizmet etmiştir.

2.2.7.1. Krokodil

Krokodil, Sovyetler Birliği'nin kurulduğu yıl olan 1922 yılında yayım hayatına başlamıştır. Dergi, ilk olarak Rabochaya Gazeta'nın (İşçi Gazetesi) eki olarak kurulmuş ve haftada bir kez yayımlanmıştır. Sovyetler Birliği'ndeki basındaki sıkı denetime rağmen, Krokodil'e siyasi figürleri ve olayları temsiline yönelik önemli ölçüde izin verilmiştir. Aslında bu şekilde komünist rejimin kendi denetimi altında siyasi mizaha izin vererek basın alanında hoşgörülü bir imaj oluşturduğu söylenebilmektedir. Krokodil kapitalist ülkeleri eleştirmiş ve Sovyet sistemine karşı olduğu iddia edilen çeşitli siyasi gruplara saldırmıştır. Krokodil, Sovyetler Birliği'nin dağılış sürecine kadar geniş bir yelpazede karikatüre yer vermiştir. İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi Almanyası'nı hedef alan karikatürlere yönelen Krokodil, Soğuk Savaş döneminde ise doğrudan ABD karşıtı karikatürler içermiştir. Tüm bu yönleriyle dergi, Sovyetler Birliği'nin propaganda aracı olarak hizmet etmiştir. Hiciv materyali yayımlayan bir dizi yeni dergi arasında Krokodil, Pravda'nın ofislerinden yayınlanan resmi bir mizah dergisi olarak ortaya çıkmıştır (Low, 1950: 163). Dergi, Sovyetler Birliği'nin ideolojik söylemlerinin kitlelere aktarılmasında araç olmuştur (Baytimur, 2022: 1105). 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasına rağmen Krokodil, 2008 yılına kadar yayım hayatını sürdürmüştür.

2.2.7.2. Perets

Perets (Перець), Krokodil mizah dergisinden sonra Sovyetler Birliği'ndeki en popüler ikinci mizah dergisi olarak ön plana çıkmıştır. Dergi, 1922 yılında Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nde Червоний Перець (Kırmızı Biber) ismiyle kurulmuştur. 1927 yılından itibaren düzenli olarak yayımlanmış, 1933 yılında kapatılmış, 1941 yılında da Perets adıyla yeniden yayıma başlamıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra da yayım hayatını sürdürmüş, 2013 yılında kapatılmış, 2017 yılında ise tekrar yayımlanmıştır.

2.2.7.3. Mushtum

Özbekistan'da yayımlanan Mushtum, Abdulla Kadiri ve Gazi Yunus tarafından kurulmuş, 1923 yılında yayımlanmaya başlamıştır. Sanayi, ticaret, teknoloji, bilim ve tarımla ilgili konularda içeriği olan derginin ismini Kadiri vermiştir (Shamukhutovna, 2022: 60).

2.2.7.4. Šluota

Šluota, Litvanya'da 1934-2004 yılları arasında yayımlanan bir hiciv dergisidir. Komünizm ideolojisinin propagandasını yapan dergi, kültürel ve siyasi konularda mizahi karikatürler yayımlamıştır.

2.2.7.5. Dadzis

1957 yılında kurulan Dadzis, Letonya'da yayımlanan bir hiciv dergisidir. Dergi, emperyalizm karşıtı bir propagandaya yönelmiş, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra 1995 yılında derginin yayım hayatı son bulmuştur.

2.2.7.6. Pikker

İkinci Dünya Savaşı'nın sürdüğü bir tarih olan 1943 yılında ortaya çıkan Pikker, Estonya'da yayımlanan bir hiciv dergisidir. Tırajı 40-50 bin civarı olan derginin yayım hayatı, 2001 yılında son bulmuştur.

3. BÖLÜM: SİHİRLİ MERMİ KURAMI BAĞLAMINDA KROKODİL VE FLIEGENDE BLÄTTER MİZAH DERGİLERİNİN GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ

Çalışmanın analiz bölümünde çalışmanın amacı ve önemi, yöntemi, evren ve örnekleme, kapsamı ve sınırlılığı açıklanmış, ardından da bulgular başlığı altında Krokodil ve Fliegender Blätter mizah dergileri göstergebilimsel açıdan incelenmiştir. Her iki mizah dergisinden elde edilen bulgular üzerinden İkinci Dünya Savaşı'nda Nazizm ve Komünizm ideolojileri arasındaki mücadelede medyanın rolü Sihirli Mermi Kuramı üzerinden kapsamlı bir şekilde irdelenerek dönemin ideoloji savaşlarına ışık tutulmaya çalışılmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

İkinci Dünya Savaşı sırasında medyanın kitleler üzerinde doğrudan etki oluşturduğuna yönelik kuram geliştirilmiş ve bu kuram, bir mermi etkisine benzetildiği için Sihirli Mermi Kuramı olarak adlandırılmıştır. Medyanın aktif, kitlelerin ise pasif konumda olduğu ileri sürülen bu kuramda medya yoluyla Nazizm ve Komünizm ideolojilerine yönelik söylemlerin kitleler tarafından doğrudan benimsendiği iddia edilmiştir. Bu bağlamda çalışmada İkinci Dünya Savaşı'nda Nazizm ve Komünizm ideolojileri arasındaki mücadelede medyadaki karşıt ideolojik söylemlerin, Sihirli Mermi Kuramı bağlamında ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada Nazizm ve Komünizm ideolojileri arasındaki karşıt söylemler irdelenmiş ve bu söylemlerle Sihirli Mermi Kuramı üzerinden kitlelerde ne tür düşünce, tutum ve/veya davranış oluşturulmasının hedeflendiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Ulusal çalışmalara bakıldığında Nazizm ve Komünizm ideolojisinin medyada temsilini inceleyen çeşitli akademik çalışmalara ulaşılabilmektedir. Buna karşılık ideolojik mücadeleleri Sihirli Mermi Kuramı bağlamında ele alan akademik çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu açıdan mevcut çalışmayla Sihirli Mermi Kuramı üzerinden İkinci Dünya Savaşı'ndaki ideolojik mücadelelere ışık tutularak ilgili akademik literatüre katkı sağlanması hedeflenmiştir. Bu bakımdan mevcut çalışma, Sihirli Mermi Kuramı ve İkinci Dünya Savaşı'nda ideolojik mücadeleler üzerine incelemede bulunan araştırmacıların yararlanabileceği bir kaynak olması bakımından önem taşımaktadır. Çalışmada elde edilen bulgularla da aşağıdaki sorular yanıtlanmaya çalışılmıştır:

- Krokodil ve Fliegende Blätter'ın Nazizm ve Komünizm ideolojisi karştı karikatürlerinde Nazizm ve Komünizm ideolojileri hangi göstergeler üzerinden temsil edilmiştir?
- Krokodil ve Fliegende Blätter'ın Nazizm ve Komünizm ideolojisi karştı karikatürlerinde hangi metaforlardan yararlanılmıştır?
- Krokodil ve Fliegende Blätter'ın Nazizm ve Komünizm ideolojisi karştı karikatürlerinde hangi söylemlere yer verilmiştir?
- Krokodil ve Fliegende Blätter'ın Nazizm ve Komünizm ideolojisi karştı karikatürlerinde hangi duygular ağırlıklı olarak ön plana çıkarılmıştır?
- Krokodil ve Fliegende Blätter'ın karikatürlerinde kitlelere Nazizm ve Komünizm ideolojisi karştı hangi çağrılarda bulunulmuştur?
- Fliegende Blätter'ın Komünizm karştı karikatürlerinde Komünizm ve Yahudiler arasında nasıl bir ilişki olduğu iddia edilmiştir?
- Krokodil'in Nazizm ideolojisi karştı karikatürlerinde Nazizm ideolojisinin ırk düşüncesi nasıl sunulmuştur?

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada Krokodil ve Fliegende Blätter mizah dergilerindeki karikatürler, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan göstergebilim yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Karikatürlerdeki görseller, Karl Bühler'in Organon Modeli, Roman Jakobson'un İletişim İşlevleri ve John Searle'nin Söz Eylem Kuramı üzerinden analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında: Organon Modeli, göstergelerin kullanımının kapsamlı olarak ortaya konulabilmesi; İletişim İşlevleri, kaynağın duygu durumu ve anlatım biçiminin detaylı açıklanabilmesi ve son olarak Söz Eylemi Kuramı, alıcıda oluşturulmak istenen etkinin yansıtılabilmesi için seçilmiştir. Organon Modeli, anlatımsallık, temsil ve çağrı olmak üzere üç kısımindan oluşmaktadır. Anlatımsallıkta, göstergelerin ne şekilde kullanıldığı, temsilde göstergelerin anlamlarının ne olduğu ve çağrıda da göstergeler üzerinden kitlelerde oluşturulmak istenen etki ifade edilmektedir (Pérez-Simón, 2011: 6). İletişim İşlevleri üstdil, ilişki, şiirsel, duygusal, gönderimsel ve çağrı olmak üzere altı etkenden meydana gelmektedir (Linask, 2018: 533). Üstdilde göstergeler, ilişkide eylemler, şiirsellikte göstergelerin kullanım şekli, duygusallıkta kaynağın duygu durumu, gönderimsellikte mesajın içeriği ve çağrıda -Organon Model'inde olduğu gibi-

göstergeler üzerinden kitlelerde oluşturulmak istenen etki ifade edilmektedir. Söz Eylem Kuramı, ifade eylemi, önerme eylemi, edimsöz eylem ve etkisöz eylem olmak üzere dört kısımdan oluşmaktadır. Searle, anlam ve eylem boyutunun bir arada görülebileceği teorik bir çerçeve sağlayarak Austin'in genel bir söz edimleri teorisi fikrine temel vermiştir (Smith, 2003: 8). İfadede göstergelerin kullanımı, önermede göstergelerin temsilleri, edimsözde göstergeler üzerinden meydana gelen çıkarım ve etkisözde de göstergeler üzerinden oluşturulmak istenen eylem ifade edilmektedir. Bu üç model içerisinde benzer yanlar olduğu için mizah dergilerindeki karikatürlerin bu modellerin birbirinden farklılaştığı kısımlar üzerinden incelenmesi kararlaştırılmıştır. Bu açıdan mizah dergilerindeki karikatürler, Organon Modeli'ndeki anlatımsallık ve temsil, İletişim İşlevleri'ndeki şiirsellik ve duygusallık ve Söz Eylem Kuramı'ndaki edimsöz ve etkisöz olmak üzere toplam altı kısımda analiz edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın evreni, İkinci Dünya Savaşı'nda Nazizm ve Komünizm ideolojileri arasındaki mücadelenin mizah dergileri boyutunda medyadaki temsilini içermektedir. Bu bağlamda savaş sırasında başta Nazi Almanyası ve Sovyetler Birliği'nde olmak üzere Komünizm ve Nazizm ideolojisi karşıtı söylemlere yer veren dönemin tüm mizah dergileri çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Konuya ilişkin tüm mizah dergilerine ulaşılmasının güçlüğünden dolayı çalışmada dönemin popüler, tirajı yüksek ve propaganda amaçlı hizmet eden Nazi Almanyası'ndan Fliegende Blätter ve Sovyetler Birliği'nden Krokodil mizah dergileri üzerinden inceleme yapılmıştır. Bu kapsamda Krokodil dergisinin, Nazi Almanyası'nın 22 Haziran 1941 tarihinde Sovyetler Birliği'ni işgal etmesinden, 7 Mayıs 1945 tarihinde Nazi Almanyası'nın kayıtsız şartsız teslim olmasına kadar (1941 Haziran (dahil) - 1945 Mayıs (dahil)) geçen süredeki, Fliegende Blätter dergisinin ise yine 22 Haziran 1941 tarihinden yayım hayatına son verdiği 28 Eylül 1944 tarihine kadar (1941 Haziran (dahil) - 1944 Eylül (dahil)) geçen süredeki sayıları incelenmiştir. Çalışmada öncelikle dergilerin kapaklarındaki karikatürler, ardından da dergilerin kapak dışındaki karikatürleri analiz edilmiştir. Krokodil'de analiz edilen tarihler içerisinde 1941 yılında 128 karikatür, 1942 yılında 298 karikatür, 1943 yılında 170 karikatür, 1944 yılında 151 karikatür ve 1945 yılında 53 karikatür yayımlanmıştır. Kapaklar özelinde değerlendirildiğinde ise incelenen tarih aralığında toplam 149 sayının

yayımlandığı, bu sayılardaki kapakların %80,53'ünde Nazilerin, Almanların ve/veya Almanya'nın konu alındığı tespit edilmiştir.

	Krokodil'in Yayın Sayısı	Krokodil'in Nazileri/Almanları/Almanya'yı Konu Alan Kapakları
1941	19	17 (%89,47)
1942	48	43 (%89,58)
1943	36	29 (%80,55)
1944	32	24 (%75)
1945	14	7 (%50)
Toplam	149	120 (%80,53)

Tablo 1: Krokodil'in Eylül 1941- Mayıs 1945 Yılları Arasındaki Kapakları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Fliegende Blätter'da ise analiz edilen tarihler içerisinde 1941 yılında 55 karikatür, 1942 yılında 77 karikatür, 1943 yılında 35 karikatür ve 1944 yılında 46 karikatür yayımlanmıştır. Kapaklar özelinde değerlendirildiğinde ise incelenen tarih aralığında toplam 166 sayının yayımlandığı, bu sayılardaki kapakların yalnızca %28,31'inde Komünizm'in ve/veya Sovyetler Birliği'nin konu alındığı tespit edilmiştir.

	Fliegende Blätter'ın Sayısı	Komünizm'i/Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Kapakları
1941	22	5 (%22,72)
1942	53	17 (%32,07)
1943	52	11 (%21,15)
1944	39	16 (%41,02)
Toplam	166	47 (%28,31)

Tablo 2: Fliegende Blätter'ın Haziran 1941- Eylül 1944 Yılları Arasındaki Kapakları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Çalışmada dergilerdeki Nazizm ve Komünizm karşıtı karikatürler incelendiğinde Krokodil'in Nazizm karşıtı karikatürlerinin hem sayısal hem de oransal olarak Fliegende Blätter'ın karikatürlerinden daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada amaçlı örneklem metodu kullanılarak Krokodil'in doğrudan ya da dolaylı olarak Nazizm'i hedef alan 72 karikatürü, Fliegende Blätter'ın ise doğrudan ya da dolaylı olarak Komünizm'i hedef alan 65 karikatürü çalışmanın örnekleme olarak incelenmiştir.

3.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılığı

Çalışma, İkinci Dünya Savaşı'nın çıkış noktalarından birini oluşturan Nazizm ve Komünizm ideolojileri arasındaki mücadelenin Nazi Almanya'sı ve Sovyetler Birliği mediasındaki temsillerini içermektedir. Bu kapsamda çalışmada her iki ülkenin de tiraj

bakımından önde gelen ve İkinci Dünya Savaşı'nda propaganda aracı olarak hizmet eden mizah dergileri Krokodil ve Fliegende Blätter mizah dergileri üzerinden inceleme yapılmıştır. Çalışmanın temel sınırlılıklarından biri Nazizm ve Komünizm ideolojileri arasındaki mücadelenin medya boyutunun yalnızca mizah dergileri üzerinden incelenmiş olmasıdır. Nitekim İkinci Dünya Savaşı'nda mizah dergilerinin dışında gazete, sinema ve poster gibi farklı kitle iletişim araçları üzerinden de Nazizm ve Komünizm ideolojileri arasında medya boyutunda mücadele yaşanmıştır. Diğer yandan mizah dergileri özelinde yapılan incelemede yalnızca iki mizah dergisi üzerinden çalışmanın yürütülmesi de bir diğer sınırlılığı meydana getirmektedir.

3.5. Bulgular

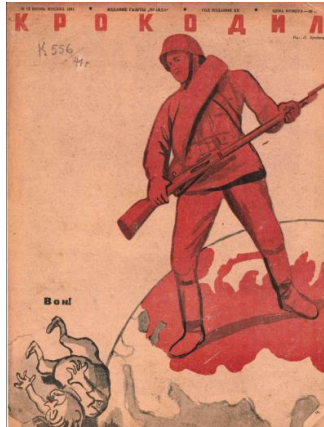
Çalışmanın bulgular bölümünde Krokodil mizah dergisinin Nazizm ideolojisi karşıtı ve Fliegende Blätter mizah dergisinin ise Komünizm ideolojisi karşıtı karikatürleri göstergebilimsel açıdan incelenmiştir.

3.5.1. Krokodil Dergisinin Göstergebilimsel Analizi

Çalışmanın bu kısmında Krokodil dergisinin örneklem olarak belirlenen Nazileri, Almanları ve Almanya'yı konu alan toplam 72 karikatürü göstergebilimsel açıdan analiz edilmiştir.

3.5.1.1. Krokodil'in Birinci Karikatürü

Çalışmada incelenen birinci karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 12. sayısının kapağıdır.

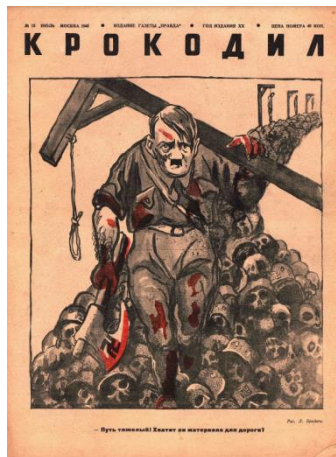
Görsel 1: Krokodil'in Birinci Karikatürü

Kaynak: Publ, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde dünya görselinde kırmızı renkli Sovyetler Birliği haritasının üzerinde yine kırmızı renkli bir Sovyet askeri resmedilmektedir. Karikatürdeki Sovyet askerin önünde Hitler'e benzetilen bir kişi düşmektedir. Temsilde karikatürde Sovyet askeri, Sovyetler Birliği'nin, Hitler ise hem Nazi Almanyası'nın metonimi olarak kullanılmaktadır. Karikatürdeki kırmızı renk ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'nin Nazi Almanyası'na karşı mücadelesi, Sovyetler Birliği askerinin dünyadan Hitler'i atması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın Sovyetler Birliği'ni işgaline karşı tepki gösterilmektedir. Edimsözde karikatürde Sovyetler Birliği ordusunun, Nazi Almanyası'nın Sovyetler Birliği'nin işgalini önleyerek Sovyetler Birliği'nde Komünizm ideolojisinin sürmesini sağladığı ve Nazizm ideolojisinin Sovyetler Birliği'nde etkili olmasına engel olduğu anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde dünya görselinin yanında Hitler metoniminin kullanılmasıyla Nazizm ideolojisi işgalci ve Komünizm ideoloji için bir tehdit olarak sunulmaktadır. Bu şekilde karikatür üzerinden Sovyetler Birliği halkı Nazizm ideolojisine karşı mücadeleye çağrılmaktadır.

3.5.1.2. Krokodil'in İkinci Karikatürü

Çalışmada incelenen ikinci karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 15. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *путь тяжелый! хватить ли материала для дороги?* (Yol zorlu! Yol için yeterli malzeme var mı?) yazısı bulunmaktadır.

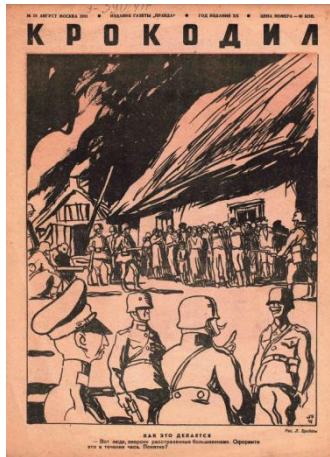
Görsel 2: Krokodil'in İkinci Karikatürü

Kaynak: Publ, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler’e benzetilen üstü kanlı bir kişi sırtında bir eliyle darağacı taşımakta, diğer eliyle de üzerinde gamalı haç simgesi olan kanlı bir baltayı tutmaktadır. Karikatürde Hitler’e benzetilen kişi, Alman miğferli kurukafalardan oluşan bir yoldan yürümektedir. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanyası’nın metonimi olarak, kurukafalar ise ölüm metaforu olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Karikatürdeki darağacı ise katliama atıf yapmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisi, kanlı balta metaforu üzerinden temsil edilmektedir. Bunun yanında Nazizm’e yönelik arkasında kurukafalar olan ve darağacı taşıyan Hitler metonimi kullanılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik nefret ve öfke ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazizm ideolojisinin insanlık için bir tehdit olduğu ve pek çok insanın ölümünden sorumlu olduğu anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi doğrudan katliamla özdeşleştirilerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisine yönelik nefret duygusu ön plana çıkarılmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.3. Krokodil’in Üçüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen üçüncü karikatür, Krokodil’in 1941 yılının 19. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *как это делается - Вот люди, зверски расстрелянные большевиками. Оформите это в течение часа. Понятно?* (Nasıl Yapılır - İşte Bolşeviklerin vahşice vurduğu insanlar. Bir saat içinde halledin. Anlaşıldı mı?) yazısı bulunmaktadır.

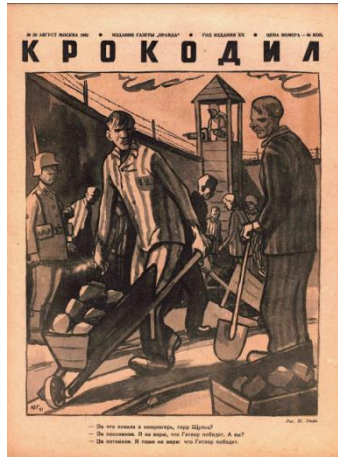
Görsel 3: Krokodil’in Üçüncü Karikatürü

Kaynak: Publ, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde kırsal bir alanda Alman askerleri, bir grup sivilin etrafında toplanmaktadır. Karikatürün arka planında yangın olduğuna yönelik izlenim oluşturulmaktadır. Temsilde karikatürde Alman askerleri, Nazi Almanyası'nın, siviller ise Sovyet sivillerin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde yazılar ve görseller arasında tezatlık oluşturulmaktadır. Görselde Alman askerlerinin yaptığı katliamın, komünistler tarafından yapıldığı yazılarak Nazizm ideolojisinin katliam boyutuna dikkat çekilmeye çalışılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik nefret ön plana çıkarılmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejimi yönetimindeki Alman askerleri üzerinden Nazizm ideolojisinin sivilleri katlettiğine yönelik mesaj verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi doğrudan katliamla özdeşleştirilerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik nefret duygusu oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.4. Krokodil'in Dördüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen dördüncü karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 20. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *За что попали в концлагерь, герр Шульц? За пессимизм. Я не верю, что Гитлер победит. А вы? За оптимизм. Я тоже не верю что Гитлер победит* (Neden bir toplama kampına düştünüz Bay Schulz? Kötümserlik için. Hitler'in kazanacağına inanmıyorum. Peki siz? İyimserlik için. Hitler'in kazanacağına da inanmıyorum) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 4: Krokodil'in Dördüncü Karikatürü

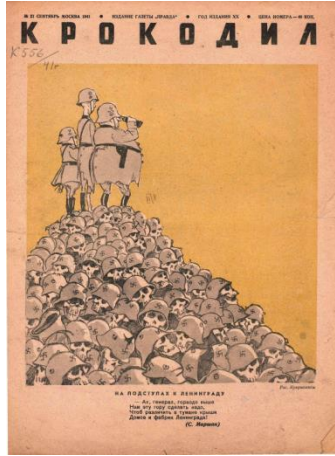
Kaynak: Publ, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde Alman askerlerinin nöbet tuttuğu bir hapishanenin avlusunda bir grup mahkûm çalışmaktadır. Karikatürde el arabasını kullanan ve elinde

kürek olan iki mahkûmun konuştuğuna dair izlenim oluşturulmaktadır. Temsilde karikatürde Alman askerleri, Nazi Almanyası'nın, mahkûmlar ise hapisteki Nazi rejimi muhaliflerinin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde iyimser olanın da kötümser olanında Nazi rejiminde hapse atılabileceği anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejiminin siyasi olarak muhalif olanları hapse attığı ileri sürülerek Nazizm ideolojisi despot bir ideoloji olarak sunulmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazi Almanyası'nın Sovyetler Birliği'ni işgal etmesi durumunda Almanyadaki muhaliflere benzer şekilde Sovyetler Birliği'nde farklı görüşte olan insanların da hapislere atılacağı mesajı verilmekte, bu şekilde Sovyetler Birliği halkının Nazizm ideolojisi karşısı bir tutum takınmasına çalışılmaktadır.

3.5.1.5. Krokodil'in Beşinci Karikatürü

Çalışmada incelenen beşinci karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 21. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *На Подступах К Ленинграду - Ах, генерал, гораздо выше Нам эту гору сделать надо, Чтоб различить в тумане крыши Домов и фабрик Ленинграда!* (С. Маршак) (Leningrad'a Yaklaşımlar Üzerine - Ah, general, çok daha yüksek yapmalıyız bu dağı, sisin içinde Leningrad'ın evlerinin ve fabrikalarının çatılarını ayırt etmek için! (S. Marshak)) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 5: Krokodil'in Beşinci Karikatürü

Kaynak: Publ, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde üstlerinde gamalı haçlar bulunan miğferler olan kurukafalardan meydana gelen bir tepenin üstünde üç Alman askeri yer almaktadır. Temsilde karikatürde üç Alman askeri, Nazi Almanyası'nı metonimi olarak, kurukafalar

ise ölüm metaforu olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Alman askerlerinin kayıpları, miğferler ve kurukafalardan oluşan tepe üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik öfke ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejiminin çıkarları doğrultusunda halkını bile gözden çıkarabileceğine yönelik mesaj verilmektedir. Bu kapsamda Nazizm ideolojisinde Alman askerlerinin savaşlarda ölmesinin önemsenmediğine yönelik algı meydana getirilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin kendi halkına bile acımayan bir fikir akımı olduğu mesajı verilerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojinin mücadele edilmesi gereken bir ideoloji olduğu fikrinin benimsetilmesine çalışılmaktadır.

3.5.1.6. Krokodil'in Altıncı Karikatürü

Çalışmada incelenen altıncı karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 5. sayısının kapağıdır. Karikatür, *хорошо немецкому солдату* (Alman askeri için iyi) başlığını taşımaktadır.

Görsel 6: Krokodil'in Altıncı Karikatürü

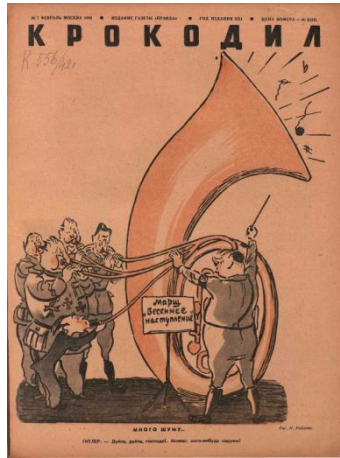
Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatür altı kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda Hitler'e benzetilen düşünceli bir kişi resmedilmekte ve altında *думает за него гитлер* (Hitler onun adına düşünüyor) yazısı bulunmaktadır. İkinci kısımda Hermann Göring'e benzetilen bir kişi yemek yerken resmedilmekte ve altında *ест за него геринг* (Goering onun için yiyor) yazısı yer almaktadır. Üçüncü kısımda Robert Ley'e benzetilen bir kişi içki içerken resmedilmekte ve altında *пьет – лей* (Ley içer) yazısı bulunmaktadır. Dördüncü kısımda Joseph Goebbels'e benzetilen, mikrofonun karşısında konuşan biri

resmedilmekte ve altında *разговаривает - геббельс* (Goebbels konuşur) yazısı yer almaktadır. Beşinci kısımda bir NSDAP üyesi bir kadınla birlikte resmedilmekte ve altında *живет с его женой прикрепленный штурмовик* (Bağlı bir fırtına askeri karısıyla birlikte yaşıyor) yazısı bulunmaktadır. Altıncı kısımda ise kısmen karlar içerisine gömülü bir Alman askeri resmedilmekte ve altında *а ему остается лишь одно – умереть* (ve yapacak tek bir şeyi kaldı; ölmek) yazısı yer almaktadır. Temsilde karikatürde Hitler, Göring, Ley, Goebbels, NSDAP üyesi, NSDAP'nin metonimi olarak, Alman askeri ise doğrudan Alman halkının metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejimi altında Alman askerlerinin yaşadıkları, Nazi rejiminin ileri gelenleri üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejiminde Alman halkının davranışlarının Nazi yöneticileri tarafından yönlendirildiği ileri sürülmekte ve ölen bir asker görseli üzerinden de Nazi rejiminin Alman halkının ölümüne yol açtığı anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin kendi halkına bile zarar veren bir ideoloji olduğu belirtilerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik olumsuz bir algı inşa edilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.7. Krokodil'in Yedinci Karikatürü

Çalışmada incelenen yedinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 7. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *Много Шуму... Гитлер: - Дуйте, дуйте, господа!.. Может, кого-нибудь надуем!* (Çok Gürültü... Hitler: - Vurun, vurun beyler!.. Belki birilerini kandırırız!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 7: Krokodil'in Yedinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler’e benzetilen bir kişi büyük bir trampeti çalan beş kişiyi yönetmektedir. Trampeti çalan beş kişi arasında Goebbels ve Göring’e benzetilen iki kişi bulunmaktadır. Hitler’e benzetilen kişinin yanında da *весенние резервы* (bahar rezervleri) yazısı yer almaktadır. Temsilde karikatürde Hitler ve karikatürdeki diğer beş kişi, Nazi Almanyası’nın metonimi olarak kullanılmaktadır. Karikatürdeki *bahar rezervleri* yazısı ise Nazi Almanyası’nın cephedeki yedek güçlerini temsil etmektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası’nın durumu, Hitler’in liderliğinde Nazi ileri gelenlerinin büyük bir trampet çalması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejiminin asılsız bir propaganda yaptığı ileri sürülerek doğrudan Nazizm ideolojisi hedef alınmaktadır. Etkisözde karikatürde asılsız propaganda iddiası üzerinden Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisine yönelik güvensizlik oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.8. Krokodil’in Sekizinci Karikatürü

Çalışmada incelenen sekizinci karikatür, Krokodil’in 1942 yılının 11. sayısının kapığıdır.

Görsel 8: Krokodil’in Sekizinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler’e benzetilen bir kişi, yüzünden terler akmakta ve kumar masasında elindeki *весенние резервы* (bahar rezervleri) yazılı kâğıdı masaya attığı izlenimi verilmektedir. Masanın üstünde bağlı şekilde Alman askerlerinden oluşturulmuş demet, üstünde *16 армия* (16 ordu) yazılı kâğıt ve üstünde gamalı haçlar olan kâğıt yer almaktadır. Karikatürde Hitler’e benzetilen kişinin yanında biri başı sarılı

iki Alman askeri ve Mussolini'ye benzetilen bir kişi bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanyası'nın, Alman askerleri ise Alman ordusunun metonimi olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Karikatürdeki *bahar rezervleri* yazısı ise Nazi Almanyası'nın cephedeki yedek güçlerini temsil etmektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın İkinci Dünya Savaşı'nda Alman ordusunu cephelerde feda etmesi, Hitler'in kumar masasında Alman askerlerinden oluşan demeti ortaya koyması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine karşı mücadele duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejiminin, Alman askerlerinin canını ortaya koyarak kendi hedefini yerine getirtmeye çalıştığı anlatılmaktadır. Bu şekilde Nazizm ideolojisinin amaçlarına ulaşabilmek için Alman askerlerinin hayatını kaybettiği mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi Alman halkının zararına hareket ettiği algısı oluşturularak Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisine yönelik olumsuz bir algı meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.9. Krokodil'in Dokuzuncu Karikatürü

Çalışmada incelenen dokuzuncu karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 12. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *Сверхранний сев* (Süper erken ekim) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 9: Krokodil'in Dokuzuncu Karikatürü

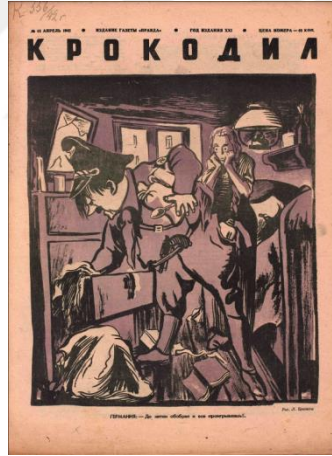
Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler'e benzetilen bir kişi, *весенние резервы* (bahar rezervleri) yazılı bir kutudan insanlar atmaktadır. Hitler'e benzetilen kişinin arkasında da üstlerinde Alman miğferlerinin olduğu mezarlar yer almaktadır. Temsilde

karikatürde Hitler, Nazi Almanyası'nın metonimi olarak kullanılmakta, mezarlar ise ölümü simgelemektedir. Karikatürdeki *bahar rezervleri* yazısı ise Nazi Almanyası'nın cephedeki yedek güçlerini temsil etmektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın İkinci Dünya Savaşı'nda asker kayıpları, Hitler'in bir tarlaya asker atması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine karşı mücadele duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde çalışmada incelenen bazı karikatürlerde olduğu gibi Nazizm ideolojisi doğrudan Alman halkının ölümüne yol açmakla suçlanmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin zararlı bir ideoloji olduğu ileri sürülerek Sovyetler Birliği halkının Nazizm ideolojisine karşı mücadele etmesine çalışılmaktadır.

3.5.1.10. Krokodil'in Onuncu Karikatürü

Çalışmada incelenen onuncu karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 15. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *Германия: — До нитки обобрал и все проигрываешь!..* (Almanya: - Her şeyi çaldın ve her şeyi kaybediyorsun!..) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 10: Krokodil'in Onuncu Karikatürü

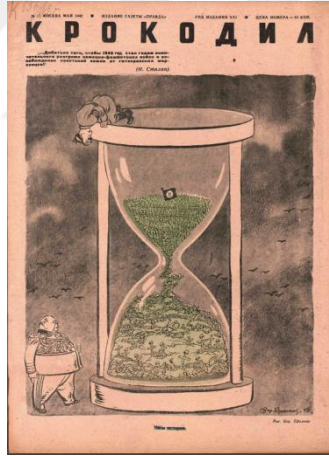
Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler'e benzetilen bir kişinin, bir evin eşyalarını almaya çalıştığı izlenimi verilmektedir. Bu sırada bir kadının telaşlı bir şekilde Hitler'e benzetilen kişiye baktığı resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanyası'nın, kadın ise Alman halkının metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminin, İkinci Dünya Savaşı'nda Alman kaynaklarını kullanması, Hitler'in bir evi talan etmesi (ya da yağmalaması) üzerinden

anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik öfke duygusu ön plana çıkarılmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler metonimi üzerinden Nazi rejiminin savaşta Alman halkına ekonomik yönden ağır bir fatura çıkardığı mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin Alman halkını ekonomik olarak zor durumda bıraktığı fikri üzerinden Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisine yönelik olumsuz bir algı meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.11. Krokodil'in On Birinci Karikatürü

Çalışmada incelenen on birinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 17. sayısının kapağıdır. Karikatürün üstünde „...Добиться того, чтобы 1942 год Стал годом окончательного разгрома немецко-фашистских войск и освобождения советской земли от гитлеровских мерзавцев!" (И. Сталин) (“...1942'nin Nazi birliklerinin nihai yenilgisinin ve Sovyet topraklarının Hitler'in alçaklarından kurtarıldığı yıl olmasını sağlamak için!”), (I.Stalin)), altıdan ise Часы истории (Tarih saati) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 11: Krokodil'in On Birinci Karikatürü

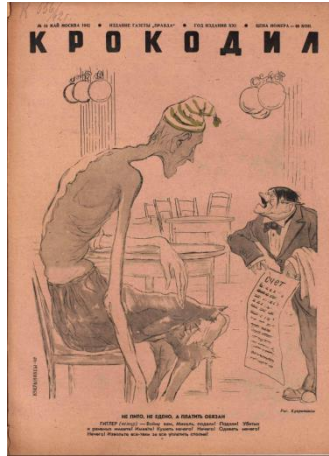
Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde büyük bir kum saatinin üstünde Hitler'e benzetilen bir kişi, kum saatinin yanında ise Göring'e benzetilen başka bir kişi yer almaktadır. Kum saatinin üst kısmında üstünde gamalı haçlı bayrak olan askerler, kum saatinin aşağısına doğru akmakta ve kum saatinin aşağısında mezarlar bulunmaktadır. Bu sırada Hitler'e benzetilen kişinin de onlara baktığı resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Hitler ve Göring, Nazi Almanyası'nın metonimi olarak, askerler, Alman ordusunun metonimi

olarak, kum saati de zaman metaforu olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sının, İkinci Dünya Savaşı'nda yaşadığı kayıplar, bir kum saatinden akan insanlar üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ve öfke duyguları ön plana çıkarılmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejimi altında Alman ordusunun zaman içerisinde eridiği mesajı verilerek Nazizm ideolojisinin Alman halkını ölüme sürüklediği anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Sovyetler Birliği halkının Nazizm ideolojisini tehlikeli bir ideoloji olarak algılamasına çalışılmaktadır.

3.5.1.12. Krokodil'in On İkinci Karikatürü

Çalışmada incelenen on ikinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 19. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *He Пито, He Едено, А Платить Обязан Гитлер (немец):—Войну вам, Михель, Подали? Подали! Убитых и раненых имеете? Имеете! Кушать нечего? Нечего! Одевать нечего? Нечего! Извольте все-таки за все уплатить сполна!* (İçmeyin, Yemeyin, Ama Ödeme Yapmak Zorundasınız Hitler (Alman'a): -Sana savaş mı verdiler Michel? Servis et! Ölen ya da yaralanan var mı? Var! Yiyecek bir şey yok mu? Hiç bir şey! Giyecek hiçbir şeyin yok mu? Hiç bir şey! Lütfen yine de her şeyin tamamını ödeyin!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 12: Krokodil'in On İkinci Karikatürü

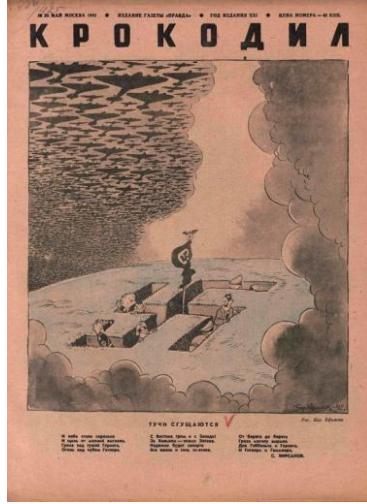
Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde restoran benzeri bir yerde Hitler'e benzetilen bir garsonun, zayıf, bitkin ve kıyafeti yırtık Michel'e bir şeyler söylediği izlenimi verilmektedir. Temsilde karikatürde Michel, Almanya'nın kişileştirmesi, Hitler ise NSDAP'nin

metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminin, savaşta Alman halkından talepleri, Almanya'nın kişileştirmesi Michel'in bir restoranda yarı çıplak şekilde ve garson rolündeki Hitler'in ondan hesap istemesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler metonimi ve Michel kişileştirmesi üzerinden Nazizm ideolojisinin Alman halkının hak etmediği bir savaş yükü altına girmesine yol açtığı anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin savaşın faturasını Alman halkına yüklediği belirtilerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisi, Alman halkına zarar veren bir ideoloji olarak algılatılmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.13. Krokodil'in On Üçüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen on üçüncü karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 20. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *Тучи Сгущаются и небо стало серенько и цель от молний вытлела, Гроза над тушей Геринга, Огонь над чубом Гитлера С Востока гром и с Запада! За Кельном — пламя Эссена. Надежно будет заперта Вся шваль и гиль эс-эсина. От берега до берега Гроза могилу вырыла Для Геббельса и Геринга, И Гитлера и Гимmlера. С. Курсанов* (Bulutlar toplanıyor ve gökyüzü griye döndü ve şimşekten gelen çatlak soldu, Goering'in leşinin üzerinde bir fırtına, Hitler'in perçeminde bir yangın Doğu'dan ve Batı'dan gök gürültüsü! Köln'ün ötesinde Essen'in ateşi var. Tüm çöpler ve gil es-esin güvenli bir şekilde kilitlenecektir. Fırtına kıydan kıyıya Goebbels ve Goering ile Hitler ve Himmler için bir mezar kazdı. S. Kirsanov) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 13: Krokodil'in On Üçüncü Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde gamalı haç şeklindeki bir siperde Hitler'e ve Goebbels'e benzetilen iki kişi ve Alman komutanlar yer almaktadır. Siperin üstünde de gamalı haçlı bayrak bulunmaktadır. Siperin üstünde çok sayıda uçak resmedilmekte ve etrafta dumanlar yer almaktadır. Temsilde karikatürde Hitler ve Göring, Nazi Almanyası'nın metonimi olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın çöküşü, Hitler ve Nazi ileri gelenlerinin gamalı haç şeklindeki bir çukurun içerisinde olması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ve öfke ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi üst yönetimi hedef alınmakta ve Nazi üst yöneticilerinin yenilgiye uğratılmasıyla birlikte Nazizm ideolojisinin de son bulacağına yönelik düşünce meydana getirilmektedir. Etkisözde karikatürde doğrudan Nazizm ideolojisi hedef alınmakta ve Sovyetler Birliği halkının Nazizm ideolojisine karşı mücadele etmesi teşvik edilmektedir.

3.5.1.14. Krokodil'in On Dördüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen on dördüncü karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 27. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *САРАНЧА — ВРЕДИТЕЛЬ ПОЛЕЙ* (Çekirge - TARLA ZARARLARI), *На некоторые маши поля вторглась саранча. Это «саранча фашистка».* «Саранча фашистика» относится к числу наиболее злопакостных вредителей. Меры борьбы с этой саранчой обычные, то есть раздавливание, сжигание. Орудия, минометы, пулеметы, автоматы, сабля и

штык — вот наилучшие орудия против вредителя русских полей. Эффективным опособом является также опыливание с самолетов, причем для опыливания сядует применять не обычный ядовитый порошок, а фугасюи всех калибров. А вообще—чем можешь и умеешь, .истребляй поганую фашистскую саранчу! (Bazı tarlalar çekirgelerin istilasına uğradı. Bunlar “faşist çekirgeler” “Faşist çekirgeler” en yıkıcı zararlılar arasında bu çekirgelerle mücadele için uygulanan tedbirler olağandır; yani ezme ve yakma. Silahlar, havan topları, makineli silahlar, makineli tüfekler, kılıçlar ve süngüler; bunlar Rus tarlalarının zararlılarına karşı en iyi silahlardır. Etkili bir yöntem de uçaklardan toz almaktır ve toz almak için sıradan zehirli tozun değil, tüm kalibrelerdeki kara mayınlarının kullanılması gerekir. Genel olarak, elinizden gelen ve bildiğiniz her şeyle, pis faşist çekirgeleri yok edin!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 14: Krokodil’in On Dördüncü Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde çekirgeye benzetilen bir Alman askerinin bir buğdayı yediği resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Alman askeri, yıkım metaforu olarak kullanılırken, başak, Sovyetler Birliği’ndeki üretimi simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası’nın İkinci Dünya Savaşı’nda Sovyetler Birliği’nde yol açtığı yıkım, bir Alman askerinin tarlayı talan eden bir çekirgeye benzetilmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine karşı mücadele duygusu ön plana çıkarılmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazizm ideolojisinin doğrudan Sovyetler Birliği halkına zarar verdiği vurgusu yapılmaktadır. Etkisözde karikatürde doğrudan Nazizm ideolojisi hedef alınmakta ve

Nazizm ideolojisinin Sovyetler Birliği'nde yol açtığı olumsuzluğun son bulabilmesi için Sovyetler Birliği halkı Nazizm ideolojisine karşı mücadeleye çağrılmaktadır.

3.5.1.15. Krokodil'in On Beşinci Karikatürü

Çalışmada incelenen on beşinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 29. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *Убей гада, По нашей земле, на степном ветру, Привыкший зорить и красть, Тянется гад к чужому добру, Жадно разинув пасть. Он уже нами изрядно бит, Но он еще, гад, живой, Он еще пезет, еще гремит Коричневой чешуей. Он еще землю нашу сосет, Хищный фашистский гад, Он еще рвется, еще несет Страшный, смертельный ад. Чтобы в попон не попасть к нему, Чтобы свободным быть, Надо стремиться нам к одному: Гада скорее убить!* (Sürüngeni öldürün, topraklarımızın karşısında, bozkır rüzgârında, bakmaya ve çalmaya alışkın, sürüngen başkasının malına uzanıyor, açgözlülükle ağzını açıyor. Zaten bizim tarafımızdan epeyce dövüldü, ama hala yaşıyor, serseri, hala tık tak ediyor, hâlâ kahverengi pullarıyla takırdıyor. Hâlâ topraklarımızı emiyor, yırtıcı bir faşist sürüngen, hâlâ hevesli, hâlâ korkunç, ölümcül cehennem getiriyor. Onunla birlikte esarete düşmemek için, özgür olabilmek için, tek bir şey için çabalamalıyız: O serseriye bir an önce öldürün!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 15: Krokodil'in On Beşinci Karikatürü

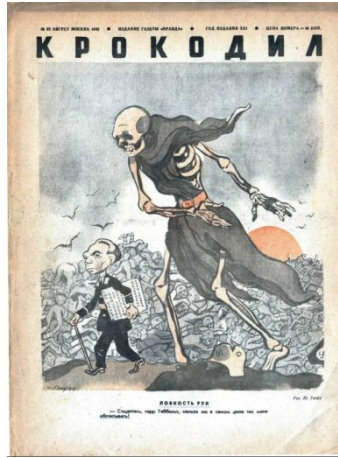
Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde bir Alman tankının namlusu yılan şeklinde resmedilmiş ve namlunun ucu, Hitler'in başına benzetilmeye çalışılmıştır. Karikatürde yılan şeklinde sunulan namlunun dilinde de gamalı haç bulunmaktadır. Yılan şeklindeki namlunun karşısında kılıç tutan bir el yer almaktadır. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi

Almanya'sının metonimi olarak kullanılırken, gamalı Haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Karikatürde kılıçla Sovyetler Birliği'ne atıf yapılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sının Sovyetler Birliği'ne karşı saldırısı, bir Alman tankının namlusu olarak dilinde gamalı haç bulunan yılan şeklindeki Hitler'e benzetilmektedir. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik nefret, öfke ve mücadele duygusu ön plana çıkarılmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazizm ideolojisinin Sovyetler Birliği'ni hedef aldığı vurgulanarak Nazizm ideolojisinin zaferi durumunda Sovyetler Birliği halkının esaret altına gireceği ileri sürülmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi korkutucu şekilde sunulurken Alman halkının Sovyetler Birliği'ne karşı mücadele etmesi teşvik edilmektedir.

3.5.1.16. Krokodil'in On Altıncı Karikatürü

Çalışmada incelenen on altıncı karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 32. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *Ловкость рук — Стыдитесь, герр Геббельс, нельзя же в самом деле так меня обчитывать!* (El çabukluğu - Yazıklar olsun Bay Goebbels, beni gerçekten bu şekilde aldatamazsınız!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 16: Krokodil'in On Altıncı Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde Goebbels'e benzetilen bir kişi, Alman askerlerinin cesetlerinin yanından geçmekte ve arkasında bir iskelet yer almaktadır. Temsilde karikatürde Goebbels, Nazi Almanya'sının, Alman askerleri, Alman ordusunun metonimi olarak, iskelet ise ölüm metaforu olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sının İkinci Dünya Savaşı'ndaki askeri kayıpları, Goebbels'in Alman askerlerinden oluşan bir tepenin önünde olması ve arkasında bir

iskeletin bulunması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Goebbels metonimi üzerinden Nazizm ideolojisinin insanların ölümüne yol açtığı ileri sürülmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi, ölümle ilişkilendirilerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik korku duygusu ön plana çıkarılmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.17. Krokodil'in On Yedinci Karikatürü

Çalışmada incelenen on yedinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 35. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *Сердобольный Геббельс — На волнуйтесь, фрей Германия, котя мы с вас и сняли одежду, ко, как видите, совсем раздетой мы вас на оставляем* (Şefkatli Goebbels - Endişelenmeyin Bayan Almanya, kıyafetlerinizi çıkarmış olsak da, gördüğünüz gibi sizi tamamen çıplak bırakmıyoruz) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 17: Krokodil'in On Yedinci Karikatürü

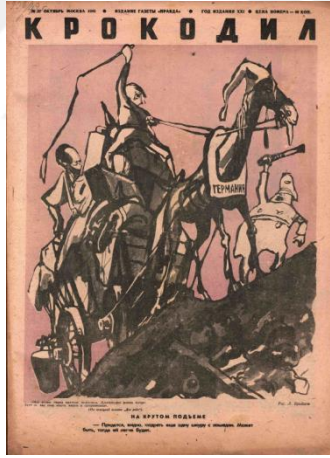
Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde Goebbels'e benzetilen bir kişi, merdivenin üstüne çıkarak bitkin halde, başında taç olan büyük boyuttaki bir kadının sırtına bir takım yazılar asmaktadır. Merdivenin üstünde *не роници!* (şikâyet etme!) şeklinde bir yazı bulunmaktadır. Karikatürdeki kadının üstüne *нам предстоят большие трудности нужно терпеть!!* (Önümüzde büyük zorluklar var, katlanmak zorundayız!!) ve *не спрашивайте когда окончится война* (savaşın ne zaman biteceğini sorma) şeklinde yazılar asılmıştır. Temsilde karikatürde Goebbels, NSDAP'nin metonimi olarak, taçlı kadın ise Almanya'nın kişileştirmesi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde

karikatürde Nazi rejiminin, İkinci Dünya Savaşı'nda Alman halkını zor durumda bırakması, yarı çıplak bir Alman kişileştirmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejiminin, savaşın ağır faturasını Alman halkına ödettiği, bununla birlikte Alman halkının isyan etmesinin önüne geçmek için propagandaya yöneldiği anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin Alman halkının zararına hareket ettiği düşüncesi oluşturularak Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik olumsuz algı meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.18. Krokodil'in On Sekizinci Karikatürü

Çalışmada incelenen on sekizinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 37. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *На Крутом Подъеме - Придется, видно, содрать еще одну шкуру с лошади, Может быть, тогда ей легче будет* (Dik bir tırmanışta - Görünüşe göre vücudundan bir deri daha koparmak zorunda kalacak. Belki o zaman onun için daha kolay olacaktır) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 18: Krokodil'in On Sekizinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler'e benzetilen bir kişi, üstünde *Германия* (Almanya) yazılı zayıf bir atın çektiği yüklü bir at arabasını sürmektedir. At arabasında içinde Goebbels'e benzeyen bir kişi de bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Hitler ve Goebbels, NSDAP'nin metonimi olarak kullanılmakta, üstünde Almanya yazan at ise Almanya'ya atıf yapmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminin, İkinci Dünya Savaşı'nda Alman halkını zor durumda bırakması, Hitler'in Almanya'yı temsil eden zayıf bir ata yükleri olan bir arabayı çektirmesi ve kırbaçlaması üzerinden

anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejiminin, savaşta Alman halkını zor durumda bıraktığı ve Alman halkını savaşın ağır yükünü karşılamasına zorladığı mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin Alman halkını savaşta zorladığı düşüncesi oluşturularak Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisine yönelik olumsuz algı meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.19. Krokodil'in On Dokuzuncu Karikatürü

Çalışmada incelenen on dokuzuncu karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 38. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *Очередной нажим* (Başka bir itme) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 19: Krokodil'in On Dokuzuncu Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler'e benzetilen bir kişi, üstünde *Антонеску* (Antonescu) yazılı diş macunu şeklindeki bir tüpün üstünde yer almakta ve tüpün içinden askerler çıkmaktadır. Karikatürün arka planında da sıkılmış ve ikisinin üstünde *Муссолини* (Mussolini) ve *Хорту* (Horthy) yazan tüpler bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanya'sının, Horthy, Macaristan'ın, Mussolini, İtalya'nın ve Antonescu da Romanya'nın metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi Almanya'sının, müttefiklerinden asker desteği alması, Hitler'in müttefik devletlerin liderlerinin üstünde isimlerinin olduğu, başları da insan başına benzetilmeye çalışılmış tüplerin üstüne çıkması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejiminin kendi çıkarları doğrultusunda

müttefiklerini sömürdüğüne yönelik mesaj verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin Alman halkının dışında müttefiklerini de zor durumda bıraktığına yönelik düşünce oluşturularak Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik olumsuz bir imaj çizilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.20. Krokodil'in Yirminci Karikatürü

Çalışmada incelenen yirminci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 39. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *Есть на Волге утес!* (Volga'da bir uçurum var!) yazısı bulunmaktadır.

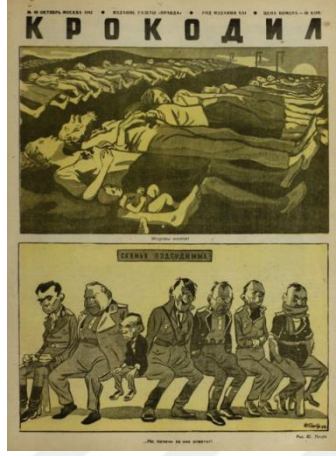
Görsel 20: Krokodil'in Yirminci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde *Сталинград* (Stalingrad) yazılı kırmızı bir bayrak bulunan tepeye dalga şeklinde Alman askerleri çarpmakta ve tepeye çarpan askerler parçalanmaktadır. Temsilde karikatürde Alman askerleri, Alman ordusunun metonimi olarak kullanılmakta, kırmızı bayrak ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Alman ordusunun, Stalingrad'daki başarısızlığı, Alman askerlerinin üstünde Stalingrad yazılı bayrak olan bir tepeye çarpmaları üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik mücadele duygusu ön plana çıkarılmaktadır. Edimsözde karikatürde Alman ordusunun, Stalingrad'da başarısız olduğu (ya da olacağı) mesajı verilerek Komünizm ideolojisinin Nazizm ideolojisine üstüne geleceği anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Sovyetler Birliği halkı Nazizm ideolojisine karşı mücadeleye çağrılmaktadır.

3.5.1.21. Krokodil'in Yirmi Birinci Karikatürü

Çalışmada incelenen yirmi birinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 40. sayısının kapağıdır.

Görsel 21: Krokodil'in Yirmi Birinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatür üst ve alt olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Üst kısımda yan yana dizilmiş sivil cesetleri ve darağacı görselleri ve görselin altında da *Жертвы молчат* (Kurbanlar sessiz) yazısı yer almaktadır. Alt kısımda ise *скамья подсудимых* (sanık yeri) yazılı bir alanda Hitler ve çeşitli Alman üst düzey görevlilerine benzetilen kişiler, bir arada resmedilmekte ve görselin altında da *..Но палачи за них ответят!* (..Ama cellatlar onların adına hesap verecek!) yazısı bulunmaktadır. Temsilde karikatürde sivil cesetler, Nazi Almanyası tarafından öldürülen Sovyetler Birliği'ndeki sivillerin metonimi, Hitler ve yanındaki kişiler ise Nazi Almanyası'nın metonimi olarak kullanılmaktadır. Karikatürdeki darağaçları ise katliamı temsil etmektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminin ileri gelenlerinin işlenen insanlık suçundan yargılanması, üstte katledilen sivillerin altta ise Nazi ileri gelenlerin görselleri kullanılarak anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik nefret duygusu ön plana çıkarılmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejiminin sivilleri katlettiği ve bunun hesabını vereceği anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi, katliamdan sorumlu tutularak Nazizm ideolojisine karşı Sovyetler Birliği kamuoyunda nefret duygusu oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.22. Krokodil'in Yirmi İkinci Karikatürü

Çalışmada incelenen yirmi ikinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 41. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *руки коротки!* (kolları kısa!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 22: Krokodil'in Yirmi İkinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde gamalı haç bulunan bir balta tutan Hitler'e benzetilen bir kişinin bir takım kişilerin üstüne çıktığı resmedilmektedir. Hitler'e benzetilen kişi, üstünde 25 лет (25 yıl) yazılı, parlayan kırmızı bir yıldız bakmaktadır. Temsilde karikatürde Hitler ve altındaki kişiler, Nazi Almanyası'nın metonimi olarak kullanılmakta, 25. yıl ise 1917 yılında gerçekleşen Ekim Devrimi'nin 25. yıl dönümüne atıf yapmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Nazizm ideolojisinin Komünizm ideolojisine karşı mücadelesi, birbirinin üstüne çıkmış ve en üstte bulunanın elinde gamalı haçlı bir baltayla kırmızı bir yıldızla yönelmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik mücadele duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazizm ideolojisinin, Komünizm ideolojisini hedef aldığı anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Sovyetler Birliği halkının Komünizm ideolojisini korumak için Nazizm ideolojisine karşı mücadele etmesi teşvik edilmektedir.

3.5.1.23. Krokodil'in Yirmi Üçüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen yirmi üçüncü karikatür, Krokodil'in 1943 yılının 16. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *с высокой трибуны* (yüksek podyumdan) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 23: Krokodil'in Yirmi Üçüncü Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1943

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde gamalı haç bulunan kanlı bir baltanın üstünde *большевики угрожают европейской цивилизации* (Bolşevikler Avrupa medeniyetini tehdit ediyor) şeklinde konuşan Goebbels'e benzer bir kişi resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Goebells, Nazi Almanyası'nın metonimi olarak kullanılırken, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Karikatürdeki kanlı balta ise katliam metaforu olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisinin katliamla özdeşleştirilmesi, Goebbels'in üstünde olduğu ve üzerinde gamalı haç bulunan kanlı bir balta üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik nefret duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde kanlı balta metaforu üzerinden Nazizm ideolojisi, katliam yapan korkutucu bir ideoloji olarak sunulmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi katliamla özdeşleştirilerek Sovyetler Birliği halkı nezdinde Nazizm'e yönelik korku duygusu oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.24. Krokodil'in Yirmi Dördüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen yirmi dördüncü karikatür, Krokodil'in 1943 yılının 25. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *Сплошное надувательство* (Tam bir aldatmaca), *Фашистская печать всячески раздувает «неприступность» так называемого атлантического вала* (Faşist basın, Atlantik Duvarı olarak adlandırılan şeyin "erişilemezliğini" mümkün olan her şekilde abartıyor) yazısı bulunmaktadır.

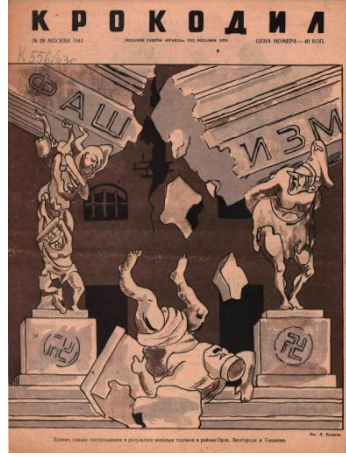
Görsel 24: Krokodil'in Yirmi Dördüncü Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1943

Anlatımsallıkta karikatürde Европа (Avrupa) yazılı bir alanın üstünde Goebbels'e benzetilen bir kişi top (silah) şeklindeki bir balonu şişirmektedir. Goebbels'e benzetilen kişinin yanında normal topların (silah) dışında balondan yapılmış toplar da bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Goebbels, Nazi Almanyası'nın metonimi olarak, toplar (silah) ise Nazi Almanyası'nın askeri gücünün metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisinin insanları aldattığı iddiası, Goebbels'in bir top (silah) şeklindeki balonu şişirmesi ve top (silah) şeklindeki balonların gerçek topların (silah) arasında bulunması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik güvensizlik duygusu ön plana çıkarılmaktadır. Edimsözde karikatürde Goebbels metonimi üzerinden Nazizm ideolojisinin insanları aldattığı mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisi halkı manipüle eden bir ideoloji olarak algılatılmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.25. Krokodil'in Yirmi Beşinci Karikatürü

Çalışmada incelenen yirmi beşinci karikatür, Krokodil'in 1943 yılının 29. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *Здание, сильно пострадавшее в результате мощных толчков в районе Орла, Белгорода и Сицилии* (Orel, Belgorod ve Sicilya bölgesindeki şiddetli sarsıntılar sonucu ağır hasar gören bir bina) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 25: Krokodil'in Yirmi Beşinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1943

Anlatımsallıkta karikatürde Фашизм (Faşizm) yazılı bir duvarın kırıldığı ve Mussolini'ye benzetilen bir kişinin düştüğü resmedilmektedir. Karikatürde kırılan duvarı, gamalı haçlı iki bloğun üstünde bir blokta Hitler'e benzetilen bir kişi, diğerinde de bir kaç kişi tutmaya çalışmaktadır. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanya'sının metonimi olarak, Mussolini'ni ise Faşizm'in metonimi olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisinin çöküş süreci, Hitler ve birkaç kişi tarafından yıkılan bir duvarın tutulması ve Mussolini'nin düşmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik zafer duygusu ön plana çıkarılmaktadır. Edimsözde karikatürde Mihver Devletleri'nin savaşta aldığı yenilgiler üzerinden Nazizm ideolojisinin yok olma sürecine girdiği mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin zarar gördüğü anlatılmakta ve Sovyetler Birliği halkının Nazizm'e karşı mücadele etmesi teşvik edilmektedir.

3.5.1.26. Krokodil'in Yirmi Altıncı Karikatürü

Çalışmada incelenen yirmi altıncı karikatür, Krokodil'in 1943 yılının 44. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında ПОТРЯСАЮЩИЙ УСПЕХ (MUHTEŞEM BAŞARI) - Как идёт «Моя борьба»? — Замечательно! Ежедневный тираж — десятки тысяч, не успеваем заготовить новые экземпляры, возврата нет!.. (-Mücadelem nasıl gidiyor? - İnanılmaz! Günlük tiraj on binler, yenisini hazırlayacak vaktimiz yok, geri dönüşü yok!..) yazısı bulunmaktadır.

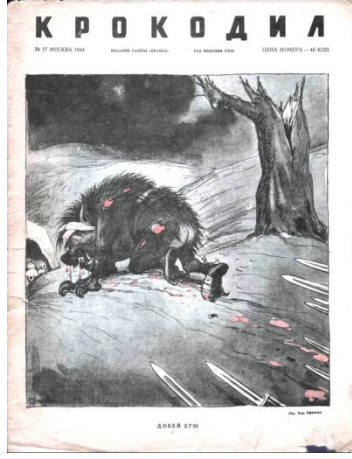
Görsel 26: Krokodil'in Yirmi Altıncı Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1943

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde *Адольф Гитлер Моя борьба* (Adolf Hitler Kavgam) yazılı kitabın yanında eli kanlı şekilde Hitler'e benzetilen bir kişi ile Goebbels'e benzetilen bir kişi durmaktadır. Karikatürün arka planında donmuş askerler ve üstünde gamalı haç ve Alman askeri miğferi olan, *Hans Müller* yazılı bir mezar resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Hitler ve Goebbels, Nazi Almanya'sının metonimi olarak, Alman askerleri ise Alman ordusunun metonimi olarak, Hitler'in elindeki kan ise katliam metaforu olarak kullanılmaktadır. Karikatürdeki Kavgam kitabı ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminin katliam yaptığına yönelik düşünce, Hitler'in bir elinin kanlı şekilde resmedilmesiyle anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ve öfke duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejimi doğrudan Alman halkını ölüme sürüklemekle suçlanmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi, ölümle ilişkilendirilerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik olumsuz algı meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.27. Krokodil'in Yirmi Yedinci Karikatürü

Çalışmada incelenen yirmi yedinci karikatür, Krokodil'in 1944 yılının 17. sayısının kapağıdır. Karikatürün altında *добеу ego!* (onun işini bitir!) yazısı bulunmaktadır.

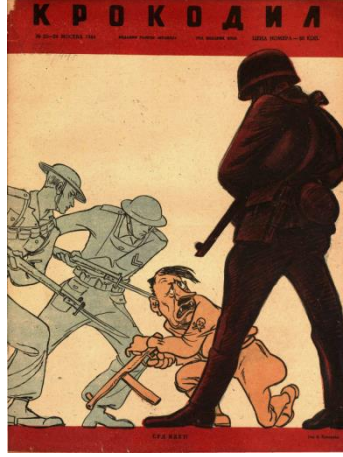
Görsel 27: Krokodil'in Yirmi Yedinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde yanağında gamalı haç olan, Hitler'e benzetilmeye çalışılan bir canavar, kurukafaların olduğu bir alana başı sargılı ve kanlar içerisinde yönelmektedir. Karikatürde resmedilen canavarın arkasında da süngüler bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Hitler'e benzetilen canavar, Nazi Almanyası'nın, kurukafalar ise ölüm metaforu olarak kullanılmakta, süngülerle de Sovyetler Birliği'ne atıf yapılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejimine yönelik öfke, Hitler'e benzetilmeye çalışılan yaralı bir canavara süngülerin yöneltilmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik öfke ve mücadele duygusu ön plana çıkarılmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazizm ideolojisi Sovyetler Birliği tarafından yaralanan bir canavara benzetilerek Sovyetler Birliği'nin tehlikeli bir güçle mücadele ettiği mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi yaralı bir canavar metaforu üzerinden sunulmakta ve doğrudan Sovyetler Birliği halkı Nazizm'e karşı mücadeleye çağrılmaktadır.

3.5.1.28. Krokodil'in Yirmi Sekizinci Karikatürü

Çalışmada incelenen yirmi sekizinci karikatür, Krokodil'in 1944 yılının 23-24. sayısının kapağıdır. Kapağının altında *суд удем!* (Duruşma yaklaşıyor!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 28: Krokodil'in Yirmi Sekizinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde üç asker tarafından etrafı sarılı, kulağında gamalı haç, kolunda kurukafa olan, silahlı, Hitler'e benzetilen bir kişi resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanyası'nın, askerler ise Müttefik Devletleri'nin metonimi olarak, kurukafa, ölüm metaforu olarak kullanılmakta ve gamalı haç da Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminden hesap sorma, Müttefik Devletleri askerlerinin Hitler'in etrafını sarması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik öfke ve hesap sorma duygusu ön plana çıkarılmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler, suç işleyen bir kişi olarak sunulurken Nazizm ideolojisinin suç işlediği mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin suç işlediği algısı meydana getirilmekte ve Nazilerin hesap vermesi gerektiği anlatılmaktadır. Bunun için de karikatürde Sovyetler Birliği halkı Nazizm'e karşı mücadeleye çağrılmaktadır.

3.5.1.29. Krokodil'in Yirmi Dokuzuncu Karikatürü

Çalışmada incelenen yirmi dokuzuncu karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 12. sayısının 3. sayfasında yer almıştır. Karikatürün altında *Хороша шапка! Одна беда: по ней русские уже раз давали* (Güzel şapka! Tek bir sorun var: Ruslar bunu zaten bir kez verdi) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 29: Krokodil'in Yirmi Dokuzuncu Karikatürü

Kaynak: Publ, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde aynanın karşısında Napolyon Bonapart kıyafeti içerisinde aynaya bakan, şapkasında gamalı haç olan, kurukafa yüzlü, Hitler'e benzetilmeye çalışılan bir kişi resmedilmektedir. Karikatürün arka planında ise Napolyon'un görseli bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanyası'nın metonimi olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın Sovyetler Birliği işgalinde başarısız olacağı, Hitler'in üstünde gamalı haç bulunan Napolyon'un şapkasına benzer bir şapka giymesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik öfke duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejiminin, 19. yüzyılın başlarında Napolyon'un Rusya'yı işgal etme planına benzer şekilde Sovyetler Birliği'ni işgale kalktığı ileri sürülmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi işgalci olarak ön plana çıkarılarak Sovyetler Birliği halkının Nazizm'e karşı mücadele etmesi teşvik edilmektedir.

3.5.1.30. Krokodil'in Otuzuncu Karikatürü

Çalışmada incelenen otuzuncu karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 12. sayısının 8. sayfasında yer almıştır. Karikatürün altında *Ворвался* (İçeri dalmak) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 30: Krokodil'in Otuzuncu Karikatürü

Kaynak: Publ, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde elinde meşaleyle dünya şekli üstünde *Голландия* (Hollanda) yazılı alanda yer alan Hitler'e benzetilen bir Alman askeri resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Alman askeri, Alman ordusunun metonimi olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın İkinci Dünya Savaşı'ndaki işgalleri, Hitler'in elinde yanan bir meşaleyle ilerlemesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi Almanyası'nın işgallerinde büyük bir yıkıma yol açtığı vurgulanmakta ve Nazizm ideolojisi işgalci bir ideoloji şeklinde sunulmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin işgaliyle meydana getirdiği yıkımın önlenmesi için Sovyetler Birliği halkı Nazizm'e karşı mücadeleye çağırılmaktadır.

3.5.1.31. Krokodil'in Otuz Birinci Karikatürü

Çalışmada incelenen otuz birinci karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 15. sayısının 4. sayfasında yer almıştır. Karikatürün altında *Гитлер преследует мирные цели* (Hitler barışçıl hedeflerin peşindedir) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 31: Krokodil'in Otuz Birinci Karikatürü

Kaynak: Publ, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde gamalı haç olan bir uçaktan, üstünde haç olan bir araca doğru bomba atıldığı resmedilmektedir. Temsilde karikatürde uçak, Alman ordusunun metonimi olarak kullanılmakta, haç, Kızıl Haç'ı, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminin insanlık suçu işlediği iddiası, üstünde gamalı haç bulunan bir uçağın, üstünde Kızıl Haç işareti olan bir araca bomba atması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik öfke ve nefret duyguları ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde bir Nazi uçağının, Kızıl Haç'ı hedef alması üzerinden Nazizm ideolojisinin insanlık suçu işlediği mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin insanlık suçu işlediği mesajı üzerinden de Sovyetler Birliği halkının Nazizm ideolojisine karşı mücadele etmesi teşvik edilmektedir.

3.5.1.32. Krokodil'in Otuz İkinci Karikatürü

Çalışmada incelenen otuz ikinci karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 18. sayısının 6. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Фюрер, наконец, сдержал слово (Краткая история полка «Великая Германия»)* (Führer sonunda sözünü tuttu (Grossdeutschland Alayı'nın Kısa Tarihi)) başlığını taşımaktadır.

Görsel 32: Krokodil'in Otuz İkinci Karikatürü

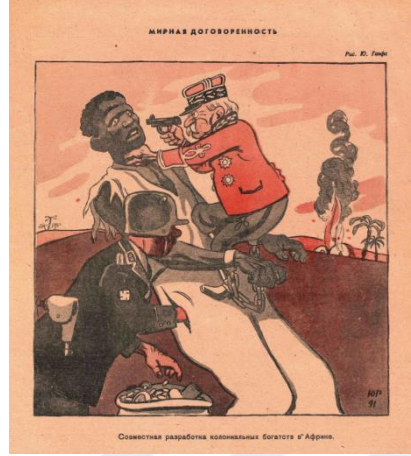
Kaynak: Krokodil, 1941

Anlatımsallıkta karikatür, üst ve alt olmak üzere iki kısımdan meydana gelmektedir. Üst kısımda Hitler'e benzetilen bir kişi, üstünde gamalı haç olan *великая германия* (Büyük Almanya) yazılı bayrağı tutmakta ve Alman askerlerine yönelik bir şeyler anlattığı izlenimi verilmekte ve altında *Все вы получите земельное пространство на Востоке!* (Hepiniz Doğu'da kara alanı alacaksınız!) yazısı bulunmaktadır. Alt kısımda da ölmüş Alman askerleri resmedilmekte ve altında *...И получили* (...ve başardık) yazısı yer almaktadır. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanya'sının metonimi, askerler, Alman ordusunun metonimi olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sının başarısızlığı, Hitler'in sözünün farklı şekilde yorumlanması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik mücadele duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazizm ideolojinin Alman halkını felakete sürüklediği belirtilerek Nazizm'in Alman halkının zararına olan bir ideoloji olduğu mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin Sovyetler Birliği'ni hedef aldığı ve başarısız olduğu anlatılarak Sovyetler Birliği kamuoyunun Nazizm ideolojisini bir tehdit olarak algılamasına çalışılmaktadır.

3.5.1.33. Krokodil'in Otuz Üçüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen otuz üçüncü karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 22. sayısının 3. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Мирная Договоренность* (Barış Anlaşması)

başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *Совместная разработка колониальных богатств в Африке* (Afrika'daki sömürge zenginliğinin ortak gelişimi) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 33: Krokodil'in Otuz Üçüncü Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde Fransız askeri üniforması içerisindeki bir kişi, elleri zincirli, siyahî bir kişinin üstüne çıkmış ve silahını ona doğrulmaktadır. Bu sırada üstünde gamalı haç olan bir Alman askeri, siyahî kişinin cebinden paralarını almaktadır. Karikatürün arka planında ise yanmakta olan bir yer resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Fransız askeri, Vichy Fransa'sının, Alman askeri, Alman ordusunun, siyahî kişi, Nazi Almanyası ve Vichy Fransa'sının etkisi altındaki Afrika halkının metonimi olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminin Afrika'nın zenginliğini ele geçirdiği iddiası, bir Alman askerinin siyahî bir kişinin cebinden para alması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik güvensizlik duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde bir Nazi askerinin siyahî bir kişinin parasını aldığı anlatılarak Nazizm ideolojisi sömürgeci bir ideoloji olarak sunulmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi sömürgecilikle özdeşleştirilerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e karşı mücadelenin meşrulaştırılmasına çalışılmaktadır.

3.5.1.34. Krokodil'in Otuz Dördüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen otuz dördüncü karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 22. sayısının 6. sayfasında yer almıştır. Karikatürün altında *Я категорически против воровства*

наших солдат: ведь штабам почти ничего не остается (Askerlerimizin çalmasına kategorik olarak karşıyım. Sonuçta karargâhta neredeyse hiçbir şey kalmadı) yazısı bulunmaktadır.

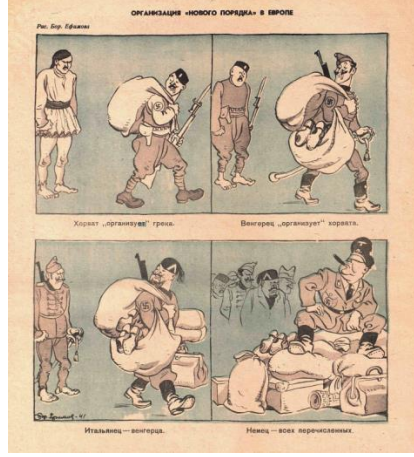
Görsel 34: Krokodil'in Otuz Dördüncü Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde iki Alman askeri ve arkalarında *магазин* (mağaza) yazılı yıkıntıları yağmalayan askerler resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Alman askerleri, Alman ordusunun metonimi, yıkıntılar ise Nazi Almanya'sı işgalindeki Sovyet topraklarının metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sının işgal ettiği Sovyetler Birliği topraklarındaki konumu, Alman askerlerinin yağmaya yöneldiği üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik nefret ve öfke duygusu ön plana çıkarılmaktadır. Edimsözde karikatürde Alman askerlerinin savaşta yağma yaptığı anlatılarak Nazizm ideolojisinin yağmacıların desteklediği bir ideoloji olarak algılanmasına yol açılmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi ve yağma kavramları arasında bağ kurularak Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e karşı olumsuz bir imaj çizilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.35. Krokodil'in Otuz Beşinci Karikatürü

Çalışmada incelenen otuz beşinci karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 26. sayısının 6. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Организация «Нового Порядка» В Европе* (Avrupa'da "Yeni Düzen" in Organizasyonu) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 35: Krokodil'in Otuz Beşinci Karikatürü

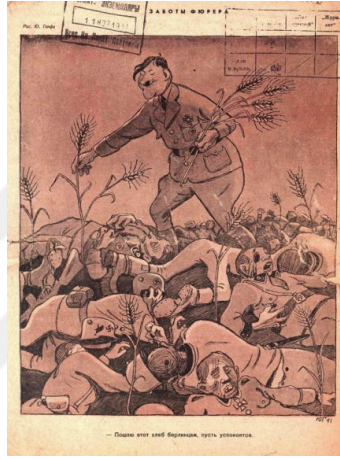
Kaynak: Publ, 1941

Anlatımsallıkta karikatür dört kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda kolunda gamalı haç olan Hırvat askeri sırtındaki çuvalla, Yunan askerinin yanında bulunmakta ve altında *Хорват "организуем" грека* (Hırvat, Yunanlıyı "örgütüyor") yazmaktadır. İkinci kısımda kolunda gamalı haç olan Macar askeri sırtındaki çuvalla, Hırvat askerinin yanında yer almakta ve altında *Венгерец "организуем" хорвата* (Macar, Hırvat'ı "örgütüyor") yazısı bulunmaktadır. Üçüncü kısımda kolunda gamalı haç olan İtalya askeri sırtındaki çuvalla, Macar askerinin yanında resmedilmekte ve altında *Итальянец - венгерца* (İtalyan - Macar) yazısı yer almaktadır. Dördüncü kısımda ise Alman askeri çeşitli eşyaların üstünde durmakta, diğer askerler ona bakmakta ve altında *Немец - всех перечисленных* (Alman - yukarıdakilerin hepsi) yazısı bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Yunan askeri, Yunan ordusunun, Hırvat askeri, Hırvat ordusunun, Macar askeri, Macar ordusunun, İtalyan askeri, İtalyan ordusunun ve Alman askeri de Alman ordusunun metonimi olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Yunanistan, Hırvatistan, Macaristan, İtalya ve Nazi Almanyası'ndaki örgütlenmede Nazi Almanyası'nın etkili olması, bir Alman askerinin Yunan, Hırvat, Macar ve İtalyan askerinin ellerindekini alması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik güvensizlik duygusu ön plana çıkarılmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejiminin, Avrupa'da egemenlik kurduğu ya da müttefik olduğu kişilerin mallarına el koyduğu anlatılarak Nazizm ideolojisinin sömürgeci bir ideoloji olduğu mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi,

sömürgecilikle özdeşleştirilerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik olumsuz bir algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.36. Krokodil'in Otuz Altıncı Karikatürü

Çalışmada incelenen otuz altıncı karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 27. sayısının 8. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *заботы фюрера* (Führer'in endişeleri) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *Пошлю этот хлеб берлинцам, пусть успокоятся* (Bu ekmeği Berlinlilere göndereceğim, sakinleşsinler) yazısı bulunmaktadır.

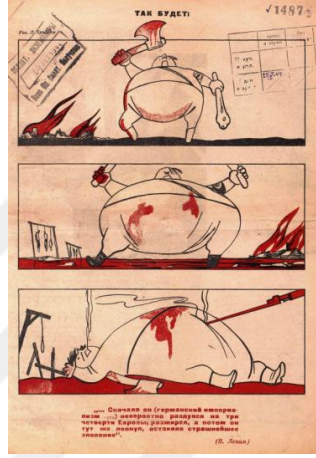
Görsel 36: Krokodil'in Otuz Altıncı Karikatürü

Kaynak: Publ, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler'e benzetilen bir kişi gülümseyerek Alman askeri cesetlerinin arasındaki buğdayları toplamaktadır. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanyası'nın, askerler ise Alman ordusunun metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın ele geçirdiği topraklarda büyük askeri kayıplara uğramasına karşı Alman halkının moralinin yüksek tutulmaya çalışılması, Hitler'in Alman askerlerinin cesetlerinin olduğu alandan buğday toplaması ve bu buğdayları Berlin'e göndereceğini söylemesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik mücadele duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler metonimi üzerinden Nazizm ideolojisinin Alman halkının ölümüne sebep olduğu anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi ölümle özdeşleştirilerek Alman kamuoyunda Nazizm'e yönelik olumsuz algı meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.37. Krokodil'in Otuz Yedinci Karikatürü

Çalışmada incelenen otuz yedinci karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 28. sayısının 8. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Так Будет!* (Öyle Olacak!) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise „... Скачала он (германский империализм _Ред.) невероятно раздулся на три четверти Европы, разжирел, а потом он тут же лопнул, оставляя страшнейшее зловоние". (В. Ленин) (“... (Alman emperyalizmi _Ed.) Avrupa'nın dörtte üçünde inanılmaz derecede şişti, şişmanladı ve sonra hemen patlayarak korkunç bir koku bıraktı.” (V. Lenin)) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 37: Krokodil'in Otuz Yedinci Karikatürü

Kaynak: Publ, 1941

Anlatımsallıkta karikatür, üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda elinde kanlı bir balta olan, kolunda gamalı haç bulunan Hitler'e benzetilen bir kişi yanan evlerin yanında durmaktadır. İkinci kısımda ise Hitler'e benzetilen kişi yanan evlerin ve idam edilen kişilerin yanında bulunmaktadır. Üçüncü kısımda ise Hitler'e benzetilen kişinin karnına süngü sokulmaktadır. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanyası'nın metonimi olarak kullanılmakta, kanlı balta, katliamı simgelemektedir. Karikatürde darağacı, katliama, süngü ise Sovyetler Birliği'ne atıf yapmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın katliam yaptığı iddiası, Hitler'in elinde kanlı bir balta ve etrafında asılmış insanlar olması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik nefret ve öfke duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazizm ideolojisinin katliam yaparak ve yıkıma yol açarak büyüdüğü anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin yol açtığı katliam

ve yıkımın önüne geçebilmek için Sovyetler Birliği halkı Nazizm'e karşı mücadeleye çağrılmaktadır.

3.5.1.38. Krokodil'in Otuz Sekizinci Karikatürü

Çalışmada incelenen otuz sekizinci karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 29. sayısının 5. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Игра С Огнем* (Ateşle Oynamak) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *Людей война обреченный В огонь войны упрямо шлет... огонь, преступником зажженный, К нему вернется—и взорвет!* (Ölüme mahkûm olan savaşçı inatla insanları savaş ateşine gönderir... Suçlunun yaktığı ateş ona geri dönecek ve patlayacaktır!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 38: Krokodil'in Otuz Sekizinci Karikatürü

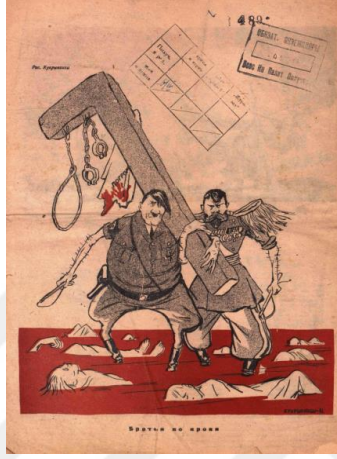
Kaynak: Publ, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler'e benzetilen kişi, *нопох* (barut) yazılı bir fiçinin üstünde bulunmakta ve yanından askerler geçmektedir. Karikatürün etrafında ise ateş yer almaktadır. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanyası'nın, Alman askerleri de Alman ordusunun metonimi olarak kullanılmakta, barut fiçisi ise tehlikeyi simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın askeri kayıpları, bir fiçinin üstünde bulunan Hitler'in Alman askerlerini ateşe doğru yönlendirmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde öfke ve mücadele duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler metonimi üzerinden Nazizm ideolojisinin insanları ölüme sürüklediği mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi insanların ölümüne yol açmakla suçlanmakta, bu şekilde Sovyetler

Birliği halkı nezdinde Nazizm ideolojisine karşı olumsuz bir algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.39. Krokodil'in Otuz Dokuzuncu Karikatürü

Çalışmada incelenen otuz dokuzuncu karikatür, Krokodil'in 1941 yılının 29. sayısının 8. sayfasında yer almıştır. Karikatürün altında *Братья по крови* (Kan kardeşler) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 39: Krokodil'in Otuz Dokuzuncu Karikatürü

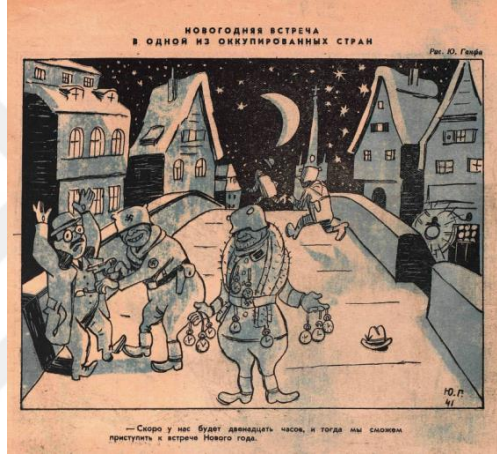
Kaynak: Publ, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler'e ve II. Nikolay'a benzetilen iki kişi bir elleriyle darağacı taşımakta, diğer elleriyle de kırbaç tutmaktadır. Her ikisi de kan içerisinde cesetlerin olduğu bir yerde bulunmaktadır. Karikatürdeki darağacının üstünde ise *погром* (pogrom) yazısı yer almaktadır. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanyası'nın, II. Nikolay, arlık Rusya'sının ve kanlar içerisindeki kişiler ise Hitler ve II. Nikolay dönemlerinde öldürölen Rus sivillerin metonimi olarak kullanılmaktadır. Karikatürde darağacı ölümler metaforu olarak kullanılmaktadır. şiirsellik işlevinde karikatürde Hitler'in katliam yaptığı iddiası, Hitler'in kan gölü içindeki insanların arasından darağacı taşıyarak bulunması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde nefret ve öfke duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler ve II. Nikolay bir arada resmedilerek Nazizm ideolojisi, II. Nikolay dönemindeki arlık Rusya'sına benzetilmekte ve katliama yol açtığı ileri sürölmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi doğrudan katliamla özdeşleştirilerek Sovyetler

Birliği kamuoyunda Sovyetler Birliği'nin Nazizm'e karşı m¼cadelesi meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.40. Krokodil'in Kırkını Karikat¼r¼

Çalışmada incelenen kırkını karikat¼r, Krokodil'in 1942 yılının 1. sayısının 7. sayfasında yer almıştır. Karikat¼r, *Новогодняя Встреча Водной Из Оккупированных Стран* (İşgal Edilen lkelerden Yeni Yıl Buluşması) başlığını taşımaktadır. Karikat¼r¼n altında ise - *Скоро у нас будет двенадцать часов, и тогда мы сможем приступить к встрече Нового года* (Yakında saat on iki olacak ve ardından yeni yılı kutlamaya başlayabileceğiz) yazısı bulunmaktadır.

G¼rsel 40: Krokodil'in Kırkını Karikat¼r¼

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikat¼rde evlerin arasındaki bir k¼pr¼n¼n üst¼nde üzerinde gamalı ha bulunan bir asker bir sivil soymakta, diğer asker çok sayıda cep saatini taşımakta ve bir diğer asker de bir sivil koalamaktadır. Temsilde karikat¼rde Alman askerler, Alman ordusunun, siviller ise Nazi Almanya'sının işgali altındaki ülkelerdeki sivillerin metonimi olarak kullanılmakta, gamalı ha ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. şiirsellik işlevinde karikat¼rde Nazi Almanya'sının işgal ettiği ülkelerdeki konumu, Alman askerlerinin yağmaya y¼neldiđi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikat¼rde Nazizm ideolojisine y¼nelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edims¼zde karikat¼rde Nazi Almanya'sının işgali altındaki ülkede yağma yapan Alman askerleri üzerinden Nazizm ideolojisinin yağmanın n¼n¼ açtığına y¼nelik algı oluşturulmaktadır. Etkis¼zde karikat¼rde Nazizm ideolojisi ve yağma kavramı arasında

bağ kurularak Sovyetler Birliği halkının Nazizm'e karşı olumsuz bir tutuma sahip olmasına çalışmaktadır.

3.5.1.41. Krokodil'in Kırk Birinci Karikatürü

Çalışmada incelenen kırk birinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 8. sayısının 6. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Немецкие Трудовые Резервы* (Alman İş Rezervleri) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında *А с этими что делать? Ведь они еще не умеют ходить. Ничего. Подыщите им какую-нибудь сидячую работу* (Bunlarla ne yapmalı? Sonuçta henüz yürümeyi bilmiyorlar. Hiç bir şey. Onlara hareketsiz bir iş bul) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 41: Krokodil'in Kırk Birinci Karikatürü

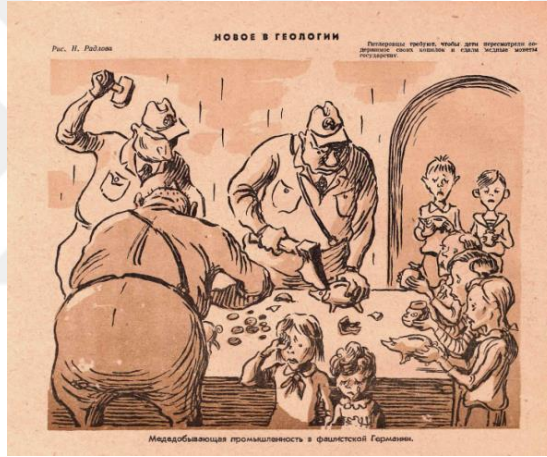
Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde bir Alman askeri ve bir sivil erkek, oyun oynayan iki küçük çocuğun yanında durmakta, arka planda ise çocuğuna sarılmış bir kadın resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Alman asker ve sivil erkek, Nazi Almanyası'nın, siviller ise Alman sivillerin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi Almanyası'nın istihdam uygulaması, bebeklerin de istihdama dâhil edilmeye çalışılması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde iki bebeğe iş verilmesi üzerinden Nazi rejiminin, Alman halkını savaş çabalarına seferber ettiği anlatılmaktadır. Bu şekilde Nazizm ideolojisinin sivillere yönelik ayırım yapmadan kendi çıkarları doğrultusunda çalıştırdığına yönelik düşünce meydana getirilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm

ideolojisinin halkı çalışmaya zorladığı düşüncesi üzerinden Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik olumsuz algı meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.42. Krokodil'in Kırk İkinci Karikatürü

Çalışmada incelenen kırk ikinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 11. sayısının 2. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Hoboe В Геологии* (Jeolojide Yeni) başlığını taşımaktadır. Karikatürün üstünde *гитлеровцы требуют, чтобы дети пересмотрели содержимое своих копилков и сдали медные монеты государству* (Naziler, çocuklardan kumbaraların içindekileri gözden geçirmelerini ve bakır paraları devlete teslim etmelerini talep ediyor), altında ise *Меддобысающая лрмышьяэнмсчть в фашистской Германии* (Faşist Almanya'da bal çıkaran insan mutluluğu) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 42: Krokodil'in Kırk İkinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde NSDAP üyeleri, çocukların getirdiği kumbaraları kırmakta ve çocukların üzgün olduğu resmedilmektedir. Temsilde karikatürde NSDAP üyeleri, NSDAP'nin, çocuklar ise Alman halkının metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sının savaş çabalarında halk desteğini talebi, çocukların kumbaralarındaki paraların alınması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde kumbaralarını teslim eden çocuklar üzerinden Nazizm ideolojisinin Alman halkını ekonomik yönden sömürdüğüne yönelik düşünce meydana getirilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi ve sömürü arasında bağ

kurularak Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik olumsuz bir imaj çizilmektedir.

3.5.1.43. Krokodil'in Kırk Üçüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen kırk üçüncü karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 11. sayısının 8. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Вольная Германия* (Özgür Almanya) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *Болезнь тяжелая, но излечимая. Надо в первую очередь удалить с шеи злокачественную опухоль* (Hastalık ciddi ama tedavi edilebilir. Öncelikle boyundaki kötü huylu tümörün çıkarılması gerekiyor) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 43: Krokodil'in Kırk Üçüncü Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde boyun kısmında gamalı haç işareti olan bir kadın, yıkıntılar arasında yer almaktadır. Karikatürde yerde üstünde gamalı haç olan bir balta resmedilmektedir. Temsilde karikatürde kadın, Avrupa'nın kişileştirmesi olarak kullanılırken, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisi, Almanya'yı etkisine alan bir hastalığa benzetilerek anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik korunma duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazizm ideolojisi, bir kişileştirmeyi hasta eden bir tümöre benzetilerek Nazizm'in Almanya'yı olumsuz yönde etkilediği mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin bir tümör şeklinde sunulması ve Almanya'nın iyileşebilmesi için bu tümörün çıkarılması

gerektiğinin anlatılması üzerinden Sovyetler Birliğı halkı Nazizm’e karşı mücadele etmeye çağrılmaktadır.

3.5.1.44. Krokodil’in Kırk Dördüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen kırk dördüncü karikatür, Krokodil’in 1942 yılının 12. sayısının 3. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Борьба За Оптимизм* (İyimserlik İçin Mücadele) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında *Геббельс: Я приложу все усилия, чтобы немцы -высоко держали голову* (Goebbels: Almanların başlarını dik tutmasını sağlamak için elimden geleni yapacağım) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 44: Krokodil’in Kırk Dördüncü Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde kolunda gamalı haç bulunan, Goebbels’e benzetilen bir kişi, yüksek bir mesafeden Michel’i asmaktadır. Temsilde karikatürde Goebbels, NSDAP’nin metonimi, Michel ise Almanya’nın kişileştirmesi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminin Alman halkına yönelik politikası, Goebbels’in Almanya’nın kişileştirmesi Michel’i asması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Goebbels’in Almanya’nın kişileştirmesi Michel’i asması üzerinden Nazizm ideolojisinin Almanya’yı baskı altına aldığı mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin Sovyetler Birliğı’nde zafer kazanması durumunda Alman halkı gibi Sovyetler Birliğı halkını da baskı altına

alabileceği algısı oluşturulmaktadır. Bu nedenle karikatürde Sovyetler Birliği halkının Nazizm'e karşı mücadele etmesi teşvik edilmektedir.

3.5.1.45. Krokodil'in Kırk Beşinci Karikatürü

Çalışmada incelenen kırk beşinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 16. sayısının 3. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Согласен на все* (Her şeyi kabul ediyorum) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *Говорят: довольно крови!.. Пожалуйста, могу перейти к виселице* (Diyorlar ki: Yeterince kan!.. Lütfen, darağacına geçeyim) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 45: Krokodil'in Kırk Beşinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler'e benzetilen bir kişi ve önünde gamalı haç bulunan kanlı bir balta resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanyası'nın metonimi olarak, kanlı balta, ölüm metaforu olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisi, üstünde gamalı haç olan kanlı bir baltayı tutan Hitler üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine karşı öfke ve tepki duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler'in cellât ve Nazizm ideolojisinin ise kanlı bir balta metaforu üzerinden sunulmasıyla Nazizm ideolojisinin katliam yaptığı mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin insanları katlettiği ileri sürülerek hem Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'in korkutucu şekilde algılanmasına yol açılmakta hem de Sovyetler Birliği'nin Nazizm'e karşı mücadelesi teşvik edilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.46. Krokodil'in Kırk Altıncı Karikatürü

Çalışmada incelenen kırk altıncı karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 17. sayısının 6. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Хозяин и работник* (Sahibi ve işçisi) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *Крупн (Гитлеру):—Почему это мне верят, что я капиталист, а вам вот никто не верит, что вы социалист?..* (Krupp (Hitler'e): Neden benim kapitalist olduğuma inanıyorlar da senin sosyalist olduğuna kimse inanmıyor?..) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 46: Krokodil'in Kırk Altıncı Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler'e benzetilen bir kişi, yaşlı bir kişinin önünde saygıyla durmaktadır. Temsilde karikatürde Hitler, NSDAP'nin, yaşlı erkek ise Krupp ailesinin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminin iş insanlarıyla ilişkisi, Hitler'in Krup ailesini temsil eden birinin önünde eğilmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik güvensizlik ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler ve Krupp birlikte resmedilerek Nazizm ideolojisiyle Kapitalizm arasında ilişki olduğuna yönelik algı meydana getirilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisiyle Kapitalizm arasında ilişki olduğuna yönelik algı üzerinden de Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik olumsuz bir ön yargı meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.47. Krokodil'in Kırk Yedinci Karikatürü

Çalışmada incelenen kırk yedinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 25. sayısının 6. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *фашистская таратайка* (faşist gevezelik) başlığını taşımaktadır.

taşımaktadır. Karikatürün altında - *Ямичик, не гони лошадей!..* (- Arabacı, atları sürme!..) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 47: Krokodil'in Kırk Yedinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler'e benzetilen bir kişi, insana benzer at şeklindeki canlıların çektiği bir aracı sürmektedir. Karikatürde canlıların birinin yüzü, Mussolini'ye benzetilmektedir. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanyası'nın metonimi olarak kullanırken, arabayı çekenler üzerinden de Nazi Almanyası'nın müttefiklerine atıf yapılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın müttefikleriyle olan ilişkileri, Hitler'in müttefik devletlerinin liderlerine benzetilmeye çalışılan canlıları arabaya koşması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik güvensizlik duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler'in arabanın üstünde kırbaça bulunması üzerinden Nazi Almanyası'nın müttefiklerini kontrol altına aldığı mesajı verilmektedir. Bu şekilde Nazizm ideolojisinin diğer milletler üzerinde tahakküm kurduğuna yönelik algı meydana gelmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin Alman halkı dışındaki milletler üzerinde tahakküm kurduğu ileri sürülerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik olumsuz algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.48. Krokodil'in Kırk Sekizinci Karikatürü

Çalışmada incelenen kırk sekizinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 25. sayısının 8. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *хуже зверей* (hayvanlardan daha kötü) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise - *Кто скажет, что я плохо отношусь к детям!*

Вот одежду с твоего мальчишки я и беру для моего Ганса (- Çocuklara kötü davrandığımı kim söyleyebilir! Hans'ım için oğlunun elbiselerinden bunu alıyorum) yazısı bulunmaktadır.

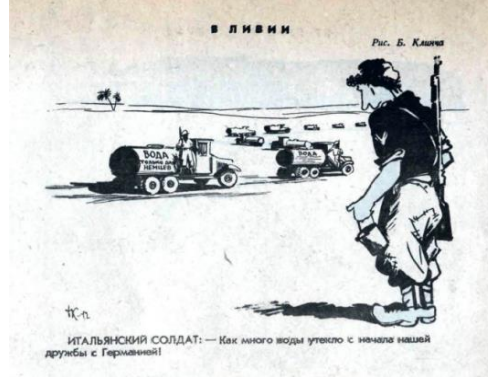
Görsel 48: Krokodil'in Kırk Sekizinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde bir asker ve kan içerisindeki çocuğu taşıyan bir kadın resmedilmektedir. Temsilde karikatürdeki asker, Alman ordusunun, siviller ise Nazi Almanyası'nda işgalindeki Sovyet sivillerin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminin işgal ettiği ülkelerdeki insanlara yönelik muamelesi, bir Alman askerinin bir çocuğun elbisesini (ya da elbisesinden bir parçayı) alması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik nefret ve öfke duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde bir Alman askerinin bir sivilin çocuğunun kıyafetini alması üzerinden Nazizm ideolojisi acımasız bir ideoloji olarak sunulmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin acımasız şekilde sunulmasıyla da Sovyetler Birliği halkı nezdinde Nazizm'e karşı nefret duygusu oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.49. Krokodil'in Kırk Dokuzuncu Karikatürü

Çalışmada incelenen kırk dokuzuncu karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 25. sayısının 5. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *В Ливии* (Libya'da) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *Итальянский Солдат: Как много воды утекло с начала нашей дружбы с Германией!* (İtalyan Askeri: Almanyaya ile dostluğumuzun başlangıcından bu yana köprünün altından ne kadar sular geçti!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 49: Krokodil’in Kırk Dokuzuncu Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde *вода только да немцев* (Sadece Almanlara su) yazılı kamyonlar ve bir elinde küçük bir kova olan İtalyan asker resmedilmektedir. Temsilde karikatürde kamyonlar, Alman ordusunun, İtalyan asker ise İtalyan ordusunun metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanya’sının müttefiki İtalya ile olan ilişkisi, Alman ordusunun Libya’da suyu (ya da suyunu) yalnızca kendi için kullanması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik güvensizlik duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Alman askerlerinin Libya’da suyu İtalyanlarla paylaşmadığı anlatılarak Nazizm ideolojisinin yalnızca Alman halkının yararına hareket eden bir fikir akımı olduğu algısı meydana getirilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm’in Alman halkının dışındaki milletleri dışladığına yönelik düşünce oluşturularak Sovyetler Birliği halkı nezdinde Nazizm’e yönelik olumsuz bir imaj çizilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.50. Krokodil’in Ellinci Karikatürü

Çalışmada incelenen ellinci karikatür, Krokodil’in 1942 yılının 27. sayısının 5. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Выручка в бою* (Savaşta gelir) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında *Итого 250 марок чистой выручки! Неплохо для первого раза* (Toplam 250 mark net gelir! İlk defa fena değil) yazısı bulunmaktadır.

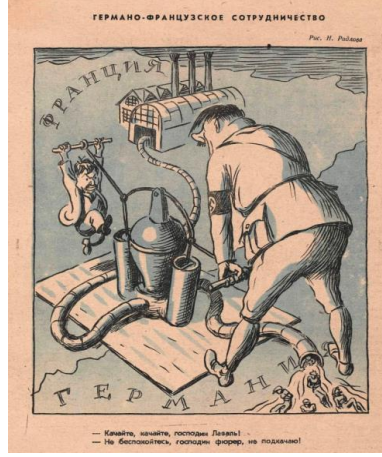
Görsel 50: Krokodil'in Ellinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde miğferinde gamalı haç bulunan bir asker, Alman askerlerinin cesetlerinin olduğu bir yerde bir Alman askerinin ölüsünü soymaktadır. Temsilde karikatürde soygun yapan asker, sözde Alman ordusunun – en azından bir bölümünün- metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Alman ordusunun cephedeki durumu, bir Alman askerinin ölen arkadaşlarını soyması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde bir Alman askerinin ölen arkadaşlarını soyduğu anlatılarak Nazizm ideolojisinin soygun ve yağmanın önünü açtığına yönelik düşünce meydana gelmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi soygun kavramıyla ilişkilendirilerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'in mücadele edilmesi gereken bir ideoloji olarak algılanmasına çalışılmaktadır.

3.5.1.51. Krokodil'in Elli Birinci Karikatürü

Çalışmada incelenen elli birinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 27. sayısının 7. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Германо-Французское Сотрудничество* (Alman-Fransız İşbirliği) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında - *Качайте, качайте, господин Лаваль! - Не беспокойтесь, господин фюрер, не подкачаю!* (- Salla, salla, Bay Laval! - Merak etmeyin Bay Führer, sizi hayal kırıklığına uğratmayacağım!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 51: Krokodil'in Elli Birinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler'e benzetilen bir kişi ile Pierre Laval'a benzetilen bir kişi bir pompanın başında resmedilmektedir. Laval'ın bulunduğu yerde *франция* (Fransa), Hitler'in bulunduğu yerde ise *Германия* (Almanya) yazılıdır. Karikatürde Fransa'daki binalardan elleri bağlı insanlar, Almanya'ya doğru gelmektedir. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanya'sının, Laval ise Vichy Fransa'sının metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sının Vichy Fransa'sı ile olan ilişkisi, Hitler ve Laval'ın bir pompanın başında olması ve pompada Fransa'dan Almanya'ya insanların geçmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik güvensizlik duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler ve Laval metonimleri üzerinden Nazi Almanya'sının zorla Fransa'dan iş gücü aldığı mesajı verilmektedir. Böylece Nazizm ideolojisinin emek sömürsüne yol açtığı anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi emek sömürsüyle ilişkilendirilerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisine yönelik olumsuz algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.52. Krokodil'in Elli İkinci Karikatürü

Çalışmada incelenen elli ikinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 30. sayısının 2. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Рынок Невольниц* (Köle Piyasası) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında *Посмотрите, фрау Марта, эта человекоподобная русокая совсем непохожа на нас — представителей высшей расы* (Bakın Bayan

Martha, bu insansı sarı saçlı kadın bizden tamamen farklı - daha yüksek bir ırkın temsilcileri) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 52: Krokodil'in Elli İkinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde bir Alman askeri, yüzleri yarı domuz, yarı insana benzetilen iki kadına üstünde *100 марок* (100 Mark) yazılı ve esir olduğu izlenimi veren bir kadını sunmaktadır. Temsilde karikatürde yüzleri yarı domuz, yarı insana benzetilen iki kadın, sözde Alman kadınlarının – en azından bir bölümünün-, asker ise Alman ordusunun, esir kadın ise Nazi Almanya'sının elindeki esir Sovyet halkının metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Alman kadınları (en azından bir kısmı), yüzleri yarı domuz yarı insana benzetilen kişiler üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde doğrudan Nazizm ideolojisinin ırksal fikirleri eleştirilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm'in ırkçı düşüncesi eleştirilerek de Sovyetler Birliği halkı nezdinde Nazizm karşıtı düşüncenin güçlendirilmesine çalışılmaktadır.

3.5.1.53. Krokodil'in Elli Üçüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen elli üçüncü karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 37. sayısının 2. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *дело в ударе* (bu bir vurgu meselesi) başlığını taşımaktadır.

Görsel 53: Krokodil'in Elli Üçüncü Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatür, sol ve sağ olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Sol kısımda iki asker, darağacının altında bağlı bir kadının yanında bulunmakta ve görselin altında *Гитлеровцы* (Hitlerciler) yazmakta, sağ kısımda ise kaçmakta olan yarı koyun yarı insan şeklindeki askerler resmedilmekte ve görselin altında da *Гитлер Овцы* (Hitler Koyunu) yazmaktadır. Temsilde karikatürde askerler, Hitler taraftarı askerlerin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Hitler destekçileri, yarı koyun yarı insan şeklinde anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde tepki ve öfke duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde askerlerin sivilleri katlettiği iddia edilerek Nazizm ideolojisinin katliamın önünü açtığı ileri sürülmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi, katliam kavramıyla ilişkilendirilerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik nefret oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.54. Krokodil'in Elli Dördüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen elli dördüncü karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 38. sayısının 6. sayfasında yer almıştır. Karikatürün altında *Как дела, господин Квислинг? — Отлично! Фюрер продлил мое арийское происхож дение еще на две недегя* (Nasılsınız Bay Quisling? - Harika! Führer Aryan kökenimi iki gün daha uzattı) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 54: Krokodil'in Elli Dördüncü Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde askerlerin arasında Quisling'e benzer bir kişi resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Quisling, Norveç'teki Nazi yanlısı yönetimin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisinin ırk teorisi, Quisling'in "Führer Aryan kökenimi iki gün daha uzattı" söylemiyle anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Quisling üzerinden Nazizm ideolojisinin ırklara yönelik fikirleri eleştirilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin ırklara yönelik fikirleri üzerinden Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm itibarsızlaştırılmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.55. Krokodil'in Elli Beşinci Karikatürü

Çalışmada incelenen elli beşinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 39. sayısının 2. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *чинопроизводство* (rütbe üretimi) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise - *Продолжайте, ефрейтор Мюллер, я вас слушаю. - Итак, я поджог три дома... - Молодец, обер-ефрейтар Мюллер!.. - Расстрелял нескольких жителей... - Bravo, унтер-офицер Мюллер!.. - И убил четырех детей. - Я вполне доволен вашей службой, лейтенант Мюллер!* (- Devam edin Onbaşı Müller, sizi dinliyorum. - Böylece üç evi ateşe verdim... - Aferin, Baş Onbaşı Müller!.. - Birkaç sakini vurdum... - Bravo, astsubay Müller!.. - Ve dört çocuğu öldürdüm. - Hizmetinizden oldukça memnunum Teğmen Müller!) yazısı bulunmaktadır.

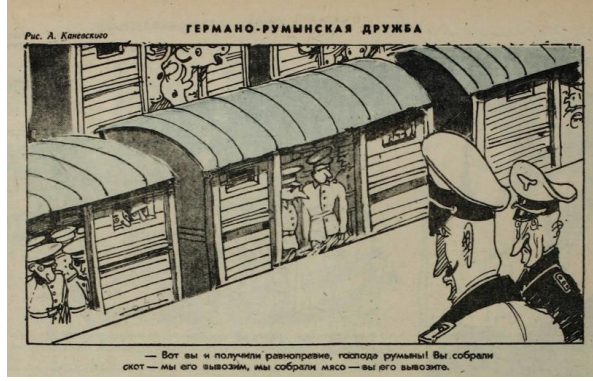
Görsel 55: Krokodil'in Elli Beşinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde gamalı haç bayrağının altında bir asker, komutanına selam vermektedir. Temsilde karikatürde askerler, Alman ordusunun metonimi olarak kullanılırken, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Alman askerlerinin terfi etmesi, işledikleri insanlık suçları üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki ve öfke duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde insanlık suçu işleyen askerlerin terfi ettiği ileri sürülerek Nazizm ideolojisinin insanlık suçları işlemeyi teşvik ettiği algısı oluşturulmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi, insanlık suçlarıyla ilişkilendirilerek Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik nefret oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.56. Krokodil'in Elli Altıncı Karikatürü

Çalışmada incelenen elli altıncı karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 40. sayısının 6. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Германо-Румынская Дружба* (Alman-Romen Dostluğu) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise - *Вот вы и получили равноправие, господа румыны! вы собрали скот - мы его вывозим, мы собрали мясо- вы его вывозите* (- Demek eşitliği elde ettiniz beyler, Romenler! Siz canlı hayvan topladınız - biz ihraç ediyoruz, biz et topluyoruz - siz ihraç ediyorsunuz) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 56: Krokodil'in Elli Altıncı Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde iki Alman askeri ve tren vagonları resmedilmektedir. Alman askerlerinin önündeki vagonların birinci sırasında Romanya askerleri yer alırken, arka sıradaki vagonlarda ise sığırlar bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Alman askerleri, Alman ordusunun, Romen askerler ise Romanya ordusunun metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın, Romanya ile olan ittifakı, sığır vagonları ve Romen askerlerinin vagonları üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazizm ideolojisinin, Alman halkı dışındaki milletlere Alman halkına verdiği değeri vermediği algısı oluşturulmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin diğer milletlere yönelik tutumu üzerinden Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisine yönelik olumsuz bir imaj çizilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.57. Krokodil'in Elli Yedinci Karikatürü

Çalışmada incelenen elli yedinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 42. sayısının 2. sayfasında yer almıştır. Karikatürün altında *Лаваль: — Я только что посетил господина Гитлера. Он снова покорнейше просил выручить его и снабдить рабочей силой* (Laval: - Az önce Bay Hitler'i ziyaret ettim. Yine alçakgönüllülükle ona yardım etmeyi ve ona iş gücü sağlamayı istedi) yazısı bulunmaktadır.

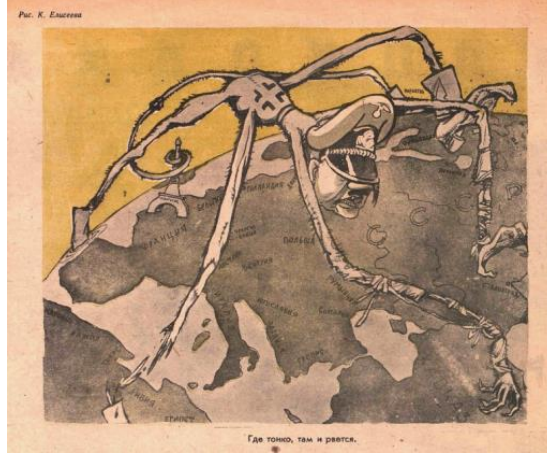
Görsel 57: Krokodil'in Elli Yedinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatür, üst ve alt olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Üst kısımda Hitler'e benzetilen bir kişi, kemerle başka bir kişiyi dövmeaktadır. Alt kısımda ise Laval'a benzetilen bir kişi, bir eliyle arkasını tutmakta ve gazeteci olduğu izlenimi verilen kişilerin karşısında bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanyası'nın, Laval ise Vichy Fransa'sının metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası ile Vichy Fransa'sı arasındaki ilişki, Hitler'in Laval'ı kemerle dövmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler'in Laval üzerinde baskı kurması üzerinden Nazizm ideolojisi, baskı ve zorbalık kavramları üzerinden özdeşleştirilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi, baskı ve zorbalık kavramları üzerinden özdeşleştirilerek de Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik olumsuz bir algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.58. Krokodil'in Elli Sekizinci Karikatürü

Çalışmada incelenen elli sekizinci karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 43. sayısının 2. sayfasında yer almıştır. Karikatürün altında *Где тонко, там и рвется* (İnce olduğu yer orası kırılır) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 58: Krokodil'in Elli Sekizinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde başı Hitler'e benzetilen örümcek şeklinde bir canlının dünyanın üstünde olduğu resmedilmektedir. Temsilde karikatürde başı Hitler'e benzetilen canlı, Nazi Almanyası'nın metaforu olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın yayılmacı politikası, Hitler'in dünyanın bir kısmını saran örümceğe benzetilmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik mücadele duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler, dünyanın bir kısmı üzerinde bulunan bir örümceğe benzetilerek Nazizm ideolojisinin istilacı bir ideoloji olduğu mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin istilacı olarak sunulmasıyla Sovyetler Birliği halkının Nazizm'e karşı mücadele içerisine girmesi teşvik edilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.59. Krokodil'in Elli Dokuzuncu Karikatürü

Çalışmada incelenen elli dokuzuncu karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 43. sayısının 6. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *утро помещицы* (toprak sahibinin sabahı) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *В Берлине ей оказали прямо: - Они - рабы, мы - господа! И вот - хозяйственная дама! - Она Приехала сюда. - Я буду вас учить культуре! Свистит, как встарь, господский кнут. Но будет день - немецкой дуре В деревне сделают «капут». Нам никогда не быть рабами, Им в господах у нас не быть!.. Для памяти - берлинской даме Мы можем это топорами На чем угодно зарубить* (Berlin'de ona doğrudan şunu söylediler: "Onlar köle, biz efendiyiz!" Ve işte

bir ev hanımı! - Buraya geldi. Sana kültürü öğreteceğim! Ustanın kırbağı ıslık çalıyor, eskisi gibi. ama bir gün gelecek - köyde bir Alman aptalı "kaput" olacak. Asla köle olmayacağız efendimiz olmayacaklar!.. Berlinli kadının anısına bunu baltalarla yapabiliriz herhangi bir şeye tutun) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 59: Krokodil'in Elli Dokuzuncu Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde gamalı haç bulunan ve kırbaç taşıyan bir kadın ve önünde bir fiçıyı çekmeye çalışan iki kadın resmedilmektedir. Temsilde karikatürde kırbaç taşıyan kadın, Alman kadınlarının, fiçıyı çeken kadınlar ise Nazi Almanya'sının elindeki esir Sovyet vatandaşlarının metonimi olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminde esirlere yönelik muamele, iki esir kadının bir fiçıyı çekmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik intikam duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Alman kadın ve esirler üzerinden Nazizm ideolojisinin başka milletleri esir haline getirebildiği anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde esaret vurgusu üzerinden Sovyetler Birliği halkının Nazizm ideolojisinden intikam alması teşvik edilmektedir.

3.5.1.60. Krokodil'in Altmışınca Karikatürü

Çalışmada incelenen altmışınca karikatür, Krokodil'in 1942 yılının 44. sayısının 3. sayfasında yer almıştır. Karikatürün üstünde *По инициативе Риббентрона при германском министерстве мвостранны дел создан батальон! особого назначения, в задачи которого входит изымать культурные и исторические*

Karikatür, - Стану сказывать я Сказки про Восточный фронт!.. (- Doğu Cephesi Masallarını anlatmaya başlayacağım!..) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 61: Krokodil'in Altmış Birinci Karikatürü

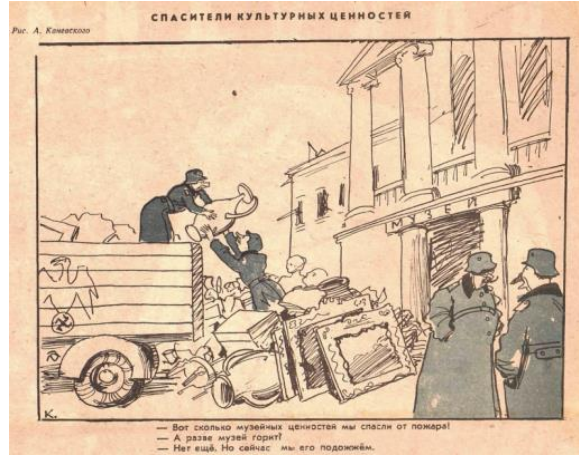
Kaynak: Krokodil, 1942

Anlatımsallıkta karikatürde Goebbels'e benzetilen bir kişi, üstünde gamalı haç olan bir beşikte yatan Michel'i sallamaktadır. Karikatürün arka planında ise Hitler'e benzetilen bir kişinin görseli bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Hitler ve Goebbels, NSDAP'nin metonimi olarak, Michel ise Almanya'nın kişileştirmesi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sının Doğu Cephesi'ndeki durumu halka anlatması, Goebbels'in Almanya'nın kişileştirmesi Michel'e hikâye anlatması üzerinden sunulmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik güvensizlik duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Goebbels metonimisi ve Michel kişileştirmesi üzerinden Nazizm ideolojisinin Alman halkını kandırdığına yönelik algı meydana getirilmektedir. Etkisözde karikatürde Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisinin halkı kandırdığı fikrinin oluşmasına çalışılmaktadır.

3.5.1.62. Krokodil'in Altmış İkinci Karikatürü

Çalışmada incelenen altmış ikinci karikatür, Krokodil'in 1943 yılının 4. sayısının 2. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Спасители Культурных Ценностей* (Kültürel Değerlerin Kurtarıcıları) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise - *Вот сколько музейных ценностей мы спасли от пожара! - А разве музей горит? - Нет ещё. Но сейчас мы его подожжём* (- İşte bu kadar çok değerli müze eşyasını yangından

kurtardık! - Müze yanıyor mu? - Henüz değil. Ama şimdi onu ateşe vereceğiz) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 62: Krokodil'in Altmış İkinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1943

Anlatımsallıkta karikatürde *музей* (müze) yazılı bir binanın önünde, üstünde gamalı haç bulunan bir kamyonu Alman askerlerinin çeşitli tarihi eserleri taşıdığı resmedilmektedir. Temsilde karikatürdeki askerler, Alman askerlerinin, tarihi eserler ise Nazi Almanyası'nın kontrolü altına giren tarihi eserlerin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminin işgal edilen bölgelerdeki tarihi eserlere yönelik politikası, Alman askerlerinin tarihi eserleri ele geçirmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Alman askerlerinin tarihi eserleri taşımaları üzerinden Nazizm ideolojisi, yağma kavramıyla özdeşleştirilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin yağma kavramıyla ilişkilendirilmesiyle de Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik olumsuz bir algı meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.63. Krokodil'in Altmış Üçüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen altmış üçüncü karikatür, Krokodil'in 1943 yılının 8-9. sayısının 8. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *обмен опытом* (deneyim alışverişi) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *Пойдём за мной! Я дорогу из Украины с 1918 года знаю!* (Beni takip et! Ukrayna'dan gelen yolu 1918'den beri biliyorum!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 63: Krokodil'in Altmış Üçüncü Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1943

Anlatımsallıkta karikatürde karlar içerisinde bir Alman askeri ve Alman askerinin elinden tutan saydam şekilde, başında Prusya miğferi olan bir kurukafa resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Alman askeri, Nazi Almanyası'ndaki Alman ordusunun metonimi olarak kullanılırken, Prusya miğferli kurukafa ise Birinci Dünya Savaşı'ndaki Alman ordusuna atıf yapmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın Sovyetler Birliği'ndeki durumu, bir Alman askerin saydam şekilde, başında Prusya miğferi olan bir kurukafayla bir arada olması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Birinci Dünya Savaşı'ndan bir Alman askerine atıf yapılarak Alman ordusunun Sovyetler Birliği'nde yenilgiye uğrayacağı algısı oluşturulmaktadır. Bu şekilde karikatürde Nazizm ideolojisinin Alman askerlerini ölüme sürüklediğine yönelik mesaj verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin yenilgiye uğratılacağı anlatılarak Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisi doğrudan hedef haline getirilmektedir.

3.5.1.64. Krokodil'in Altmış Dördüncü Karikatürü

Çalışmada incelenen altmış dördüncü karikatür, Krokodil'in 1943 yılının 12-13. sayısının 3. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Надоевший Атракцион* (Sıkıcı Cazibe) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *Гитлер: - Как я ни стараюсь со своей дрессированной собачкой, но успеха наш номер не имеет: публика давно*

перестала верить (Hitler: Köpeğim için ne kadar çabalarsam çabalayayım, eylemimiz başarılı olmuyor: halk çoktan inanmayı bıraktı) yazısı bulunmaktadır.

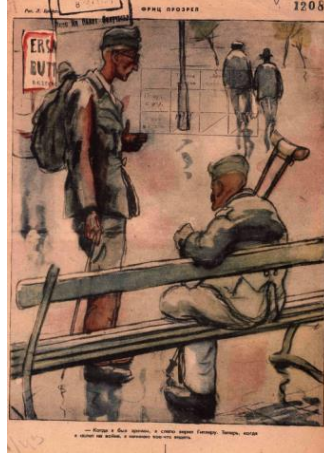
Görsel 64: Krokodil'in Altmış Dördüncü Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1943

Anlatımsallıkta karikatürde sirki andıran bir yerde üstünde gamalı haçlar bulunan, Hitler'e benzetilen bir kişi ve başı Goebbels'e benzetilen bir köpek resmedilmektedir. Karikatürde Hitler, az sayıdaki seyirci tarafından izlenmektedir. Temsilde karikatürde Hitler, NSDAP'nin, seyirciler ise Alman halkının metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminin Alman halkını savaşta tutma çabası, Hitler ve köpek şeklinde sunulan Goebbels'in sirk gibi bir alandaki gösterisi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazizm ideolojisinin, Alman halkını ikna etmede başarısız olduğu anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Sovyetler Birliği kamuoyunda Alman halkının Nazizm ideolojisinden uzaklaştığına yönelik algının oluşmasına çalışılmaktadır.

3.5.1.65. Krokodil'in Altmış Beşinci Karikatürü

Çalışmada incelenen altmış beşinci karikatür, Krokodil'in 1943 yılının 18-19. sayısının 8. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *фритц прозрел* (Fritz ışığı gördü) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında *Когда я был зрячим, я слепо верил Гитлеру. Теперь, когда я ослеп на войне, я начинаю кое-что видеть* (Gördüğümde körü körüne Hitler'e inandım. Artık savaş yüzünden kör olduğum için bir şeyler görmeye başlıyorum) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 65: Krokodil'in Altmış Beşinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1943

Anlatımsallıkta karikatürde biri bankta oturan, diğeri ayakta iki Alman askeri resmedilmektedir. Bankta oturan Alman askerinin yanında koltuk değneği bulunmaktadır. Temsilde karikatürde askerler, Nazi Almanyası'nda yararlanan Alman askerlerin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Alman askerlerinin Nazi rejimine yönelik güven kaybı, yaralı iki Alman askerinden birinin sözleri üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik güvensizlik duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde iki Alman askeri üzerinden Alman halkının Nazizm ideolojisine karşı mesafeli yaklaşmaya başladığı anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisinin Alman halkı nezdindeki desteğini kaybetmeye başladığı düşüncesi benimsetilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.66. Krokodil'in Altmış Altıncı Karikatürü

Çalışmada incelenen altmış altıncı karikatür, Krokodil'in 1943 yılının 20. sayısının 8. sayfasında yer almıştır. Karikatür, мощные батареи (güçlü piller) başlığını taşımaktadır. Karikatürün üstünde По приказу из Берлина журналисты вассальных стран восторженно описывают германские укрепления (Berlin'den gelen emir üzerine, vasaal ülkelerden gelen gazeteciler Alman tahkimatlarını coşkuyla anlatıyorlar), altında ise В районе «крепости», где комендантом Геббельс (Goebbels'in komutan olduğu "kale" bölgesinde) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 66: Krokodil'in Altmış Altıncı Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1943

Anlatımsallıkta karikatürde elinde şişe olan ve Goebbels'e benzetilen bir kişi, gazeteci olduğu izlenimi veren diğer bir kişinin yanında yer almaktadır. Goebbels'e benzetilen kişinin önünde de gazeteci olduğu izlenimi verilen bir grup insan içki şişelerinin olduğu bir masada resmedilmektedir. Karikatürün arka planında sahili koruyan, koltuk değnekli askerler bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Goebbels, Nazi Almanyası'nın metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın tahkimatlarının durumunun sunumu, alkol almış gazetecilerin baygın şekildeki halleri üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik güvensizlik duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Nazi rejiminin, Müttefik Devletler'e karşı mücadelesinde güçlü bir hazırlığı olmadığı anlatılmaktadır. Buna karşılık Goebbels üzerinden Nazizm ideolojisinin halkı istenilen yönde ikna etmeye çalıştığı ileri sürülmektedir. Etkisözde karikatürde Sovyetler Birliği halkı nezdinde Nazizm ideolojisinin gerçekleri yansıtmadığına yönelik algı oluşturulmasına çalışılmaktadır.

3.5.1.67. Krokodil'in Altmış Yedinci Karikatürü

Çalışmada incelenen altmış yedinci karikatür, Krokodil'in 1943 yılının 28. sayısının 5. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Фашистская Медицина* (Faşist Tıp) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *Гиммлер: -Нужно помнить, уважаемые коллеги, что вы не простые палачи, а врачи, к услугам которых всегда имеются лучшие газы и яды* (Himmler: -Sevgili meslektaşlarım, sizlerin sadece cellâtlar

olmadığınızı, aynı zamanda hizmetlerinde en iyi gazların ve zehirlerin her zaman mevcut olduğu doktorlar olduğunuzu unutmamalıyız) yazısı bulunmaktadır.

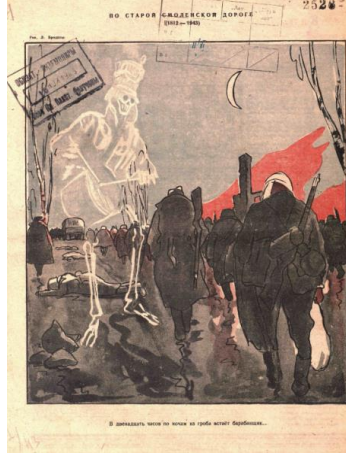
Görsel 67: Krokodil'in Altmış Yedinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1943

Anlatımsallıkta karikatürde Himmler'e benzetilen bir kişi, çevresindeki insanlara sunum yapmaktadır. Himmler'e benzetilen kişinin önünde bulunan kürsünün yanında kanlı bir balta yer almaktadır. Temsilde karikatürde Himmler, NSDAP'nin metonimi olarak, balta ise vahşet metaforu olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminde tıp, Himmler'in cellât olarak tanıtılan doktorlara gazları sunması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik öfke duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Himmler ve doktorlar üzerinden Nazizm ideolojisinin katliam yaptığı mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi katliam kavramıyla özdeşleştirilerek de Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisine yönelik nefret duygusu oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.68. Krokodil'in Altmış Sekizinci Karikatürü

Çalışmada incelenen altmış sekizinci karikatür, Krokodil'in 1943 yılının 38-39. sayısının 8. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *по старой смоленской дороге (1812-1943)* (Eski Smolensk yolu boyunca (1812-1943)) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *В двенадцать часов по ночам Из гроба встает барабанищик* (Gece saat on ikide bir davulcu mezarından kalkıyor) yazısı bulunmaktadır.

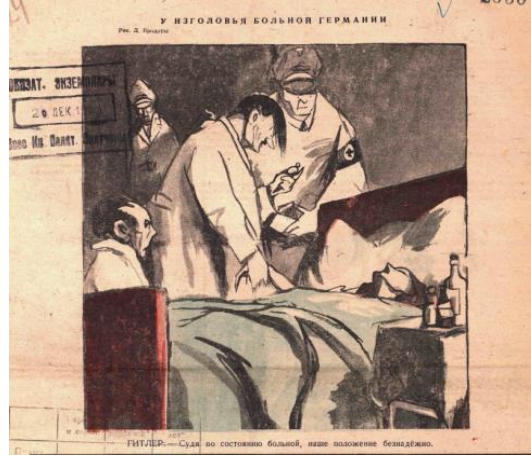
Görsel 68: Krokodil'in Altmış Sekizinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1943

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde gamalı haç bulunan bir kamyon ve geri çekilmekte olan askerler resmedilmektedir. Karikatürün sol tarafında saydam şekilde Napolyon Bonapart dönemindeki askeri üniforma içerisindeki davul çalan bir iskelet bulunmaktadır. Temsilde karikatürdeki askerler, Alman ordusunun metonimi olarak kullanılmakta, gamalı haç, Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Karikatürdeki iskelet üzerinden de Napolyon dönemindeki Fransız ordusuna atıf yapılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sının Sovyetler Birliği'ndeki yenilgisi, Alman askerlerinin yanında olan Napolyon dönemindeki askeri üniforma içerisinde davul çalan bir iskelet üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik zafer duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Napolyon'un ordularının 19. yüzyılda yenilgiye uğraması gibi Alman ordularının da yenilgiye uğradığı mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi doğrudan Sovyetler Birliği kamuoyunda hedef haline getirilmektedir.

3.5.1.69. Krokodil'in Altmış Dokuzuncu Karikatürü

Çalışmada incelenen altmış dokuzuncu karikatür, Krokodil'in 1943 yılının 42-43. sayısının 8. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *У изголовья больной германии* (Hasta Almanya'nın başında) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *гитлер - судя по состоянию больной, наше положение безнадежно* (Hitler, hastanın durumuna bakılırsa durumumuz umutsuz) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 69: Krokodil'in Altmış Dokuzuncu Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1943

Anlatımsallıkta karikatürde Hitler'e benzetilen bir kişi, yatakta hasta şekilde yatan bir kadının elinden tutmaktadır. Hitler'e benzetilen kişinin yanında biri Goebbels'e benzetilen bir kişi, diğeri üstünde gamalı haç bulunan bir diğer kişi olmak üzere üç kişi daha bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Hitler ve Goebbels, NSDAP'nin metonimi olarak, kadın ise Almanya'nın kişileştirmesi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi rejimi yönetimindeki Almanya'nın durumu, Almanya'nın kişileştirmesinin hasta olarak yatakta yatması ve yanında Nazi rejiminin ileri gelenlerinden bir kaçının bulunması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler ve yanındaki kişilerin, Almanya'nın kişileştirmesi olarak kullanılan bir kadının hasta yatağının yanında bulunmasıyla Nazi rejiminin, Almanya'yı savaşta büyük bir yıkıma uğrattığı mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin Alman halkını yıkıma sürüklediği anlatılarak Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm'e yönelik olumsuz bir algı meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.1.70. Krokodil'in Yetmişinci Karikatürü

Çalışmada incelenen yetmişinci karikatür, Krokodil'in 1944 yılının 25. sayısının 8. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *Эгоист* (Egoist) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise - *Мой фюрер, на русском фронте погибло много генералов! - Чорт с ними! Меня сейчас главным образом интересует судьба одного ефрейтора (-*

Führer'im, Rus cephesinde birçok general öldü! - Canı cehenneme! Artık esas olarak bir onbaşının kaderiyle ilgileniyorum) yazısı bulunmaktadır.

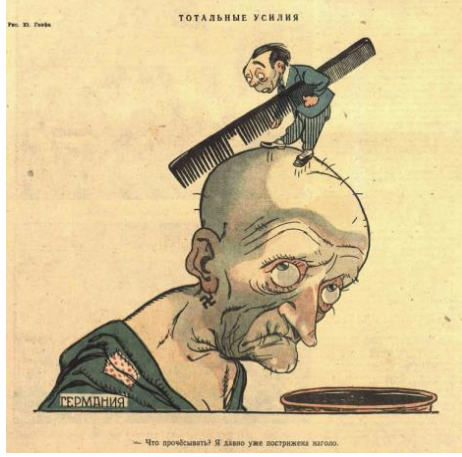
Görsel 70: Krokodil'in Yetmişinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde düşünceli şekilde duran, Hitler'e benzetilen bir kişi ve yanında iki Alman askeri resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Hitler, Nazi Almanyası'nın, askerler ise Alman ordusunun metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'ndaki ağır yenilgilerden sonra Nazi rejiminin durumu, Hitler'in ölen generalleri umursamaması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Hitler'in savaşta kendini düşünmesi vurgusu üzerinden Nazizm ideolojisinin savaşı kaybettiğine yönelik düşünce oluşturulmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisi doğrudan Sovyetler Birliği kamuoyunda hedef haline getirilmektedir.

3.5.1.71. Krokodil'in Yetmiş Birinci Karikatürü

Çalışmada incelenen yetmiş birinci karikatür, Krokodil'in 1944 yılının 30-31. sayısının 4. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *тотальные усилия* (toplam çaba) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise - *Что прочесывать? Я давно уже пострижена наголо* (- Ne taranmalı? Uzun zamandır saçlarımı kestiriyorum) yazısı bulunmaktadır.

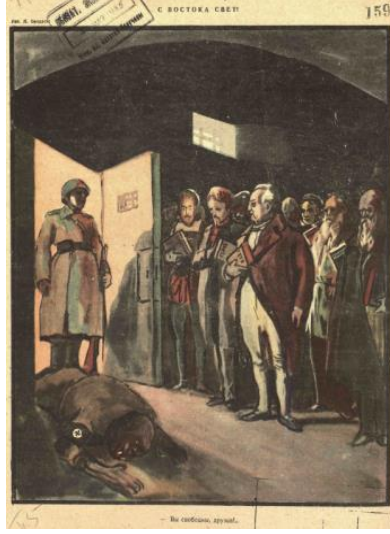
Görsel 71: Krokodil'in Yetmiş Birinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde kulağında gamalı haç bulunan, saçsı olmayan ve üstünde *германия* (Almanya) yazılı bir kişinin başında Goebbels'e benzetilen bir kişi kırık bir tarakla yer almaktadır. Temsilde karikatürde Goebbels, NSDAP'nin metonimi olarak kullanılırken, saçsı olmayan kişi de Almanya'nın kişileştirmesi olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Almanya'nın durumu, Almanya'nın saçları olmayan bir kişileştirmesinin başında Goebbels'in tarakla bulunması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Goebbels metonimi ve Almanya'nın kişileştirmesi üzerinden Nazi rejiminin savaşta Alman halkını zor durumda bıraktığı mesajı verilmektedir. Bu şekilde Nazizm ideolojisinin Alman halkını yıkıma sürükleyen bir ideoloji olduğu anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm'in Alman halkına zarar verdiği düşüncesi oluşturularak Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisi tehlikeli şekilde algılatılmaya çalışılmaktadır.

3.5.1.72. Krokodil'in Yetmiş İkinci Karikatürü

Çalışmada incelenen yetmiş ikinci karikatür, Krokodil'in 1945 yılının 15-16. sayısının 16. sayfasında yer almıştır. Karikatür, *с востока свет!* (Doğudan gelen ışık!) başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında ise *вы свободим, друзья!* (Sizi özgür bırakacağız arkadaşlar!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 72: Krokodil'in Yetmiş İkinci Karikatürü

Kaynak: Krokodil, 1945

Anlatımsallıkta karikatürde zindan gibi yerin kapısında bir Sovyet askeri durmakta, önünde ise yerde kolunda gamalı haç bulunan biri yatmaktadır. Zindan gibi yerde ellerinde -birinin üstünde *Feme* (Goethe) yazılı- kitaplar olan insanlar bulunmaktadır. Temsilde karikatürdeki Sovyet askeri, Sovyet ordusunun metonimi olarak kullanılmakta, gamalı haç ise Nazizm ideolojisini simgelemektedir. Zindandaki kişiler ise Nazi Almanyası döneminde yasaklanan yazarlara atıf yapmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Nazi rejiminin edebiyata yönelik politikası, Sovyetler Birliği askerinin yazarları hapisten kurtarması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazizm ideolojisine yönelik tepki duygusu ön plana çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Sovyetler Birliği askerinin yazarları hapisten kurtarması üzerinden Nazizm ideolojisinin desteklemediği fikirleri yasaklayarak özgürlüğü ortadan kaldırdığı anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazizm ideolojisinin özgürlüğü ortadan kaldırdığı ileri sürülerek Sovyetler Birliği'nin Nazizm'e karşı mücadelesi Sovyetler Birliği kamuoyunda meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır.

3.5.2. Fliegende Blätter Dergisinin Göstergebilimsel Analizi

Çalışmanın bu kısmında Fliegende Blätter dergisinin örneklem olarak belirlenen Komünizm'i ve Sovyetler Birliği'ni konu alan toplam 65 karikatürü göstergebilimsel açıdan analiz edilmiştir.

3.5.2.1. Fliegende Blätter'in Birinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen birinci karikatürü, 28 Ağustos 1941 tarihinde 5013. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *O du mein roter Sowjetstern, du bist so nah und doch so fern!* (Ah, kırmızı Sovyet yıldızım, hem çok yakınsın, hem de çok uzaksın!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 73: Fliegende Blätter'in Birinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde Churchill'e benzetilen ve kıyafetinin bir kısmı parçalanmış bir kişi, deniz kıyısında gitar çalmaktadır. Karikatürün üst kısmında ise üstünde orak ve çekiç olan kırmızı bir yıldız resmedilmektedir. Temsilde karikatürde üstünde orak ve çekiç olan kırmızı yıldızla Komünizm ideolojisine atıf yapılmaktadır. Churchill'e benzetilen kişi de İngiltere'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiler, Churchill'in gitar çalmasıyla anlatılmaktadır. Diğer yandan Sovyetler Birliği de üstünde orak ve çekiç olan kırmızı bir yıldızla temsil edilmektedir. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nın Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği ve dolaylı olarak Komünizm ideolojisine yaklaşmasına yönelik tepkisi ortaya çıkmaktadır. Edimsözde karikatürde Churchill'in kıyafetinin parçalanması üzerinden İkinci Dünya Savaşı'nda Birleşik Krallık'ın, Nazi Almanyası tarafından saldırıya maruz kaldığı anlatılmaktadır. Bununla birlikte Churchill'in elindeki gitarla "Ah, kırmızı Sovyet yıldızım, hem çok yakınsın, hem de çok uzaksın!" söylemiyle Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği ile yakın bir ilişki kurduğu ve Sovyetler Birliği'nin desteğine ihtiyaç duyduğu mesajı verilmektedir. Bu şekilde Komünizm ideolojisinin Birleşik Krallık'ı etkisi altına

alabileceğine yönelik algı meydana getirilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin Birleşik Krallık’da da etkili olabileceğine yönelik mesaj verilerek Nazi Almanyası’nın Birleşik Krallık’ı yenilgiye uğratarak bu etkinin önüne geçmesi gerektiği anlatılmaktadır. Bu şekilde Nazi Almanyası Birleşik Krallık’a karşı mücadelesini Alman kamuoyunda meşrulaştırmaya çalışmaktadır.

3.5.2.2. Fliegende Blätter’in İkinci Karikatürü

Fliegende Blätter’in incelenen ikinci karikatürü, 25 Eylül 1941 tarihinde 5017. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında “*Genosse Churchill, du wolltest mir doch helfen*” “*Na, helfe ich vielleicht nicht? Ich hebe doch, soviel ich kann*” (“Yoldaş Churchill, bana yardım etmek istedin.” “Peki, belki yardım etmeyeceğim? Gücümün yettiği kadar kaldırıyorum”) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 74: Fliegende Blätter’in İkinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde başında kırmızı yıldızlı şapka olan bir ayı resmedilmektedir. Başında Birleşik Krallık şapkası olan ve Churchill’e benzetilen bir kişi, ayıyı arkasından tutmaktadır. Ayının arkasında ise Stalin’e benzetilen bir erkeğin başı yer almaktadır. Ayının üstünde sivri uçlu nesneler bulunmakta, çeşitli yerlerinden kan akmakta ve iki mermi ayıya yönelmektedir. Temsilde karikatürde yer alan yıldızlı şapkası olan ayı üzerinden Komünizm ideolojisine atıf yapılmaktadır. Karikatürdeki Stalin, Sovyetler Birliği’nin Churchill ise İngiltere’nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği, ayı metaforu üzerinden sunulmaktadır. Birleşik Krallık’ın Sovyetler Birliği’ne desteği, Churchill’in ayıyı tutmasıyla anlatılmaktadır.

Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği'ne ve dolaylı olarak Komünizm ideolojisine destek vermesine tepkide bulunmaktadır. Edimsözde karikatürde Komünizm ideolojisi ayı metaforu kullanılarak tehlikeli şekilde sunulmaktadır. Nazi Almanyası'nın Sovyetler Birliği'ni yenilgiye uğratarak Komünizm ideolojisinin Avrupa'ya yayılmasını önlemesinde Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği'ne yönelik desteğinin engel oluşturabildiğine ilişkin algı meydana getirilmektedir. Etkisözde de karikatürde bu engelin ortadan kaldırılabilmesi için Sovyetler Birliği gibi Birleşik Krallık'ın da yenilgiye uğratılmasına Alman halkının destek vermesine çalışılmaktadır.

3.5.2.3. Fliegende Blätter'in Üçüncü Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen üçüncü karikatürü, 23 Ekim 1941 tarihinde 5021. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *"Hallo, Roosevelt, du solltest doch helfen! Das mit dem Maul besorge doch ich!"* ("Merhaba Roosevelt, yardım etmelisin! Ben ağız meselesini halledeceğim!") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 75: Fliegende Blätter'in Üçüncü Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde suda yüzen tahta bir sal ve tahta salın üstünde bir erkek ve iskeletin bir kısmı görülen, başı sarılı ve ağzı açık bir ayı yer almaktadır. Ayrıca salın üstünde Birleşik Krallık'ın bayrağına benzeyen bir bayrakla üstünde kırmızı yıldız bulunan bir bayrak resmedilmektedir. Suda boynundan sala bağlı, başında üstünde ABD bayrağı bulunan şapka olan Roosevelt'e benzeyen bir kişi yer almaktadır. Sağ kolunun üstünde altıgen yıldız olan, Roosevelt'e benzeyen kişinin ağzı açık şekilde resmedilmektedir.

Temsilde karikatürde ayı üzerinden Sovyetler Birliği'ne atıf yapılmaktadır. Salın üstündeki bayraklar da Sovyetler Birliği ve İngiltere'yi, altıgen yıldız ise Yahudileri simgelemektedir. Roosevelt, ABD'nin metonimi olarak kullanılmakta, Roosevelt'in kolundaki altıgen yıldız üzerinden de ABD'nin Yahudilerin etkisinde olduğu mesajı verilmektedir. Kırmızı yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği, ayı metaforu üzerinden sunulmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nda ABD'nin Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkileri, Roosevelt'in başındaki ipe salı çekmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Birleşik Krallık ve ABD'nin Sovyetler Birliği'ne ve dolaylı olarak Komünizm ideolojisine yaklaşmasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Komünizm ideolojisi yine ayı metaforu kullanılarak tehlikeli şekilde resmedilmiştir. Sözde Yahudilerin etkisi altında kaldığı ileri sürülen ABD'nin de sözde bu tehlikeye destek verdiği anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde ABD hem Yahudilerin etkisinde kaldığı hem de tehdit olarak sunulan Komünizm'e destek verdiği için Nazi Almanyası'nın bu ülkeyi de yenilgiye uğratması gerektiğine yönelik mesaj verilmektedir. Böylece Nazi Almanyası'nın Sovyetler Birliği ve Birleşik Krallık gibi ABD'ye yönelik mücadelesinin de Alman kamuoyunda meşrulaştırılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.4. Fliegende Blätter'in Dördüncü Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen dördüncü karikatürü, 6 Kasım 1941 tarihinde 5023. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *“Du, Stalin, einer von uns zweien muß sich opfern, also laß los!”* (“Sen, Stalin, ikimizden birinin kendini feda etmesi gerekiyor, bırak gitsin!”) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 76: Fliegende Blätter'in Dördüncü Karikatürü

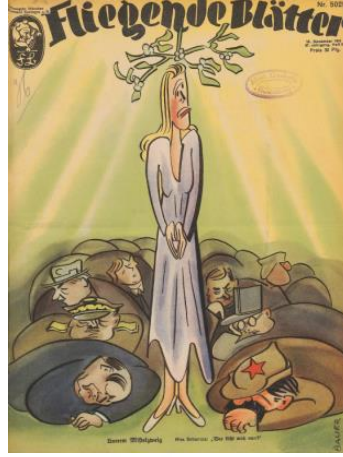
Kaynak: Fliegende Blätter, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde USA (ABD) yazılı ABD bayrağı olan ve Roosevelt'e benzetilen büyük bir balon resmedilmektedir. Churchill'e benzetilen ve elinde Birleşik Krallık bayrağına benzer bir bayrak tutan bir kişi ile Stalin'e benzetilen bir kişi, balonun iplerinden tutmaktadır. Stalin'e benzer kişi suyun içerisinde bulunurken, suda bir köpek balığı da resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Roosevelt ve Stalin, sırasıyla ABD ve Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Birleşik Krallık ve ABD bayrakları da İngiltere ve ABD'yi, kırmızı yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde ABD, Roosevelt'e benzetilen balon üzerinden temsil edilmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nda Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği'nin ABD ile olan ilişkileri Churchill ve Stalin'in Roosevelt'e benzetilen balonu tutması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası İkinci Dünya Savaşı'ndaki ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği ilişkilerini eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Sovyetler Birliği'nin dolaylı olarak da Komünizm ideolojisinin doğrudan kapitalist bir ülke olarak sunulan ABD tarafından destek aldığına yönelik mesaj verilmektedir. Etkisözde karikatürde Alman kamuoyunda komünistlerin çıkarları doğrultusunda kapitalistlerden de destek alabileceğine yönelik algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.2.5. Fliegende Blätter'in Beşinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen beşinci karikatürü, 18 Aralık 1941 tarihinde 5029. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Unterm Mistelzweig Miss Britannia:*

“*Wer küßt mich nun?*” (Ökse otunun altında Bayan Britannia: “Şimdi beni kim öpecek?”) yazısı bulunmaktadır.

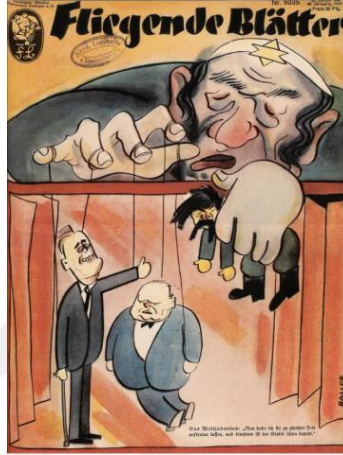
Görsel 77: Fliegende Blätter’in Beşinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde başının üstünde ökse otu bulunan iki elini birbirine kavuşturmuş bir kadın resmedilmektedir. Karikatürdeki kadının çevresinde içlerinde Churchill ve Stalin’e benzetilmiş iki kişi olan, baygın şekilde bir grup insan bulunmaktadır. Temsilde karikatürde karikatürdeki kadın, Britanya’nın kişileştirmesi olarak, Churchill ve Stalin ise sırasıyla İngiltere ve Sovyetler Birliği’nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Kırmızı yıldız, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Birleşik Krallık, bir kadın kişileştirmesi üzerinden temsil edilmektedir. İkinci Dünya Savaşı’nda Birleşik Krallık’ın durumu, Bayan Britannia kişileştirmesinin etrafında yatan Churchill ve Stalin üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, İkinci Dünya Savaşı’nda Birleşik Krallık’ın Churchill ve Stalin’in çabalarına rağmen başarısız olduğunu ileri sürmektedir. Edimsözde karikatürde İkinci Dünya Savaşı’nda komünist rejimle yönetilen Sovyetler Birliği’nin kapitalist olarak sunulan Birleşik Krallık’la birlikte hareket ettiğine yönelik mesaj verilmektedir. Etkisözde de karikatürde Alman kamuoyunda komünistlerin çıkarları doğrultusunda kapitalistlere destek verebileceğine yönelik düşünce meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.2.6. Fliegende Blätter'in Altıncı Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen altıncı karikatürü, 29 Ocak 1942 tarihinde 5035. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Das Weltjudentum: "Nun habe ich sie zu gleicher Zeit auftreten lassen, und trotzdem ist der Stalin schon kaputt"* (Dünya Yahudiliği: "Şimdi onların aynı anda ortaya çıkmasına izin veriyorum ama Stalin çoktan kırıldı") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 78: Fliegende Blätter'in Altıncı Karikatürü

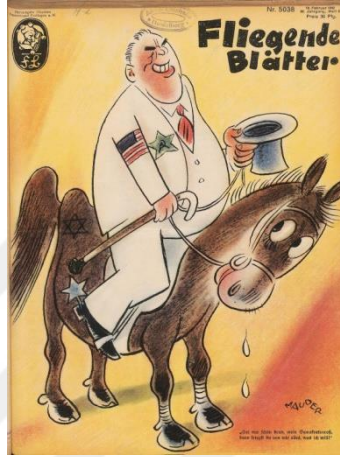
Kaynak: Fliegende Blätter, 1942a

Anlatımsallıkta karikatürde başında altıgen yıldız bulunan, saçları lüleli bir kişi, bir eliyle Roosevelt ve Churchill'e benzetilen, kukla şeklindeki iki oyuncakçı bir eline bağlı iplerle tutmakta, diğer eliyle de Stalin'e benzetilen kukla şeklindeki oyuncakçı taşımaktadır. Temsilde karikatürde altıgen yıldız Yahudileri simgelerken, Roosevelt, Churchill ve Stalin'in ise sırasıyla ABD, İngiltere ve Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Stalin üzerinden ayrıca Komünizm ideolojisine atıf yapılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Yahudilerin, ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği ile olan ilişkileri, Yahudi olduğu izlenimi verilen bir kişinin Roosevelt ve Churchill şeklindeki kuklaları oynatması ve Stalin şeklindeki kuklayı tutması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Yahudilerin, ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği'ni yönettiğine ilişkin eleştiride bulunmaktadır. Edimsözde karikatürde Yahudilerin, sözde ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği'ni yönettiğine yönelik mesaj verilerek Sovyetler Birliği'ndeki Komünizm ideolojisinin de Yahudilerin etkisi altında olduğuna ilişkin algı oluşturulmaktadır. Etkisözde karikatürde Alman kamuoyunda Nazi propagandasının

söylemlerinden biri olan Komünizm ideolojisinin arkasında Yahudilerin olduğuna yönelik mit inşa edilmeye çalışılmaktadır.

3.5.2.7. Fliegende Blätter'in Yedinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen yedinci karikatürü, 19 Şubat 1942 tarihinde 5038. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında "Sei nur schön brav, mein Demokratenroß, dann kriegst du von mir alles, was ich will!" ("İyi ol Demokrat atım, istediğim her şeyi benden alacaksın!") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 79: Fliegende Blätter'in Yedinci Karikatürü

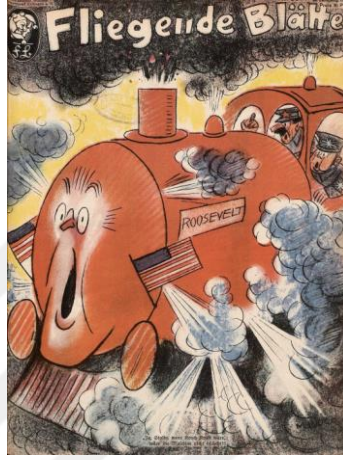
Kaynak: Fliegende Blätter, 1942a

Anlatımsallıkta karikatürde at üstünde, sağ kolunda ABD bayrağı, sol göğsünün üstünde üzerinde orak ve çekiç bulunan yıldız olan Roosevelt'e benzetilen bir kişi resmedilmektedir. Roosevelt'e benzetilen kişi bir eliyle silindir şapka, diğer eliyle de baston tutmaktadır. Karikatürdeki atın üstünde ise altıgen yıldız yer almaktadır. Temsilde karikatürde ABD bayrağı, ABD'yi, altıgen yıldız, Yahudileri, üstünde orak ve çekiç olan yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Roosevelt ise ABD'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Roosevelt'in partisi Demokrat Parti, at metaforu üzerinden temsil edilmektedir. Roosevelt'in partisiyle olan ilişkileri de Roosevelt'in ata binmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası Roosevelt'in Yahudilerle ve Komünizm ideolojisiyle olan bağlantısını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürdeki altıgen yıldız ve orak ve çekiç göstergeleri üzerinden ABD'nin hem Yahudilerin hem de Komünizm ideolojisinin etkisi altında kaldığı ileri sürülmektedir. Etkisözde de karikatürde Alman kamuoyunun

hem Yahudilerin hem de Komünizm ideolojisinin etkisi altında kaldığı ileri sürülen ABD'ye karşı savaşa destek vermesine çalışılmaktadır.

3.5.2.8. Fliegende Blätter'in Sekizinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen sekizinci karikatürü, 2 Nisan 1942 tarihinde 5044. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında Roosevelt *"Ja, Stalin, wenn Krach Kraft wäre, wäre die Maschine nicht schlecht!"* ("Evet Stalin, eğer gürültü güçlü olsaydı, makine fena olmazdı!") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 80: Fliegende Blätter'in Sekizinci Karikatürü

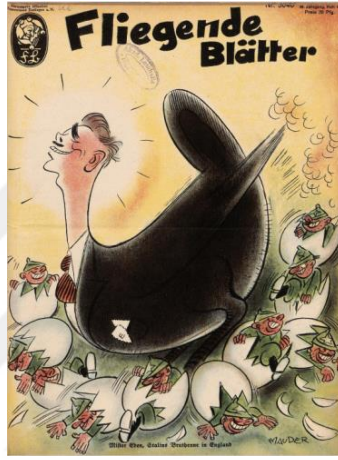
Kaynak: Fliegende Blätter, 1942a

Anlatımsallıkta karikatürde yanında ABD bayrakları olan, yanında 'Roosevelt' yazan ve önü Roosevelt'in yüzünü andıran bir lokomotif resmedilmektedir. Lokomotifte üstünde Birleşik Krallık bayrağına benzer bayraklar olan, Churchill'e benzetilen bir kişi ile Stalin'e benzetilen bir kişi yer almaktadır. Temsilde karikatürde ABD bayrakları, ABD'yi simgelerken, Stalin ve Churchill, sırasıyla Sovyetler Birliği ve İngiltere'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Kırmızı yıldız, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde ABD, Roosevelt'e benzetilen tren metaforu üzerinden temsil edilmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nda ABD'nin Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği ile olan ilişkileri, Churchill ve Stalin'in Roosevelt'e benzetilen treni sürmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası İkinci Dünya Savaşı'nda ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiyi eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde ABD bayraklı lokomotifin makinist bölümünde Churchill ile birlikte Stalin'in de bulunmasıyla Komünizm

ideolojisiyle yönetilen Sovyetler Birliği'nin doğrudan ABD üzerinde etkili olduğuna yönelik mesaj verilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisiyle yönetilen Sovyetler Birliği'nin etkisi altında kaldığı ileri sürülerek ABD'ye yönelik savaşın Alman kamuoyunda meşrulaştırılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.9. Fliegende Blätter'in Dokuzuncu Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen dokuzuncu karikatürü, 16 Nisan 1942 tarihinde 5046. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Mister Eden, Stalins Bruthenne in England* (Bay Eden, Stalin'in İngiltere'deki kuluçka tavuğu) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 81: Fliegende Blätter'in Dokuzuncu Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1942a

Anlatımsallıkta karikatürde başı dönemin Birleşik Krallık Dışişleri Bakanı Anthony Eden'e benzetilen tavuk şeklinde bir canlı resmedilmektedir. Tavuk şeklindeki canlının altında yumurtalar kırılmakta ve içlerinden Sovyet askerleri çıkmaktadır. Temsilde karikatürde Eden, İngiltere'nin, Sovyet askerleri ise Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Yıldızlar, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Eden, tavuk metaforu üzerinden temsil edilmektedir. Eden'in Sovyet yanlısı olduğu ileri sürülen politikası da Eden'in Sovyet askerleri yumurtlaması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Eden'in Sovyetler Birliği ve dolayısıyla Komünizm ideolojisiyle olan ilişkisini eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Eden'in politikası gereği Sovyetler Birliği'nin dolayısıyla Komünizm ideolojisinin Birleşik Krallık'ta etkili olduğu mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin Birleşik Krallık'ta etkili olduğuna

yönelik algı meydana getirilerek Alman kamuoyunda Birleşik Krallık'a karşı mücadelenin meşrulaştırılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.10. Fliegende Blätter'in Onuncu Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen onuncu karikatürü, 14 Mayıs 1942 tarihinde 5050. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Großer Sowjetsternschnuppenfall über England* (Büyük Sovyet kayan yıldızı İngiltere'ye düştü) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 82: Fliegende Blätter'in Onuncu Karikatürü

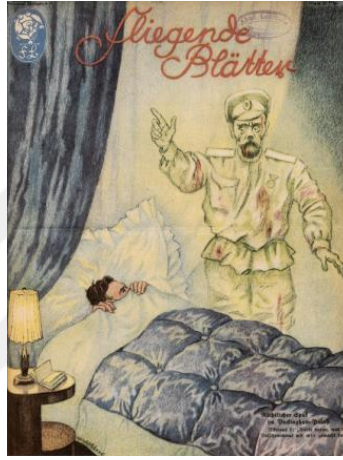
Kaynak: Fliegende Blätter, 1942a

Anlatımsallıkta karikatürde kuyruğu kesik ve başı sarılı bir aslanın üstünde Churchill'e benzetilen bir kişi resmedilmektedir. Churchill'e benzetilen kişi, üstündeki kıyafeti kullanarak üzerinde orak ve çekiç olan yıldızları toplamaya çalışmaktadır. Temsilde karikatürdeki aslan, İngiltere'nin simgesi, Churchill ise İngiltere'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Karikatürde üstünde orak ve çekiç olan yıldızlar ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Birleşik Krallık, aslan metaforu, Sovyetler Birliği de üstünde orak ve çekiç olan kırmızı yıldızlar üzerinden temsil edilmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nda Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişki ise Churchill'in kırmızı yıldızları tutmaya çalışması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası İkinci Dünya Savaşı'nda Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği, dolayısıyla Komünizm ideolojisiyle olan yakınlaşmasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Sovyetler Birliği'nin dolayısıyla Komünizm ideolojisinin Birleşik Krallık'ı etkisi altına aldığına yönelik mesaj verilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin Birleşik Krallık'ı etkisi altına aldığına

ilişkin mesaj üzerinden Alman halkının Birleşik Krallık'a yönelik mücadeleye destek vermesi istenmektedir.

3.5.2.11. Fliegende Blätter'in On Birinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen on birinci karikatürü, 25 Haziran 1942 tarihinde 5056. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Nächtlicher Spuk im Buckingham-Palast Nikolaus II: "Denke daran, was der Bolschewismus mit mir gemacht hat!"* (Buckingham Sarayı'nda gece vakti Nicholas II: "Bolşevizm'in bana yaptıklarını hatırlayın!") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 83: Fliegende Blätter'in On Birinci Karikatürü

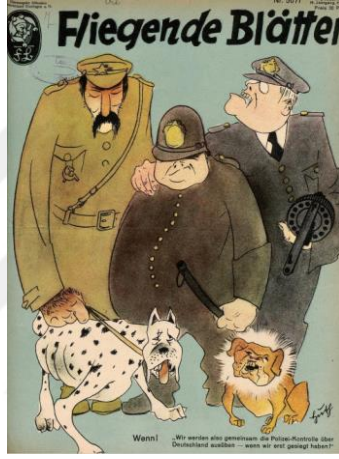
Kaynak: Fliegende Blätter, 1942a

Anlatımsallıkta karikatürde bir yatakta yorganın altına gizlenmeye çalışan bir kişi ve onun yanında üstü kanlar içerisinde ve sağ elini yukarı kaldırmış Rus Çarı II. Nikolay resmedilmektedir. Temsilde karikatürdeki yazıdan yatakta gizlenen kişi üzerinden İngiltere'ye atıf yapıldığı anlaşılmaktadır. II. Nikolay da Çarlık Rusya'sının son dönemini temsil etmektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde 1917 yılında Rusya'daki Ekim Devrimi'nden sonra II. Nikolay'ın katledilmesi, II. Nikolay'ın kanlı silueti üzerinden hatırlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, II. Nikolay'ın katili olarak sunulan Komünizm ideolojisiyle Birleşik Krallık'ın yakınlaşmasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Ekim Devrimi'nden sonra komünistler tarafından Rus Çarı II. Nikolay ve ailesinin kurşuna dizilmesi hatırlatılmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nda da Birleşik Krallık'ın komünist güçlerle iş birliği yaptığı anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde II. Nikolay ve ailesinin kurşuna

dizilmesi hatırlatılarak Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisine ve komünist güçlerle iş birliği yapan Birleşik Krallık'a yönelik olumsuz algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.2.12. Fliegende Blätter'in On İkinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen on ikinci karikatürü, 8 Ekim 1942 tarihinde 5071. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Wenn! „Wir werden also gemeinsam die Polizei-Kontrolle über Deutschland ausüben — wenn wir erst gesiegt haben!“* (Eğer! "Öyleyse, kazandığımızda, Almanya üzerinde polis kontrolünü birlikte uygulayacağız!") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 84: Fliegende Blätter'in On İkinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1942b

Anlatımsallıkta karikatürde polis üniformaları içerisinde Stalin'e, Churchill'e ve Roosevelt'e benzetilen kişiler resmedilmektedir. Karikatürde resmedilen üç kişinin önünde ise iki köpek yer almaktadır. Temsilde karikatürde Stalin, Churchill ve Roosevelt, sırasıyla Sovyetler Birliği, İngiltere ve ABD'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Karikatürdeki yıldız ve orak ve çekiç, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve ABD, polis üniformaları içerisinde Stalin'e, Churchill'e ve Roosevelt'e benzetilen kişiler üzerinden temsil edilmektedir. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve ABD'nin savaş sonrasında Almanya üzerindeki planını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde kapitalist olarak sunulan ABD ve Birleşik Krallık'ın, komünist rejimle yönetilen Sovyetler Birliği ile birlikte

Almanya üzerinde kontrol kurmaya çalıştığı anlatılmaktadır. Etkisözde de karikatürde komünistlerin çıkarları doğrultusunda kapitalistlerle bir araya gelebildiği mesajı verilerek Komünizm ideolojisine yönelik Alman kamuoyunda olumsuz bir algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.2.13. Fliegende Blätter'in On Üçüncü Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen on üçüncü karikatürü, 15 Ekim 1942 tarihinde 5072. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Das Judenspielzeug — oder die Puppe mit dem politischen Wasserkopf* (Yahudi oyuncağı ya da siyasi hidrosefali hastası oyuncak bebek) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 85: Fliegende Blätter'in On Üçüncü Karikatürü

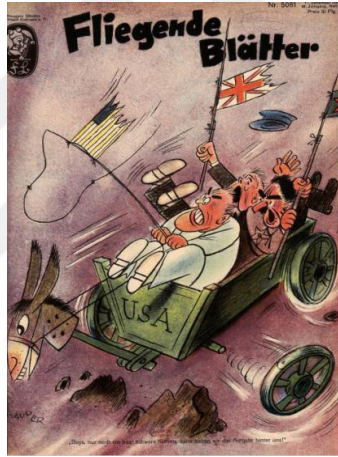
Kaynak: Fliegende Blätter, 1942b

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde altıgen yıldız olan bir kişi, başı büyük bir akvaryum şeklinde olan ve yüzü Roosevelt'e benzetilen bir kişiyi taşımaktadır. Yüzü Roosevelt'e benzetilen kişinin bir elinde baston, diğer elinde bir tavşan bağlı bulunan ve üzerinde orak ve çekiç olan bir yıldız tutmaktadır. Temsilde karikatürde altıgen yıldız, Yahudileri, üstünde orak ve çekiç olan yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Roosevelt de ABD'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde ABD, başı büyük bir akvaryum şeklinde olan ve yüzü Roosevelt'e benzetilen bir kişi, Sovyetler Birliği ise üstünde orak ve çekiç olan bir yıldız üzerinden temsil edilmektedir. ABD'nin Sovyetler Birliği ile olan ilişkileri, Roosevelt'e benzetilen kişinin üstünde orak ve çekiç olan yıldız tutması, ABD'nin Yahudilerle ilişkisi ise Yahudi olduğu izlenimi verilen bir kişinin Roosevelt'e benzetilen kişiyi tutması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı

Roosevelt'in Yahudiler ve Komünizm ideolojisiyle olan bağlantısını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde ABD'nin hem Yahudilerin hem de Komünizm ideolojisinin etkisi altında kaldığı mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde hem Yahudilerin hem de Komünizm ideolojisinin etkisi altında kaldığı iddiası üzerinden ABD'ye karşı savaşın Alman kamuoyunda desteklenmesine çalışılmaktadır.

3.5.2.14. Fliegende Blätter'in On Dördüncü Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen on dördüncü karikatürü, 17 Aralık 1942 tarihinde 5081. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *USA "Boys, nur noch ein paar schwere Kurven, dann haben wir das Aergste hinter uns!"* (ABD "Çocuklar, sadece birkaç zorlu viraj kaldı ve en kötüsünü geride bıraktık!") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 86: Fliegende Blätter'in On Dördüncü Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1942b

Anlatımsallıkta karikatürde Roosevelt'e, Churchill'e ve Stalin'e benzetilen üç kişi, üzerinde USA (ABD) yazan, bir tekeri çıkmış tahta bir arabaya binmektedir. Arabada ABD bayrağı, Birleşik Krallık bayrağına benzer bir bayrak ve üstünde yıldız olan bir bayrak bulunmaktadır. Roosevelt'e benzetilen kişi, arabaya bağlı bir eşek başının yularını tutmaktadır. Temsilde karikatürde Roosevelt, Churchill ve Stalin, sırasıyla ABD'nin, İngiltere'nin ve Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Karikatürdeki yıldızlı bayrak, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği'nin durumu, Roosevelt'e, Churchill'e ve Stalin'e benzetilen üç kişinin tekeri kırılan bir arabaya binmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde

Nazi Almanya'sı İkinci Dünya Savaşı'nda ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği'nin durumunu mizahi bir dille eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde komünist ve kapitalist güçlerin bir araya gelerek Nazi Almanya'sına karşı giriştikleri mücadelede başarılı olamadığı mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Nazi Almanya'sı, iş birliği içerisinde olan kapitalist güçlerle komünist güçleri savaşta yenilgiye uğratacağına yönelik düşüncüyü Alman kamuoyunda güçlendirmeye çalışılmaktadır.

3.5.2.15. Fliegende Blätter'in On Beşinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen on beşinci karikatürü, 31 Aralık 1942 tarihinde 5083. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Die Rechnung ohne den Wirt Ein amerikanischer Plan sieht die Aufteilung Tschungking-Chinas in drei Einflußsphären vor* (Ev sahibi olmadan fatura bir Amerikan planı, Chungking Çin'inin üç nüfuz alanına bölünmesini öngörüyor) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 87: Fliegende Blätter'in On Beşinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1942b

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde *UsSSR* yazan ve başında altıgen yıldız olan bir şapka bulunan bir ayı, üstünde *USA* yazılı bir kartal ve başında *GB* yazılı şapka olan bir aslan ve üzerinde *Nordwest*, *Zentral Tschungking*, *Südwest* (Kuzeybatı, Merkez Chungking, Güneybatı) yazıları olan bir canlı resmedilmektedir. Karikatürdeki canlının bir kısmı kırmızı renkte, bir kısmı ABD bayrağı renklerinde, bir kısmı da Birleşik Krallık bayrağı şeklindedir. Ayı, kartal ve aslan, canlının etrafını sarmaktadır. Karikatürün arka planında ise Çin Seddi'ne benzer bir yapı bulunmaktadır. Temsilde karikatürde ayı, kartal ve aslan, sırasıyla Sovyetler Birliği, ABD ve İngiltere'yi

simgelemektedir. Karikatürde bulunan canlı ise üzerindeki Tschungking yazısından Çin'e atıf yapmaktadır. Yıldız, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği, ayı, ABD, kartal ve Birleşik Krallık ise aslan metaforu üzerinden temsil edilmektedir. Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık'ın Çin'e yönelik politikası da ayı, kartal ve aslanın bir canlının etrafında olması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık'ın Çin'e yönelik politikasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık'ın Çin'i üç parçaya böleceğini ileri sürülerek komünist güçlerin, kapitalist güçlerle ortak hareket ederek Çin'i kontrol etmeye çalıştığı anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin, Emperyalizm gibi yayılmacı bir siyaset izlediği üzerinde durularak Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisine yönelik olumsuz bir algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.2.16. Fliegende Blätter'in On Altıncı Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen on altıncı karikatürü, 14 Ocak 1943 tarihinde 5085. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Wo bleiben Lieferungen? "Zum Teufel! Läßt sich denn der Kerl überhaupt nicht abstellen?"* (Teslimatlar nerede? "Defol! Bu adam tamamen kapatılamaz mı?") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 88: Fliegende Blätter'in On Altıncı Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1943a

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde ABD ve Birleşik Krallık bayrakları olan bir yatakta Roosevelt'e benzetilen bir erkeğin yattığı resmedilmektedir. Yatağın yanında yerde ise Birleşik Krallık bayrağı, başucundaki komodinin üstünde ise üstünde Stalin'in başına

benzetilen bir saat yer almaktadır. Komodinin üstündeki saatten *Wo bleiben Lieferungen?* (Teslimatlar nerede?) sözü çıkmaktadır. Temsilde karikatürde Stalin ve Roosevelt, sırasıyla Sovyetler Birliği ve ABD'nin metonimi olarak kullanılmakta, ABD ve Birleşik Krallık bayrakları da ABD ve İngiltere'yi simgelemektedir. Stalin üzerinden ayrıca Komünizm ideolojisine atıf yapılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği, Stalin'e benzetilen bir saat metaforu üzerinden temsil edilmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nda ABD'nin Sovyetler Birliği ile olan ilişkisi, Roosevelt'in yattığı yatağın başında konuşan saat üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası'nı İkinci Dünya Savaşı'nda ABD'nin Sovyetler Birliği'ne ve dolayısıyla Komünizm ideolojisine desteğini eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda kapitalist olarak sunulan ABD'nin, komünist rejimle yönetilen Sovyetler Birliği'ne destek olması konu edilmektedir. Etkisözde karikatürde Kapitalizm ve Komünizm arasındaki ilişki vurgulanarak komünist güçlerin çıkarları doğrultusunda kapitalist güçlerle iş birliği yaptığı anlatılmakta, bu şekilde Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisine yönelik olumsuz algının güçlendirilmesine çalışılmaktadır.

3.5.2.17. Fliegende Blätter'in On Yedinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen on yedinci karikatürü, 15 Temmuz 1943 tarihinde 5111. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürü altında *Eden Leer der Kopf und hoch die Nasen, Wie der Gärtner, so der Rasen* (Eden Boş kafa ve yüksek burun, bahçıvan gibi, çimen gibi) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 89: Fliegende Blätter'in On Yedinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1943b

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde Eden yazan, başındaki şapkada Birleşik Krallık bayrağına benzer bir bayrak olan ve Eden'e benzetilen bir kişi, bir bahçe hortumunu tutmaktadır. Karikatürdeki bahçede bitkiye benzer yeşil renkte, üstünde orak ve çekiç olan yıldızlar resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Eden, Birleşik Krallık'ın metonimi olarak kullanılmakta, üstünde orak ve çekiç olan yıldızlar ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği, üstünde orak ve çekiç olan yıldızlar üzerinden temsil edilmektedir. Eden'in Sovyetler Birliği yanlısı olduğu ileri sürülen politikası, Eden'in çevresindeki orak ve çekiç şeklindeki yıldızlar üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, Eden'in Sovyetler Birliği'ne, dolayısıyla Komünizm ideolojisine yönelik politikasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Eden üzerinden Birleşik Krallık'ın Komünizm ideolojisinin güçlenmesine destek verdiği anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazi propagandasında tehdit olarak sunulan Komünizm ideolojisinin Birleşik Krallık tarafından desteklendiği vurgulanarak Komünizm ideolojisi üzerinden Alman kamuoyunda Birleşik Krallık'a ilişkin olumsuz algı meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.2.18. Fliegende Blätter'in On Sekizinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen on sekizinci karikatürü, 26 Ağustos 1943 tarihinde 5117. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *USA "Well, my boy, solange mein Freund Iwan nichts dagegen hat, kann unsere Ehe durchaus harmonisch sein!"* (ABD "Pekâlâ oğlum, arkadaşım Ivan'ın bir sakıncası olmadığı sürece evliliğimiz uyumlu olabilir!") yazısı bulunmaktadır.

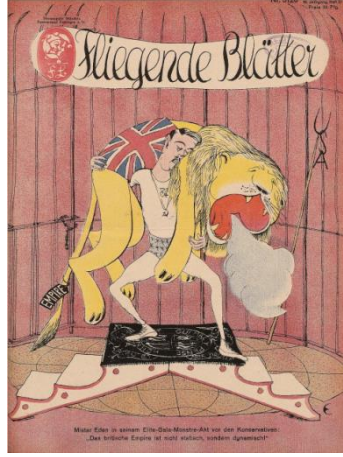
Görsel 90: Fliegende Blätter'in On Sekizinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1943b

Anlatımsallıkta karikatürde altında Birleşik Krallık bayrağına benzer bir bayrak olan bir aynanın karşısında bir kadın resmedilmektedir. Karikatürdeki kadının arkasında üstünde USA (ABD) yazılı bir erkek, aynanın arkasında ise üstüne yıldız işareti olan bir kişi yer almaktadır. Temsilde karikatürde USA yazısı ABD'ye atıfta bulunmakta, Birleşik Krallık bayrağı, İngiltere'yi, yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD ve Birleşik Krallık arasındaki ilişki, ABD ve Birleşik Krallık'ı temsil eden kişilerin Sovyetler Birliği'nin onayıyla evlenebileceği üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği'ne, dolayısıyla Komünizm ideolojisine olan yakın politikasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği'nin dolayısıyla Komünizm ideolojisinin etkisinde kaldığı üzerinde durulmaktadır. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin Birleşik Krallık'ı etkisi altına aldığı mesajı verilerek Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisine yönelik olumsuz algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.2.19. Fliegende Blätter'in On Dokuzuncu Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen on dokuzuncu karikatürü, 16 Eylül 1943 tarihinde 5120. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında "*Mister Eden in seinem Elite-Gala-Monstre-Akt vor den Konservativen „Das britische Empire ist nicht statisch, sondern dynamisch!“*" ("Bay Eden, muhafazakarların önünde elit gala canavarı gösterisinde "Britanya İmparatorluğu statik değil, dinamiktir!") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 91: Fliegende Blätter'in On Dokuzuncu Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1943b

Anlatımsallıkta karikatürde sırkte olduğu izlenimi verilen, Eden'e benzetilen bir kişi, üzerinde Birleşik Krallık bayrağı olan ve Empire (İmparatorluk) yazan bir aslanı taşımaktadır. Eden'e benzetilen kişinin boynunda üzerinde orak ve çekiç olan bir kolye bulunmakta, arka planda ise U, S, A harflerinin olduğu bir sopa yer almaktadır. Temsilde karikatürde USA yazısı ABD'ye atıf yapmakta, Eden, İngiltere'nin metonimi olarak kullanılmakta, orak ve çekiç ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Üstünde Birleşik Krallık bayrağı olan aslan üzerinden de doğrudan İngiltere temsil edilmektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği, orak ve çekiç simgesi, Birleşik Krallık ise aslan metaforu üzerinden temsil edilmektedir. Eden'in Sovyetler Birliği yanlısı olduğu ileri sürülen politikası ise Eden'in orak ve çekiç simgesi olan bir kolye takması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Eden'in Sovyetler Birliği'ne, dolayısıyla Komünizm ideolojisine yönelik politikasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Eden özelinde Komünizm ideolojisinin Birleşik Krallık'ta nüfuz ettiği üzerinde durulmaktadır. Etkisözde karikatürde Birleşik Krallık'ın Komünizm ideolojisinin etkisinde kaldığı ileri sürülerek Komünizm ideolojisi üzerinden Alman kamuoyunda Birleşik Krallık'a yönelik olumsuz imaj meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.2.20. Fliegende Blätter'in Yirminci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen yirminci karikatürü, 23 Eylül 1943 tarihinde 5121. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Dies ist die Wurzel jener Kraft, Die*

immerfort das Böse schafft! (Sürekli kötülük oluşturan gücün kökü budur!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 92: Fliegende Blätter'in Yirminci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1943b

Anlatımsallıkta karikatürde iri burunlu, geniş dudaklı, bitki benzeri bir canlı ve bu canlının üstünde Roosevelt'e, John Bull'a ve Sovyet askerine benzetilen kişiler yer almaktadır. Temsilde karikatürde John Bull, İngiltere'nin kişileştirmesi olarak, Roosevelt ve Sovyet askeri ise sırasıyla ABD ve Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Karikatürdeki iri burunlu ve geniş dudaklı bitki üzerinden Yahudilere atıf yapılmaktadır. Yıldız, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Yahudiler, bir bitki, ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği ise bu bitkinin bir parçası olarak anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, Yahudilerle, ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiyi eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde sözde ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği kötülük oluşturmakla suçlanmakta, bu kötülüğün kaynağı olarak da sözde Yahudiler sunulmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazi propagandasında yer alan Komünizm ideolojisiyle Yahudiler arasında ilişki olduğu mitine yer verilmektedir. Komünizm ideolojisinin kökünde Yahudilerin olduğunun ileri sürülmesi ve Yahudilerden kötülüğün kaynağı olarak bahsedilmesiyle Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisinin tehlike olarak algılanmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.21. Fliegende Blätter'in Yirmi Birinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen yirmi birinci karikatürü, 14 Ekim 1943 tarihinde 5124. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürde *DREI VORSCHLÄGE FÜR DAS ALLIIERTE EINHEITSWAPPENTIER* (MÜTTEFİK BİRLİĞİ ARMASI İÇİN ÜÇ ÖNERİ) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 93: Fliegende Blätter'in Yirmi Birinci Karikatürü

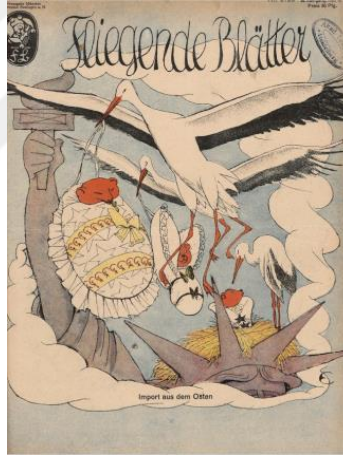
Kaynak: Fliegende Blätter, 1943b

Anlatımsallıkta karikatürde birbirlerinin çeşitli organlarıyla resmedilen aslan, kartal ve ayı başlı üç canlı resmedilmektedir. Aslan başlı canlının başında Birleşik Krallık bayrağı yer almakta, bir kartalın kanatları şeklindeki kanatları ABD bayrağına benzemekte ve bir ayının ayaklarına benzer ayaklarının arkasında ise kırmızı bir yıldız bulunmaktadır. Kartal başlı canlının boyun çevresinde dolar işaretleri bacaklarının üstünde de orak ve çekiç işaretleri resmedilmektedir. Ayrıca bu canlının kolları ve ayakları bir ayının kollarına benzemekte, boynunun altında da aslan tüylerine benzer tüyler yer almaktadır. Son olarak ayı başlı canlı, elinde ABD'deki Özgürlük Heykeli'ne benzer bir meşale tutmakta, boynunun altında da aslan tüylerine benzer tüyler bulunmaktadır. Yine bu canlının ayakları, kartal ayağına benzemekte ve alt kısmının bir bölümünde ABD bayraklarına benzer işaretler yer almaktadır. Temsilde karikatürde aslan, kartal ve ayı başlı canlılar üzerinden sırasıyla İngiltere, ABD ve Sovyetler Birliği'ne atıf yapılmaktadır. Yıldız ve orak ve çekiç, Sovyetler Birliği ve Komünizm ideolojisini, dolar işareti, Kapitalizm'i ve meşale ABD'yi ve Birleşik Krallık bayrağı ise İngiltere'yi simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği, birbirine geçmiş kartal, aslan ve ayı metaforları üzerinden

anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, Komünizm ideolojisiyle yönetilen Sovyetler Birliği ile Birleşik Krallık ve ABD'nin birbirine benzediğine yönelik eleştiride bulunmaktadır. Edimsözde karikatürde Sovyetler Birliği ile Birleşik Krallık ve ABD'nin iç içe geçmiş şekilde sunulmasıyla Komünizm ile Kapitalizm'in de birbirine yaklaştığı algısı meydana getirilmektedir. Etkisözde karikatürde komünist güçlerin çıkarları doğrultusunda kapitalistlerle iş birliği yapabildiği ve onlara benzediği algısı oluşturularak Alman kamuoyunda Komünizm'e yönelik olumsuz algı meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.2.22. Fliegende Blätter'in Yirmi İkinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen yirmi ikinci karikatürü, 11 Kasım 1943 tarihinde 5128. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Import aus dem Osten* (Doğu'dan ithalat) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 94: Fliegende Blätter'in Yirmi İkinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1943b

Anlatımsallıkta karikatürde Özgürlük Heykeli'nin üstünde iki leylek kundaklanmış iki tane ayıyı taşımakta, bir leylek de leylek yuvasında yine kundaklanmış bir ayı yavrusunun başında durmaktadır. Karikatürde kundaklanmış ayı yavrularından birinin üstünde orak ve çekiç görselleri yer almaktadır. Temsilde karikatürde orak ve çekiç, Komünizm ideolojisini simgelemekte, Özgürlük Heykeli ise ABD'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Komünizm ideolojisi orak ve çekiç, ABD ise Özgürlük Heykeli üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı Komünizm ideolojisinin ABD'yi etkilediğine yönelik

eleştiride bulunmaktadır. Edimsözde karikatürde Komünizm ideolojisinin, ABD’de de etkili olduğuna yönelik mesaj verilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin ABD’ye de yayılmaya başladığı ileri sürülerek Alman kamuoyunda Komünizm’e yönelik mücadelenin desteklenmesine (ya da desteğin sürmesine) çalışılmaktadır.

3.5.2.23. Fliegende Blätter’in Yirmi Üçüncü Karikatürü

Fliegende Blätter’in incelenen yirmi üçüncü karikatürü, 2 Aralık 1943 tarihinde 5131. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında “Yes, Onkel Sam, wenn du die Brille eine Zeitlang trägst, werden dir erst die Augen richtig aufgehen!” (“Evet Sam Amca, gözlüğü bir süre takarsan gözlerin gerçekten açılacak!”) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 95: Fliegende Blätter’in Yirmi Üçüncü Karikatürü

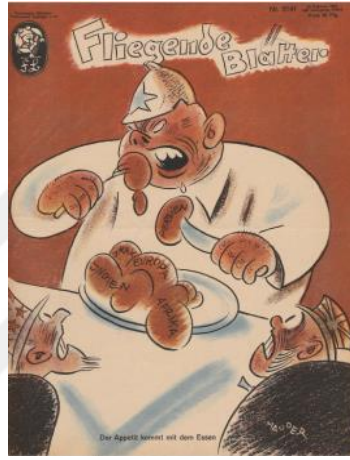
Kaynak: Fliegende Blätter, 1943b

Anlatımsallıkta karikatürde Sam Amca’ya benzetilen bir kişi ve arkasında gözlerinin önüne iki kırmızı yıldız yerleştiren bir başka kişi resmedilmektedir. Karikatürde Sam Amca’ya benzetilen kişinin yanında göz muayenesi sırasında kullanılan harflere benzer şekilde dizilmiş *BOLSCHEWELTREVOLUTION* (BOLŞEVİK DÜNYA DEVRİMİ) yazısını oluşturan harfler yer almaktadır. Temsilde karikatürde Sam Amca, ABD’nin kişileştirmesi olarak kullanılmakta, kırmızı yıldızlar ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde ABD, Sam Amca, Komünizm ideolojisi ise üstünde orak ve çekiçler olan kırmızı yıldızlar üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, ABD’nin Komünizm ideolojisinin etkisi altında kaldığına yönelik eleştiride bulunmaktadır. Edimsözde karikatürde

Komünizm ideolojisinin ABD’yi etkisi altına aldığı ileri sürülmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin ABD’yi etkisi altına aldığı iddiası üzerinden Komünizm yayılmacı bir şekilde sunulmakta, bu şekilde Komünizm’e karşı mücadelenin Alman kamuoyunda meşrulaştırılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.24. Fliegende Blätter’in Yirmi Dördüncü Karikatürü

Fliegende Blätter’in incelenen yirmi dördüncü karikatürü, 10 Şubat 1944 tarihinde 5141. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Der Appetit kommt mit dem Essen* (İştah yemekle birlikte gelir) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 96: Fliegende Blätter’in Yirmi Dördüncü Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde Sovyet askerine benzetilen bir kişi üzerinde *Persien* (İran), Irak, *Indien* (Hindistan), *Europa* (Avrupa) ve Afrika yazan yiyecekleri yemektedir. Karikatürde Sovyet askerine benzer kişi yemek yerken Sam Amca ve John Bull’a benzetilen iki kişi onu tedirgin şekilde izlemektedir. Temsilde karikatürde Sovyet askeri, Sovyetler Birliği’nin metonimi olarak, Sam Amca ve John Bull ise sırasıyla ABD ve İngiltere’nin kişileştirmesi olarak kullanılmaktadır. Yıldız, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği’nin İran, Irak, Hindistan, Avrupa ve Afrika politikası, Sovyetler Birliği’ni temsil eden bir kişinin üstünde İran, Irak, Hindistan, Avrupa ve Afrika yazan yiyecekleri yemesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Sovyetler Birliği’nin, dolayısıyla Komünizm ideolojisinin İran, Irak, Hindistan, Avrupa ve Afrika’yı ele geçireceğine yönelik tepkide bulunmaktadır. Edimsözde karikatürde

Komünizm ideolojisinin yayılmacı bir ideoloji olduğu ve İran, Irak, Hindistan, Avrupa ve Afrika'yı hedeflediği ileri sürülmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin lokmalar şeklinde İran, Irak, Hindistan, Avrupa ve Afrika'yı yutması üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisinin tehdit olarak algılanmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.25. Fliegende Blätter'in Yirmi Beşinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen yirmi beşinci karikatürü, 24 Şubat 1944 tarihinde 5143. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Der Einsager* (Süflör) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 97: Fliegende Blätter'in Yirmi Beşinci Karikatürü

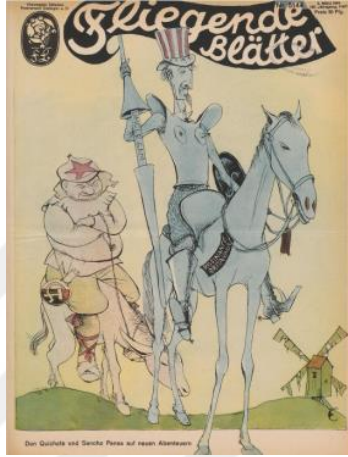
Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde bir sahnede Sovyet askerine benzer bir kişi, önünde kırmızı yıldız bulunan bir kâğıttan, Sam Amca ve John Bull'a benzeyen iki kişiye sufle vermektedir. Temsilde karikatürde Sovyet askeri, Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak, Sam Amca ve John Bull ise sırasıyla ABD ve İngiltere'nin kişileştirmesi olarak kullanılmaktadır. Kırmızı yıldız, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD ve Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği ile olan ilişkisi, Sam Amca ve John Bull'un Sovyetler Birliği'ni temsil eden kişiden sufle almasıyla anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, ABD ve Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği'nin etkisinde kalmasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Komünizm ideolojisinin ABD ve Birleşik Krallık'ı etkisi altına aldığı ileri sürülmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm

ideolojisinin ABD ve Birleşik Krallık'ı etkisi altına aldığı iddiası üzerinden Komünizm ideolojisinin Alman kamuoyunda tehdit olarak algılanmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.26. Fliegende Blätter'in Yirmi Altıncı Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen yirmi altıncı karikatürü, 2 Mart 1944 tarihinde 5144. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Don Quichote und Sancho Panza auf neuen Abenteuern* (Don Kişot ve Sancho Panza yeni maceralara atılıyor) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 98: Fliegende Blätter'in Yirmi Altıncı Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde hem Sam Amca'ya hem de Don Kişot'a benzeyen bir kişi ve yanında da Sancho Panza'ya benzeyen diğer bir kişi resmedilmektedir. Don Kişot'a benzetilen kişinin üstünde *Uncle Sam* (Sam Amca), atının üstünde ise *Rosinante Britannia* yazısı ve kalkanında da dolar işareti yer almaktadır. Sancho Panza'ya benzeyen kişinin başında kırmızı yıldız, matarasını üstünde ise orak ve çekiç işareti resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Sam Amca, ABD'nin kişileştirmesi olarak kullanılırken, kırmızı yıldız, orak ve çekiç ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD, Don Kişot ve Sovyetler Birliği ise Sancho Panza üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı ABD ve Sovyetler Birliği'nin yakın ilişkisini eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD ve Sovyetler Birliği'nin yakınlaşması ve birlikte hareket etmesi, masal kahramanı Don Kişot ve Sancho Panza'ya benzetilmektedir. Etkisözde karikatürde Alman kamuoyunda hem Sovyetler

Birliği hem de ABD, mizahi bir şekilde sunularak Alman kamuoyunda g l n   duruma d ş r lmeye çalışılmaktadır. Diğer yandan kom n st bir gücün kapitalist olduğu ileri sürülen bir g  le birlikte hareket etmesi konu edilerek de Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisi itibarsızlaştırılmaktadır.

3.5.2.27. Fliegende Bl tter'in Yirmi Yedinci Karikatürü

Fliegende Bl tter'in incelenen yirmi yedinci karikatürü, 23 Mart 1944 tarihinde 5147. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Laut und grausig kommt der Ton Aus dem Werbebombardon* (Reklam bombardımanından ses yüksek ve korkun   geliyor) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 99: Fliegende Bl tter'in Yirmi Yedinci Karikatürü

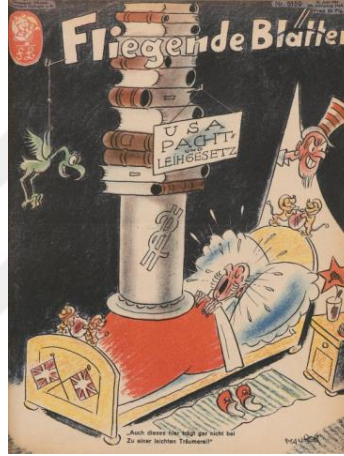
Kaynak: Fliegende Bl tter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde Sam Amca'ya benzetilen bir kişi, John Bull'a benzetilen diğer bir kişi ve Sovyet askerine benzeyen üçüncü bir kişi birlikte büyük bir borazanı çalmaktadır. Temsilde karikatürde Sam Amca ve John Bull, sırasıyla ABD'nin ve İngiltere'nin kişileştirmesi olarak, Sovyet askeri ise Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Yıldız, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği'nin durumu, Sam Amca, John Bull ve Sovyetler Birliği'ni temsil eden kişinin büyük bir borazanı  alması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, İkinci Dünya Savaşı'nda ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği'nin propagandasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde kapitalist olarak sunulan güçlerle kom n st gücün birlikte hareket etmesi ve gerçekleştirdiği propaganda

gölünç duruma düşürölmeye çabalanmaktadır. Etkisözde karikatürde komünist ve kapitalist olarak sunulan güçlerle komünist gücün propagandası korkunç olarak nitelendirilerek Alman kamuoyunda hem Komünizm hem de Kapitalizm itibarsızlaştırılmaya çalışılmaktadır.

3.5.2.28. Fliegende Blätter'in Yirmi Sekizinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen yirmi sekizinci karikatürü, 18 Haziran 1944 tarihinde 5159. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Auch dieses hier trägt gar nicht bei zu einer leichten Träumerei!* (Bu da hafif bir hayal kurmaya katkıda bulunmuyor!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 100: Fliegende Blätter'in Yirmi Sekizinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde ön tarafında Birleşik Krallık bayraklarına benzer bayraklar olan bir yatakta John Bull'a benzer bir kişi resmedilmektedir. Karikatürde John Bull'a benzeyen kişinin üstünde üzerinde dolar işareti olan bir silindir ve üzerinde *USA pacht und Leihgesetz* (ABD kiralama ve borç verme kanunu) yazısı olan kitaplar yer almaktadır. Yatağın yanındaki komodinin üstünde ise üstünde orak ve çekiç olan kırmızı bir yıldız bulunmaktadır. Karikatürün arka planında ise yüzü Sam Amca'ya benzeyen bir kişi perde arasından bakmaktadır. Temsilde karikatürde Sam Amca ve John Bull, sırasıyla ABD'nin ve İngiltere'nin kişileştirmesi olarak kullanılmakta, üstünde orak ve çekiç olan yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği, üstünde orak ve çekiç olan kırmızı yıldız üzerinden temsil edilmektedir. Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği ile olan ilişkisi, John Bull'un

yattığı yatağın yanında orak ve çekiç olan kırmızı yıldız bulunması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası İkinci Dünya Savaşı'ndaki ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiyi eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasındaki yakınlaşma üzerinden Komünizm ideolojisinin Birleşik Krallık'ta etkili olduğuna yönelik algı meydana getirilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin kapitalist olduğu ileri sürülen bir güçle hareket etmesi üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisi itibarsızlaştırılmaya çalışılmaktadır.

3.5.2.29. Fliegende Blätter'in Yirmi Dokuzuncu Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen yirmi dokuzuncu karikatürü, 22 Haziran 1944 tarihinde 5160. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *"Homo atlanticus", der westliche Menschentyp von morgen, der von einem vereinigten angloamerikanischen Weltreich träumt* ("Homo Atlanticus", birleşik bir Anglo-Amerikan imparatorluğunun hayalini kuran Batılı yarının tipi) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 101: Fliegende Blätter'in Yirmi Dokuzuncu Karikatürü

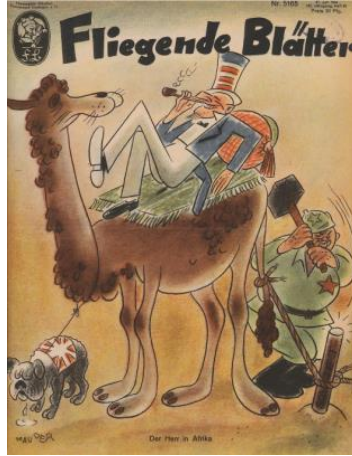
Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde ABD bayrağına benzer bir bayrak ve Birleşik Krallık bayrağı olan deniz canlısını andıran bir kişi ve yanında üstünde Stalin'e benzetilen bir yüz ve orak ve çekiç olan bir yıldız resmedilmektedir. Karikatürde üstünde *Weltherrschaft* (dünya hâkimiyeti) yazan bir taç ve karikatürün ön planında da *Atlantic-Commonwealth* (Atlantik Topluluğu) yazısı bulunmaktadır. Temsilde

karikatürde üstünde ABD ve Birleşik Krallık bayrakları olan kişi, ABD ve İngiltere'ye atıfta bulunmakta, Stalin ise Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Yıldız, orak ve çekiç, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği, üstünde orak ve çekiç ve Stalin görseli olan yıldız üzerinden temsil edilmektedir. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası İkinci Dünya Savaşı'ndaki ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiyi eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Stalin, yıldız ve orak ve çekiç üzerinden birleşik bir Anglo-Amerikan imparatorluğunun, Komünizm ideolojisinin etkisinde kalacağına yönelik düşünce meydana getirilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin, ABD ve Birleşik Krallık'ta etkili olduğu iddiası üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisinin tehdit olarak algılanmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.30. Fliegende Blätter'in Otuzuncu Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen otuzuncu karikatürü, 27 Temmuz 1944 tarihinde 5165. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Der Herr in Afrika* (Afrika'nın efendisi) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 102: Fliegende Blätter'in Otuzuncu Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944g

Anlatımsallıkta karikatürde bir devenin üstünde piposunu mutlu bir şekilde içen Sam Amca'ya benzeyen bir kişi resmedilmektedir. Karikatürdeki devenin kuyruğu, üstünde Sowjet (Sovyet) yazan bir kazığa bağlanmış ve Sovyet askerine benzer bir kişinin Sovyet yazılı kazığa vurduğu izlenimi verilmektedir. Deve, boynunun altından bir iple üstünde Birleşik Krallık bayrağına benzer bir bayrak olan bir köpeğe bağlanmıştır.

Temsilde karikatürde Sam Amca, ABD'nin kişileştirmesi olarak, Sovyet askeri, Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Karikatürdeki Birleşik Krallık bayrağı İngiltere'yi, kırmızı yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiler, köpeğin, deveye bağlı olması, devenin de Sovyetler Birliği'ni temsil eden bir kişi tarafından bir kazığa bağlanması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası İkinci Dünya Savaşı'ndaki ABD, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiyi eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Komünizm ideolojisinin ABD'yi esir aldığına yönelik düşünce meydana getirilmektedir. Etkisözde karikatürde ABD'nin Komünizm ideolojisi tarafından esir edildiğine yönelik görüş üzerinden de Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisinin tehdit olarak algılatılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.31. Fliegende Blätter'in Otuz Birinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen otuz birinci karikatürü, 24 Ağustos 1944 tarihinde 5169. sayısında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *USA Zwei giftige Schwammerl stehn im Wald, Das Schicksal nimmt sein' Lauf, Schön langsam frißt der rote Schneck Die beiden Schwammerl auf* (ABD Ormanda iki zehirli mantar duruyor, kader yoluna giriyor, kırmızı salyangoz yavaş yavaş iki mantarı yiyor) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 103: Fliegende Blätter'in Otuz Birinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde birinin üzerinde GB yazılı, diğerinin üzerinde USA yazılı ve ABD bayrağına benzer bir bayrak olan bir şapka bulunan iki mantar ve üstünde yıldızlar

olan bir salyangoz resmedilmektedir. Karikatürdeki salyangoz, üzerinde GB yazılı mantarın üstünde yer almaktadır. Temsilde karikatürde USA yazısı, ABD'ye, GB yazısı ise Great Britain'in (Birleşik Krallık) kısaltması olarak kullanılmakta, bu nedenle İngiltere'yi atıf yapmaktadır. Kırmızı yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemekte, salyangoz, Sovyetler Birliği'ni temsil etmektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği, salyangoz, ABD ve Birleşik Krallık ise zehirli mantar metaforu üzerinden temsil edilmektedir. Sovyetler Birliği ile ABD ve Birleşik Krallık arasındaki ilişki, salyangozun mantarları yemesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Sovyetler Birliği'nin Birleşik Krallık ve ABD için tehdit olabileceğine yönelik uyarıda bulunmaktadır. Edimsözde karikatürde ABD ve Birleşik Krallık, iki zehirli mantar olarak sunulurken her iki ülkenin de tehlikeli olduğuna yönelik mesaj verilmektedir. Bununla birlikte Komünizm ideolojisinin de bu iki mantarı yiyen salyangoza benzetilmesiyle Komünizm ideolojisinin daha büyük bir tehlike olduğuna yönelik düşüncenin oluşturulmasına yol açılmaktadır. Etkisözde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'nin ABD ve Birleşik Krallık ile müttefik olmasına karşılık Sovyetler Birliği'ndeki Komünizm ideolojisinin zaman içerisinde ABD ve Birleşik Krallık'ı yok edeceğine yönelik mit inşa edilmektedir. Bu mit üzerinden Komünizm ideolojisinin Nazi Almanyası'nda da etkili olması durumunda Nazi Almanyası'nın da yok olabileceği düşüncesi meydana gelmektedir. Bu nedenle karikatür üzerinden Komünizm ideolojisinin yenilgiye uğratılması için Alman kamuoyunda Sovyetler Birliği'ne karşı mücadelenin meşrulaştırılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.32. Fliegende Blätter'in Otuz İkinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen otuz ikinci karikatürü, 31 Temmuz 1941 tarihinde 5009. sayısında 11. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında Churchill: "*Er sieht noch immer nicht aus wie ein Engel.*" (Churchill: "Hâlâ bir meleğe benzemiyor.") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 104: Fliegende Blätter'in Otuz İkinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1941f

Anlatımsallıkta karikatürde Churchill'e benzeyen bir kişi, Stalin'e benzeyen bir kişiye kanat takmaktadır. Karikatürün arka planında ise başka bir kanat yer almaktadır. Temsilde karikatürde Churchill ve Stalin sırasıyla İngiltere ve Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmakta, kanat ise masumiyeti simgelemektedir. Stalin ayrıca Komünizm ideolojisini temsil etmektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği ve Birleşik Krallık arasındaki ilişki, Churchill'in Stalin'e kanat takması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Churchill'in Sovyetler Birliği'ne yönelik olumlu imaj oluşturmalarını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Stalin metonimi üzerinden Komünizmi ideolojisinin tehlikeli bir ideoloji olduğu, Churchill metonimi üzerinden de Birleşik Krallık'ın bunu maskeleymeye çalıştığı ileri sürülmektedir. Etkisözde karikatürde Birleşik Krallık'ın maskeleyme çabasına karşılık Komünizm ideolojisi tehdit olarak sunulmakta, bu şekilde Alman halkının Komünizm'e karşı mücadelesinin devam etmesine çalışılmaktadır.

3.5.2.33. Fliegende Blätter'in Otuz Üçüncü Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen otuz üçüncü karikatürü, 7 Ağustos 1941 tarihinde 5010. sayısında 9. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Stalin bespricht sich mit seiner Generalität* (Stalin generalleriyle görüştü) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 105: Fliegende Blätter'in Otuz Üçüncü Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde Sovyet askerine benzetilen bir kişi ve bu kişinin çevresinde *general* yazan ve orak çekiç işareti bulunan mezar taşları yer almaktadır. Mezar taşlarından birinde *Genaral Putna*, bir diğerinde de *General Tuchatschewski* (Tuhaçevski) yazısı bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Sovyet askeri, Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmakta, orak ve çekiç ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'nin Büyük Temizlik'teki askeri kayıpları mezarlar üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, Stalin'in Büyük Temizlik politikasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde İkinci Dünya Savaşı öncesinde Stalin döneminde gerçekleşen Büyük Temizlik'e vurgu yapılmaktadır. 1936-1938 yılları arasındaki bu dönemde Stalin'in Sovyetler Birliği'ndeki gücünün pekiştirilmesi amacıyla çok sayıda tutuklama ve infaz gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde Sovyetler Birliği ordusunda yaşanan infazlarla ordu önemli kayıplara maruz kalmıştır. Karikatürdeki mezar taşlarındaki *Genaral Putna* ve *General Tuchatschewski* isimleriyle bu dönemde öldürülen Vitovt Putna ve Mihail Tuhaçevski'ye atıf yapılmaktadır. Bu açıdan karikatürde Stalin üzerinden Komünizm ideolojisinin büyük bir katliam yapabileceğine yönelik mesaj verilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisi ve katliam kavramları arasında ilişki kurularak Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisine yönelik olumsuz bir imaj oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.2.34. Fliegende Blätter'in Otuz Dördüncü Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen otuz dördüncü karikatürü, 18 Eylül 1941 tarihinde 5016. sayısında 9. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Stalin unerschüttert* „Rußland ist groß, es gibt für mich immer noch Platz zum Weiterkämpfen (Stalin sarsılmaz Rusya büyük, hâlâ savaşımaya devam edebileceğim yer var) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 106: Fliegende Blätter'in Otuz Dördüncü Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde yıldız işareti olan ve Stalin'e benzetilen bir kişi, sazlık bir su içerisinde bir elinde votka şişesi tutmakta, diğer eliyle de bir tabancayı ateşlemektedir. Temsilde karikatürde Stalin, Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmakta, yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'nin durumu, Stalin'in sazlıklarda bulunması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Stalin'in İkinci Dünya Savaşı'nda direnişi sürdürmesini eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi Almanyası'na karşı mücadeleyi sürdüren Stalin'in elinde havaya ateş ettiği tabanca ve içki şişesiyle birlikte resmedilmesiyle alkol bağımlısı biri gibi algılatılmasına yol açılmaktadır. Etkisözde karikatürde Sovyetler Birliği lideri Stalin'in alkol bağımlısı olarak sunulmasıyla komünist güçlerin Stalin gibi alkol bağımlısı olduğu ileri sürülen birinin yönetiminde hareket ettiği anlatılmaktadır. Karikatürde Stalin üzerinden olumsuz bir komünist lider imajı çizilerek Alman kamuoyunda Sovyetler Birliği özelinde Komünizm ideolojisinin itibarsızlaştırılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.35. Fliegende Blätter'in Otuz Beşinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen otuz beşinci karikatürü, 30 Ekim 1941 tarihinde 5022. sayısında 9. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Dornröschen würde bei solch einem Kuß sehr erschrecken* (Uyuyan Güzel böyle bir öpücükten çok korkardı) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 107: Fliegende Blätter'in Otuz Beşinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde *Schweden* (İsveç) yazan, saçı örülü uyuyan bir kız ve yanında elinde votka şişesi olan, Stalin'e benzetilen bir kişi resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Stalin, Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmakta, yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Karikatürde uyuyan kız üzerinden de İsveç'e atıf yapılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği ve İsveç'in durumu, Stalin'in Uyuyan Güzel'in yanında bulunması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, İsveç'i, Sovyetler Birliği konusunda uyarmaktadır. Edimsözde karikatürde yine elinde alkol şişesiyle birlikte resmedilerek Stalin'in alkol bağımlısı biri gibi algılanmasının önü açılmaktadır. Diğer yandan Stalin'in, İsveç'in masum şekilde resmedilen kişileştirmesine bir tehdit şeklinde yaklaştığı izlenimi verilmektedir. Etkisözde karikatürde Stalin üzerinden Komünizm ideolojisi tehdit olarak sunulmakta bu şekilde Alman halkının Komünizm ideolojisine karşı mücadeleye destek olmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.36. Fliegende Blätter'in Otuz Altıncı Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen otuz altıncı karikatürü, 18 Aralık 1941 tarihinde 5029. sayısında 12. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Der Geist Lenins Stalin*,

wie tief bist du gefunden! Vom Bankraub bis zum Almosen eines Königs! (Lenin ruhu, Stalin seni ne kadar derinden buldu! Banka soygunundan kralın sadakasına kadar!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 108: Fliegende Blätter'in Otuz Altıncı Karikatürü

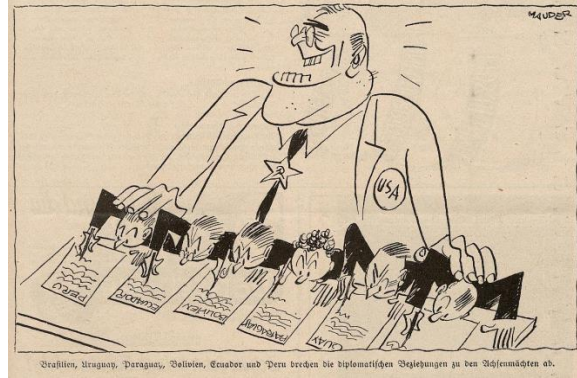
Kaynak: Fliegende Blätter, 1941

Anlatımsallıkta karikatürde İngiltere Kralı VI. George'a benzetilen kişi, önünde diz çökmüş, Stalin'e benzetilen kişiye üzerinde 3000 £ yazılı bir kâğıt uzatmaktadır. Karikatürün sol üstünde ise Lenin'e benzetilen bir kişinin kafası yer almaktadır. Temsilde karikatürde Stalin ve VI. George, sırasıyla Sovyetler Birliği ve İngiltere'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Lenin üzerinden ise Komünizm ideolojisine atıf yapılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişki VI. George'un Stalin'e para vermesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı doğrudan Stalin'i eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde komünist lider Stalin'in banka soygunu yaptığı ve bir kraldan sadaka aldığı belirtilmektedir. Etkisözde karikatürde Stalin özelinde komünist bir lidere yönelik olumsuz bir imaj çizilmekte bu şekilde Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisine yönelik olumsuz bir ön yargının oluşmasının önü açılmaktadır.

3.5.2.37. Fliegende Blätter'in Otuz Yedinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen otuz yedinci karikatürü, 19 Mart 1942 tarihinde 5042. sayısında 9. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Brasilien, Uruguay, Paraguay, Bolivien, Ecuador und Peru brechen die diplomatischen Beziehungen zu den*

Achsenmächten ab (Brezilya, Uruguay, Paraguay, Bolivya, Ekvador ve Peru, Mihver güçleriyle diplomatik ilişkilerini kesti) yazısı bulunmaktadır.

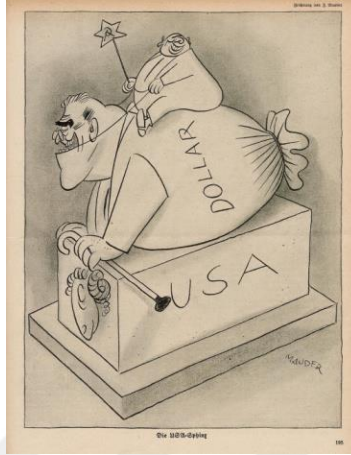
Görsel 109: Fliegende Blätter'in Otuz Yedinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1942a

Anlatımsallıkta karikatürde yanındakilere göre devasa boyutta resmedilen, Roosevelt'e benzetilen bir kişi, kâğıt imzalayan altı kişinin arkasında durmaktadır. Roosevelt'e benzetilen üstünde USA (ABD) yazısı ve üzerinde orak ve çekiç olan yıldız bulunmaktadır. Karikatürde imzalanan kâğıtlardan dördünde *Paraguay*, *Bolivya*, *Ekvador* ve *Peru* yazmaktadır. Temsilde karikatürde Roosevelt, ABD'nin metonimi olarak kullanılmakta, üstünde orak ve çekiç olan yıldız, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD ile Brezilya, Uruguay, Paraguay, Bolivya, Ekvador ve Peru arasındaki ilişki, Roosevelt'in bu altı ülkeyi temsil eden kişilerin arkasında olmasıyla anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, Komünizm ideolojisinin etkisi altında kaldığını ileri sürdüğü Roosevelt'i Latin Amerika ülkelerine etki ettiği iddiasıyla eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Komünizm ideolojisinin Roosevelt'i etkisine alarak Brezilya, Uruguay, Paraguay, Bolivya, Ekvador ve Peru'yu Nazi Almanya'sının aleyhine hareket ettirdiğine yönelik mesaj verilmektedir. Etkisözde karikatürde Roosevelt özelinde Komünizm ideolojisinin etkisi altına aldığı kişiyi Nazi Almanya'sının aleyhine hareket ettirdiği algısı üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisi doğrudan hedef haline getirilmektedir.

3.5.2.38. Fliegende Blätter'in Otuz Sekizinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen otuz sekizinci karikatürü, 26 Mart 1942 tarihinde 5043. sayısında 3. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Die USA-Sphinx* (ABD Sfenksi) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 110: Fliegende Blätter'in Otuz Sekizinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1942a

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde *USA* (ABD) yazan bir dikdörtgenin üstünde alt kısmı çuval şeklindeki Roosevelt'e benzetilen bir kişi resmedilmektedir. Roosevelt'e benzetilen kişinin üstünde *Dollar* (dolar) yazmakta ve üstünde elinde üzerinde orak ve çekiç olan yıldız taşıyan iri burunlu, geniş dudaklı bir kişi resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Roosevelt, ABD'nin metonimi olarak kullanılmakta, üstünde orak ve çekiç olan yıldız, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği, üstünde orak ve çekiç olan yıldızla temsil edilmektedir. Yahudilerin, Sovyetler Birliği ve ABD ile olan ilişkisi, Yahudi olduğu izlenimi verilen bir kişinin Roosevelt'in üstünde bulunması ve üstünde orak ve çekiç olan yıldız tutması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, Komünizm ideolojisiyle doğrudan ilişkili olduğunu ileri sürdüğü Yahudiler ile ABD arasındaki bağlantıyı eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Yahudilerin, Komünizm ideolojisinin arkasında olduğu ve ABD'yi yönettiğine yönelik Nazi propaganda miti ön plana çıkarılmaktadır. Etkisözde karikatürde Yahudilerin, Komünizm ideolojisinin arkasında olduğu miti üzerinden Nazi Almanya'sındaki antisemitist kamuoyunun, antikomünist şekilde de hareket etmesine çalışılmaktadır.

3.5.2.39. Fliegende Blätter'in Otuz Dokuzuncu Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen otuz dokuzuncu karikatürü, 2 Nisan 1942 tarihinde 5044. sayısında 3. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *"Sie können gleich melden, daß wir jetzt den richtigen Dreh heraus hätten und es so gut wie geschafft haben!"* ("Artık bu işi hallettiğimizi ve neredeyse başardığımızı bildirebilirsiniz!") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 111: Fliegende Blätter'in Otuz Dokuzuncu Karikatürü

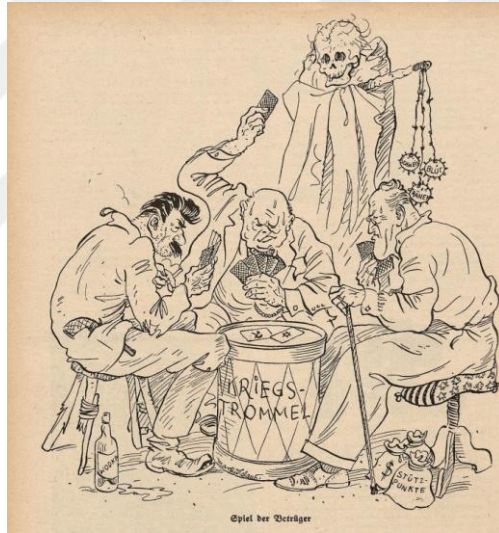
Kaynak: Fliegende Blätter, 1942a

Anlatımsallıkta karikatürde başları Stalin'e, Churchill'e ve Roosevelt'e benzetilen üç başlı bir kişi, gökdelene bağlanmış bir ip üzerinde yürümeye çalışmaktadır. Karikatürde resmedilen kişinin bir ayağı sargılı, Churchill'e benzetilen başında da yara bandı bulunmaktadır. Karikatürdeki ipin bağlı olduğu direğin üstünde, üzerinde orak ve çekiç olan bir yıldız yer almaktadır. Üç başlı kişinin çevresinde de gazeteci oldukları izlenimi verilen üç kişi elindeki kâğıtlara not tutmaktadır. Temsilde karikatürde Stalin, Roosevelt ve Churchill, sırasıyla Sovyetler Birliği, ABD ve İngiltere'nin metonimi olarak kullanılmakta, üstünde orak ve çekiç olan yıldız, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve ABD'nin durumu, Stalin'e, Churchill'e ve Roosevelt'e benzetilen üç başlı bir kişinin gökdelene bağlanmış bir ip üzerinde yürütmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve ABD'nin durumunu mizahi bir dille eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Stalin, Roosevelt ve Churchill'in üç başlı ve tek vücutlu olarak resmedilmesi üzerinden Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık'ın

birbirine benzediği algısı oluşmaktadır. Diğer yandan bu üç başlı kişinin, yürüyecekleri ipin orak ve çekiç simgesinin olduğu bir direğe bağlı olmasından Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık'ın Komünizm ideolojisinin etkisi altında hareket ettiği düşüncesinin meydana gelmesine yol açılmaktadır. Etkisözde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi Almanyası'na karşı savaşan Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık'ın Komünizm ideolojisinin etkisi altında hareket ettiği iması üzerinden Alman kamuoyunda savaşın sürmesinde Komünizm ideolojisinin etkili olduğuna yönelik fikrin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

3.5.2.40. Fliegende Blätter'in Kırkıncı Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen kırkıncı karikatürü, 30 Nisan 1942 tarihinde 5048. sayısında 12. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Spiel der Betrüger* (Sahtekârların oyunu) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 112: Fliegende Blätter'in Kırkıncı Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1942a

Anlatımsallıkta karikatürde Stalin'e, Churchill'e ve Roosevelt'e benzetilen üç kişi, *Kriegstrommel* (savaş davulu) yazılı bir davulun üzerinde kâğıt oyunu oynamaktadır. Davulun üzerinde birinde orak ve çekiç diğerinde de altıgen yıldız olan iki kâğıt yer almaktadır. Karikatürün arka planında ise üçlü bir gürz taşıyan bir kurukafa resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Stalin, Roosevelt ve Churchill, sırasıyla Sovyetler Birliği, ABD ve İngiltere'nin metonimi olarak kullanılmakta, davul, savaş, kurukafa ise ölümü simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya

Savaşı'nda Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve ABD'nin savaş yanlısı Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve ABD'nin Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve ABD'nin olduğu ileri sürülen tutumu, üstünde savaş davulu yazan bir davulun üstünde kâğıt oynamaları üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve ABD'yi savaş yanlısı olarak itham etmektedir. Edimsözde karikatürde Stalin, Churchill ve Roosevelt'in savaş davulunun üstünde kâğıt oynaması ve davulun üstünde altıgen yıldız, orak ve çekiç olan kartların olması üzerinden Komünizm ideolojisinin ve Yahudilerin Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve ABD'yi savaşa yönelttiğine ilişkin mesaj oluşmaktadır. Etkisözde karikatürde Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve ABD'nin Komünizm ideolojisinin ve Yahudilerin etkisinde savaşı sürdürdüğü mesajı üzerinden Alman kamuoyunda savaşın sorumlusu olarak Komünizm ideolojisinin ve Yahudilerin algılatılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.41. Fliegende Blätter'in Kırk Birinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen kırk birinci karikatürü, 7 Mayıs 1942 tarihinde 5049. sayısında 10. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Roosevelt: Du kriegst Europa - vielleicht lassen wir für England ein bisschen Sosze übrig* (Roosevelt: Sen Avrupa'yı al, belki İngiltere'ye de biraz sos bırakırız) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 113: Fliegende Blätter'in Kırk Birinci Karikatürü

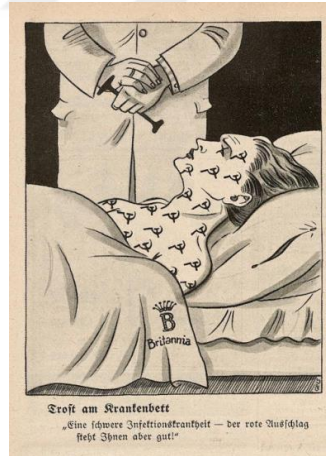
Kaynak: Fliegende Blätter, 1942a

Anlatımsallıkta karikatürde Roosevelt ve Stalin'e benzetilen iki kişi, bir masanın etrafında elindeki çatallarla önlerinde duran dünya şeklindeki kürenin üstündeki *Europa* (Avrupa) yazılı haritaya yönelmektedir. Temsilde karikatürde Roosevelt ve Stalin sırasıyla ABD'nin ve Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Stalin

aynı zamanda Komünizm ideolojisine atıf yapmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD ve Sovyetler Birliği'nin ileri sürülen dünyayı paylaşma politikası, Roosevelt ve Stalin'in bir küreye bıçak ve çatala yönelmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, ABD ve Sovyetler Birliği'nin birlikte hareket etmesini eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Sovyetler Birliği ve ABD'nin birlikte hareket ederek dünyayı paylaşmaya çalıştığı anlatılmaktadır. Bu şekilde komünistlerin, kapitalist olarak sunulan güçlerle dünyayı ele geçirmeyi amaçladığı mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin Avrupa'yı hedef aldığı üzerinde durularak Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisine yönelik mücadelenin meşrulaştırılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.42. Fliegende Blätter'in Kırk İkinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen kırk ikinci karikatürü, 11 Haziran 1942 tarihinde 5054. sayısında 13. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Trost am Krankenbett* „Eine schwere Infektionskrankheit — der rote Ausschlag steht Ihnen aber gut!“ (Hasta yatağında teselli “Ciddi bir bulaşıcı hastalık - ama kırmızı döküntü sana çok yakışıyor!”) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 114: Fliegende Blätter'in Kırk İkinci Karikatürü

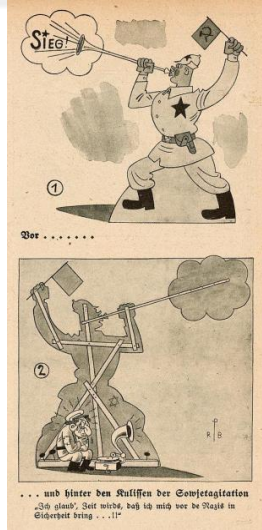
Kaynak: Fliegende Blätter, 1942a

Anlatımsallıkta karikatürde üzerinde orak ve çekiç şekilleri olan, yatakta yatmakta olan bir kadın resmedilmektedir. Kadının üzerindeki örtünün üzerinde *Britannia* (Britanya) yazmakta, başucunda da doktor olduğu izlenimi verilen bir kişi yer almaktadır. Temsilde karikatürde orak ve çekiç, Komünizm ideolojisini simgelemekte, *Britannia*

yazısı üzerinden İngiltere'ye atıfta bulunmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Birleşik Krallık'ta etkili olduğu ileri sürülen Komünizm ideolojisi, Britannia kişileştirmesinin üstünde orak ve çekiç olması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası sözde Komünizm ideolojisinin Birleşik Krallık'ı etkisi altına almasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Komünizm ideolojisi hastalık metaforu olarak sunulmakta ve Birleşik Krallık'ı yatağa düşürdüğü anlatılmaktadır. Bu şekilde karikatürde Komünizm ideolojisinin yayıldığı bir ülkeyi olumsuz yönde etkilediği mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde hastalık şeklinde Komünizm ideolojisinin sunulmasıyla Alman kamuoyunun Komünizm'in yayılmasının önlenmesine destek olmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.43. Fliegende Blätter'in Kırk Üçüncü Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen kırk üçüncü karikatürü, 2 Temmuz 1942 tarihinde 5057. sayısında 5. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Vor... und hinter den Kulissen der Sowjetagitaton „Ich glaub', Zeit wirds, daß ich mich vor de Nazis in Sicherheit bring...!!* (Sovyet ajitasyonunun öncesi... ve perde arkası “Sanırım artık benim için Nazilerden güvenli bir yere gitme zamanı geldi. . .!!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 115: Fliegende Blätter'in Kırk Üçüncü Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1942b

Anlatımsallıkta karikatürde üst ve alt olmak üzere iki görsel yer almaktadır. Üstteki görselde Sovyet askerine benzetilen bir kişi, elinde orak ve çekiç şekli olan bir bayrak tutmakta ve önünde *Sieg!* (Zafer!) yazılı bir borazanı çalmaktadır. Altındaki görselde ise

Sovyet askerine benzetilen kişinin maket olduğu gösterilmekte ve maketin arkasında altıgen yıldız ve korktuğu izlemine veren ve gramofon çalan bir kişi resmedilmektedir. Temsilde karikatürde Sovyet askeri, Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılırken, yıldız ve orak ve çekiç ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Yahudilerin Sovyetler Birliği ile olan ilişkisi, Sovyetler Birliği'ni temsil eden karton adamın arkasında Yahudi olduğu izlenimi verilen kişinin bulunması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası sözde Sovyetler Birliği'nin ve dolayısıyla Komünizm ideolojisinin arkasında Yahudilerin olmasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Nazi propagandasının önemli mitlerinden biri olan Komünizm ideolojisinin arkasında doğrudan Yahudilerin olduğu miti ileri sürülmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin arkasında doğrudan Yahudilerin olduğu miti üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm'e karşı mücadelenin meşrulaştırılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.44. Fliegende Blätter'in Kırk Dördüncü Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen kırk dördüncü karikatürü, 16 Temmuz 1942 tarihinde 5059. sayısında 5. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Die Plutokratien werden es schon noch spüren, was ihnen hier zurechtgemixt wird* (Plütokrasiler yakında burada kendilerine nelerin karıştırıldığını hissedecekler) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 116: Fliegende Blätter'in Kırk Dördüncü Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1942b

Anlatımsallıkta karikatürde bir barda üstünde Birleşik Krallık bayrağına benzer bir bayrak olan bir adam, üstünde dolar işareti olan ve barın iç kısmında USA (ABD) yazılı

bir kadın ve başında yıldızlı şapka olan ve kolunda altıgen yıldız olan bir adam resmedilmektedir. Barın içindeki kişi, üstünde yıldız olan bir içki hazırlamaktadır. Karikatürdeki kadının üstündeki konuşma balonunda *Fein, daddy, was?* (Peki baba, ne?) yazısı bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Birleşik Krallık bayrağı, İngiltere'yi, dolar işareti, Kapitalizm'i, altıgen yıldız, Yahudileri, yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD ve Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği ile olan ilişkisi, Sovyetler Birliği'ni temsil eden kişinin, ABD ve Birleşik Krallık'ı temsil eden kişilerin içeceğine Komünizm karıştırması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, İkinci Dünya Savaşı'nda ABD ve Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği'ne ve dolayısıyla Komünizm ideolojisine yakınlaşmasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Yahudiler tarafından ABD ve Birleşik Krallık'ta Komünizm ideolojisinin yayılmaya çalışıldığı anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Yahudilere yönelik meydana getirilen olumsuz ön yargıdan yararlanılarak Komünizm ideolojisinin Alman kamuoyunda itibarsızlaştırılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.45. Fliegende Blätter'in Kırk Beşinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen kırk beşinci karikatürü, 20 Ağustos 1942 tarihinde 5064. sayısında 8. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Jeder möchte Oberbefehlshaber sein* (Herkes başkomutan olmak istiyor) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 117: Fliegende Blätter'in Kırk Beşinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1942b

Anlatımsallıkta karikatürde Napolyon Bonapart'ın kıyafetleri içerisinde Roosevelt'e, Stalin'e ve Churchill'e benzetilen üç kişi üç farklı tepenin üstünde sağ ellerini havaya kaldırmış şekilde resmedilmektedir. Roosevelt'e benzetilen kişinin üstünde dolar işareti, arkasında ABD bayrağı ve altıgen yıldız, Stalin'e benzetilen kişinin üstünde kırmızı yıldız, arkasında Sovyetler Birliği bayrağı ve altıgen yıldız ve Churchill'e benzetilen kişinin üstünde de kırmızı yıldız ve altıgen yıldız, arkasında Birleşik Krallık bayrağı yer almaktadır. Temsilde karikatürde Stalin, Roosevelt ve Churchill sırasıyla Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık'ın metonimi olarak kullanılmaktadır. Yıldız, Komünizm ideolojisini, altıgen yıldız, Yahudileri ve dolar işareti Kapitalizm'i simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD, Sovyetler Birliği ve Birleşik Krallık'ın durumu, Roosevelt, Stalin ve Churchill'in Napolyon'a benzetilmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, İkinci Dünya Savaşı'nda ABD, Sovyetler Birliği ve Birleşik Krallık'ın savaş yönetimini mizahi bir dille eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde kapitalist olduğu ileri sürülen güçlerle komünist güçlerin birbirlerine karşı lider olma arzusunda olduğuna yönelik mesaj verilmektedir. Liderlerin üstündeki altıgen yıldız ve kırmızı yıldız üzerinden de ABD'nin Yahudilerin, Birleşik Krallık'ın Komünizm'in, Sovyetler Birliği'nin ise hem Yahudilerin hem de Komünizm'in etkisinde hareket ettiği anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Yahudilerin ve Komünizm ideolojisinin Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık'ı etkisi altına alarak hareket ettirdiği düşüncesiyle Alman kamuoyunda hem Yahudiler hem de Komünizm hedef haline getirilmektedir.

3.5.2.46. Fliegende Blätter'in Kırk Altıncı Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen kırk altıncı karikatürü, 3 Eylül 1942 tarihinde 5066. sayısında 13. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Weh-Stalin, Nachfahre der feuerhütenden Vestalinnen* (Yazıklar olsun Stalin, yangını koruyan Vestallerin soyundan) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 118: Fliegende Blätter'in Kırk Altıncı Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1942b

Anlatımsallıkta karikatürde sarılı bir şekilde Stalin'e benzetilen bir kişi, elinde üstünde orak ve çekiç olan bir maşrapadan, yanmakta olan dünya şeklindeki bir küreye bir şey dökmektedir. Dünya şeklindeki kürenin yanında ise üzerinde Birleşik Krallık bayrağına benzer bir bayrak olan kibrit bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Stalin, Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılırken, orak ve çekiç Komünizm ideolojisini, Birleşik Krallık bayrağı, İngiltere'yi simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği'nin dünyayı zor durumda bıraktığına yönelik görüş, yanmakta olan bir kürenin üstüne Stalin'in üstünde orak ve çekiç olan maşrapadan bir sıvı dökmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, Sovyetler Birliği'ni dolayısıyla Komünizm ideolojisini sözde dünyayı tehlikeye soktuğu için eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Stalin üzerinden Sovyetler Birliği'nin Komünizm ideolojisini kullanarak dünyayı felakete sürüklediği anlatılmaktadır. Bu noktada Birleşik Krallık'ın da buna yardımcı olduğu mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin dünyayı felakete sürüklediği iddiası üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm'e yönelik nefret oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.2.47. Blätter'in Kırk Yedinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen kırk yedinci karikatürü, 22 Nisan 1943 tarihinde 5099. sayısında 5. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürdeki sahnede *ISAAK'S BUNTE BÜHNE* (ISAAK'IN RENKLİ SAHNESİ) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 119: Fliegende Blätter'in Kırk Yedinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1943a

Anlatımsallıkta karikatürde bir sahnede bir kişi, Churchill, Stalin ve Roosevelt'e benzetilen üç kuklayı oynatmaktadır. Karikatürde Stalin'e benzetilen kuklanın bir elinde dörtlü gürz, diğer elinde kanlı olduğu izlenimi verilen bir bıçak yer almaktadır. Temsilde karikatürde Churchill, Stalin ve Roosevelt sırasıyla İngiltere, Sovyetler Birliği ve ABD'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Orak ve çekiç, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Kuklaları oynatan kişi üzerinden de Yahudilere atıf yapılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Yahudilerin, Birleşik Krallık, Sovyetler Birliği ve ABD ile olan ilişkisi, Yahudi olduğu izlenimi verilen bir kişinin sahnesinde Churchill, Stalin ve Roosevelt'in kuklalarının bulunması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, sözde Birleşik Krallık, Sovyetler Birliği ve ABD'yi Yahudilerin etkisinde olduğu için eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde sözde Birleşik Krallık, Sovyetler Birliği ve ABD'nin doğrudan Yahudiler tarafından yönetildiği anlatılmaktadır. Karikatürde Stalin'in üstünde orak ve çekiç ve elinde çeşitli silahların olmasıyla Komünizm ideolojisinin Yahudilerin elinde önemli bir tehlike olduğu mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisi doğrudan tehdit olarak sunulmakta, bu şekilde Nazi Almanyası'nın Komünizm'e karşı mücadelesi Alman kamuoyunda meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır.

3.5.2.48. Fliegende Blätter'in Kırk Sekizinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen kırk sekizinci karikatürü, 22 Nisan 1943 tarihinde 5099. sayısında 10. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında "*Hat hier vielleicht*

irgendjemand irgendetwas gesagt?" ("Burada kimse bir şey söyledi mi?") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 120: Fliegende Blätter'in Kırk Sekizinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1943a

Anlatımsallıkta karikatürde başında ve kolunda yıldız olan bir ayı ve ayının altında Polonya askerine benzetilen bir kişi yer almaktadır. Karikatürdeki ayıya Roosevelt ve Churchill'e benzetilen iki kişi telaşlı bir şekilde bakmaktadır. Polonya askerine benzetilen kişinin elinde *Polens Grenzen nach dem Kriege* (Savaştan sonra Polonya'nın sınırları) yazılı bir kâğıt bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Roosevelt, Churchill ve Polonyalı asker sırasıyla ABD, İngiltere ve Polonya'nın metonimi olarak kullanılmakta, Yıldız, Komünizm ideolojisini simgelemekte, ayı üzerinden Sovyetler Birliği'ne atıf yapılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği, ayı metaforu üzerinden temsil edilmektedir. Sovyetler Birliği ile Polonya arasındaki ilişki, ayının, Polonya'yı temsil eden bir kişinin üstünde bulunması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Sovyetler Birliği'nin Polonya politikasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Komünizm ideolojisi, ayı metaforu üzerinden resmedilerek ve Polonya'yı temsil eden kişinin üstünde bulunarak doğrudan tehdit olarak anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin tehlikeli olduğu mesajı üzerinden doğrudan Komünizm Alman kamuoyunda hedef haline getirilmektedir.

3.5.2.49. Fliegende Blätter'in Kırk Dokuzuncu Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen kırk dokuzuncu karikatürü, 13 Mayıs 1943 tarihinde 5102. sayısında 4. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Bolschewistischer Wunschtraum* (Bolşevik en büyük hayali) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 121: Fliegende Blätter'in Kırk Dokuzuncu Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1943a

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde Europa (Avrupa) yazılı bir kadın, iki Sovyet askerinin arasında zincire vurulmuş şekilde resmedilmektedir. Önde yer alan Sovyet askeri kadının boynundaki, arkada yer alan Sovyet askeri ise kadının elindeki zincirden tutmaktadır. Temsilde karikatürdeki kadın, Avrupa'nın kişileştirmesi olarak, Sovyet askerleri ise Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Sovyetler Birliği'nin Avrupa'yı ele geçirme hayalinin olduğu iddiası, Avrupa kişileştirmesinin zincirler içerisinde iki Sovyetler Birliği askerinin arasında olması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, sözde Avrupa'yı esaret altına almayı istediği için Komünizm ideolojisini eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Komünizm ideolojisinin Avrupa'yı esaret altına alma isteği olduğu anlatılarak Komünizm'in özgürlükten ziyade esareti beraberinde getirdiğine yönelik düşüncenin oluşmasına yol açılmaktadır. Etkisözde karikatürde Sovyetler Birliği'nin savaşı kazanması durumunda Avrupa'da yer alan Nazi Almanyası'nı da esareti altına alacağı mesajı verilerek Alman halkının Komünizm'e karşı mücadele etmesi teşvik edilmektedir.

3.5.2.50. Fliegende Blätter'in Ellinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen ellinci karikatürü, 17 Haziran 1943 tarihinde 5107. sayısında 7. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Die Sowjetschlingpflanze blüht, wächst und gedeiht in England* (Sovyet sarmaşık İngiltere'de çiçek açıyor, büyüyor ve gelişiyor) yazısı bulunmaktadır.

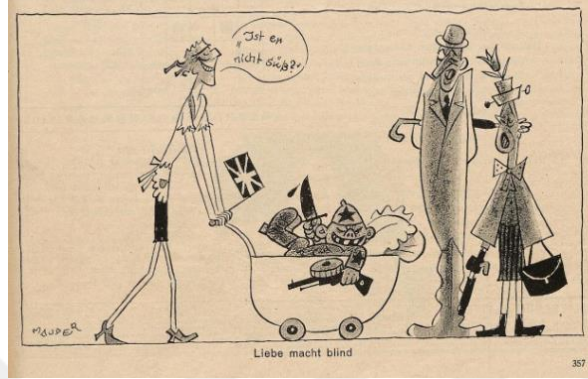
Görsel 122: Fliegende Blätter'in Ellinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1943a

Anlatımsallıkta karikatürde çiftçi kıyafeti içerisindeki bir kişi, başı bir hayvanın başını andıran dikenli bir bitki tarafından sarılmaktadır. Çiftçinin başından üstünde Birleşik Krallık bayrağına benzer bir bayrak olan bir şapkanın fırladığı izlenimi verilmektedir. Karikatürdeki bitkinin bağlı olduğu direğin üstünde yıldız ve *Sowjetschlingpflanze* (Sovyet sarmaşık) yazısı bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Birleşik Krallık bayrağı, İngiltere'yi simgelerken, yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişki, Sovyetler Birliği'nin metaforu olarak kullanılan bir sarmaşığın, Birleşik Krallık'ı temsil eden bir kişiyi sarması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, sözde Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği'nin dolayısıyla Komünizm ideolojisinin etkisi altına girmesini eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Birleşik Krallık'ın Komünizm ideolojisinin gelişmesine yol açtığı, buna karşılık Komünizm'in Birleşik Krallık'a zarar vereceği anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisi, Birleşik Krallık'ı saran dikenli bir sarmaşığa benzetilerek doğrudan Alman kamuoyunda Komünizm'in tehlikeli bir ideoloji olduğuna yönelik algının oluşturulmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.51. Fliegende Blätter'in Elli Birinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen elli birinci karikatürü, 24 Haziran 1943 tarihinde 5108. sayısında 9. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Liebe macht blind* (Aşk kör eder) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 123: Fliegende Blätter'in Elli Birinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1943a

Anlatımsallıkta karikatürde elinde Birleşik Krallık bayrağı olan ve bir bebek arabası taşıyan bir kadın resmedilmekte ve yanındaki konuşma balonunda "Ist er nicht süß?" ("Tatlı değil mi?") yer almaktadır. Karikatürde arabanın içinde başındaki şapkada ve kolunda yıldız olan, bir eliyle silah diğer eliyle de kanlı olduğu izlenimi verilen bir bıçak tutan bir kişi resmedilmektedir. Yetişkin bir kadın ve bir erkek ise yanlarında bulunmaktadır. Temsilde karikatürde Birleşik Krallık bayrağı, İngiltere'yi simgelerken, yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişki, Birleşik Krallık'ı temsil eden bir kişinin, bebek arabasında Sovyetler Birliği'ni temsil eden bıçaklı ve silahlı bir kişiyi taşıması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, İkinci Dünya Savaşı'nda Birleşik Krallık'ın Sovyetler Birliği ile yakınlaşmasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Birleşik Krallık'ın Komünizm ideolojisine yakınlığı ve destek verdiği üzerinde durulmaktadır. Karikatürde Komünizm'in tehlikesinden Birleşik Krallık'ın farkında olmadığı anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisini temsil eden kişinin elinde silahlar olması üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm'in tehlikeli olduğu imajı meydana getirilmektedir.

3.5.2.52. Fliegende Blätter'in Elli İkinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen elli ikinci karikatürü, 6 Ocak 1944 tarihinde 5136. sayısında 4. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Die Liebe geht durch den Magen* (Sevmenin yolu mideden geçer) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 124: Fliegende Blätter'in Elli İkinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde boynunda üstünde orak ve çekiç olan bir yıldız taşıyan bir ayı resmedilmektedir. Altında *De Gaulle* yazan bir kişi, ayıya üstünde *Libanon* (Lübnan) yazılı yiyeceği uzatmaktadır. Temsilde karikatürde De Gaulle, Özgür Fransa'nın metonimi, yıldız üstündeki orak ve çekiç ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Ayı üzerinden de Sovyetler Birliği'ne atıf yapılmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde Özgür Fransa'nın Sovyetler Birliği ile olan ilişkisi, De Gaulle'nün Lübnan'ı Sovyetler Birliği'nin metaforu olarak kullanılan ayıya sunması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, İkinci Dünya Savaşı'nda Özgür Fransa ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiyi eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Komünizm ideolojisi, ayı metaforu üzerinden sunularak Komünizm'e yönelik tehlikeli mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm'in De Gaulle'den Lübnan'ı alması üzerinden Komünizm'in yayılmacı bir ideoloji olduğu anlatılmakta, bu şekilde Alman kamuoyunda Komünizm'in tehdit olarak algılatılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.53. Fliegende Blätter'in Elli Üçüncü Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen elli üçüncü karikatürü, 13 Ocak 1944 tarihinde 5137. sayısında 6. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Wonderful, wie sich die Pflanze in unserer plutokratischen Erde entwickelt!* (Bitkinin plütokratik dünyamızda nasıl geliştiği harika!) yazısı bulunmaktadır.

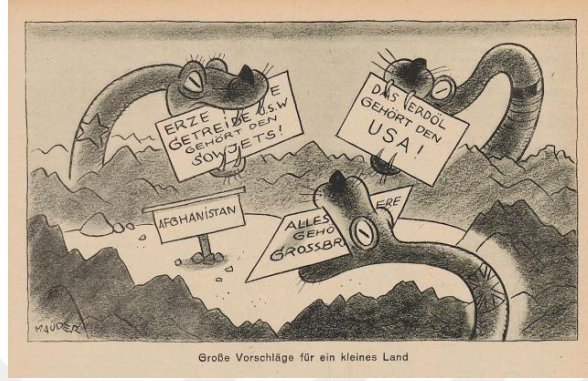
Görsel 125: Fliegende Blätter'in Elli Üçüncü Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde John Bull'a benzetilen bir kişi, üzerinde Birleşik Krallık bayrağına benzer bir bayrak olan kovadan, üstünde orak ve çekiç bulunan yıldızları olan bir bitkiyi sulamaktadır. Temsilde karikatürde John Bull, İngiltere'nin kişileştirmesi olarak kullanılmakta, üstünde orak ve çekiç bulunan yıldızlar, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Birleşik Krallık'ta Komünizm ideolojisinin etkili olduğu iddiası, John Bull'un üstünde orak ve çekiç olan yıldızları sulaması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, Birleşik Krallık'ı sözde Komünizm ideolojisinin gelişmesini sağladığı için eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Komünizm ideolojisinin, İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi Almanya'sının düşmanı olan Birleşik Krallık tarafından geliştirildiği anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Komünizm'e Nazi Almanya'sının düşmanı olan bir ülkenin destek vermesi üzerinden Alman kamuoyunun Komünizm'e olumsuz bir ön yargıyla yaklaşmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.54. Fliegende Blätter'in Elli Dördüncü Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen elli dördüncü karikatürü, 17 Şubat 1944 tarihinde 5142. sayısında 5. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Große Vorschläge für ein kleines Land* (Küçük bir ülke için büyük teklifler) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 126: Fliegende Blätter'in Elli Dördüncü Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde *Afghanistan* (Afganistan) yazılı bir tabela ve etrafında da dağlar resmedilmektedir. Dağların etrafında da üstünde çeşitli yazılar taşıyan üç yılan bulunmaktadır. Yılanların birinin üstünde Birleşik Krallık bayrağına benzer bir bayrak, diğerinde ise yıldız resmedilmekte, üçüncü yılanın ağzında *Das Erdöl gehört den USA!* (Petrol ABD'nindir!) yazısı yer almaktadır. Temsilde karikatürde yılanlar üzerinden ABD, İngiltere ve Sovyetler Birliği'ne atıf yapılmaktadır. Karikatürdeki yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Afganistan'ın Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık ile olan ilişkileri yılan metaforu olarak temsil edilen üç ülkenin Afganistan yazılı alana yönelmesiyle anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık'ın Afganistan politikasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık'ın yılan metaforu üzerinden anlatılmasıyla üç ülkenin de tehlikeli birer ülke olduğu mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde komünist rejimle yönetilen Sovyetler Birliği'nin yılan metaforu üzerinden sunulması ve Afganistan'a yönelmesi üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm'in yayılmacı ve tehlikeli bir ideoloji olarak algılatılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.55. Fliegende Blätter'in Elli Beşinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen elli beşinci karikatürü, 2 Mart 1944 tarihinde 5144. sayısında 9. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Südtalienischer Salat, gemischt vom Sowjetkoch Wylinski* (Sovyet şef Wylinski tarafından hazırlanan Güney İtalya salatası) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 127: Fliegende Blätter'in Elli Beşinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde başında yıldız olan ve yanındakilere göre devasa boyutta resmedilen aşçı kıyafetinde bir kişi yer almaktadır. Aşçı kıyafeti içersindeki kişi, önünde bir tepsinin içindeki insanlara *Sowjetessig* (Sovyet sirkesi) yazılı bir sirke dökmektedir. Temsilde karikatürdeki aşçı üzerinden Sovyetler Birliği'ne atıf yapılmakta ve yıldız, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'nin Güney İtalya'ya yönelik politikası, Sovyetler Birliği'ni temsil eden, aşçı kıyafeti içersindeki bir kişinin bir grup insandan salata yapması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, Sovyetler Birliği'nin Güney İtalya politikasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Komünizm ideolojisini temsil eden aşçı kıyafeti içersindeki kişinin insanlardan salata yapması üzerinden Komünizm'in karmaşaya yol açtığı mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin karmaşaya yol açtığı mesajı üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm'e yönelik olumsuz bir imajın meydana getirilmesine çalışılmaktadır.

3.5.2.56. Fliegende Blätter'in Elli Altıncı Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen elli altıncı karikatürü, 16 Mart 1944 tarihinde 5146. sayısında 12. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında “*Von meinem Mann aus Teheran mitgebracht! Ist es nicht hübsch, das Muster?*” ("Kocam tarafından Tahran'dan getirildi. Deseni çok hoş değil mi?") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 128: Fliegende Blätter'in Elli Altıncı Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde boynunda kırmızı bir yıldız olan, Roosevelt'in eşi Eleanor Roosevelt'e benzetilen bir kadının yanındaki kadına bir şey anlattığı izlenimi verilmektedir. Karikatürdeki her iki kadın da üstünde orak ve çekiç olan kırmızı bir halının üstünde yer almaktadır. Temsilde karikatürde yıldız ve orak ve çekiç, Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda İran ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişki, İran'ı temsil eden bir halının üzerinde orak ve çekiç olması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, İran'ın sözde Komünizm ideolojisinin etkisi altında kalmasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde İran'ın Komünizm ideolojisinin etkisi altında kaldığı ileri sürülmektedir. Etkisözde karikatürde İran özelinde Komünizm ideolojisinin yayılcı bir ideoloji olduğu fikri ön plana çıkarılarak Alman kamuoyunda Komünizm'e yönelik olumsuz bir ön yargı meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.2.57. Fliegende Blätter'in Elli Yedinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen elli yedinci karikatürü, 23 Mart 1944 tarihinde 5147. sayısında 3. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Es brütet jetzt der Dollargeier voll Inbrunst aus die Sowjeteier Ob er im Amerikanischen Jahrhundert, sich nicht noch einmal drüber wundert?* (Dolar akbabası şimdi Sovyet yumurtalarında hararetle üriyor. Bunu Amerikan yüzyılında yine merak etmeyecek mi?) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 129: Fliegende Blätter'in Elli Yedinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde Sam Amca şeklindeki bir akbaba, üstünde yıldız olan yumurtaların üstünde durmaktadır. Akbabanın yuvasının üstündeki dalda *Das Amerikanische Jahrhundert* (Amerikan Yüzyılı) yazısı yer almaktadır. Temsilde karikatürde Sam Amca, ABD'nin kişileştirmesi olarak kullanılmakta, yıldızlar ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD'de Komünizm ideolojisinin etkili olduğu iddiası, ABD'nin metaforu olarak kullanılan akbabanın üstünde yıldızlar olan yumurtalarla birlikte resmedilmesiyle anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, Sovyetler Birliği'nin dolayısıyla Komünizm ideolojisinin ABD tarafından güçlendirilmesini eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde ABD'nin Komünizm ideolojisinin gelişmesine destek verdiği anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde savaşta Nazi Almanya'sının düşmanı olan bir ülkenin Komünizm ideolojisine destek vermesi üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm'e yönelik olumsuz bir algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Fliegende Blätter'in incelenen elli sekizinci karikatürü, 23 Mart 1944 tarihinde 5147. sayısında 9. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *In allen noch schwebenden Fragen wurde vollkommene Übereinstimmung erzielt!* (Çözülmemiş tüm konularda tam bir anlaşmaya varıldı!) yazısı bulunmaktadır.

Anlatımsallıkta karikatürde John Bull'a ve Sam Amca'ya benzetilen iki kişi ve Sovyet askerine benzeyen bir kişi bir kanepenin üstünde birlikte oturmaktadır. Sovyet askeri, John Bull'a ve Sam Amca'ya benzetilen iki kişinin ortasında yer almakta, John Bull'a ve Sam Amca'ya benzetilen kişilerin ağızları bağlı bulunmaktadır. Sovyet askeri ayaklarını bir sehpa uzatmakta ve sehpanın üstünde üzerinde yıldız olan bir kâğıt ve kâğıdın yanında bir kalem resmedilmektedir. Temsilde karikatürde John Bull ve Sam Amca, sırasıyla İngiltere ve ABD'nin kişileştirmesi olarak, Sovyet askeri ise Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği ile ABD ve Birleşik Krallık arasındaki ilişki, Sovyetler Birliği'ni temsil eden kişinin ağızları bağlı John Bull ve Sam Amca arasında durmasıyla anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, ABD ve Birleşik Krallık'ı sözde Sovyetler Birliği'nin etkisi altında kaldığı için eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Sovyetler Birliği'nin, ABD ve Birleşik Krallık ile müttefik olmasına karşılık kendi istediği gibi hareket ettiğine yönelik mesaj verilmektedir. Etkisözde de karikatürde Komünizm ideolojisinin kendi fikirlerini tahakküm altına alarak hareket ettiğine yönelik

algı oluşturularak Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisine yönelik olumsuz bir imaj meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

3.5.2.59. Fliegende Blätter'in Elli Dokuzuncu Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen elli dokuzuncu karikatürü, 30 Mart 1944 tarihinde 5148. sayısında 5. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında “*Spieglein, Spieglein, laß dich fragen — wer hat am meisten in England zu sagen?*” (“Ayna, ayna, size şunu sorayım; İngiltere’de en çok söz sahibi olan kim?”) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 131: Fliegende Blätter'in Elli Dokuzuncu Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatür sol ve sağ olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Sol tarafta John Bull’a benzetilen bir kişi, iki elini arkaya kenetlemiş bir şekilde aynaya bakmaktadır. Sağ tarafta ise başları Sovyet askerine ve Sam Amca’ya benzetilen iki başlı biri aynanın içinde bulunmakta ve John Bull’a benzetilen kişinin bundan irkildiği resmedilmektedir. Temsilde karikatürde John Bull ve Sam Amca, sırasıyla İngiltere ve ABD’nin kişileştirmesi olarak, Sovyet askeri ise Sovyetler Birliği’nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı’nda Birleşik Krallık ile Sovyetler Birliği ve ABD arasındaki ilişki, John Bull’un baktığı aynadan Sovyetler Birliği’ni temsil eden kişi ve Sam Amca’nın çıkması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, İkinci Dünya Savaşı’nda Birleşik Krallık’ın ABD ve Sovyetler Birliği ile olan ilişkisini eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Birleşik Krallık’taki kararlarda Sovyetler Birliği ve ABD’nin söz sahibi olduğuna yönelik mesaj verilmektedir. Bu şekilde Birleşik Krallık’ta Kapitalizm’in dışında Komünizm’in de etkili olduğu anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin Birleşik Krallık’ta etkili

olmaya başladığı mesajı üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm'in tehdit olarak algılanmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.60. Fliegende Blätter'in Altmışını Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen altmışını karikatürü, 1 Haziran 1944 tarihinde 5157. sayısında 3. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Der englische Zutreiber* "Hab dich nur nicht so! Mehr als geschlachtet kannst du doch nicht werden!" (İngiliz sürücü "Sakin böyle hissetme! Katledilmekten başka bir şey olamazsın!") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 132: Fliegende Blätter'in Altmışını Karikatürü

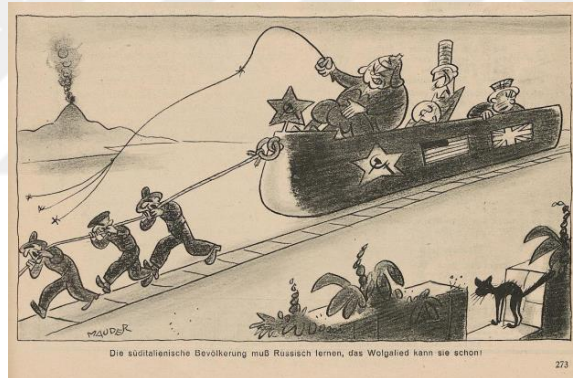
Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde John Bull'a benzetilen bir kişi üstünde *Polen* (Polonya) yazılı bir koyunu, *Schlachthaus* (Kesimhane) yazılı bir yere götürmektedir. Kesimhane yazısının üstünde üzerinde orak ve çekiç bulunan bir yıldız yer almakta ve kesimhanenin girişinde elinde bıçak olan, yıldızlı bir şapka giymiş bir kişi durmaktadır. Temsilde karikatürde John Bull, İngiltere'nin kişileştirmesi olarak, Sovyet askeri ise Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmakta, üstünde orak ve çekiç olan yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Polonya yazısı üzerinden koyunla Polonya'ya atıfta bulunmaktadır. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Polonya ile Sovyetler Birliği ve Birleşik Krallık arasındaki ilişki, Polonya'nın metaforu olarak resmedilen koyunun, John Bull tarafından Sovyetler Birliği'ni temsil eden kasaba itilmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, Sovyetler Birliği'nin ve Birleşik Krallık'ın Polonya'ya

yönelik politikasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Polonya'nın Sovyetler Birliği tarafından yok edileceği, bunun da Birleşik Krallık'ın yardımıyla yapılacağı anlatılmaktadır. Karikatürde Polonya'nın koyun, Komünizm'in kasap metaforu üzerinden sunulmasıyla Komünizm'in korkutucu bir ideoloji olduğuna yönelik mesaj verilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisinin Polonya'yı keseceği anlatımı üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm'in önemli bir tehlike olarak algılatılmasına çalışılmaktadır.

3.5.2.61. Fliegende Blätter'in Altmış Birinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen altmış birinci karikatürü, 8 Haziran 1944 tarihinde 5158. sayısında 9. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Die südtalienische Bevölkerung muß Russisch lernen, das Wolgalied kann sie schon!* (Güney İtalya halkının Rusça öğrenmesi gerekiyor, onlar zaten Volga şarkısını biliyorlar!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 133: Fliegende Blätter'in Altmış Birinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde rayların üstünde bir araçta, Sovyet askerine, Sam Amca'ya ve John Bull'a benzeyen üç kişi resmedilmektedir. Aracın üstünde üzerinde orak ve çekiç görseli olan bir yıldız, ABD bayrağı ve Birleşik Krallık bayrağına benzeyen bir bayrak yer almaktadır. Aracın ön planında Sovyet askerine benzetilen kişi bulunmakta ve elindeki kırbacı, aracı iple çekmeye çalışan üç kişiye yöneltmektedir. Sovyet askerine benzetilen kişinin önünde ise üzerinde orak ve çekiç görseli olan yıldız yer almaktadır. Temsilde karikatürde John Bull ve Sam Amca, sırasıyla İngiltere ve ABD'nin kişileştirmesi olarak, Sovyet askeri ise Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Üstünde orak ve çekiç olan yıldız ise Komünizm ideolojisini

simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde Güney İtalya ile Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık arasındaki ilişkisi, İtalyanları temsil eden üç kişinin, içinde Sovyetler Birliği'ni temsil eden kişi, John Bull ve Sam Amca'nın bulunduğu raylar üstündeki bir aracı çekmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık'ın Güney İtalya politikasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Komünizm ideolojisinin Güney İtalya'yı esaret altına alacağı mesajı verilmektedir. Etkisözde karikatürde Komünizm ideolojisini temsil eden kişinin, Güney İtalya'daki insanları temsil eden kişilere aracı çektiirmesi ve onları kırbaçlaması üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm'in esarete yol açtığı algısının meydana getirilmesine çalışılmaktadır.

3.5.2.62. Fliegende Blätter'in Altmış İkinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen altmış ikinci karikatürü, 22 Haziran 1944 tarihinde 5160. sayısında 7. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Starker Tobak* (Güçlü tütün) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 134: Fliegende Blätter'in Altmış İkinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde Sam Amca'ya ve John Bull'a benzetilen iki kişi, üstünde üzerinde orak ve çekiç olan yıldız bulunan bir nargileden içmektedir. Temsilde karikatürde John Bull ve Sam Amca, sırasıyla İngiltere ve ABD'nin kişileştirmesi olarak kullanılmaktadır. Üstünde orak ve çekiç olan yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD ve Birleşik Krallık'ta Komünizm ideolojisinin etkisi, Sam Amca'ya ve John Bull'a

benzetilen iki kişinin üstünde üzerinde orak ve çekiç olan yıldız bulunan bir nargile içmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusallık işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, İkinci Dünya Savaşı'nda ABD ve Birleşik Krallık'ın, Sovyetler Birliği'ne, dolayısıyla Komünizm ideolojisine yaklaşmasını eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde ABD ve Birleşik Krallık'ın doğrudan Komünizm ideolojisinin etkisinde kaldığı anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Nazi Almanya'sına karşı savaşan ABD ve Birleşik Krallık'ın Komünizm ideolojisinin etkisi altında kaldığı anlatılarak Alman kamuoyunda Komünizm'e yönelik olumsuz bir algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.5.2.63. Fliegende Blätter'in Altmış Üçüncü Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen altmış üçüncü karikatürü, 6 Temmuz 1944 tarihinde 5162. sayısında 5. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Das aufgeblasene USA-Monstrum* (Şişirilmiş ABD canavarı) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 135: Fliegende Blätter'in Altmış Üçüncü Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde üstünde USA (ABD) yazılı, Sam Amca'ya benzetilen balon şeklindeki kişi, John Bull'a benzetilen kişinin üstünde bulunmaktadır. Karikatürde Sovyet askerine benzetilen kişi ise elindeki iğneyi balon şeklindeki kişiye yönelmektedir. Temsilde karikatürde John Bull ve Sam Amca, sırasıyla İngiltere ve ABD'nin kişileştirmesi olarak, Sovyet askeri ise Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD, Sovyetler Birliği ve Birleşik Krallık arasındaki ilişki, Sam Amca'ya benzetilen balon şeklindeki kişinin John Bull'a

benzetilen kişinin üstünde bulunması ve Sovyetler Birliği'ni temsil eden kişinin de iğneyle balon şeklindeki kişiye yönelmesi üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, İkinci Dünya Savaşı'nda ABD, Sovyetler Birliği ve Birleşik Krallık arasındaki ilişkiyi eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Sovyetler Birliği'nin, müttefiki ABD için tehdit oluşturduğu anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde komünist rejimle yönetilen Sovyetler Birliği'nin güvenilmeyecek bir müttefik olduğu ileri sürülerek Alman kamuoyunda Komünizm ideolojisi itibarsızlaştırılmaya çalışılmaktadır.

3.5.2.64. Fliegende Blätter'in Altmış Dördüncü Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen altmış dördüncü karikatürü, 14 Eylül 1944 tarihinde 5172. sayısında 5. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında "*Sei still, es ist die Karte deines Weltreiches, in die wir dich wickeln!*" ("Sessiz ol, seni sardığımız imparatorluğunun haritasıdır.") yazısı bulunmaktadır.

Görsel 136: Fliegende Blätter'in Altmış Dördüncü Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde Sovyet askerine ve Sam Amca'ya benzetilen kişi, John Bull'a benzetilen kişiyi bir haritaya sarmaktadır. Karikatürün arka planında ise *King Georg* (Kral George) yazısı yer almaktadır. Temsilde karikatürde Kral George ve Sovyet askeri sırasıyla İngiltere ve Sovyetler Birliği'nin metonimi olarak, Sam Amca ise ABD'nin kişileştirmesi olarak kullanılmaktadır. Yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Birleşik Krallık ile ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişki, Sovyet askerine benzetilen kişi ve

Sam Amca'nın John Bull'a benzetilen kişiyi bir haritaya sarması üzerinden anlatılmaktadır. Duygusalılık işlevinde karikatürde Nazi Almanya'sı, İkinci Dünya Savaşı'nda ABD, Sovyetler Birliği ve Birleşik Krallık arasındaki ilişkiyi eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde Birleşik Krallık'ın müttefikleri olan ABD ve Sovyetler Birliği'nin güvenilmeyecek iki müttefik olduğu anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde ABD ile birlikte güvenilmeyecek müttefik olarak sunulan komünist rejimle yönetilen Sovyetler Birliği üzerinden Alman kamuoyunda Komünizm itibarsızlaştırılmaya çalışılmaktadır.

3.5.2.65. Fliegende Blätter'in Altmış Beşinci Karikatürü

Fliegende Blätter'in incelenen altmış beşinci karikatürü, 28 Eylül 1944 tarihinde 5174. sayısında 6. sayfasında yayımlanmıştır. Karikatürün altında *Die großen 3 und die kleinen Völker Es lockt der Rab, es lockt der Spatz, Doch hinterm Netz, da hockt die Katz!* (Büyük 3 ve küçük halklar kuzgun çağırıyor, serçe çağırıyor ama filenin arkasında kedi oturuyor!) yazısı bulunmaktadır.

Görsel 137: Fliegende Blätter'in Altmış Beşinci Karikatürü

Kaynak: Fliegende Blätter, 1944

Anlatımsallıkta karikatürde birinin başında üstünde Birleşik Krallık bayrağına benzeyen bayrak olan şapka, diğerinin başında üstünde ABD bayrağına benzeyen bayrak olan şapka giymiş iki kuş, *Herzlich Willkommen* (Hoş geldiniz) yazılı bir kapının önünde durmaktadır. Sekiz kuş da onlara doğru yönelmektedir. Kapının arkasında da başında yıldızlı şapka olan bir kedi yer almaktadır. Temsilde karikatürde ABD ve Birleşik

Krallık bayraklı kuşlar, ABD ve İngiltere'ye, kedi ise Sovyetler Birliği'ne atıf yapmaktadır. Yıldız ise Komünizm ideolojisini simgelemektedir. Şiirsellik işlevinde karikatürde İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği, ABD ve Birleşik Krallık'ın durumu, Sovyetler Birliği'nin kedi, ABD ve Birleşik Krallık'ın ise kuş metaforları üzerinden temsil edilmesiyle anlatılmaktadır. Duygusal işlevinde karikatürde Nazi Almanyası, ABD ve Birleşik Krallık'ın, tehdit olarak sunduğu Sovyetler Birliği ile birlikte hareket etmesini eleştirmektedir. Edimsözde karikatürde kuşları bekleyen bir kedi metaforu olarak sunularak Komünizm ideolojisi doğrudan tehdit şeklinde anlatılmaktadır. Etkisözde karikatürde Alman kamuoyunda Komünizm'in güven vermeyen, tehlikeli bir ideoloji olarak algılatılmasına çalışmaktadır.

3.5.3. Tartışma ve Değerlendirme

Çalışmada Krokodil ve Fliegende Blätter'ın karikatürlerindeki ideolojik eleştirilerde çeşitli benzerlik ve farklılıklar ortaya çıkmıştır. Sihirli Mermi Kuramı bağlamında ele alındığında her iki rejimin de vatandaşlarının zihinlerinde karşıt ideolojilere yönelik lider ve yönetici merkezli olumsuz algılar oluşturmaya çalıştığı tespit edilmiştir. Bu açıdan kuram bağlamında değerlendirildiğinde Krokodil'in karikatürlerinin Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisini hedef alan tıpkı birer mermi hizmeti gördüğü ileri sürülebilmektedir. Krokodil'in karikatürleri üzerinden Sovyetler Birliği halkına bir iğne gibi Nazizm karşıtı fikirleri enjekte etmeye çalıştığı söylenebilmektedir. Benzer şekilde Sihirli Mermi Kuramı bağlamında Fliegende Blätter'daki karikatürler de Alman kamuoyu içerisinde tıpkı Komünizm ideolojisini hedef alan mermiler şeklinde hareket etmiştir.

Krokodil'in Nazizm İdeolojisi Karşıtı Karikatürleri
Nazilerin, katliam yaptığı belirtilmektedir.
Nazizm'in Alman halkını sömürdüğü ileri sürülmektedir.
Nazilerin kendi halkını ölüme sürüklediği belirtilmektedir.
Nazizm'in insanlığa zarar verdiği ileri sürülmektedir.
Nazilerin yağma yaptığı iddia edilmektedir.
Nazilerin, müttefiklerini sömürdüğü belirtilmektedir.
Nazilerin, insanlık suçu işlediği ileri sürülmektedir.
Nazizm'in istilacı bir yanı olduğu belirtilmektedir.

Tablo 3: Krokodil'in Sihirli Mermi Kuramı Bağlamında Nazizm Karşıtı Söylemleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Sovyetler Birliği ve Nazi Almanya'sı farklı rejimlere sahip olsa da karikatürler üzerinden gerçekleştirilen ideolojik mücadelede yer yer birbirlerine benzer mesaj stratejilerini kullandığı tespit edilmiştir. Her iki mizah dergisinde de karşıt tarafların savaştan zaferle çıkması durumunda dünyanın büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalacağı ileri sürülmüştür. Gerek Sovyetler Birliği'nin gerekse Nazi Almanya'sının totaliter rejimlerle yönetilmesi nedeniyle Sihirli Mermi Kuramı bağlamında karikatürlerdeki mesajların mermi etkisinde olduğu ve insanlarda istenilen yönde fikirlerin oluşturulmasında karikatürlerin önemli bir rolü bulunduğu iddia edilebilmektedir.

Fliegende Blätter'ın Komünizm İdeolojisi Karşıtı Karikatürleri
Yahudilerin, komünistleri yönettiği ileri sürülmektedir.
Komünistlerin, katliam yaptığı iddia edilmektedir.
Komünizm'in dünyayı tehlikeye attığı ileri sürülmektedir.
Komünizm'in istilayı desteklediği belirtilmektedir.
Komünizm'in kötülük barındırdığı ileri sürülmektedir.
Komünistlerin, müttefikleri için tehdit oluşturduğu iddia edilmektedir.
Komünizm'in savaş yanlısı bir çizgide olduğu ileri sürülmektedir.
Komünistlerin Avrupa'yı esaret altına almayı planladığı iddia edilmektedir.

Tablo 4: Fliegende Blätter'ın Sihirli Mermi Kuramı Bağlamında Komünizm Karşıtı Söylemleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Her iki dergideki karikatürlerde Nazizm ve Komünizm ideolojileri karşıtı söylemler, Sovyetler Birliği'ndeki ve Nazi Almanya'sındaki propaganda mesajlarıyla önemli ölçüde benzerlik taşımaktadır. Komünizm ideolojisinin Nazizm karşıtı düşünceleri Krokodil'de yer bulurken, Nazizm ideolojisinin antisemitist görüşü, doğrudan Fliegende Blätter'da resmedilmiştir. Sihirli Mermi Kuramı bağlamında Krokodil'in Nazi Almanya'sı karşıtı karikatürlerinde Sovyetler Birliği'nin Nazi Almanya'sı karşıtı propagandasında yer bulan Nazilerin katliam yaptığına yönelik mesajlar, Sovyetler Birliği kamuoyunda birer mermi etkisiyle kullanılmaya çalışılmıştır. Diğer yandan yine Sihirli Mermi Kuramı bağlamında Fliegende Blätter'da Nazi Almanya'sının propagandasında kullanılan Sovyetler Birliği'nin dünyayı tehlikeye sürüklediği görüşünün karikatürlerde etkili bir şekilde yer bulduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Çalışmada incelenen Krokodil ve Fliegende Blätter'ın karikatürlerindeki ideolojik eleştirilerde çeşitli benzerlik ve farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Krokodil'de Nazizm ideolojisi genel olarak Hitler metonimi ve Alman askerleri üzerinden temsil edilirken, kimi zaman Goebbels metonimi de Nazizm'i temsil ederken kullanılmıştır. Benzer şekilde Fliegende Blätter'da ise Komünizm ideolojisi genel olarak Stalin metonimi ve Sovyetler Birliği askerleri üzerinden yansıtılmıştır. Bununla birlikte Fliegende Blätter'da Komünizm ideolojisinin temsilinde sık sık orak ve çekiç simgesiyle orak ve çekiç görsellerine de yer verilmiştir. Sihirli Mermi Kuramı bağlamında değerlendirildiğinde dergilerin karikatürlerinde insanların zihinlerinde liderlerin ve askerlerin ideolojilerle özdeşleştirilmeye çalışıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Krokodil ve Fliegende Blätter'ın karikatürlerindeki ideolojik eleştirilerde kullanılan metaforlara bakıldığında Krokodil'de Nazizm ideolojisi, tarlalara zarar veren çekirge, Sovyetler Birliği için tehlike oluşturan canavar ve ülkeleri ele geçiren örümcek, Fliegende Blätter'da ise Komünizm ideolojisi, tehlikeli bir ayı, etrafı saran sarmaşık ve zehirli mantar metaforları üzerinden yansıtılmıştır. Bununla birlikte Krokodil'de Nazizm ideolojisi, Almanya'yı saran bir hastalığa benzetilirken, Fliegende Blätter'da ise Komünizm ideolojisi, Birleşik Krallık'ı tehdit eden bir hastalık olarak temsil edilmiştir. Böylece Sihirli Mermi Kuramı bağlamında her iki mizah dergisi de kullandıkları metaforlar üzerinden eleştirdikleri ideolojilerin yayım yaptıkları kamuoyunda olumsuz şekilde algılanmasına çalışmıştır.

Çalışmada incelenen Krokodil ve Fliegende Blätter'ın karikatürlerindeki Nazizm ve Komünizm karşıtı söylemlerin Sovyetler Birliği'ndeki ve Nazi Almanya'sındaki propaganda mesajlarıyla benzerlikler içerdiği tespit edilmiştir. Krokodil'de Nazizm ideolojisine yönelik Sovyetler Birliği için tehdit oluşturduğuna, sivillere yönelik katliam yaptığına, özgürlüğü ortadan kaldırdığına, müttefiklerini sömürdüğüne, insanları kandırdığına, insanlık suçu işlediğine ve yağma yaptığına yönelik insanların zihinlerinde algılar oluşturulmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte Fliegende Blätter'da ise Komünizm ideolojisinin Sovyetler Birliği'nin müttefikleri ABD ve Birleşik Krallık'ı yönettiği, Avrupa'yı esir almayı planladığı, dünyayı felakete sürüklediği, savaş yanlısı bir tutum takındığı, yayılmacı bir siyasete yöneldiği ve dünyayı ele geçirmeye çalıştığına yönelik kamuoyunda algılar meydana getirilme çabası içerisine girilmiştir.

Bununla birlikte Fliegende Blätter'da Komünizm ideolojisinin gelişmesine destek verdiği ileri sürülerek ABD ve Birleşik Krallık eleştirilmiştir. Komünizm ideolojisinin güçlenmesinin bu iki ülkeye de zarar vereceğine yönelik algı oluşturulmaya da çalışılmıştır. Ayrıca Krokodil ve Fliegende Blätter'ın her ikisinin de II. Nikolay'ı karikatürlerinde ideolojik mesaj bakımından farklı açılardan ele aldığı tespit edilmiştir. Krokodil'de II. Nikolay'a benzetilerek Hitler'in katliam yaptığı ileri sürülmüş, bu şekilde Hitler üzerinden Nazizm ideolojisine yönelik olumsuz bir algı oluşturulmaya çalışılmıştır. Diğer yandan Fliegende Blätter'da ise II. Nikolay'ın komünistler tarafından öldürüldüğü vurgulanarak Komünizm ideolojisine yönelik olumsuz bir imaj meydana getirilme çabası içerisinde olunmuştur.

Krokodil'in Nazizm ideolojisini eleştiren söylemleri içerisinde Nazizm ideolojisinin Alman halkına zarar verdiğine yönelik söylemin sık sık kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda Almanya'nın kişileştirmesi olarak kullanılan kişilerin, Hitler ya da Goebbels tarafından zor durumda bırakıldığına yönelik görseller hazırlanmış, bu şekilde Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazizm ideolojisinin diğer milletler gibi Alman milletine de zararı dokunduğuna yönelik mesaj verilmeye çalışılmıştır. Diğer yandan Krokodil'de Nazi Almanya'sının aldığı yenilgilerle doğru orantılı olarak Alman halkının Nazizm ideolojisine güveni kalmadığına yönelik de algı oluşturma çabası içerisine girilmiştir.

Krokodil'de Nazizm ideolojisini eleştiren görsellerde Nazizm ideolojisine yönelik korku çekiciliği tekniğinden sıkça yararlanıldığı tespit edilmiştir. Bu aşamada dergide Nazizm ideolojisi, ölüm ve katliamla özdeşleştirilmiş ve ideoloji, kanlı bir balta üzerinden temsil edilirken, Hitler ise katliam yapan kişi olarak resmedilmiştir. Bununla birlikte Fliegende Blätter'ın karikatürlerinde ise daha çok mizah çekiciliğinin ön planda olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda karikatürlerde Sovyetler Birliği'nin ABD ve Birleşik Krallık ile birlikte Nazi Almanya'sına karşı yürüttükleri savaşı kaybedeceğine ilişkin mizahi anlatımların kullanıldığı göstergelere yer verilmiştir.

Krokodil ve Fliegende Blätter'ın Nazizm ve Komünizm ideolojisi karşıtı karikatürlerinde Krokodil'de Nazizm ideolojisine yönelik tepki, nefret ve öfke duyguları ön plana çıkmıştır. Bununla birlikte Krokodil'deki karikatürlerde Nazizm'e yönelik mücadele duygusu hissedilmiş, ayrıca kimi karikatürde de Nazizm'e yönelik güvensiz, zafer, hesap sorma, korunma ve intikam duyguları da yer almıştır. Fliegende Blätter'da ise Komünizm ideolojisine yönelik tepki ve öfke duygusu yer yer hissedilirken, genel

olarak derginin Komünizm ideolojisine yönelik eleştirel bir şekilde yaklaştığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda karikatürlerde özellikle ABD ve Birleşik Krallık'ın, Sovyetler Birliği üzerinden Komünizm ideolojisiyle yakınlaşmasına yönelik eleştiriler ön plana çıkmıştır.

Krokodil'in incelenen karikatürlerinde Nazizm ideolojisi korkutucu şekilde sunularak Sovyetler Birliği halkı Alman kuvvetlerine karşı mücadeleye çağırılmıştır. Nazizm ideolojisi, insanlık suçu, sömürü ve baskıyla özdeşleştirilerek Nazi Almanyası'nın Sovyetler Birliği'ni tamamen işgal etmesi durumunda Nazizm ideolojisinin Sovyetler Birliği halkının hayatını olumsuz yönde etkileyeceğine inandırılmaya çalışılmıştır. Bu şekilde Sovyetler Birliği halkının Nazi Almanyası'nın propagandalarına güvenerek teslim olmamasına çabaladığı söylenebilmektedir. Nazizm ideolojisinin işlediği ileri sürülen suçlar nedeniyle öncelikle durdurulması, ardından da cezalandırılması gerektiği anlatılmıştır.

Fliegende Blätter'ın karikatürlerinde ise Komünizm ideolojisinin dünya için tehdit olduğu ve Avrupa'yı ele geçirmeyi çalıştığı ileri sürülerek Alman halkı, Komünizm ideolojisine karşı mücadeleye çağırılmıştır. Bu bağlamda Komünizm ideolojisine yönelik atfedilen olumsuz algılar üzerinden Nazi Almanyası'nın Sovyetler Birliği'ne karşı mücadelesinin Alman kamuoyunda meşrulaştırılmasına çalışılmıştır.

Fliegende Blätter'ın Komünizm karşıtı karikatürlerinde Yahudiler ve Komünizm ideolojisi arasında doğrudan bir bağ olduğuna yönelik mit inşa edilmeye çalışılmıştır. Nazi propagandası, İkinci Dünya Savaşı'nda Yahudilerin, Komünizm ideolojisini doğrudan yönlendirdiğini ve Nazi Almanyası için tehdit oluşturduğunu ileri sürmüştür. Bu açıdan Fliegende Blätter'ın karikatürlerinde Yahudiler ile Komünizm ideolojisi temsilleri bir arada resmedilmiştir. Komünizm ideolojisini temsil eden orak ve çekiç ve yıldızla Yahudileri temsil eden altıgen yıldız kimi karikatürlerde bir arada kullanılmıştır. Fliegende Blätter'ın karikatürlerinde ABD'nin de Yahudilerin etkisinde kaldığı iddia edilmiş, bu açıdan Komünizm ideolojisinin, sözde hem Kapitalizm ile hem de Yahudilerle iç içe olduğu vurgulanmıştır. Fliegende Blätter'ın Komünizm ideolojisiyle bir arada olduğu iddiası kimi karikatürlerde doğrudan yansıtılmıştır. Bu kapsamda karikatürlerden birinde Stalin'e benzetilen bir kuklanın bir Yahudi tarafından yönetildiği anlatılarak sözde Komünizm ideolojisinin doğrudan Yahudilerin denetiminde olduğu mesajı verilmiştir. Diğer yandan bir başka karikatürde de

Komünizm ideolojisi kötülük olarak yansıtılırken, kötülük olarak yansıtılan Komünizm ideolojisinin kökü olarak da Yahudilik ön plana çıkarılmıştır. Bu nedenle Nazi propagandasında kimi zaman birlikte kullanılan antikomünist ve antisemitist söylemlerin Fliegende Blätter'da doğrudan yer bulduğu saptanmıştır.

Fliegende Blätter'ın karikatürlerinde Yahudiler ve Komünizm ideolojisi bir arada sunulurken, Krokodil'in analiz edilen karikatürlerinde ise Nazizm ideolojisinin ırksal fikirleri doğrudan hedef alınmıştır. Bu kapsamda incelenen karikatürler içerisinde sınırlı sayıdaki karikatürde Krokodil, Nazizm ideolojisinin ırkçı fikirlerini eleştirerek Nazizm'i Sovyetler Birliği kamuoyunda itibarsızlaştırmaya çalışmıştır.

Öneriler

Çalışmanın bulguları Sihirli Mermi Kuramı bağlamında ele alındığında her iki derginin de mermi etkisiyle insanların zihinlerinde ideolojik mesajlarını kabul ettirmeye çalıştığı söylenebilmektedir. Bu açıdan çalışmada her iki dergi özelinde İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyet mizahının Nazizm ideolojisi karşıtı, Alman mizahının ise Komünizm ideolojisi karşıtı fikirleri, vatandaşlarına tıpkı bir şırınga gibi enjekte etmeye çalıştığı ileri sürülebilmektedir. Çalışmanın yalnızca iki mizah dergisi üzerinden gerçekleştirilmesi çalışmada önemli bir sınırlılığı oluşturmaktadır. Bu nedenle ilerleyen çalışmalarda Sovyetler Birliği'ndeki Perets, Šluota ve Pikker mizah dergilerinin, Nazi Almanyası'nda da Lustige Blätter ve Kladderadatsch mizah dergilerinin Sihirli Mermi Kuramı bağlamında ideolojik mücadele açısından analiz edilmesi önerilmektedir. Bu şekilde mizah dergileri özelinde konunun daha kapsamlı ortaya konulması sağlanabilir.

Sihirli Mermi Kuramı'nda kitle iletişim araçlarının aktif rolde olduğu ve kitleleri birer mermi şeklinde etkisi altına aldığı düşüncesi üzerinden her iki derginin de ideolojik propagandada mermi etkisiyle kullanılmaya çalışıldığı ileri sürülebilmektedir. Bu dönemde Sovyetler Birliği'nde ve Nazi Almanyası'nda medyanın tek merkezde toplanması ve farklı söylemlere yer verilmemesi, kitlelerin belirli bir ideolojinin etkisinde ve yalnızca rejimin izin verdiği haberleri almasına yol açmıştır. Bu da kitlelerin incelenen karikatürlerde olduğu gibi belirli bir ideolojinin doğrudan olumlu propagandası ve karşıt ideolojilerin ise olumsuz propagandasına maruz kalmasına neden olmuştur. Bu açıdan da Sihirli Mermi Kuramı bağlamında ele alınan karikatürlerdeki ideolojik mesajların kitleler üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu iddia edilebilmektedir.

Sihirli Mermi Kuramı'nda her iki dergide doğrudan karikatürlerdeki göstergeler üzerinden verilmek istenen mesajlar ve insanlar üzerinde oluşturulmak istenen etkiler ele alınmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda çalışmada her iki derginin de bir tabancadan çıkan mermiler gibi insanları hedef aldığı ve doğrudan kendi ideolojik söylemlerini mermi etkisiyle insanlara kabul ettirmeye çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşılık gelecek çalışmalarda yine Sihirli Mermi Kuramı temel alınarak bu söylemler üzerinden oluşturulmak istenen ikili karşıtlıkların Fransız Antropolog Claude Lévi-Strauss'un İkili Karşıtlıklar Modeli üzerinden analiz etmesi önerilmektedir. Bu şekilde Sihirli Mermi Kuramı bağlamında Sovyetler Birliği ve Nazi Almanyası'nın mizah dergileri üzerinden nasıl bir kutuplaşmanın oluşturulduğuna ışık tutulmasının sağlanabileceği söylenebilmektedir.

Sonuç olarak çalışmada İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'nin Krokodil'i, Nazi Almanyası'nın ise Fliegende Blätter'ı ideolojik söylemlerinde etkili birer propaganda aracı olarak kullandığı ortaya konulmuştur. Sihirli Mermi Kuramı'nın etkili olduğu ileri sürülen İkinci Dünya Savaşı sırasında Krokodil'in Nazizm ideolojisine yönelik atfettiği olumsuz söylemler üzerinden Sovyetler Birliği kamuoyunu Nazi Almanyası'na karşı harekete geçirmeye çalıştığı tespit edilmiştir. Fliegende Blätter'ın ise Komünizm ideolojisi karşıtı söylemlere yer vererek Nazi Almanyası'nın 22 Haziran 1941 tarihinde Sovyetler Birliği'ne yönelik ani işgalini Alman kamuoyunda meşrulaştırma çabası içerisinde olduğu söylenebilmektedir. Sovyetler Birliği'nde medyanın komünist rejimin denetiminde olduğu, Komünizm karşıtı yayımlara izin verilmediği ve savaş nedeniyle ülke çıkarlarının ön plana çıkarıldığı düşünüldüğünde Sihirli Mermi Kuramı bağlamında Krokodil'in Nazizm ideolojisi karşıtı söylemlerinin Sovyetler Birliği kamuoyunda önemli bir etkisinin olduğu ileri sürülebilir. Benzer şekilde Nazi Almanyası'nın da NSDAP'nin ülkedeki tek parti olduğu, Nazizm karşıtı yayımlara izin verilmediği, medyanın doğrudan NSDAP'nin ileri gelenlerinden Goebbels'in denetiminde bulunduğu ve Nazizm ideolojisinin ülkede etkin olduğu düşünüldüğünde de Fliegende Blätter'ın Komünizm karşıtı söylemlerinin Alman kamuoyunda etkili olduğu iddia edilebilir.

Krokodil, Nazizm ideolojisi karşıtı söylemleriyle Sovyetler Birliği'nin Nazi Almanyası'na politikasına, Fliegende Blätter ise Komünizm ideolojisi karşıtı söylemleriyle Nazi Almanyası'nın Sovyetler Birliği karşıtı politikasına hizmet eden önemli birer medya

aracı olmuştur. Bu kapsamda komünist rejim, Krokodil yoluyla, Nazi rejimi ise Fliegende Blätter yoluyla medyanın güçlü etkisinden yararlanarak hem ülkelerinde ideolojik tahakkümlerini kurmaya (ya da sağlamlaştırmaya) hem de karşıt ideolojiyi itibarsızlaştırmaya çalışmıştır. Çalışmada Sihirli Mermi Kuramı bağlamında medyanın güçlü etkisinin olduğu ileri sürülen İkinci Dünya Savaşı'nda medyada Nazizm ve Komünizm ideolojileri arasındaki mücadele mizah dergileri özelinde incelenmiştir. Gelecek çalışmalarda bu iki ideoloji arasındaki mücadelenin gazete, sinema ya da poster gibi farklı medya araçları üzerinden incelenmesinin konunun daha kapsamlı olarak ele alınmasını sağlayacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Akar, F. (2023). Siyasal seçim kampanyalarında siyasal reklam: 14 Mayıs 2023 seçiminde Ak Parti ve CHP reklamlarının analizi. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 8(16), 165-182.
- Akarcalı, S. (2003). *İkinci Dünya Savaşında İletişim ve Propaganda*. İmaj Yayınevi.
- Alakuş Karaarslan, K. (2024). Hannah Arendt ekseninde faşizm ve totalitarizm. *Ekonomi Yönetim Politika*, 2(2), 78-95.
- Al-Duleimi, A. D. D., & Aziz, R. N. (2016). Humour as EFL learning-teaching strategy. *Journal of Education and Practice*, 7(10), 105-115.
- Ali, B. H. I., & Bardaie, N. I. (2023). Utilization of humor and application of learning theory: Perspective of nursing students. *Nurse Education Today*, 131, 1-5.
- Altun, F. (2022). Geleneksel medyadan yeni medyaya propaganda: Süreklilik ve değişim. *Mevzu-Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 1-22.
- Alvesson, M. (1991). Organizational symbolism and ideology. *Journal of Management Studies*, 28(3), 207-226.
- Avan, S. (2015). Gerçekten liberalizm mi? Yoksa sadece söylem mi?: Tek partili Türkiye’de liberal gelişmeler. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 48, 31-45.
- Ay, P. H., & Çağlar, N. (2019). Seçmenin siyasal reklamlara yaklaşımı: Şüphecilik bakımından kuşaklar arası bir inceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(70), 943-963.
- Aydemir, D., & Yazar, E. (2024). Birinci Dünya Savaşı'nda görsel propaganda: İngiltere'nin propaganda afişlerinin biçim ve içerik analizi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 77-100.
- Aydın, A. F. (2024). Sosyal medyada propaganda ve algı yönetimi: İsrail-Filistin savaşı örneği. *Ombudsman Akademik, Özel Sayı 2: Gazze*, 65-99.
- Aziz, A. (2007). *Siyasal iletişim* (2. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Bauerkämper, A. (2006). A new consensus? Recent research on fascism in Europe, 1918–1945. *History Compass*, 4(3), 536-566.
- Baytimur, T. (2022). William Labov’un anlatı çözümlemesi üzerinden Rus mizah dergisi Krokodil’de Kurtuluş Savaşı’nın sunumu. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(2), 1097-1129.

- Bennett, M. P., & Lengacher, C. A. (2006). Humor and laughter may influence health. I. History and background. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 3, 61-63.
- B  teille, A. (2009). Sociology and ideology. *Sociological Bulletin*, 58(2), 196-211.
- Bodaveli, E. (2015). The reflection of communist ideology in the street naming policy in Soviet Tbilisi (1922-1939). *Analytical Bulletin*, 8, 156-178.
- Bostancı, M. (2014). Siyasal iletişim 2.0. *Erciyes İletişim Dergisi*, 3(3), 84-96.
- Bowles, C. (1962). Is communist ideology becoming irrelevant? *Foreign Affairs*, 40(4), 553-565.
- Bozkanat, E. (2021). Algı yönetimi ve propaganda: Nazi Almanyası  zerinden bir değerlendirme. * neri Dergisi*, 16(55), 74-94.
- Boyd, C. P. (2008). The politics of history and memory in democratic Spain. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 617(1), 133-148.
- Brzezinski, Z. (1960). Communist ideology and international affairs. *Journal of Conflict Resolution*, 4(3), 266-291.
- Canşen, E. (1997). *Hitler'den torunlarına, Almanya'da eski ve yeni sağ*. G   be Yayınları.
- Christman, J. (1991). Liberalism and individual positive freedom. *Ethics*, 101(2), 343-359.
- Culler, J. (1973). Structure of ideology and ideology of structure. *New Literary History*, 4(3), 471-482.
-  ağlar, N., & K  kl , P. H. (2017). Yeni medyanın siyasal iletişim aracı olarak kullanımı: Siyasal partilerin resmi web sitelerine yönelik bir araştırma. *G  m şhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1), 148-173.
- Çalışkan, S. (2020). Nazi Almanyası işgali altındaki Sırbistan'da komünizm karşıtı kullanılan propaganda posterlerinin göstergebilimsel analizi. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 5(9), 96-112.
- Çalışkan, S., & Karaburun Doğan, D. (2020). İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'ndeki Radyo Yayınlarında Propaganda şarkılarının Kullanılması: "Kutsal Savaş" şarkısı  zerine İnceleme. *Eurasian Journal of Music and Dance*, 16, 263-280.
-  elik, B., & Gündoğdu, K. (2016). The effect of using humor and concept cartoons in high school ICT lesson on students' achievement, retention, attitude and anxiety. *Computers & Education*, 103, 144-157.

- Çetin, B. (2014). Propaganda Olgusu ve Propagandanın Amerikanlaşması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(2), 239–266.
- Çifci, M., & Kaplan, K. (2020). Propaganda Özelinde Görsel Olanı Eleştirel Okumak. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 9(1), 316–335.
- Çiftçi, D., & Engin, S. (2019). Medya profesyoneli olarak gazetecilerin gözünden siyasal iletişim ve siyasal reklam alanının okunması. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(18), 339–357.
- Çuhadar, C. (2013). Anarşizm Düşüncesindeki Farklılıklar. *Dini Araştırmalar*, 16(43), 105–122.
- Dahrendorf, R. (1991). Liberalism. In J. Eatwell, M. Milgate, & P. Newman (Eds.), *The world of economics* (pp. 385–389). Palgrave Macmillan UK.
- Darı, A. B. (2022). Weimar Cumhuriyeti Seçim Kampanyalarında Paul von Hindenburg'un Liderlik İmajı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(1), 265–277.
- Darı, A. B. (2024). Nazi Almanya'sı Karşıtı Sovyet Propagandasında Çocukların Kullanımı. *Rusya Araştırmaları Dergisi*, 11, 73–85.
- Dalerue, J. (2013). *Gestapo, Doğuşu, Yükselişi ve Çöküşü* (M. Sever, Trans.; 2nd ed.). Asur Yayınları.
- Deneçli, S., & Deneçli, C. (2014). Propagandada İknanın Yeri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 35–48.
- Doğan, A., & Aslantaş, A. G. (2015). Bir ikna yöntemi olarak siyasal reklamlarda millet ve hizmetin temsili. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 47, 35–52.
- Domenach, J. M. (2003). *Politika ve Propaganda* (T. Yücel, Trans.). Varlık Yayınları.
- Dursun, C., & Taşcıoğlu, R. (2023). Algılama Yönetimi Bağlamında Siyasal Reklamlar: 2018 Cumhurbaşkanı ve Milletvekili Genel Seçimi Örneğinde Göstergebilimsel Bir Analiz. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 23–63.
- Eberle, H., & Uhl, M. (2017). *Hitler Kitabı* (M. Tüzel, Trans.). Alfa Yayınları.
- Encarnación, O. G. (2001). Spain after Franco: Lessons in democratization. *World Policy Journal*, 18(4), 35–44.
- Eraslan, M. C. (2018). Siyasal Reklam Aracı Olarak Afişler: 7 Haziran 2015 Genel Seçimleri Döneminde Milliyetçi Hareket Partisi Reklam Afişlerinin Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 379–390.

- Ercoşkun, B. (2019). Tarihsel bir perspektiften Türkiye'de liberalizm. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 72, 105–122.
- Erdem, D. F., & Erdem, Ç. (2016). İtalya'da faşizmin yükselişi ve Antonio Gramsci'nin faşizm karşıtı strateji ve taktikleri. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 103–127.
- Erol, E. G. (2020). Nazi Almanyası'nda yayıncılık, Nazizm ideolojisinin yaydığı anti-semitist söylemlerin inşası ve kitapların propaganda amaçlı kullanımı. *Türk Kütüphaneciliği*, 34(4), 693–722.
- Erol, E. G. (2021). Nazi Almanyası'nda Nazizm ideolojisiyle şekillenen kitap okuma kültürünün sinemadaki sunumu: “Kitap Hırsızı” filminin göstergebilimsel analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 35(1), 41–63.
- Fang, Y. (2011). Ideology of translation vs translation of ideology: A study on the notion of ideology in translation studies. *Comparative Literature: East & West*, 14(1), 155–166.
- Friedrich-Ebert-Stiftung. (2024). *Der wahre Jacob*. <https://erinnerungsorte.fes.de/der-wahre-jacob/>
- Fidan, Z. (2014). Siyasi partilerin siyasal iletişim aracı olarak web sayfalarını kullanımı. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2(4), 211–233.
- Fliegende Blätter (1941). Fliegende Blätter'in 1941 Yılı Sayıları, <https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/fb195>, Erişim Tarihi: 16.12.2024.
- Fliegende Blätter (1942a). Fliegende Blätter'in 1942 Yılı Sayıları, <https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/fb196>, Erişim Tarihi: 16.12.2024.
- Fliegende Blätter (1942b). Fliegende Blätter'in 1942 Yılı Sayıları, <https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/fb197>, Erişim Tarihi: 16.12.2024.
- Fliegende Blätter (1943a). Fliegende Blätter'in 1943 Yılı Sayıları, <https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/fb198>, Erişim Tarihi: 16.12.2024.
- Fliegende Blätter (1943b). Fliegende Blätter'in 1943 Yılı Sayıları, <https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/fb199>, Erişim Tarihi: 16.12.2024.
- Fliegende Blätter (1944). Fliegende Blätter'in 1944 Yılı Sayıları, <https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/fb200>, Erişim Tarihi: 16.12.2024.
- Gaddins, J. L. (2018). *Soğuk savaş, pazarlıklar, casuslar, yalanlar, gerçek* (D. Cenkçiler, Trans.; 3rd ed.). Yapı Kredi Yayınları.
- Gedikli Berber, Ş. (2011). Osmanlı'nın son döneminden Cumhuriyet'in ilk yıllarına liberalizm-devletçilik çatışması. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 27(80), 209–240.

- Gerring, J. (1997). Ideology: A definitional analysis. *Political Research Quarterly*, 50(4), 957–994.
- Geuss, R. (2002). Liberalism and its discontents. *Political Theory*, 30(3), 320–338.
- Goebbels, J. (2016). *Gerçek yüzüyle komünizm ve teori ve pratikte Bolşevizm* (Z. Köroğlu, Trans.). Bilge Karınca Yayınları.
- Gülada, M. O. (2019). 1936 Berlin Olimpiyatları'nda spor yayıncılığının propaganda amaçlı kullanımı: Olympia filmi üzerine inceleme. *TRT Akademi*, 4(8), 326–344.
- Hakobyan, A. (2020). Digitalization of communication and the spiral of silence theory. *Wisdom*, 14(1), 19–30
- Hart, B. L. (2015). *İkinci Dünya Savaşı tarihi* (K. Bağrıaçık, Trans.). İş Bankası Kültür Yayınları.
- Heidelberg (2024a). “Der wahre Jacob”, https://www.ub.uni-heidelberg.de/helios/fachinfo/www/kunst/digilit/artjournals/wahre_jakob.html, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Heidelberg (2024b). “Lachen links”, <https://www.ub.uni-heidelberg.de/helios/fachinfo/www/kunst/digilit/artjournals/lachenlinks.html>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Heidelberg (2024c). “Ulk”, <https://www.ub.uni-heidelberg.de/helios/digi/ulkhd.html>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Heidelberg (2024d). “Fliegende Blätter”, <https://www.ub.uni-heidelberg.de/helios/fachinfo/www/kunst/digilit/fliegendeblaetter.html>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Heidelberg (2024e). “Kladderadatsch”, <https://www.ub.uni-heidelberg.de/helios/digi/kladderadatsch.html>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Heidelberg (2024f). “Lustige Blätter”, <https://www.ub.uni-heidelberg.de/helios/fachinfo/www/kunst/digilit/artjournals/lb.html>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Heidelberg (2024g). “Meggendorfer Blatter”, <https://www.ub.uni-heidelberg.de/helios/fachinfo/www/kunst/digilit/meggendorferblaetter.html>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Heidelberg (2025). Le Charivari Mizah Dergisi, <https://www.ub.uni-heidelberg.de/Englisch/helios/fachinfo/www/kunst/digilit/artjournals/charivari.html>, Erişim Tarihi: 18.01.2025.
- Hitler, A. (2005). *Kavgam* (H. C. Yalçın, Çev.). Manifesto Yayınları.

- Hugill, P. J. (2008). German great-power relations in the pages of *Simplicissimus*, 1896–1914. *Geographical Review*, 98(1), 1-23
- Humphrey, H. H. (1955). Liberalism. *The American Scholar*, 24(4), 419-433.
- Hussain, M., Aqiel, N. H., & Farooq, M. A. (2017). Ideological derivations of Nazism and its subsequent rise-an analytical study. *Journal of Social Sciences and Humanities Research*, 5(2), 78-82.
- Işık, M., & Karaca, M. (2019). Vichy Fransası'nda müttefik devletlerine karşı yürütülen propaganda faaliyeti. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), 43-62.
- Işık, M., Çakı, G., & Darı, A. B. (2023). Çin Kültür Devrimi'nin siyasal itibarsızlaştırma propagandasında Liu Şaoçi'ye yönelik nefret suçu. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 693-712.
- İrak, H., & Taşçıoğlu, R. (2017). Türkiye'de negatif siyasal reklam uygulamaları: 2007, 2011 ve 2015 genel seçimleri örneğinde bir analiz. *Atatürk İletişim Dergisi*, 12, 43-68.
- Jowett, S. G., & O'Donnell, V. (2014). *Propaganda ve ikna* (R. K. Duru et al., Çev.). Artes Yayınları.
- Kamenka, E., & Tay, A. E. S. (1987). Marxist ideology, communist reality, and the concept of criminal justice. *Criminal Justice Ethics*, 6(1), 3-29.
- Karaburun Doğan, D. (2019). Faşizm propagandasında müziğin rolü: Mussolini İtalyası örneği. *Folklor/Edebiyat*, 25(97), 229-244.
- Karaca, M. (2018a). İtalyan Sosyal Cumhuriyeti'nin iş gücü elde etmek amacıyla yürüttüğü propaganda faaliyetleri. *European Journal of Managerial Research*, 2(2), 119-136.
- Karaca, M. (2018b). İtalyan propagandasında kült lider olgusu: "Il Duce" Benito Mussolini. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 1203-1220.
- Karaca, M., Macun, Ş., & Çakı, C. (2022). Franco İspanya'sında afişler üzerinden falanjizm propagandası. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 702-715.
- Karakuş, M. (2021). Gelenekselden dijital propaganda araçlarının dönüşümü. *Selçuk İletişim*, 14(1), 462-491.
- Karimi, L., Khodabandelou, R., Ehsani, M., & Ahmad, M. (2014). Applying the uses and gratifications theory to compare higher education students' motivation for using social networking sites: Experiences from Iran, Malaysia, United Kingdom, and South Africa. *Contemporary Educational Technology*, 5(1), 53-72.

- Karlı, İ., & Değirmencioglu, G. (2011). Siyasal iletişim açısından siyasal partilerin internet mecrasından yararlanma biçimleri ve karşılaştırmalı bir analiz. *Marmara İletişim Dergisi*, 18, 141-161.
- Kazancı, M. (2016). *Kamuda ve özel kuruluşlarda halkla ilişkiler* (11. bs.). Turhan Kitabevi.
- Keegan, J. (2016). *İkinci Dünya Savaşı* (S. Öksüz, Çev.). Say Yayınları.
- Kenechukwu, S. (2015). Understanding media effect: A study of how studies in perception nailed the coffin on Magic Bullet Theory. *International Journal of Social Science and Humanities Review*, 5(2), 115-122.
- Kershaw, I. (2009). *Hitler, 1936-1945: Nemesis* (Z. Biliz, Çev.; 2. cilt). İthaki Yayınları.
- Kissinger, H. (2010). *Diplomasi* (İ. H. Kurt, Çev.; 9. bs.). Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Kjellberg, L. (1982). Der Simplicissimus und die Slawen, 1896–1914. *Scando-Slavica*, 28(1), 69-90.
- Knyazyan, A. (2015). Gender and disparaging humour. *Armenian Folia Anglistika*, 11(2), 25-32.
- Kocabaş, F., & Elden, M. (2008). *Reklamcılık, kavramlar, kararlar, kurumlar* (10. bs.). İletişim Yayınları.
- Krokodil (1941). Krokodil'in 1941 Yılı Sayıları, <http://krokodil.dlibrary.org/ru/nodes/597-1941>, Erişim Tarihi: 16.12.2024.
- Krokodil (1942). Krokodil'in 1942 Yılı Sayıları, <http://krokodil.dlibrary.org/ru/nodes/611-1942>, Erişim Tarihi: 16.12.2024.
- Krokodil (1943). Krokodil'in 1943 Yılı Sayıları, <http://krokodil.dlibrary.org/ru/nodes/660-1943>, Erişim Tarihi: 16.12.2024.
- Krokodil (1944). Krokodil'in 1944 Yılı Sayıları, <http://krokodil.dlibrary.org/ru/nodes/696-1944>, Erişim Tarihi: 16.12.2024.
- Krokodil (1945). Krokodil'in 1945 Yılı Sayıları, <http://krokodil.dlibrary.org/ru/nodes/728-1945>, Erişim Tarihi: 16.12.2024.
- Küçükalp, D. (2018). Egemenliğin Mantığı, Faşizm ve Şiddet. *Muhafazakar Düşünce Dergisi*, 14(53), 85–95.
- Küçükalp, K., & Çevirici, S. (2019). Postmodern Anarşizm ve Temsil Sorunsalı. *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi*, 10, 32–53.
- Küçükyavaş, T. (2024). Anarşizm'in İki Yüzü: İtaatsizlik Yahut Şiddet. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 217–239.

- Linask, L. (2018). Differentiation of language functions during language acquisition based on Roman Jakobson's communication model. *Σημειωτική-Sign Systems Studies*, 46(4), 517–537.
- Low, D. (1950). Krokodil Cartoonists. *Soviet Studies*, 2(2), 163–170.
- Macksey, K. J. (2012). 2. *Dünya Savaşı'nda Askeri Hatalar* (M. Tanju Akad, Çev.). Türkiye İş Bankası Yayınları. (Original work published 2012)
- Macit, M. H. (2007). *Faşizm ve Nazizm*. Savaş Yayınevi.
- Markovic, M. (1984). The language of ideology. *Synthese*, 58(1), 69–88.
- Marks, S. (2001). Big brother is bleeping us—with the message that ideology doesn't matter. *European Journal of International Law*, 12(1), 109–123.
- Martin, L. (2009). Le rire est une arme: L'humour et la satire dans la stratégie argumentative du Canard enchaîné. *A contrario*, 2, 26–45.
- Mazower, M. (2014). *Hitler İmparatorluğu, İşgal Avrupa'sından Nazi Yönetimi* (Y. Alogan, Çev.; 2. Baskı). Alfa Yayınları. (Original work published 2014)
- McLaren, P. L. (1988). On ideology and education: Critical pedagogy and the politics of empowerment. *Social Text*, 19/20, 153–185.
- Mehrad, J., & Tajer, P. (2016). Uses and gratification theory in connection with knowledge and information science: A proposed conceptual model. *International Journal of Information Science and Management (IJISM)*, 14(2), 1–14.
- Mehrad, J., Eftekhari, Z., & Goltaji, M. (2020). Vaccinating users against the hypodermic needle theory of social media: Libraries and improving media literacy. *International Journal of Information Science and Management (IJISM)*, 18(1), 17–24.
- Meloan, J. D. (1993). The F scale as a predictor of fascism: An overview of 40 years of authoritarianism research. In W. F. Stone, G. Lederer, & R. Christie (Eds.), *Strength and weakness: The authoritarian personality today* (pp. 47–69). Springer-Verlag.
- Mhcat (2025). ;Cu-Cut! Mizah Dergisi, https://www.mhcat.cat/index.php/col_leccio/cerca_a_la_col_leccio/revista_cu_cut, Erişim Tarihi: 18.01.2025.
- Minar, D. M. (1961). Ideology and political behavior. *Midwest Journal of Political Science*, 5(4), 317–331.
- Monico, R. (2013). Métamorphose de l'Angleterre dans L'Assiette au Beurre. *Carnets. Revue électronique d'études françaises de l'APEF, (Première Série-5)*, 219–251.

- Morawski, S. (1977). The ideology of anarchism—a tentative analysis. *The Polish Sociological Bulletin*, (37), 31–47.
- Mosse, G. L. (1966). Introduction: The genesis of fascism. *Journal of Contemporary History*, 1(1), 14–26.
- Myers, J. C. (2003). From stage-ist theories to a theory of the stage: The concept of ideology in Marx's Eighteenth Brumaire. *Strategies: Journal of Theory, Culture & Politics*, 16(1), 13–21.
- Ntol, A. I., & Enemu, J. C. (2023). A critical overview of contemporary anarchism: A solution to remodeling the society. *SIST Journal of Religion and Humanities*, 3(1), 88–97.
- Okon, P. E., & Ekpang II, J. E. (2021). The 2019 Nigerian presidential elections and the resurgence of the magic bullet theory of media effect. *International Journal of Communication and Society*, 3(2), 52–62.
- O'Shaughnessy, N. (2009). Selling Hitler: Propaganda and the Nazi brand. *Journal of Public Affairs: An International Journal*, 9(1), 55–76.
- Öztay, O. H. (2022). Siyasal iletişim: 31 Mart 2019 yerel seçimleri özelinde bir değerlendirme. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 8(1), 99–130.
- Özçetin, B. (2018). *Kitle İletişim Kuramları, Kavramlar, Okullar, Modeller*. İletişim Yayınları.
- Özdemir, Ö. C. & Taşcıoğlu, R. (2023). Türkiye’de siyasal reklamcılık uygulamaları: 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimleri örneğinde gazete reklamları üzerine bir inceleme. *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 74–81.
- Özer, M. (2014). Siyasal iletişimin etkinliğinde algılama yönetiminin rolü. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(7), 166-197.
- Pérez-Simón, A. (2011). Metatiyatro kavramı: İşlevsel bir yaklaşım. *TRANS-. Revue de littérature générale et comparée*, (11), 1-11.
- Prensa Historica. (2025). *La Campana de Gràcia Mizah Dergisi*. 19 Ocak 2025 tarihinde <https://prensahistorica.mcu.es/ca/consulta/registro.do?id=4239> adresinden erişildi.
- Priestland, D. (2017). *Kızıl bayrak: Bir komünizm tarihi* (A. Çakıroğlu & E. Yılıgür, Çev.). İletişim Yayınları.
- Publ. (1941). *Krokodil’in 1941 yılı sayıları*. 16 Aralık 2024 tarihinde [https://publ.lib.ru/ARCHIVES/K/"Krokodil" \(jurnal\)/ Krokodil.html](https://publ.lib.ru/ARCHIVES/K/) adresinden erişildi.

- Riasanovsky, V. N. & Steinberg, M. D. (2011). *Rusya tarihi* (F. Dereli, Çev.). İnkılap Yayınları.
- Roucek, J. S. (1944). İdeoloji kavramının tarihi. *Journal of the History of Ideas*, 5(4), 479-488.
- Sandıkçı, Y. T. (2021). Siyasal reklam kampanyalarına bir bakış: "1 Kasım 2015 Genel Seçimleri Ak Parti örneği". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(80), 2137-2156.
- Sarkar, S. (1993). Sangh Parivar'ın faşizmi. *Economic and Political Weekly*, 28(5), 163-167.
- Scheffler, S. (1994). Siyasal liberalizmin çekiciliği. *Ethics*, 105(1), 4-22.
- Secklehner, J. (2018). Bolşevik Yahudiler, Aryan Viyana? 'Der Kikeriki'de popüler antisemitizm, 1918–1933. *The Leo Baeck Institute Year Book*, 63(1), 157-178.
- Seçim, M. Ö. (2016). Sosyal medyanın bir siyasal iletişim aracı olarak kullanılması: Adnan Menderes Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 422-434.
- Shahvar, S. (2024). The propaganda war in Iran among the former allies, 1945–1949: The Soviet perspective as seen through Soviet documents. *Digest of Middle East Studies*, 33(2), 184-203.
- Shamukhutovna, K. A. (2022). Trends in the development of satirical journalism in the Uzbek press. *Texas Journal of Philology, Culture and History*, 13, 58-61.
- SHP. (2025). *L'Asino mizah dergisi*. 19 Ocak 2025 tarihinde <https://socialhistoryportal.org/museum/6838> adresinden erişildi.
- Smith, B. (2003). John Searle: From speech acts to social reality. In B. Smith (Ed.), *John Searle* (pp. 1–33). Cambridge University Press.
- SR. (2020). *Der Tintenfish*. 30 Aralık 2024 tarihinde https://www.sr.de/sr/home/nachrichten/dossiers/saarhundert/saarhundert_1953_tintenfish_satire_zeitung_100.html adresinden erişildi.
- Stanciu, C. (2014). Autonomy and ideology: Brezhnev, Ceauşescu and the world communist movement. *Contemporary European History*, 23(1), 115-134.
- Süllü, Z. (2010). Siyasal halkla ilişkiler sürecinde hesabı verilebilirlik. *Selçuk İletişim*, 6(3), 216-228.
- Szelényi, I., & Csillag, T. (2015). Drifting from liberal democracy: Neo-conservative ideology of managed illiberal democratic capitalism in post-communist Europe. *Intersections. East European Journal of Society and Politics*, 1(1), 18-48.

- Şahan, S. (2021). Politikanın estetikleşmesi ve teatralleşmesi bağlamında Nasyonal Sosyalist propaganda. *Journal of International Social Research*, 14(76), 697-710.
- Şeker, G. (2022). Faşizm üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 222-245.
- Şen, F. E., & Kaygısız, Ü. (2022). İkinci Dünya Savaşı'nda ideolojik propaganda bağlamında çizgi filmler üzerine göstergebilimsel bir inceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 9(2), 783-801.
- Tajbakhsh, K. (1991). Marxism and crisis of communist ideology. *Economic and Political Weekly*, 26(33), 1934-1936.
- Tekinalp, Ş., & Uzun, R. (2013). *İletişim araştırmaları ve kuramları* (4. baskı). Derin Yayınları.
- Torrey, G. H. (1969). The Ba'th: Ideology and practice. *Middle East Journal*, 23(4), 445-470.
- Tosun, C. M. (2010). Liberalizm ve sosyal Darwinizm karşısında John Rawls. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 81-94.
- Tuncer, E. S. (2023a). Nazizm karşıtı propaganda afişlerinin Saussure, Barthes ve Strauss'un göstergebilim modelleri ışığında ve nefret söylemi bağlamında analizi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (33), 848-876.
- Tuncer, E. S. (2023b). Kült lider (lik) imajının *ad hominem* propagandası ve "Ad Hitlerum". *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 352-384.
- Uğur, G. (2010). Düünden bugüne anarşizm ve anarşizmin çözmesi gereken sorunlar. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(1), 133-158.
- Ulu, C. (2012). Çanakkale Muharebeleri sırasında basının propaganda aracı olarak kullanılması: Harp Mecmuası örneği. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, 10(12), 61-83.
- Umoren, I. (2022). Expatiation on magic bullet theory extinction through the evolution of perception studies. *International of Mass Communication and Development Studies*, 8(2), 75-85.
- UV. (2025). *La Traca mizah dergisi*. 19 Ocak 2025 tarihinde <https://www.uv.es/uvweb/cultura/es/lista-actividad/traca-transgresion-norma-1285871673078/Activitat.html?id=1285958572662> adresinden erişildi.
- Uztuğ, F. (2003). Siyasal marka konumlandırma ve siyasal mesaj stratejileri ilişkisi: 1991-1995-1999 seçimleri Türkiye siyasal reklam mesaj türleri analizi. *Selçuk İletişim*, 3(1), 4-19.

- Vincent, A. (1998). Liberalism and the environment. *Environmental Values*, 7(4), 443-459.
- Warren, M. (1990). Ideology and the self. *Theory and Society*, 19(5), 599-634.
- Weiyen, L. I. U. (2015). A historical overview of uses and gratifications theory. *Cross-Cultural Communication*, 11(9), 71-78.
- Wetter, G. A. (1969). The ambivalence of the Marxist concept of ideology. *Studies in Soviet Thought*, 9(3), 177-183.
- Wieck, D. (1975). The negativity of anarchism. *Interrogations: Revue Internationale de Recherche Anarchiste*, 5, 1-22.
- Wien. (2025a). *Der Floh mizah dergisi*. 18 Ocak 2025 tarihinde https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Wien_Geschichte_Wiki adresinden erişildi.
- Wien. (2025b). *Der Figaro mizah dergisi*. 18 Ocak 2025 tarihinde https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Der_Figaro adresinden erişildi.
- Yaşar, İ. H. (2022). Siyasal iletişim aracı olarak Twitter platformu: Siyasal partiler üzerine bir inceleme. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 14-33.
- Yaylagül, L. (2017). *Kitle iletişim kuramları: Egemen ve eleştirel yaklaşımlar* (8. baskı). Dipnot Yayınları.
- Yıldırım, U. T. (2022). Siyaset felsefesinde bir eleştiri olarak anarşizm ve eleştirinin eleştirisi üzerine. *International Journal of Social Inquiry*, 15(2), 593-610.
- Yurdakul, A., & Alperen, A. (2019). Nazi Almanyası'nda çocuk kitaplarının propaganda aracı olarak kullanılmasına dair bir örnek: *Der Giftpilz* (Zehirli Mantar). *Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 15-34.
- Zeybek, B. (2015). 30 Mart 2014 yerel seçimlerinde gazetelerde yayınlanan siyasal reklamlar üzerine bir inceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 4(2), 66-84.
- Zinovyev, G. (2012). *Rusya Komünist Partisi tarihi* (B. Zeren, Çev.). Mızrak Yayınları.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Gül ÇAKI	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Yakın Doğu
Fakülte	Eğitim
Bölümü	İngilizce Öğretmenliği
Yüksek Lisans	
Üniversite	Atılım
Enstitü Adı	Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı	Halkla İlişkiler ve Reklamcılık
Programı	Halkla İlişkiler ve Reklamcılık
Makale ve Bildiriler	
1. Işık, M., Çakı, G., & Darı, A. B. (2023). Çin Kültür Devrimi'nin Siyasal İtibarsızlaştırma Propagandasında Liu Şaoçi'ye Yönelik Nefret Suçu. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (32), 693-712. 2. Çakı, G., & Gazi, M. A. (2024). Maoizm Çerçevesinde Kırsala Doğru Hareket Kampanyası. Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, 14(1), 90-111.	